

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pris: 4 Kr.

Jyske Byer og deres Mænd

VI Bind:

Brønderslev - Vraa - Sindal - Løkken
Hjallerup - Asaa - Dronninglund - Dybvad
Brovst - Fjerritslev

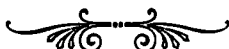
NATIONAL-FORLAGET

**INDEHAVER: S. SCHJØNNING
BRØNSHØJ-KJØBENHAVN**

JYDSKE BYER OG DERES MÆND

BRØNDERSLEV — VRAA — SINDAL — LØKKEN
HJALLERUP — ASAA — DRONNINGLUND
DYBVAD — BROVST — FJERRITSLEV

— Eftertryk af Tekst og Billeder forbydes —

A. RASMUSSENS BOGTRYKKERI - RINGKØBING

JYDSKE BYER OG DERES MÆND

VIKTOR KNUDSEN

BRØNDERSLEV

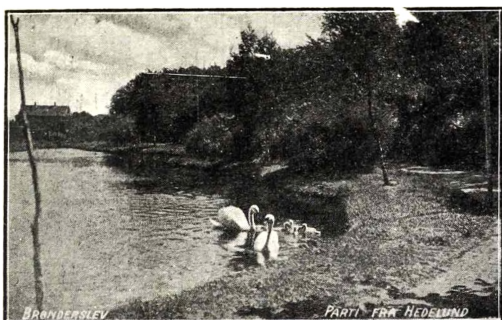

NATIONAL-FORLAGET

INDEHAVER: S. SCHIØNNING

BRØNSHØJ-KØBENHAVN

1917

Brønderslev.

Vendsyssel er bekendt for de vide Udsigter, man fra Højde-
dragene kan faa over træløse Sletter og lavtliggende Enge.

Hvis man vil have Udsigt over Brønderslev og Omegn, gaar man op paa Thorshøj, og hvis det for Eksempel er en smuk Sommerdag med høj, klar Luft, ser man et smukt Syn for sig.

Mod Syd ligger Vildmosens brune Flade, hvor mægtige Tørvemoser ligger og venter paa den Tørvefabrik, som maaske engang vil blive bygget for at hæve disse Rigdomme, der her ligger gemt.

Mod Øst ser man over opdyrket Bondeland helt over til de Bakker, der danner den jyske Aas, og mod Nord kan man skimte den Egn, hvor Hjørring ligger. Mod Vest kan man se Børglumkloster og Fyret paa Rubjerg Knude helt ovre ved Vesterhavet.

Her er smukt og ejendommeligt en saadan varm Sommerdag; men naar Stormene pisker hen over den træløse Egn, og Flyve-sandet hvirvles op, da er Synet ikke nær saa oplivende.

Jorderne omkring Brønderslev er ikke alle lige gode, og pletvis findes Jord som er meget sandet.

Midt i det Landskab, som man ser fra Thorshøj, ligger Brønderslev, som det naturlige og heldigt beliggende Centrum for et udstrakt og godt Opland.

Hjørring ligger 3 Mil mod Nord, og omtrent samme Afstand er der til den nærmeste By mod Syd, nemlig Nørresundby.

Kommer man Syd fra og skal til Brønderslev, kan man tage med Jernbanen, den østjydske Længdebane, eller man kan følge Landevejen, der fra Nørresundby gaar over Brønderslev til Hjørring.

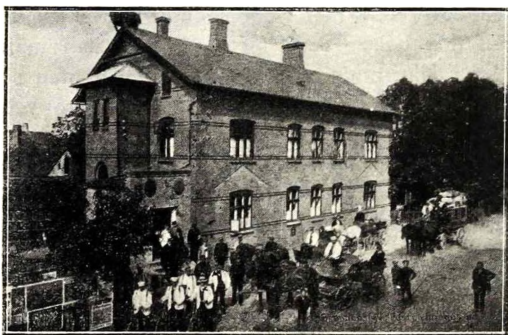
Lad os prøve det sidste. Vi kommer da til Brønderslev Kro; her afholdes det landskendte Brønderslev Efteraarsmarked, der altid afholdes første Mandag i September.

Paa denne Dag antager Byen et storstadsagtigt Præg, idet Vogne og Biler ustandseligt farer frem og tilbage mellem Stationen og Markedspladsen.

Markedsdag i Brønderslev

Mange Handelsmænd fra Indland og Udland kommer til dette Marked for at gøre Opkøb af Heste, idet Vendsyssel er en Landsdel, som lægger stor Flid paa Hesteopdræt paa Grund af de mange store Engstrækninger, som findes her.

Posthuset

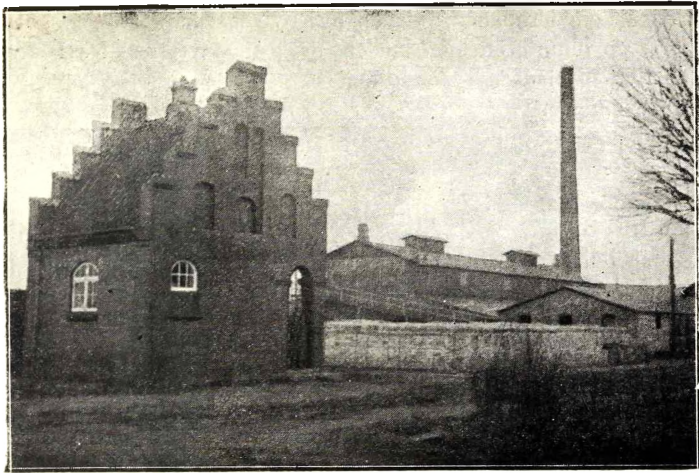
Foruden dette store Efteraarsmarked afholdes der Markeder den anden Mandag i hver Maaned, og desuden er der Kreaturopkøb ved Stationen hver Ugedag.

Først i Halvtredserne blev Egnens første

Teglværk oprettet. Det var Nibstrup Teglværk, efter Datidens Forhold meget stort, med 2 store Højovne, det blev grundlagt af Ejeren af Nibstrup.

Dette Teglværk blev imidlertid totalt nedrevet i 1874.

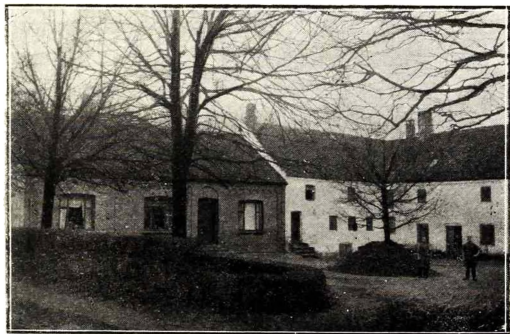
1883 blev et Teglværk oprettet paa samme Grund af Gerhardt

Brønderslev Dampteglærk
(Gerh. Poulsen)

Poulsen, det var et Teglværk med Højovne, og det blev nedrevet 1899, samme Aar blev det nye Ringovnsteglværk bygget.

Gerh. Poulsen har forstaaet at faa det Teglværk til at trives godt. Dette Teglværk er for øvrigt ikke det eneste af sin Slags, et andet Teglværk findes andetsteds i Byen og drives af Teglværksejer Jens Christensen.

Bryggeriet „Brønderslevhus“
(H. Krogh)

Tiden har ellers været ugunstig for Forretningerne her omkring. Før Jernbanen kom var her nemlig et Slags Forretningskvarter, idet der paa dette Sted fandtes et Uldspinderi og en større Købmandsforretning.

Det var Landevejen, Markederne og Kroen, der var det samlende.

Saa kom Jernbanen, og den nye By voksede med amerikansk Hast op omkring denne, medens det østlige Kvarter i Nærheden af Markedspladsen sygnede hen.

Naar man er kommet lidt forbi Kroen, fører en Vej ind til Byen.

Paa højre

Haand har man Kirken, der er kullet og uanselig og meget gammel og nu alt for lille. Den pas-

sede til en Tid, da Brønderslev var Annekskirke til de omliggende Byer Jerslev eller Serritslev, da der næppe var bymæssig Bebyggelse og Gaardene laa meget spredte.

Blandt Præsterne ved Brønderslev Kirke skal nævnes afdøde Provst Krarup og nuværende Sognepræst til Brønderslev og Serritslev, Pastor Fabricius Dahl.

Lidt Vest for Kirken begynder et Villakvarter, hvor Villaer i forskellige Stilarter ses paa begge Sider af Vejen, og snart er man inde paa Bredgade.

Brønderslev

er kun en Landsby, men den, som er ukendt med Forholdene og kommer ind ad en af Byens Hovedgader vil tro, at han kommer til en Købstad.

Trods Byens Størrelse og store Handel har den endnu ikke naaet at erhverve sig Købstadrettigheder.

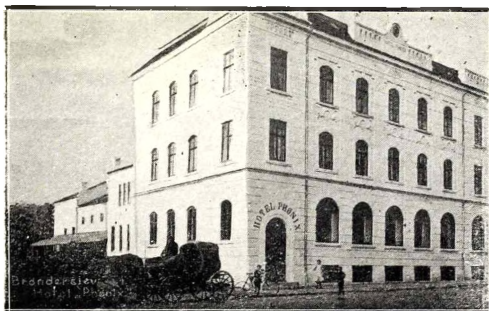

Algade

Algade

Byen faar imidlertid trøste sig med, at mange Købstæder, som pynter sig med Købstadnavnet, er mindre end Brønderslev.

Hotel „Phønix“ (Anth. T. C. Miller)

Bredgade gør Fordring paa at være Byens

Hovedgade, og mange store Forretninger findes der, navnlig i den Del af Byen, som ligger nærmest Banegaarden.

En af de mest dominerende Bygninger paa Bredgade er Hotel „Phønix“. I Byen fandtes for nogle Aar siden 3 store Hoteller samt et Højskolehjem. Det ene af de tre Hoteller, Hotel Edward, er nu nedlagt som Hotel, og Lokalerne der benyttes bl. a. af K. F. U. M. Det andet store og veldrevne Hotel, Hotel Brønderslev, beliggende i Jernbanegade lige over for Posthus og Banegaard, er det Sted, hvor tilrejsende Skuespillere forlyster Byens og Omegnens Borgere med Udøvelsen af deres Kunst.

I Bredgade lægger man ogsaa Mærke til Carl Lauritzens store Manufakturhandel.

Denne store Forretning blev grundlagt 1898 i Smedemester Buchholtz' Ejendom i Nygade.

Forretningen gik hurtigt fremad, saa Lokalerne stadig maatte udvides, og i 1907 flyttedes Forretningen op til Byens bedste Forretningsstrøg, Hjørnet af Bredgade og Nygade, og samtidig overtoges Udsalget fra A/S Vett og Wessel i København.

De Fordele, der derved opnaaedes ved at træde i Forbindelse med det store Verdensfirma med de bekendte gode Varer, gav Forretningen endnu mere Vind i Sejlene, saa at den nu i 1917 er en af de største i Vendsyssel og har et Personale af 10 Mennesker foruden Direktrice og Syersker. Forretningen er saa stor, at hele første Sal er inddraget under denne, saa at den er fuldt paa Højde med de største Byers Forretninger i samme Branche.

Paa Bredgade findes endnu en stor Manufakturforretning, nemlig Manufakturhandler Bachs kendte Forretning.

Carl Lauritzens Manufakturforretning (Vett & Wessels Udsalg)

Edv. Bachs Manufakturforretning

Denne blev startet 1890, og Edv. Bach, den nuværende Leder, overtog den i 1907.

At Bachs Forretning har været i god Fremgang, kan blandt andet ses af, at da han overtog Forretningen, bestod Betje-

V. R. Hoffmanns Tapet- & Farvehandel

O. Christensens Uhrmagerforretning

Jens Stagstedts Isenkramforretning

ningen kun af een Mand; nu er der foruden Chefen 5 Medhjælpere, desuden hører der Systue til Forretningen.

Af de mange andre Forretninger, der findes her, kan man for Eks. nævne Karetmager Isak Mortensens kendte Karetmager-

værksted i en af Sidegaderne, Mejlstedgade, samt Købmand S. Larsens Forretning.

Den Gade, hvor Banegaard og Posthus ligger, kaldes Jernbanegade.

I denne Gade findes en større Isenkræmmerforretning, der af dens energiske Ihænder, Isenkræmmer Alfred Nielsen, har haft en meget stor Fremgang, saa den nu har en stor Omsætning og et særdeles stort Lager. Gaar man fra Jernbanegade mod Nord, kommer man til Nørregade, hvor Øjet straks fanges af en imponerende Bygning, nemlig Købmand Andreas Tolstrups store Ejendom „Nørrehus“.

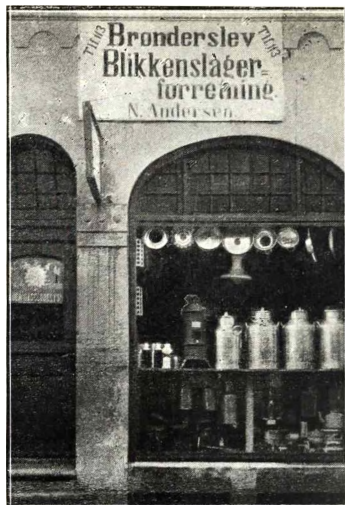
Købmand Tolstrup begyndte Forretningen her i Byen den 1. Juni 1897 i Dyrslæge Christensens Ejendom, indtil November 1899, da Forretningen flyttedes om i Nørregade.

I Begyndelsen havde Tolstrup baade Forretning med Foderstoffer og Kolonial samt Støbegods.

1909 afstodes Kolonialforretningen til Købmand Christensen, og Støbegodsforretningen er nu overtaget af Købm. Nicolajsen.

I Aaret 1909 byggedes den smukke Bygning „Nørrehus“, der er en Pryd for Gaden og for Byen.

Købmand Tolstrup har ikke alene været en dygtig Købmand, men tillige en

Brønderslev Blikkenslagerforretning
(N. Andersen)

Mikkel Jensens Møbelforretning

S. Larsens & Søns Kolonial-, Foderstof- & Trælshandel

god og samfundsnyttig Borger, der blandt andet har været Sogneraadshovedmand, ligesom han ogsaa er Grundlægger af den lokale Handelsforening.

Længere ude ad Gaden kommer vi forbi Snedkermester Knud Færchs store Møbelhandel, Lageret der er et af de største i denne Branche uden for Købstæderne.

Snedkermester Færch og hans Broder, Arkitekt Otto Færch, hører til dem, der sætter deres Præg paa Byen, ikke alene

Alfred Nielsens Isenkramforretning,

Andr. M. Tolstrups Kul-, Trælasthan- & Foderstofforretning
„Nørrehus“

ved deres Dygtighed som Forretningsmænd, men ogsaa ved deres Arbejde i Byens Tjeneste.

Fra Nørregade udgaar mod Øst en Række Sidegader, hvor blandt andet findes Barslunds store Jernstøberi.

Endnu længere ude kommer man forbi „Pedershaab“s Jernstøberi, som skal omtales senere, derpaa forbi Hedelunden og det nye Sygehus.

Gaar man fra Banegaard og Posthus i modsat Retning af

Banegaarden

Nørregade, kommer man gennem Algade og dens Forlængelse, Østergade.

I disse Gader ligger mange Forretninger, baade store og smaa.

Ved et hastigt Eftersyn

H. P. Hansens Eflg.s Manufaktur- & Klædehandel (Chr. Hansen)

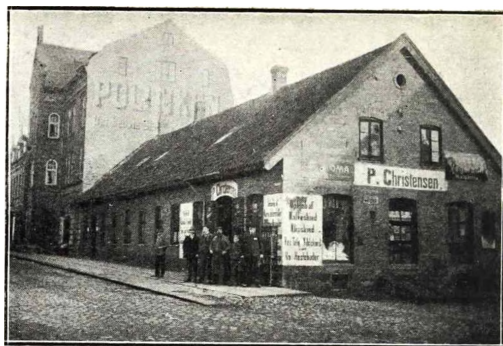
lægger man Mærke til Købmand Hassings Materialhandel, Isenkræmmer Glargaards Forretning og Fabrikant Carstensens Klædefabrik samt Chr. Hansens Manufakturhandel.

Sidstnævnte Forretning blev af afdøde H. P. Hansen grundlagt 1. April 1870. Forretningens første Lokale var i en Væverstue i Algade, det er den ældste Forretning paa Pladsen, og

Karl Spejlborgs Planteskole

den blev af dens Grundlægger anlagt paa god, sund og stabil Grund. Chr. Hansen overtog Forretningen Aar 1900, den er en af Egnens største og er blevet udvidet flere Gange og beskæftiger 7 Personer.

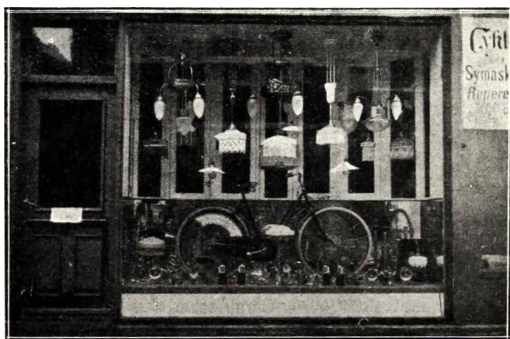
P. Christensens Kolonialforretning

I en af Sidegaderne standser Blikket ved Synet af en smuk Villa med takkede Gavl. Det er den bekendte Murermester Chr. Niensens Villa.

Nielsen, der tillige driver Cementstøberi, er en i Brønderslev meget kendt Personlighed, der i lige høj Grad er skattet for sit muntre elskværdige Væsen, som for sit fortrinlige Arbejde.

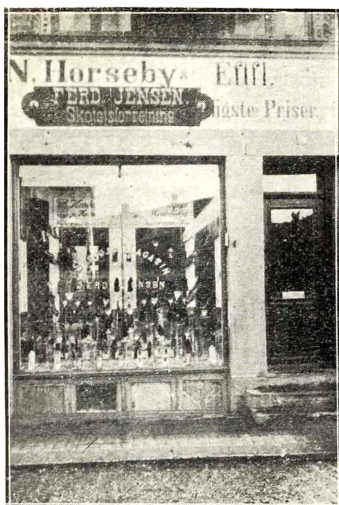
I en Udkant af Byen, hvor By og Land mødes, bor den i Vendsyssel kendte Gartner Spejlborg, hvis Planteskole har leveret Planter til mangan en tilplantet Plet Hedejord saa de bekendte Ord: „Hvad udad tabes, skal indad vindes“, ogsaa passer paa Vendsyssel. Af større Gader skal endnu nævnes Nygade og Vestergade.

Nygade er en rigtig Forretningsgade, som den ligger nær ved

Alfr. Jensens (Aaby) Cykle- og Installationsforretning

Posthus og Banegaard og saaledes, at den forbinder Algade med Bredgade, er dens Beliggenhed saa gunstig, at de der-værende Forretninger altid er sikre paa en god Kundekreds.

Ferd. Jensens Skotøjsforretning

turlige Opland, tillige den Dygtighed, som dens Forretningsmænd har været i Besiddelse af, samt dette at adskillige af Byens Forretningsmænd har formaaet at skabe industrielle Virksomheder, af hvilke nogle er meget store.

Brønderslev industrielle Virksomheder.

Det største og mest betydningsfulde af alle industrielle Foretagender i Brønderslev er ubestridt „Pedershaab“. Som 23aarig Ungkarl begyndte Fabrikant P. Nielsen for adskillige Aar siden en lille Fabriksvirksomhed i Tylstrup, idet han ved Hjælp af sammensparet Kapital købte Materialer og selv byggede sig et lille Hus til Værksted, hvori han derefter lavede sig nogle primitive Maskiner til Tilvirkning af Hængsler m. m., saaledes at

I denne Gade kan man finde mange forskellige Slags Forretninger.

Paa Hjørnet af Nygade og Jernbanegade findes Brønderslev Sparekasse, og af Forretninger kan man blandt mange andre nævne Dyrlægge Christensens gamle vel ansete Købmandsforretning og Elektriker Jensen Aabys Cykle- og Installationsforretning.

Vestergade fører ud til den Landevej, ad hvilken man kommer til Vesterhavet, til Blokhus eller Løkken.

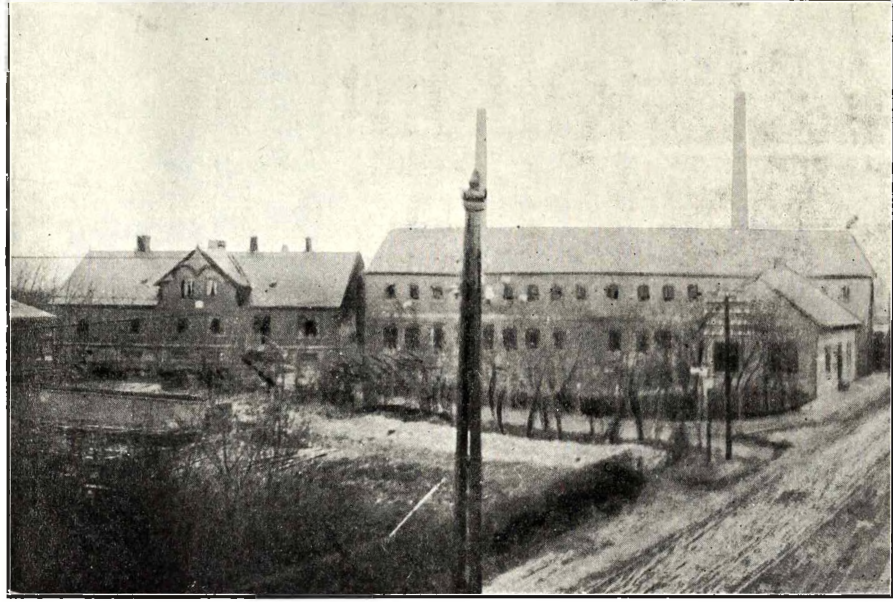
Brønderslev er en ny By, det som har skabt dens hurtige Vækst er foruden det gode natu-

Einar Bertelsens Slagterforretning

han Aaret efter kunde sælge af sit eget Fabrikat for ca. 800 Kroner.

Det næste Aar naaede Omsætningen det dobbelte Beløb, og allerede Aaret efter blev Salget igen fordoblet.

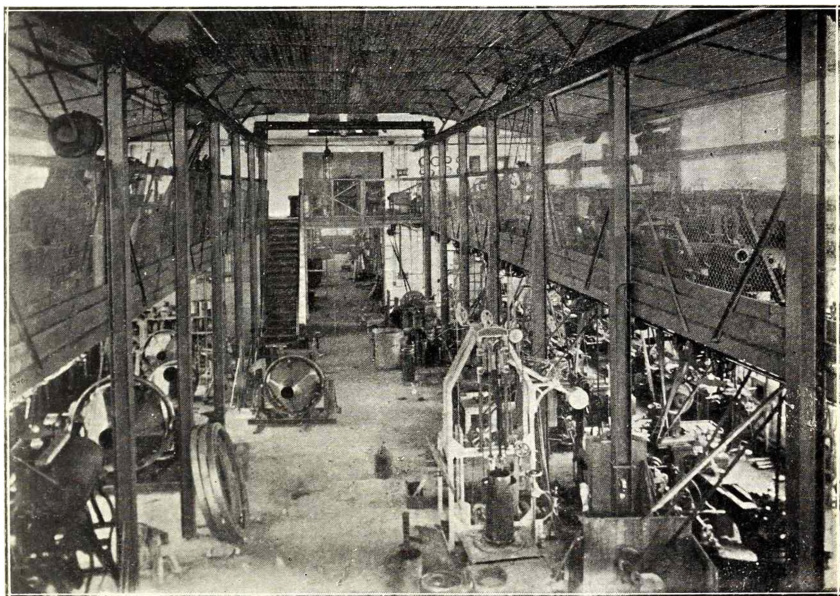
Pedershaab Maskinfabrik (P. Nielsen)

Da der saaledes var god Fremgang med Forretningen, giftede Nielsen sig med Johanne Christensen fra „Gaarden“ i Ø. Brønderslev, og de to unge Mennesker hængte nu i af alle Kræfter for at drive Forretningen frem. Dette lykkedes saa godt, at Bedriften stadig maatte udvides, og i Aaret 1886 flyttedes Fabrikken til V. Brønderslev.

Ogsaa her gik det stadig fremad, saa godt gik det, at efterhaanden som Arbejdet udvidedes, maatte der flere Gange bygges.

Den 27. Oktober 1899 nedbrændte hele Fabrikken, og der blev nu opført en betydelig større Fabriksbygning, som gav Plads til en Arbejdsstyrke af 50—70 Mand, og nu mente Fabrikant Nielsen, at der vilde være rigelig Plads i hans Levetid.

Faa Aar efter maatte der imidlertid igen bygges en ny Fabrik for at tilfredsstillende Efterspørgselen, og saaledes vedblev Forret-

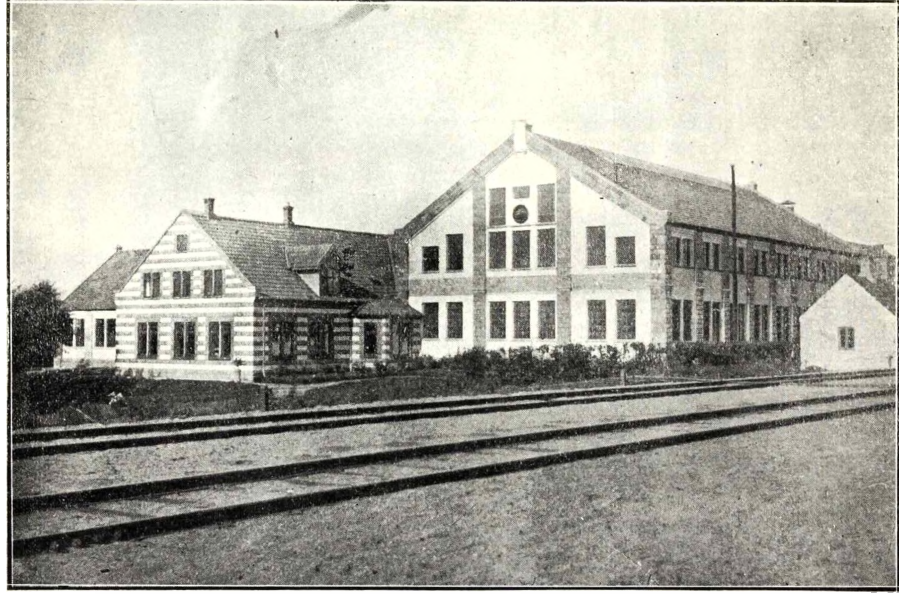

Interiør fra „Pedershaab“ Cementindustri

ningen at gaa, og Nybygningerne at opstaa, indtil Grundarealet blev for lille, saaledes at der i Sommeren 1915 maatte opføres en ny Fabrik paa den modsatte Side af Banen.

Naar Opførelsen af den nye Fabrik „Pedershaab Cementindustri“ blev paakrævende nødvendig, da skyldes dette i høj Grad den energiske og opfindsomme P. Josephsens Arbejde. Josephsen har siden 1901 været Værkfører paa den gamle Fabrik, men har senere overtaget Stillingen som Forretningsfører paa den nye Fabrik, som allerede nu beskæftiger ca. 100 Mand og eksporterer Maskiner for Cementvarefabrikation, saa-

vel til flere oversøiske Lande som til mange Lande i Europa. Naar Ledelsen af Bedriften, siger Fabrikant Nielsen, har været saa let, da skyldes dette i høj Grad de mange udmærkede Medarbejdere, der efterhaanden har sluttet sig til med levende

Pedershaab Cementindustri (P. Nielsen)

Interesse for Bedriftens Trivsel, ligesom alle Fabrikantens 6 Sønner har samarbejdet med Interesse og Energi, indtil flere efterhaanden har faaet egen Bedrift i lignende Brancher.

Cementindustriens Maskinfabrik drives nu som Aktieselskab under daglig Ledelse af P. Josephsen og Ingeniør P. Joh. Nielsen. Aktieselskabet bestaar af Familiens Medlemmer, Bestyrer er

P. Josephsen

P. Joh. Nielsen

N. Juel Nielsen

Fabrikant P. Nielsen. Den samme støtte og rolige Udvikling, som har karakteriseret Udviklingen paa den gamle Fabrik søges ogsaa overført paa Arbejdet paa den ny Fabrik.

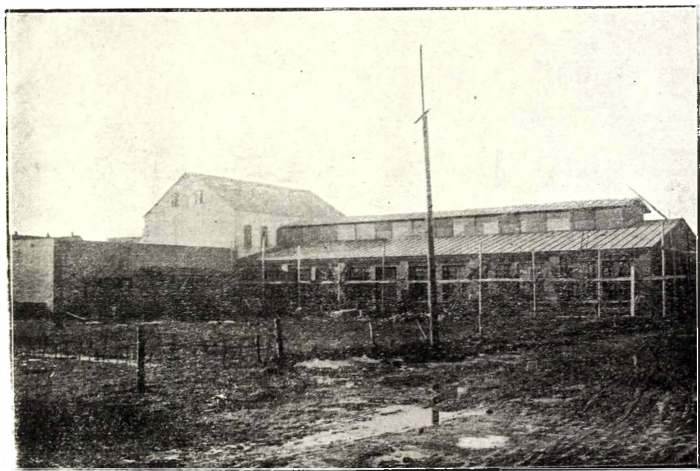
Den gamle Fabrik, der stadig beskæftiger sig med Fabrikation af Bygningsbeslag og mange forskellige mindre Artikler, ledes af Sønnen N. Juel Nielsen som Forretningsfører.

Et andet stort industrielt Foretagende er Barslunds Jernstøberi.

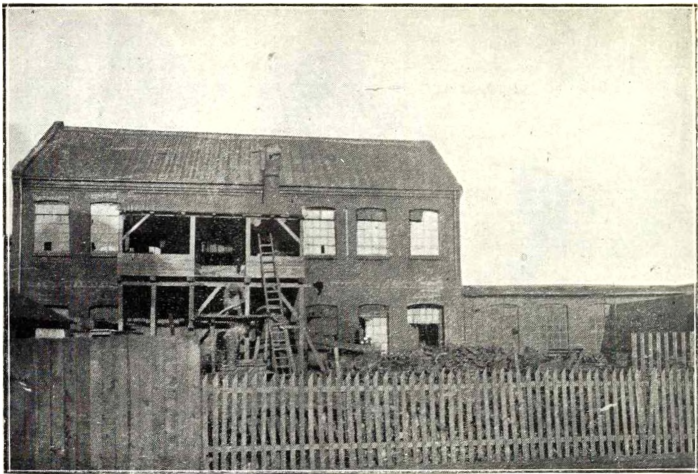
Dette Foretagende blev startet 1. Juni 1913.

De to Stiftere var Barslund og Bredvig, sidstnævnte udtraadte efter 4 Maaneders Forløb. Oprindeligt var det udelukkende Støberi; det første Aars Tid beskæftigedes i alt 4 Mand.

Efter et Aars Virksomhed blev Støberiet udvidet og beskæf-

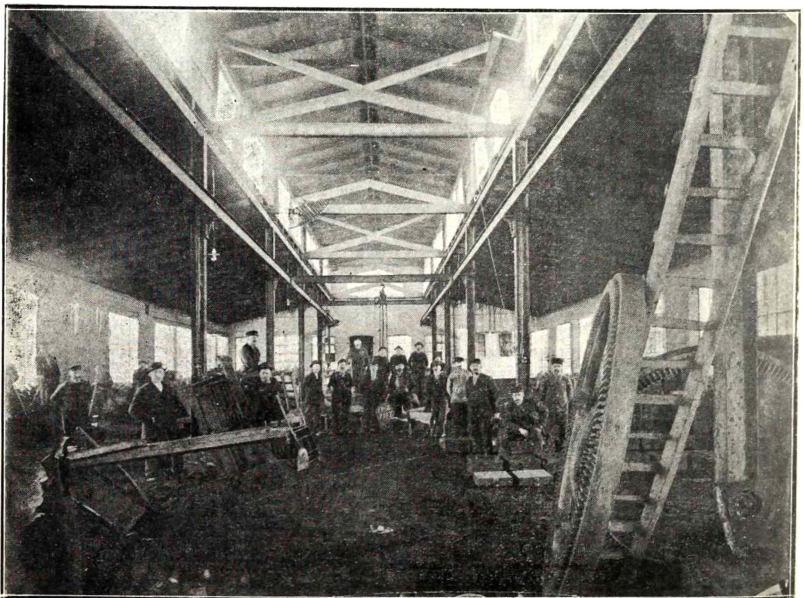

Brønderslev Jernstøberi og Maskinfabrik (N. Barslund)

N. Barslunds Jernstøberi (efter sidste Ombygning)

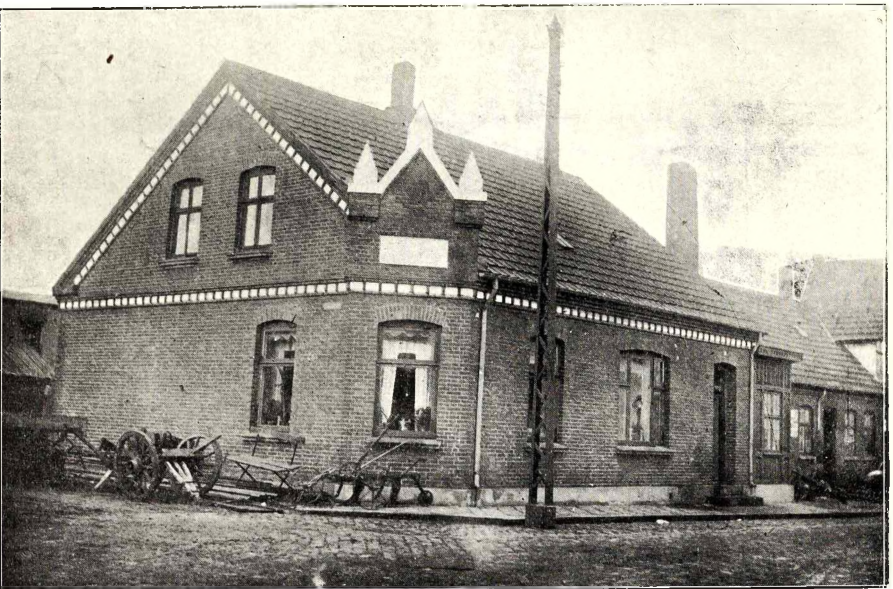
tiger nu 35 Mand, naar den ny Bygning bliver færdig, vil der være 40 à 45 Mand i Virksomhed.

Interiør fra N. Barslunds Jernstøberi og Maskinfabrik

1916 udvidedes Virksomheden med et Maskinværksted, specielt indrettet for Vindmotorer og Landbrugsmaskiner.

Samme Aar udvidedes Støberiet til det dobbelte, grundet paa en større Leverance af Støbegods til Dieselmotorer.

Plovfabriken „Brønderslev“ (N. Nielsen)

Det nye Støberi er saaledes indrettet, at det kan paatage sig Støbning af Stykker paa indtil 80,000 Pd.

Bredvig traadte ud, fordi Kaarene var for trange; men efter et Aars Virksomhed kom der Fart i Udvikling.

For omtrent 30 Aar siden var der her i Byen et Jernstøberi, men dette Støberi gik Fallit, og siden har der intet Støberi været i Byen, før Barslund begynde.

Plovfabrikken i Brønderslev begyndte i Maj 1882 med et almindeligt Smedeværksted i Mejlstedgade, ledet af Smedemester Nielsen, som i Halvfemserne flyttede om i Bredgade og der saa maat begyndt at fabrikere Plove. I Aaret 1901 flyttedes denne Virksomhed om i Nygade, men 1905 paabegyndtes stor Plovfabrikation. Der er nu 12 Mand i Arbejde, og der fabrikeres ca. 1000 Plove om Aaret, desuden laves Reparationsarbejde, og der laves nye Vogne og mellem 17—18,000 Hestesko om Aaret.

N. K. Olsens Jernstøberi & Maskinfabrik

To Sønner deltager i Virksomheden, den yngste har udelukkende med Hestebeslag at gøre.

Af Nielsens 5 Børn er der en Søn, der er Landmand. Denne Søn er den eneste i Slægten, der er gaaet udenfor Traditionen i de sidste 250 Aar.

Nielsens Tipoldefader var Smed i Brønderslev, medens hans Fader flyttede til Ø. Brønderslev og var Smed der. En Farbroder var Smed i V. Brønderslev. For Tiden er en Broder til Nielsen Smed i Ø. Brønderslev, og to af dennes Sønner er Smede der. Som man ser, er det en rigtig Smedeslægt.

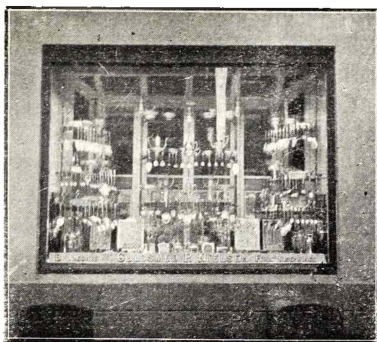
Af andre industrielle Virksomheder bør nævnes Torpegaards Maskinfabrik. Torpegaard har meget stor Handel med Landboerne med Maskiner.

I Vestergade findes N. K. Olsens store Fabrik og Jernstøberi.

Denne Fabrik blev anlagt i 1876 af F. C. Nielsen i Hjørring; senere har V. Brüel i Hjørring haft den til 1898.

Nu ledes Virksomheden af N. K. Olsen og hans Kompagnon, Grosserer Juul i København. Jernstøberiet anlagdes i 1915. Ialt beskæftiges 30 Mand, og der tilvirkes hovedsagelig Landbrugsmaskiner og Værktøjsmaskiner.

Da Olsen overtog Fabrikken, beskæftigede den kun 4 à 5 Mand.

Peter Nielsens Guldsmedeforretning

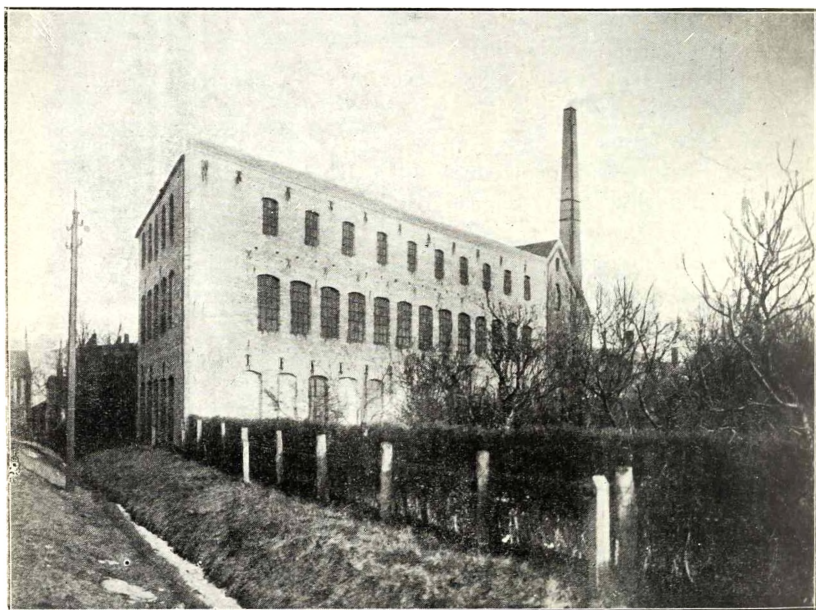

Brønderslev Farveri, Klædefabrik & Uldspinderi (H. Th. Carstensen)

I Algade ligger et af de i Brønderslev og Omegn mest kendte industrielle Anlæg, nemlig Fabrikant Carstensen's Farveri og Klædefabrik.

Carstensen overtog Farveriet i Aaret 1884 efter Farver Nicolaj Christensen. Ved Overtagelsen var der ingen Maskiner, men Tiden fordrerede absolut saadanne Hjælpe midler for at Konkurrencen i Faget kunde optages.

Paa Klædefabrikken anskaffedes straks de allernødvendigste Arbejds maskiner, som blev drevet ved Hestekraft.

H. Th. Carstensen's Uldspinderi & Klædefabrik

Aar 1890 anlagdes et lille Dampanlæg paa 4 Hestes Kraft til Afløsning af Hestene. 1899 blev samme Dampanlæg erstattet af en Dampmaskine paa 10 Hestes Kraft.

1898 byggedes en 2 Etages Fabriksbygning, og der indlagdes et Dampanlæg paa 30 Hestes Kraft.

1909 foretoges atter en Udvidelse ved Bygning af en 3 Etages Fabriksbygning samt Indlæggelse af et ca. 60 Hestes Kraftanlæg, nye moderne Arbejds maskiner og elektriske Lysanlæg til Fabrikken's Brug.

1916 indtraadte Carstensens ældste Søn, Jens Carstensen, som Associé i Forretningen.

Den store Fremgang, som denne Virksomhed har haft, ses blandt andet ved, at da der begyndtes i 1884, beskæftigede Farveriet een Mand, og nu beskæftiges ca. 25 Mand.

Endnu skal kun omtales en Virksomhed, nemlig Ølbryggeriet i Brønderslev. Dette Foretagende ledes af L. Krogh, der ved sin Dygtighed, har drevet Bryggeriet op, saa det nu er et stort Foretagende.

Brønderslev begyndte at vokse, da Banen kom.

Før den Tid laa Brønderslev ude ved Aalborg Landevej. Der fandtes en Kro og nogle faa Forretninger. Der boede en Bager Petersen, Fader til den senere Konditor Petersen. Desuden boede ogsaa Købmand Henningsen, som har spillet en ikke ubetydelig Rolle i Byens Historie. Han anlagde nemlig Ølbryggeriet i 1874, og han grundlagde en stor Forretning med Kolonialvarer, Foderstoffer, Jern og Korn. Senere flyttede han til Bredgade, hvor han købte den Plads, hvor nu Købmand Chr. Svendsen har Forretning. Henningsen havde adskillige Tillidshverv i Byen, senere flyttede han til København, hvor han døde i Sommeren 1916. Ved Landevejen boede ogsaa gamle Smed Poulsen, Fader til den derboende Teglværksejer Gerhard Poulsen, samt afdøde Rebslager Christensen.

Den sidste kom til Byen 1858 og begyndte Rebslagerforretning ved Kroen, men flyttede 1891 op til Byen; han var i en Periode Medlem af Sogneraadet og deltog meget i Byens offentlige Liv. Rebslager Christensen var Veteran fra Trearskrigen. Rebslagerforretningen overtoges af Sønnen, C. Thuen, der for Tiden er Sogneraadsformand i V. Brønderslev.

Ved Landevejen fandtes ogsaa i de Dage et Uldspinderi, Forretningsmændene i dette Kvarter mente, at Byen havde sin naturlige Beliggenhed ved Landevejen, men efterhaanden fremtvang Forholdene, at Byens Tyngdepunkt blev flyttet op til Banegaarden.

Den første, der flyttede, var førnævnte Bager Petersen, derefter flyttede Rebslager Christensen (Thuen) og Købmand Henningsen.

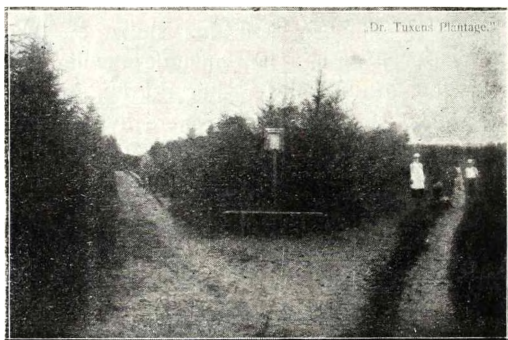
Der, hvor Brønderslev Bys Centrum nu er, laa dengang Gaardene Vestergaarde kaldet tæt ved Banegaarden. Foruden de førstnævnte Borgere flyttede flere til Pladsen omkring Stationen, Købmand S. Andersen begyndte en Forretning, og af-

døde Købmand Winther, der havde begyndt som Garver ude ved Kroen, flyttede sit Garveri ind til det nye Bykvarter. Stationsbyen begyndte at vokse, og saa tog de unge fat, de som allerede nu tilhører det ældre Slægtled.

To af de Mænd, som har haft en meget stor Andel i Byens Udvikling, er gamle Tømrer Andersen og Murer Niels Nielsen; disse to særdeles dygtige Haandværkere har været med til at bygge det meste af Byen.

Det er klart, at i en saa ny By maa alt Foreningsliv, saavel som Forsøg paa Byens Forskønnelse og lignende, have haft en vis Historie, som Pladsen her kun tillader at gennemgaa i Korthed.

Forhenværende Højskoleforstander Nielsen, Johan Christian

Dr. Tuxens Plantage

Pedersen, V. Hedegaard, og Gaardejer A. P. Mejlsted undfangede Plannen om at beplante et Stykke Hedejord til Lystanlæg for Byen. Herved opstod Hedelund, beplantet 1882. Nogle Aarsenere blev

Hedelund sat paa Aktier, og afdøde Apoteker Malling udførte der et stort Arbejde.

Hedelund er nu et smukt Lystanlæg med alt, hvad der hører til et saadant Anlæg, saasom Svanedam, Pavillon, Restauration o. s. v.

Efterhaanden som Byen voksede, opstod naturligt Tanken om at danne en Haandværkerforening. Som denne Forenings Skabere maa nævnes Sadelmager Howalt, Blikkenslager Petersen, Karetmager Mortensen, Smed Buchholtz og Tømrer Andersen.

Haandværkerforeningen begyndte med smaa Midler og kæmpede sig frem til at blive en Forening, som har haft stor Del i Byens Udvikling.

Foreningen har nemlig, foruden selvfølgelig at arbejde for Haandværkerstandens Interesser, støttet alle lokale Foretagender, som mentes at være til Gavn for Brønderslev By.

Foreningen har bidraget til, at der afholdes Dyrskuer i Brønderslev og derved skabt Forbindelse mellem By og Land; ligeledes har den støttet og støtter stadig teknisk Skole.

Haandværkerforeningen har i Tidens Løb støttet og støtter fremdeles trængende Haandværkere og deres Enker.

En af Haandværkerforeningens Stiftere er nu afdøde Blikkenslager Petersen, der deltog meget i det offentlige Liv, var Sogneraadformand og havde stor Indflydelse bl. a. ogsaa paa Skolevæsenets Udvikling,

En anden af Stifterne er Karetmager Isak Mortensen, der endnu har et stort Karetmagerværksted i Byen.

Isak Mortensen kom til Brønderslev 1879, blev Mester 1883 og har dels gjort sig bekendt ved at være en særdeles dygtig Haandværker, og dels ved sin Deltagelse i det offentlige Liv. Mortensen har haft mange Tillidshverv, for Eks. Formand for Teknisk Selskab, Formand for Haandværkerforeningen og ligeledes Medlem af Sogneraadet i 1904.

Inden dette Blad af Brønderslevs Historie skrives færdigt, skal endnu nævnes to Hædersmænd, hvis Livshistorie delvis falder sammen med Byens.

Disse to Mænd er afdøde Manufakturhandler H. P. Hansen og forhenværende Boghandler Christensen.

H. P. Hansen, som var en af Byens ældste Borgere, var født i Darum ved Ribe, hvor Faderen var Husmand og Uldkræmmer. Efter selv at have gaaet med Uldsækken i 3 Aar, kom han en Dag til Brønderslev og lejede et Lokale — d. v. s. en Væverstue — hos daværende Købmand Chr. Jensen, Algade, og i dette Lokale aabnede Hansen sin Forretning den 1. April 1870.

Lokalet var lille, ja saa lidet, at Købmanden ikke kunde staa oprejst i sin fulde Højde; dette bevirkede, at Hansen blev nødsaget til at bygge, og Forretningen flyttedes saa hen til det Sted, hvor den findes den Dag i Dag.

I Begyndelsen var det under meget beskedne Kaar, at Forretningen arbejdede; men Hansens Energi og de gode Varer, som førtes i Forretningen, bevirkede, at Forretningen fik flere og flere Kunder — den ene anbefalede Varerne til den anden — saa Forretningen Gang paa Gang maatte udvides for at tilfredsstille de Krav, som stilledes af Kunderne.

Forretningen, som er den ældste Manufakturforretning i Byen, blev og bliver den Dag i Dag ledet af en dygtig Haand. Hansen drev selv sin Forretning — gennem de mange Aar —

S. Henningsen †

C. Christensen †

P. Christensen

H. Th. Carstensen

N. Tuxen

Carl Lauritzen

ganske alene, indtil han i Aaret 1900 overdrog den til Sønnen Chr. Hansen.

Foruden at varetage sin Forretning har H. P. Hansen ogsaa haft mange andre Interesser, for Eks. ved Oprettelse af Realskolen, ved Oprettelsen af Brønderslev Bank, hvor han sad i Bankraadets Bestyrelse indtil sin Død.

I Brønderslev Sparekasse, hvor han virkede til sin Død, var han i mange Aar Revisor; men i de sidste 7—8 Aar var han Sparekassens Formand og Kasserer.

P. Christensen var i mange Aar Boghandler i Brønderslev. Efter at han først havde været Friskolelærer, byggede han 1882 Boghandelen, som senere er blevet overtaget af Mandrup Poulsen.

I Brønderslev udgives det radikale Blad, Vendsyssel Folkeblad, endvidere er der Kontorer for Vendsyssel Tidende, Brønderslev Socialdemokrat, Aalborg Amtstidende og Nordjydsk Dagblad.

I Brønderslev Sogneraad sidder for Tiden, Perioden 1913—17:

Sogneraadetsformand, Rebslager C. Thuen,

Husmand Chr. Hjorth,

Fabrikant P. Nielsen,

Gaardejer Klokkeholm,

Husmand Carl Jepsen,

Agent Gustav Adolf Bovin,

Gasværksarbejder Johs. Ingversen,

Gartner P. Jensen,

Politibetjent M. V. Mortensen.

Brønderslev Banegaard blev aabnet i Aaret 1871. I den forløbne Tid siden Banens Aabning har der været 3 Stationsforstandere, nemlig afdøde Stationsforstander J. C. Hansen, Stationsforstander Müller, og den nuværende Stationsforstander J. F. E. Eriksen, der blev ansat 1. Marts 1914 og tidligere havde været ansat i Bjerringbro.

Foruden Forstanderen er der ansat 3 Assistenten og en Kontorhjelper, 4 Portører paa Pakhuset og 5 Portører paa Pladsen samt Rangerkusk og Vognmand.

Dagligt Togantal er 18, 1915—16 solgtes 94,316 Billetter. Der udveksledes sidste Driftsaar af ud- og indgaaende Vogne over 13,000 Jernbanevogne.

Af ind- og udgaaende Stykgods er udvekslet omtrent 10,000 Tons.

Det er en meget stor Godsstation; det er ikke i særlig Grad Landbrugsartikler, der præger Trafiken, men i meget betydelig

Grad Industriprodukter, særlig Jernindustri. Stationens Indtægter var sidste Driftsaar ca. 400,000 Kroner.

Stationen er for 4. Gang udvidet i 1916. Otto Færch havde dette Arbejde i Entreprise. Der forestaar en omfattende Sporudvidelse, hvortil er bevilget 100,000 Kroner, Stationen ligger central for en forbindende Tværbane mellem Vendsyssels fire Længdebaner.

Brønderslev Posthus blev aabnet Aar 1874.

I Tidens Løb har der været ansat forskellige Postmestre, nemlig Postmester Kampmann, Postmester Jørgensen, Postmester Holm og fra 1. Oktober 1905 Postmester Jørgensen.

For Tiden er foruden ansat 4 Postekspedienter og en Medhjælper. Der er 3 faste Bude og et Hjælpebud.

Under Posthuset er henlagt 4 Brevsamlingssteder og i alt 25 Landpostdistrikter, af hvis Landposter 8 udgaar fra Brønderslev og de øvrige fra Brevsamlingsstederne. Der er Postdagvogne til Hjermitzlev og kørende Landposter til Hallund, Hellum, Serritslev og Stenum. 1914—15 ankom over 600,000 alm. Breve og afsendtes 338,000.

Der ankom 7,000 anbefalede Breve og Pengebreve og ca. 28,000 Pakker, samt omtrent 34,000 Postopkrævningsforsendelser. Postanvisninger og Postopkrævninger til et Beløb af ca. 900,000 Kroner udbetaltes, og der blev indbetalt 58,000 Postanvisninger og Opkrævninger til Beløb af omtrent 2 Millioner Kroner.

Der blev besørget mellem 33 og 34,000 Eksemplarer Aviser og Blade.

Samtidig med, at der blev arbejdet paa Anlæg af den nye Jernbane fra Aalborg til Frederikshavn, kom Tanken op om at stifte en Sparekasse i Brønderslev Stationsby.

Planen blev til Virkelighed, og Sparekassen, der begyndte sin Virksomhed den 2. April 1870, blev stiftet paa en Generalforsamling, der afholdtes den 18. December 1869. Paa denne Generalforsamling valgtes som Medlemmer af Sparekassens første Bestyrelse:

Farver Emil Struntze,
der blev Formand og Kasserer,
Lærer P. Christensen,
Gaardejer Gildsig,
Gaardejer Jens Martin Jakobsen,
Sognefoged S. C. Jungersen,
Proprietær C. J. Møller,
Smed Christen Nielsen.

I de første Aar førte Kassen en meget beskedne Tilværelse, og kan der til Oplysning i den Henseende anføres, at da Højskoleforstander N. C. Nielsen den 1. April 1877 valgtes til Formand og Kasserer indestod der i Sparekassen kun 32,666 Kr. 30 Øre fordelt paa 282 Konti. Imidlertid er Fremgangen blevet fortsat under meget beskedne Former, og da Brønderslev Bank i 1896 blev oprettet, indestod der i Kassen 226,638 Kroner 15 Øre fordelt paa 1,076 Konti.

En den Gang tilstedeværende Ængstelse for, at Bankens Oprettelse vilde virke hæmmende paa Sparekassens Udvikling, viste sig at være ugrundet, idet begge Institutioner trives godt ved Siden af hinanden.

Sparekassen, der hidtil havde haft Kontorer i lejede Lokaler, opførte 1906 sin egen Bygning paa Hjørnet af Jernbanegade og Nygade og har i de senere Aar haft en temmelig betydelig Fremgang, saa at der 1. April 1916 indestod 1,197,780 Kroner 65 Øre fordelt paa 2,759 Konti.

Dens Reservefond var samme Dato 35,670 Kroner 39 Øre. Midlerne er i det væsentlige anbragt som Udlaan i Byen og Omegnen.

Samtlige Udlaan androg den 1. April 1916 1,033,002 Kroner 81 Øre omtrent ligeligt fordelt mellem Prioritets- og Kautionslaan, mens der som Haandpant kun var Udlaan 32,592 Kroner 00 Øre.

Indtil 1910 var Stillingen som Formand, Kasserer og Bogholder forenede i samme Person, der ledede Sparekassen i Forening med 6 andre Bestyrelsesmedlemmer; men paa Grund af den stadige Stigning blev Kasserer- og Bogholderbestillingerne da adskilt, saaledes at Manufakturhandler H. P. Hansen overtog Kassererpladsen, medens Landinspektør C. J. Jungersen beholdt Stillingen som Bogholder. Disse to Mænd har siden den Tid deltaget i Kassens daglige Ledelse, assisteret af 5 andre Bestyrelsesmedlemmer.

Det bemærkes, at den nuværende Bestyrelse, foruden de to nævnte, bestaar af:

Købmand V. Ehrenreich,
Husejer Niels P. Hansen,
Fabrikant P. Nielsen,
Husejer Julius Sørensen,
Partikulier C. M. Tolstrup.

I Efteraaret 1916 har Sparekassen lidt det Tab, at Kassereren,

SPAREKASSENS BESTYRELSE
1916—17

C. M. Tolstrup

V. Ehrenreich

N. P. Hansen

C. J. Jungersen

H. P. Hansen

P. Nielsen

Jul. Sørensen

Chr. Hansen

H. P. Hansen, er afgaaet ved Døden, og hans Søn, Købmand Chr. Hansen, er derefter indtraadt i Bestyrelsen.

Hvis man gaar en Spadseretur ad Vejen mod Nord forbi Hedelund, kommer man forbi det nye Sygehus, der med sine

Brønderslev Sparekasse

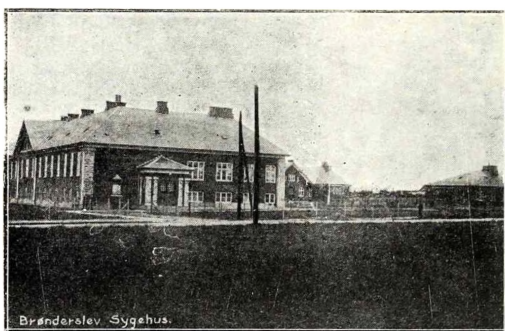
store Bygninger tager sig meget anseeligt ud i Landskabet.

Det gamle Sygehus blev bygget 1894 og taget i Brug den 1. Januar 1895; Læge Tuxen blev udnævnt til Sygehuslæge fra samme Dato. — Der var dengang ca. 20 Senge paa den almindelige Afdeling og 16 paa Epidemiafdelingen.

Sygehuset blev udvidet ved Tilbygning 1902, men paa Grund af uheldig Beliggenhed lige ved Siden af Fabriken Pedershaab, som, da Sygehuset blev grundlagt, var ganske lille — Plantagen Hedelund blev ogsaa udvidet og rykkede nærmere, maatte Sygehuset tilsidst flyttes nærmere mod Nord. Amtsraadet vedtog i August 1912, at Sygehuset skulde flyttes, hvorpaa Grunden blev købt, hvor det nye Sygehus skulde bygges.

Grundstenen til den nye Bygning blev nedlagt August 1913, og Sygehuset blev taget i Brug i September 1914. Desværre er Sygehuset bygget for lille og har været for lille, siden det blev taget i Brug, hvorfor det sandsynligvis bliver nødvendigt engang at foretage en Udvidelse.

Der er nu 31 Senge til den medicinsk kirurgiske Behandling

Sygehuset

og 7 Senge i Hudafdelingen, 12 i Epidemihuset og 1 Sindsygecelle.

Læge Tuxen er Overlæge, Læge Leunbach Reservelæge.

Ansatte ved Sygehuset er endvidere Over- sygeplejerske, Frøken Dahl og

saa 1 Assistent, 1 Sygeplejerske og 3 Elever samt 1 Økonoma.

1915 var der i Aarets Løb 412 Patienter.

Grunden, hvorpaa Sygehuset ligger, udgør et Areal af 4½ Tønde Land.

1895 lod Læge Tuxen plante en Granplantage paa 7 Tønder Land Nord for Sygehuset.

Brønderslev Elektricitetsværk blev grundlagt 1911, Ledningsnettet er blevet anlagt 2 Gange senere.

Maskinerne er 2 Stykker 100 Hestes Dieselmotorer; Værket er et Lavspændingsværk med moderne Indretninger 440 Volts Spænding

Bestyreren P. K. Bolet har ledet Værket, fra det blev anlagt.

Værket driver Installationsforretning, hvilket i Forhold til Byens Størrelse er en meget stor Forretning, idet der er en aarlig Omsætning paa ialt 112,000 Kroner.

Funktionærerne er 2 Maskinmestre, Kabelmester og Overmontør samt foruden disse, 9 Elektrikere og Arbejdere. Bolet er samtidig Leder af Vandværket. Der er kombineret Drift, idet Vandværkets Pumper drives ved Elektromotorer, som sættes i Gang og standses fra Elektricitetsværket. Vandværket var det første Anlæg af den Konstruktion her i Landet.

Anlægskapitalen for Elektricitetsværket er 305,000 Kroner og for Vandværket 105,000 Kroner.

Gasværket blev anlagt i 1905. Dets Bestyrer er Anton Nielsen, og Arbejdet udføres af 3 Retortarbejdere. Værket er kommunalt.

Af andre offentlige Bygninger og Institutioner kan nævnes Svineslagteri, Bank, Alderdomshjem, teknisk Skole og Kommuneskolen.

Svineslagteriet er til stor Gavn for Byen, idet det fremmer Forbindelsen mellem By og Land. Blandt de energiske Forkæmpere for Anlæg af Svineslagteri i Brønderslev By kan nævnes Proprietær Chr. Pedersen, Gl. Burholt.

Brønderslev Bank blev paabegyndt 1. December 1896.

I Begyndelsen var der et Par Aar lejet Lokale i Algade. Aar 1899 flyttede Banken hen i Vestergade, men for Tiden bygges under Ledelse af Arkitekt Charles Jensen en ny flot Bygning paa Bredgade, hvor Banken fremtidig skal have sine Lokaler, og hvor man forventer at kunne flytte ind i 1917.

Fra første Begyndelse har Sagfører Kjær været med i Ledelsen af Banken. De første, der tog Sagen op, var C. Winther, Købmand Henningsen, F. C. Struntze og Højskoleforstander Nielsen.

Bankdirektionen bestaar for Tiden af Sagfører Kjær, Højskoleforstander Nielsen og Chr. Pedersen, Burholt. Bankraadets Formand er Dyrlæge Christensen.

Bankens Balance er ca. 4 Millioner Kr. Omtrent 3 Millioner paa Indlaan — Sparekassevilkaar — og ca. $\frac{1}{2}$ Mill. paa Folio. Reservefond ca. 150,000 Kr. Aktiekapitalen er 220,000 Kr., og deraf har Udbyttet i en Aarrække været ca. 10 pCt.

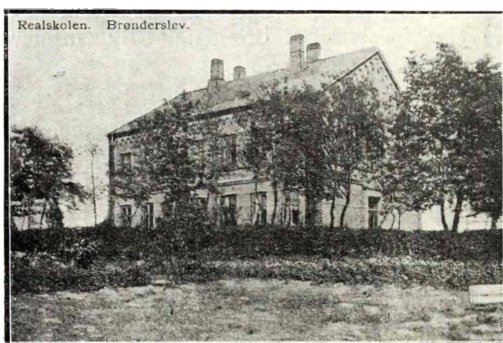
I Mejerigade ligger teknisk Skole, opført paa Initiativ af Haandværkerforeningen.

I denne store Bygning undervises unge Mennesker i Fag, som Haandværkere har særlig Brug for. Fornylig blev Skolen inspiceret af Tegneinspektør Frode Andersen, som udtalte sig meget rosende om Skolens Standpunkt.

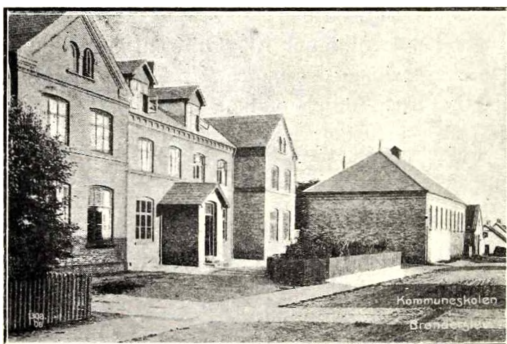
Brønderslev Handelsskole bor til Huse i Teknisk Skoles Lokaler.

Teknisk Skole

Realskolen

Kommuneskolen

Lederen af Teknisk Skole er for Tiden Otto Færch, og Lederen af Handelskolen er Overretssagfører Selchau.

Brønderslev Skolevæsen har i de senere Aar gennemgaaet en rivende Udvikling.

Efterhaanden som Byen voksede, var der mange, som mente, at der skulde opføres en Realskole; dette skete ogsaa, men senere blev denne Realskole overtaget af Kommunen, der nu benytter den gamle Realskole som Forskole.

I Brønderslev er der nu foruden Folkeskoleafdelingen kommunal Mellem- og Realskole.

Arbejdet paa Skolen ledes af Overlærer Markus Hansen. For Tiden søges

Brønderslev Skole af 872 Børn, og Undervisningen besørges af ialt 22 Lærere og Lærerinder.

Oprindeligt laa Skolen ved Kirken, men for ca. 25 Aar siden maatte man paa Grund af Pladsmangel udvide Lokalerne og samtidig flytte Skolen ind i Byen. Senere har der været nye Udvidelser, idet man har bygget endnu en stor Skolebygning.

Trods Nybygningerne er Lokalerne allerede saa smaa, at man i en nær Fremtid maa opføre yderligere Nybygninger.

Byen har stillet sig velvillig overfor Skolen og indført Købstadordning, saaledes at Lærerne lønnes efter den højere Skala.

Brønderslev er langt fra uden Interesse for Turister, med sine store Vidder er Naturen her meget ejendommelig og udøver stor Tiltrækningskraft paa mange Mennesker. Desuden kan man fra Brønderslev foretage adskillige udmærkede lønnende Udflugter, saa vel smaa som store.

Nord for Byen ligger den førnævnte Udsigtshøj, Thorshøj, mod Syd ligger Vildmosen med de udstrakte brune Flader, en Fodtur ud i dette ejendommelige Stykke jydsk Natur er meget interessant.

Til Fods, med Jernbane, pr. Bil eller med Cykle kan man endvidere foretage udmærkede Ture til Vesterhavet, til Badestederne Løkken eller Blokhus, og endelig er der højtliggende Bakkedrag i Nærheden, saasom Tømmerby Bakker og Thue Bakker, hvorfra haves en herlig Udsigt. Den Turist, som engang har gjort sig den Ulejlighed at ofre nogle Dage paa Brønderslev og Omegn, vil faa et Indtryk af ejendommelig jydsk Natur, som han sent vil glemme.

Som Brønderslev er nu, er det en livlig By og en god Forretningsby; men i een Henseende er Byen blevet meget stedmoderligt behandlet. Skønt Byen i Følge sin Beliggenhed er det naturlige Centrum for Midtvevdsyssel, saa er dog Brønderslev blevet i høj Grad forfordelt med Hensyn til Anlæg af Baner. Det ene vendsysselske Baneanlæg efter det andet er blevet anlagt uden at komme Brønderslev til Gode. Mon ikke den Tid kunde være inde, da man kunde faa en Tværbane, som over Brønderslev kunde forbinde Kattegat med Vesterhavet?

Kendte Navne og Datoer.

P. Christensen, Dyrslæge, Købmand, Kødkontrollør, Løjtnant, født 1846 i Høgild pr. Karup (Viborg). Uddannet paa Officersskolen og Landbohøjskolen. Formand for Bankraadet i Brønderslev Bank, og i Bestyrelsen for A/S Aalborg Foderstof-Import, Aalborg. Medlem af Garderforeningen. Har tidligere været Formand for Sundhedskommissionen og Voldgiftsmand for Jagttrettens Afløsning.

H. Krogh, Brygger, født 1849 i Hjermind pr. Bjerringbro. Lært som Brygger hos Haubro, Viborg, fra 1872—78, derefter paa Bryggeriet Godthaab i Aarhus, og siden hos Brygger Dam i Randers fra 1878—85, Bryggeriet Strømmen i Randers til 1891. Overtog Bryggeriet i Brønderslev 1891 — og det er stadig i Fremgang.

N. Tuxen, Sygehuslæge, født 1857 i København. Med. Embedseksamen 1881. Sygehuslæge fra den 1. Januar 1895.

S. Larsen, Købmand, født 1858 i Ørum Sogn. Lært hos Købmand Torben Holm, Brønderslev. Har fra 1. November 1883 drevet Forretning i Kolonial, Foderstoffer og Træløst.

Gerh. Poulsen, Teglværksejer, født 1857 i Hjørring. Uddannet i Maskinfaget, overtog 1883 Nibstrup Teglværk, som senere er ombygget og udvidet.

P. Christensen, }
Dyrslæge og Købmand.

H. Krogh.
Brygger.

S. Larsen,
Købmand.

Gerh. Poulsen,
Teglværksejer.

Isak Mortensen,
Karetmager.

Chr. C. Thuen,
Rebslager.

C. J. Jungersen, Landinspektør, født 1860 i Aaby Sogn ved Aalborg. Uddannet paa Landbohøjskolen. I Bestyrelsen for Brønderslev Sparekasse siden 1890 og har været Revisor ved Hjørring Amts Andelsslakteri i 20 Aar og de sidste 6 Aar Revisor ved Brønderslev Andelsslakteri. Har været Medlem af Sogneraadet og mange andre Bestyrelser o. s. v.

Isak Mortensen, Karetmager, født 1860 i Øster Brønderslev. Lært hos L. Jensen, Brønderslev, arbejdet som Svend der og i Aalborg hos Vognfabrikant Ringer. Formand for Haandværkerforeningen fra 1908—12 og for Karetmagerforeningen for Vendssyssel i 6 Aar. Medlem af Sogneraadet fra 1904—10. Vurderingsformand for Børglum Herreds søndre Skyldkreds og flere andre. Formand for Teknisk Skole fra 1911. Etableret 1883.

Chr. C. Thuen, Rebslager, født 1863. Lært hos Rebslager K. R. Kristensen, Brønderslev. Fm. for Sogneraadet.

Peter Nielsen, Guldsmed, født 1863 i Horsens. Lært hos Emilius Jensen, Horsens, derefter som Medhjælper samme Sted i 15 Aar. Etableret 1894 som den første i Branchen i Brønderslev.

Peter Nielsen,
Guldsmed.

K. Spejlborg,
Planteskoleejer.

P. N. Egestad,
Murermester.

V. R. Hoffmann,
Malermester.

N. Andersen,
Blikkenslager.

Mikkel Jensen,
Snedkermester.

Andr. M. Tolstrup, Købmand. Formand for Handelsforeningen, Formand i Bestyrelsen for Amtssygehuset, Formand i Bestyrelsen for A/S P. P. Hedegaard, N. Sundby, og gennem flere Aar Formand for Sogneraadet.

Karl Spejlborg, Gaard- og Planteskoleejer, født 1864 i Fæstehuset Spejlborg ved Hallund. Lært paa Mosbæks Planteskole i Støvring. Bestyrelsesmedlem i Brønderslev Andelsslagteri og i Andelskartoffelmelsfabrikken Dybvad og Brønderslev. Begyndt 1891 med Planteskole — 6 Td. Land — nu 50 Td. Land

Peder N. Egestad, Murer, Bygningsinspektør, født 1866 i Høgsted, Vrejlev. Tjente ved Landbruget til 1883, derefter i Lære til 1888 hos Murerermester M. Larsen, Hvorup. Kursus paa Stenum Højskole og Hjørring tekniske Skole; hos Arkitekt Stenstrup, N. Sundby, 4 Vinterkursus paa Statens Tegnelærer Kursus fra 1900—1903. I Haandværkerforeningens Bestyrelse, 1 Aar Formand, Murer- og Tømmerforeningens Bestyrelse 2 Aar, Skolekommissionen 3 Aar, Sundhedskommissionen 2 Aar, Byens første Brandinspektør i en Tid af 6 Aar, Medlem af Bygningskommissionen fra 1898, Formand siden 1905, Lærer ved tekniske Skole i flere Aar og oprettet dennes Dagklasse for Murere og Tømrere. Har blandt andet opført Brønderslev Realskole 1891, Vraa Valgmenighedskirke, Brønderslev tekniske Skole og Gasværk, Missionshus, Baptisternes Kapel. Har udført Tegning til nogle Skoler og private Huse.

Carl Lauritzen, Manufakturhandler, (Magasin du Nord), født 1867, Ærøskøbing. Lært hos J. F. Winther, Svendborg. Medlem af Skolekommissionen, Medlem af Bankraadet for Brønderslev Bank og Medlem af Handelsforeningens Bestyrelse.

V. R. Hoffmann, Malermester og Farvehandler, født 1871 i Jerslev. Har staaet 4 Aar i Lære hos Malermester D. Schobius,

Chr. Nielsen,
Muremester.

E. Bertelsen,
Slagtermester.

Alfr. Jensen (Aaby),
Installatør.

Aalborg. Medlem af Haandværkerforeningen og Svendeprovekommissionen, Lærer ved teknisk Skole i 11 Aar.

N. Andersen, Blikkenslager og Aut. Vand- og Gasmester, født 1878. Lært hos Blikkenslager C. Frederiksen, Aalborg. Formand for Brønderslev Sundhedskommission fra 1913—16, Medlem af Bestyrelsen for teknisk Skole i 3 Aar.

Mikkel Jensen, Snedkermester, født 1872 i Horne. Lært hos Snedkermester P. Jensen, Brønderslev, og Snedkermester Hvorup Aalborg. Har været paa Teknologisk Institut Aar 1909. I 6 Aar Bestyrelsesmedlem af Brønderslev Haandværkerforening, i 4 Aar Bestyrelsesmedlem af teknisk Skole og siden 1910 Kirkesynsmand. Etableret i Maj 1897.

Chr. Nielsen, Muremester, født 1873 i V. Brønderslev. Har staaet i Lære hos Murer N. Nielsen. Har anlagt et Cementstøberi og opbygget Vrejlev Kloster efter Branden samt opført flere offentlige Bygninger, f. Eks. Brønderslev Elektricitetsværk, det nye Sygehus, Alderdomshjemmet samt flere andre.

Chr. Hansen, Manufakturhandler, født 1874 i Brønderslev. Har lært i Manufaktur-Union i Hjørring (Indehaver C. M. Nielsen) fra 1890—1892. I Bestyrelsen for Brønderslev Sparekasse. Forretningen etableret 1. April 1870 af afdøde H. P. Hansen.

Einar Bertelsen, Slagtermester, født 1876 i Aarhus. Etableret 1908, Forretningen er arbejdet stærkt op, og er nu Byens største og bedst velassorteret Forretning.

Alfred Jensen (Aaby), Elektrisk Installatør og Cyklehandler, født 1878 i Bursted.

Ferd. Jensen, Skomagermester, født 1879 i Vindebjerg. Lært hos Skomager S. Jensen, Hjørring, og derefter arbejdet flere Steder. Bestyrelsesmedlem af den lokale Sygekasse. Etableret i Brønderslev 1904, beskæftiger til Stadighed 4 Mand. For-

Ferd. Jensen,
Skomagermester.

Otto Christensen,
Uhrmager.

Edv. Bach,
Manufakturhandler.

retningen er gaaet stærkt frem og henflyttes nu til egen Ejen-
dom i Nygade.

Otto Christensen, Uhrmager, født 1880 i Aasted. Lært hos C. C. Jensen i Sindal, derefter arbejdet 7 Aar i Udlandet, blandt andet i München og Düsseldorf. Medlem af Bestyrelsen for Hjørring Amts Uhrmagerforening. Forretningen er grundlagt 1846 af den forrige Ejer, P. Thomsen, og overtaget af nuværende i 1908.

Edv. Bach, Manufakturhandler, født 1880 i Thissinghus. Har i 12 Aar været hos Wilh. Andersen, hvis Forretning overtoges i 1907. Specialitet Dameforretning med større Systue.

Mandrup Poulsen, Boghandler, født 1880 i Fuglebjerg. Discipel paa Sorø Akademi, Medhjælper hos Alfred Clausen, Sorø, Øbergs Boghandel, Nakskov, Mackeprangs Boghandel, Nykøbing Falster, og hos P. Blicher Kolding. Medlem i Bestyrelsen for Brønderslev Handelsforening.

Alfred Nielsen, Isenkræmmer, født 1885 i Nykøbing Mors. Lært hos Victor Sørensen i Frederikshavn. Driver en betydelig

Alfred Nielsen,
Isenkræmmer.

I. Otto Andersen,
Fabrikant.

Jens Stagsted,
Isenkræmmer.

Johs. Larsen,
Købm.

Virksomhed, en af de største i denne Branche, med et særdeles stort og omfattende Lager. Medlem af Handelsforeningens Bestyrelse.

I. Otto Andersen, født 1885 i Torrild pr. Odder. Praktisk Mejerimand i 8 Aar. 5 Maaneders Ophold og Uddannelse paa „Ladelund Mælkerskole“ ved Brørup. Fabrikken, startet 1. Juli 1914, fremstiller udelukkende friskkærnet Plantemargarine.

Jens Stagsted, Isenkræmmer, født 1885 i København. Lært hos Isenkræmmer Christian Petersen, Hjørring, derefter 3½ Aar i Tyskland. Etableret 1. September 1909.

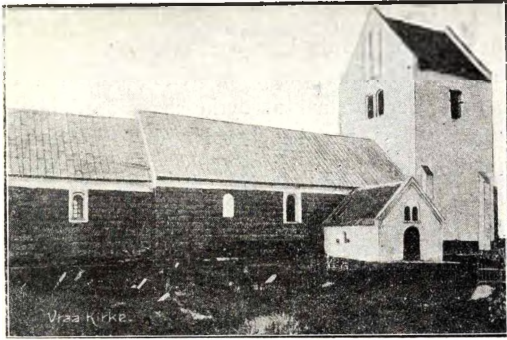
Johs. Larsen, Købmand, født 23. September 1891 i V. Brønderslev. Lært hos Købmand S. Larsen, Brønderslev. Fra September 1916 indtraadt i Faderens Forretning som ansvarlig Deltager.

VALDEMAR RASMUSSEN

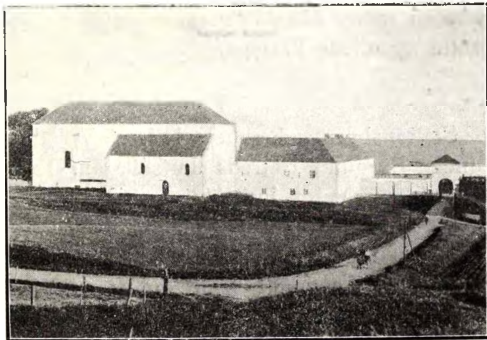
VRAA STATIONSBY

Omtrent midtvejs mellem Hjørring og Brønderslev ligger Stationsbyen Vraa (1274 Indbyggere).

Eggen omkring Stationsbyen er nærmest flad, hvorfor man da ogsaa har en ret vid Udsigt i alle Retninger. I Nordvest skimter man den højtliggende Vennebjerg Kirke, medens man mod Syd tydeligt ser Thise og Ingstrup Kirker — og lige mod Vest hæver Børglum Bakke sig, paa hvis Top den gamle Klosterkirke ligger med sine snart otte Hundrede Aar gamle Mure. Vender man Blikket mod Øst, ser man Vrejlev Kirke og Kloster, fra hvis Kælder, fortæller Sagnet, en underjordisk Gang har ført over til Børglum Kloster, hvor Præmonstratensermunkene levede og virkede.

Jorderne rundt om Vraa Stationsby er jævne og overvejende frugtbare — muldede, med Ler og Mergel som Underlag. Fremmede, der langvejs fra besøger Vraa og Omegn, bliver som Regel meget forbausede ved at se,

Børglum Kloster

ikke blot saa frugtbare, men tillige saa veldyrkede, Jorderne er her — „norden for Lands Lov og Ret“.

Landmændene i Vraa Sogn er gennemgaaende dygtige og praktiske Folk, der forstaaer at dyrke deres Jord med størst Udbytte. De allerfleste har i deres Ungdomstid forberedt deres Manddomstid, idet de har søgt Oplysning paa Høj- og Landbrugsskoler; senere har de saa forøget og fornyet denne Oplysning, dels ved Læsning af Landbrugsskrifter, dels ved at gennemgaa korte Landbrugskursus paa Stedet — og denne teoretiske Kundskab har de forstaaet i rigt Maal at udnytte i det praktiske Landbrug. En Fryd er det en Sommerdag at gaa en Tur gennem Vraa Sogn og da lægge Mærke til de bugnende Agre og Marker samt de firlængede, nykalkede Gaarde med

Børglum Kloster

Haveomkring; man skønner, at der her er Orden og Plan. Og gør man sig bekendt med Gaardenes Indre, Beboelseshusets Indre, de moderne Stalde, Vindmotoren paa Laden o. s. v., da lader

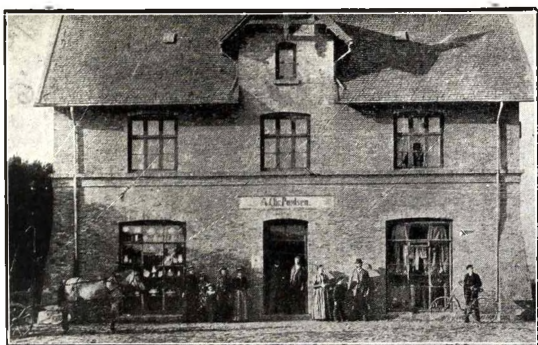
alt dette os formode, at Vraaegnens Landboere gennemgaaende er ret velstillede Folk.

Men netop dette Forhold er en af Mulighederne for den fortsatte materielle Fremgang i

Vraa Stationsby.

Stationsbyen udgør en Del af Vraa Kommune, der hører under Børglum Herreds Jurisdiktion. Herredskontoret ligger i Hjørring, udenfor Jurisdiktionen, hvilket flere Gange har fremkaldt Ønsket om at faa det flyttet indenfor Herredets Grænser; men dette er endnu ikke sket — og den ny Retsreform synes ikke at love synderlig godt for Fremtiden i saa Henseende.

Stationsbyen gennemskæres af Jernbanelinien Aalborg—Frederikshavn, der blev anlagt i Begyndelsen af Halvfjerdserne; denne deler Byen i en østlig og en vestlig Bydel.

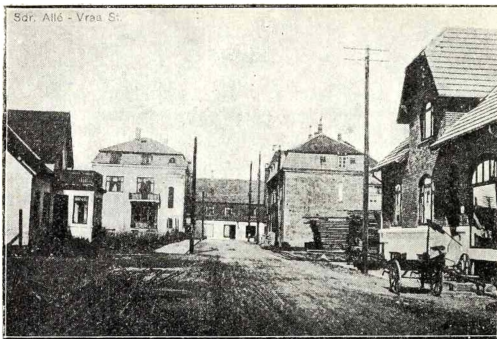

A. Chr. Poulsens første Forretning

For 25 Aar siden var der kun faa og smaa Huse i Vraa Stationsby. I den vestlige Bydel var der kun tre Huse, af hvilke de to er til endnu; de laa ved den gamle Smidstrupvej, der indtil for faa Aar siden laa hen i et bundløst Ælte, naar det havde regnet nogle Dage. I Tidens Løb blev der bygget paa begge Sider af Vejen — det var mestendels Handelsfolk og Haandværkere, og de blev snart klar over, at „Æltet“ ikke var noget, der trak Kunder til Huse. Saa tog de resolut, med lidt Støtte af Kommunen, fat paa at anlægge en hiel ny Gade med Brolægning; denne kaldes nu Vestergade. Det rette Sving over

Vraa Gæstgivergaard i gamle Dage (A. Chr. Poulsen)

Sdr. Allé

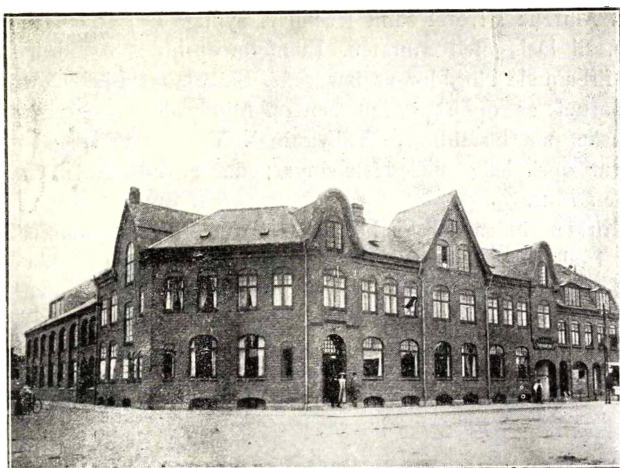
Gaden fik den først, da et Konsortium byggede den store Købmandsgaard og det smukke, hvide Apotek. Gadens dygtige Forretningsfolk gjorde et stort Arbejde for at lede Strømmen hen i Vestergade, og

det er lykkedes dem, thi der er mange gode Forretninger — vesten Banen.

Den østlige Bydel var den oprindelige Stationsby. Her laa de gamle, solide Forretninger, af hvilke den største, Købmand A. Chr. Poulsens, er gaaet ind; Købmand H. P. Hansens er overgaaet til en yngre, driftig Mand, Chr. Olsen, medens Købmand M. P. Schønning stadig leder sin grundmurede Forretning. Endvidere boede der nogle faa Haandværkere, af hvilke Smed Knudsen, Urmager M. Hansen og Tømrer Niels Johansen endnu lever, hvilket ogsaa er Tilfældet for Købmændenes Vedkommende.

Jernbanegade

Poulsons Hotel & Theater (A. Chr. Poulsen)

Men hvilken Forandring er denne Bydel ikke undergaaet i de sidste 25 Aar!

En Allé af høje, ældgamle Træer, der mindede om en Herregaardsallé, førte op til Stationspladsen. For Enden af denne laa A. Chr. Poulsons Købmandsgaard; den er væk og har afgivet Plads for Vraa Afholdshotel. Til højre laa den skummelrøde Gæstgivergaard med Rejsestald. Væk er den! Nu hæver „Poulsons Hotel“ med Theater sine Mure her. Kun den graa Stationsbygning er tilbage. Men væk er den smukke Allé, hvis østre Side er bleven erstattet af en Række Jernopstandere, der bærer de mange elektriske Lednings- traade, gennem hvilke den gaadefulde Kraft føres ud i Byen, dels som Lys i de mange Hjem og Forretninger, dels som Kraft i Værkstederne.

Alt er som forandret — kun eet synes upaavirkelig af alt det moderne, og det er

Sognekirken.

Den anseelige Kirkes Skib og Kor er den ældste Del, bygget omkring Aar 1200 i romansk Stil af tilhugne Kvadre paa en Sokkel med Skraa-

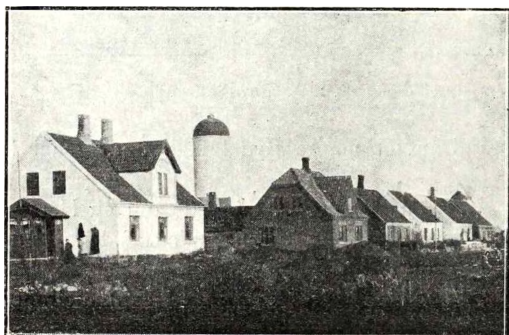

Rentier A. Chr. Poulsen

kant. Murene i Koret samt i Skibets sydlige Del er senere omsatte, til Dels med Mursten. Et af de oprindelige Vinduer og den firkantede Norddør er bevarede. Skibet har Bjækeloft.

Taarnet er opført i den senere Middelalder i gotisk Stil (maaske paa en tidligere Tilbygning). Taarnet er meget stort og var oprindeligt med Hvælvinger; det er adskilt fra Skibet ved en Mur.

I Kirken findes der en hel Del Kalkmalerier fra gammel Tid, som i al deres Naivitet maa have virket manende paa den bange Sjæl. Forstod han intet af det latinske Præk, saa var der noget i disse Kalkmalerier, der talte indtrængende, næsten haardt til den arme Synder, hvis hinsidige Udsigter alt for ofte formørkedes af martrende Skærsildskvaler.

Parti fra Vraa

I Koret fremstilles Dommendag, hvor Kristus kalder de døde op af Graven. Himlens Port er fremstillet som en middelalderlig Borgmur med Taarne og Port, hvor St. Peder staar uden for med Nøglen.

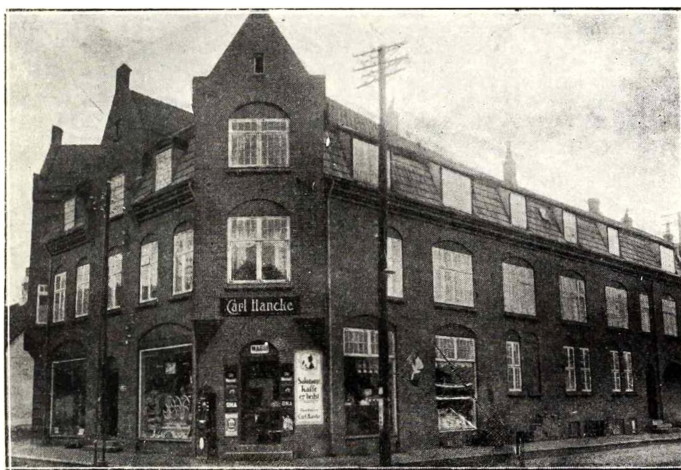
Paa Sydsiden fremstilles Helvede som et stort Uhyre, i hvis vældige Gab der sidder en Flok Mennesker, bl. a. Paven, en Biskop og en Konge — udenfor gaar Djævle og driver Folk derind — meget pudsigt ser man en Biskop og hans Elskerinde drives derind.

Over Korbuen paa den indvendige Side findes et mærkeligt Billede; det er et Dobbeltbillede, der paa den ene Side fremstiller det letsindige Verdensliv efter Teksten: Vin, Kvinder og Penge — to staar og kysser hinanden, en tredje griber ned i en Pengekasse.

Det andet Billede forestiller Livets Alvor. En Mand ligger for Døden. En Kvinde trykker ham et Lys i Haanden; ovenover ser man hans Sjæl som et lille Barn svæve opad, medens en Engel og en Djævel kæmper om det. Djævelen ser skrækindjagende ud; han har Øjne ikke blot i Hovedet, men ogsaa paa

Knæerne, paa Albuerne og for Resten alle Vegne, hvor den „geniale“ Maler har kunnet anbringe saadanne. Skibets Vægge har ogsaa været forsynet med Kalkmalerier, hvoraf nogle til Dels er dragne frem i 1905. Disse fortæller om Jesu Lidelses-historie.

Altertavlen bestaar af en Ramme fra det 18. Aarhundrede, i hvis Midte er anbragt et godt udskåret Felt fra det 15. Aarh. Billedet forestiller Kristi Gravlæggelse og er særdeles virkningsfuldt. Døbefonten er af Granit og i romansk Stil, medens Prædikestolen er udskaaen i Renaissancestil med Tornekrandsernes, Bjørnernes, Lungernes og Ulftandernes Vaabner.

Carl Hanckes Kolonial- & Støbegodsforretning

Orgelet anskaffedes i Aaret 1900, og Beløbet indkom ved Indsamling blandt Beboerne. I 1908 skænkede Beboerne to smukke Lysekroner samt en syvarmet Lystestage.

Den gamle Sognekirke ligger midt paa Kirkegaarden, der altid er smukt vedligeholdt; i den sydlige Del af Kirkegaarden er der for et godt Aarstid siden bygget et lille Ligkapel.

Sognepræsten i Vraa er Jens A. N. Kjær, der tillige er Provst. Han er født i Horsenseggen i 1858. Som ung besøgte han Gedved Seminarium, hvorfra han dimitteredes med en fin Førstekarakter. Efter en Tid at have været Friskolelærer tog han Studentereksamen. I Sommeren 1888 blev han teol. Kand. med første Karakter. Var en Tid Kapellan i Katstrup-Tolstrup,

og samtidig Lærer ved Gedved Seminarium. Forflyttedes senere til Storvorde-Sejflod som Præst, hvor han var til 1906, da han kom til Vraa-Embedet. 1914 blev han Provst.

Provst Kjær er en Mand, der sidder inde med en stor Viden, men en Viden, hvori der er Orden. Hans Prædikener bærer Præg deraf. De er i Reglen korte, men yderst gennemtænkte og klare; der er intet Ord overflødigt, men hvert Ord er paa sin Plads og nødvendigt for Helheden. De første Gange man hører Provst Kjær, faar man mere af „Lyset“ end af „Varmen“; men jo tiere man hører ham, desto mere føler man, at bag den stringente Form skjuler der sig en dyb Inderlighed. At hans

A. Chr. Poulsens Ejendom

Forkyndelse bærer Frugt, kan man se deraf, at den store Sognekirke er fyldt Søndag efter Søndag.

Vraa Sognekirke ligger i den østlige Bydel — i den vestlige Bydel ligger der imidlertid ogsaa en Kirke, og det er

Valgmenighedskirken.

Denne Kirke ligger paa en aaben Plads midt i den saakaldte „Højskolekoloni“. Kirken blev indviet den 16. Septbr. 1900 og samtidig indsattes cand. theol. Jens Bertelsen som Præst af Biskop over Aalborg Stift, Dr. theol. Frederik Nielsen. Der var da i Valgmenigheden 55 Familier og 20 enkelte Personer.

Valgmenighedskirkens Skib har en Længde af 22 Alen, Bred-

Valgmenighedskirken

den 12 og Højden $6\frac{1}{2}$ Alen. Koret er $6\frac{1}{4}$ Alen langt og $9\frac{3}{4}$ Alen bredt. Et lille Spir med Kors bærer den yndige Klokke.

Kirken er saaledes ikke stor, ja, til Højtiderne alt for lille nu, men tager sig godt ud. Den er opført af røde Mursten med Kalkstensfriser og bæres af en tilhugget Granitsokkel. Taget er af Skifer. Spiret er tækket med Zinktag og bærer et gyldent Kors.

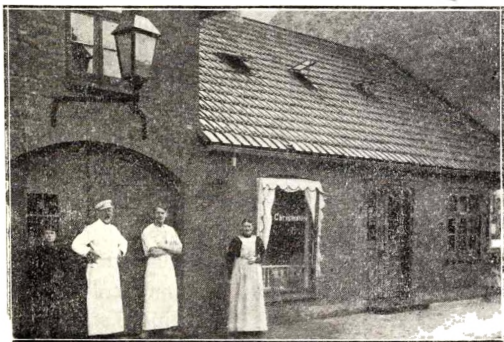
Dens Indre er overordentlig hyggeligt. Der er fast Siddeplads til 126 i Skibet og 60 paa Pulpitret. Ved Hjælp af løse Stole kan der sidde 40 flere.

I den vestre Ende af Kirken er der indenfor Døren et lille Vaabenhushus og Opgang til det derover værende Pulpitur.

Lysen i Kirken er særdeles behageligt ved den matgrønne Farve, hvormed alt er malet: Loftet og Væggene lysere, Stolene og det øvrige Træværk i mørkere Tone.

Alterets Baggrund bestaar af et Maleri, der forestiller en af de kloge Jomfruer. Billedet er meget stemningsfuldt og af stor kunstnerisk Værdi. Det er malet af Frk. Agnes Schmidt og skænket Kirken af Læge Tuxen, Brønderslev, der tillige har skænket den syvarmede Lysestage, en nøjagtig Afstøbning af den Guldlysestage, der blev skænket Grundtvig ved hans 50-Aars Embedsjubilæum.

Alterdugen samt et meget smukt Tæppe

J. C. Christensens Bageri (før Ombygningen)

foran Alteret er givet af en Kreds af Kvinder. Desuden har Kirken faaet store, værdifulde Gaver fra fjernere boende Venner. Gaardejer Andreas Drivsholm, Stensvad, har skænket to smukke Lysekroner af Messing, der hænger i Skibet. Fra Direktør Brodersen, Rønne Stenbrud, Bornholm, har Kirken faaet som Gave den smukke, store Døbefont. Endelig maa nævnes Kirkens herlige Klokke, der bærer den dejlige Indskrift:

Jeg bringer de budne,
som færdes dernede,
det Budskab fra oven,
at al Ting er rede.

J. C. Christensens Bageri & Konditori

Paa Randen staar: Skænket til Minde om Provst Mynsters Præstevirksomhed i Vendsyssel 1866—78 af hans Søn.

Gaven er fra Arkitekt Olaus Mynster, København, der levede sin Barndom og Ungdom i Serritslev, hvor Faderen var Præst.

Den smukke lille Kirke har kostet knap 8000 Kr. Dette skyldes foruden de nævnte store Gaver den Omstændighed, at Murmester P. Chr. Nielsen, Brønderslev, med Vilje har udført Arbejdet for en meget lav Betaling.

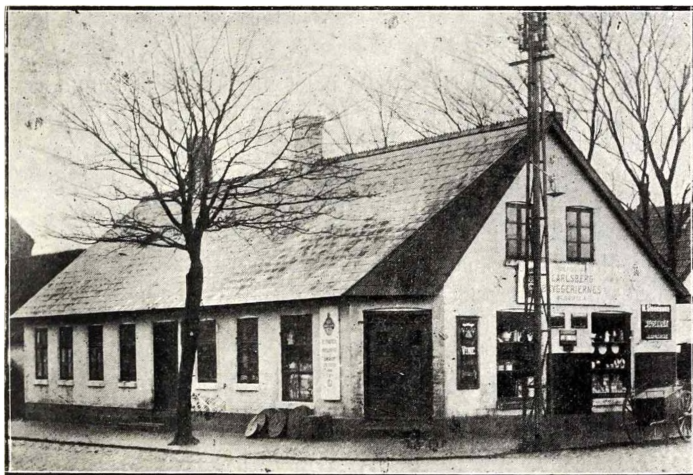
J. Bertelsen, Højskoleforstander og Valgmenighedspræst

Valgmenigheden ledes af en Bestyrelse eller et Menighedsraad, hvis Formand er Gaardejer Kr. Kjeldsen, Ny Bundgaard pr. Vraa. Han blev valgt i Aaret 1900, da Valgmenigheden stiftedes, og er hvert Aar siden bleven genvalgt paa Generalforsamlingen, der holdes i Januar Maaned.

I Aaret 1913 anlagdes syd for Kirken en Kirkegaard. Samme Dag, denne indviedes, jordedes Højskoleforstander Jørgen Terkelsens Hustru, Kristine Terkelsen.

Valgmenighedens Medlemstal har igennem de 16 Aar, Valgmenigheden

har eksisteret, været i jævn Stigning; naar dette har været og fremdeles er Tilfældet, skyldes det ikke mindst Valgmenighedspræst Jens Bertelsen. Han er født i Øster Vandet ved Thisted i Aaret 1863. Tidlig ytrede Jens Bertelsen Lyst til at læse, og han kom da i Thisted Realskole; tog Studentereksamen fra Viborg Kathedralskole, der dengang lededes af den ejendommelige Skolemand Rektor Lefolii, som fik stor Indflydelse paa ham. I Aaret 1888 tog han teologisk Embedseksamen — samme Aar blev han Lærer ved Stenum Højskole. Da denne to Aar senere flyttede til Vraa, flyttede Jens Bertelsen med, og Baandet mellem ham og Højskolen knyttedes endnu fastere,

Chr. Olesens Kolonialforretning

da han i Aaret 1893 ægtede Forstander Terkelsens ældste Datter, Gudrun.

I Aaret 1895 blev Bertelsen Kapellan hos daværende Sognepræst Jakob Andreas Jakobsen; da denne døde, blev han saa Valgmenighedspræst.

Jens Bertelsen er en djærv Jydenatur, støt og tilforladelig og i Besiddelse af et rigt Lune. Den jævne Tale og det jævne Væsen er hans naturlige Element — han indlader sig ikke paa det højtravende, det er uden for ham selv, eller forfalder til sødladen Sentimentalitet. Hans Vidnesbyrd er jævnt, inderligt og evangelisk.

I nær Tilknytning til Valgmenighedskirken staar

Vraa Højskole.

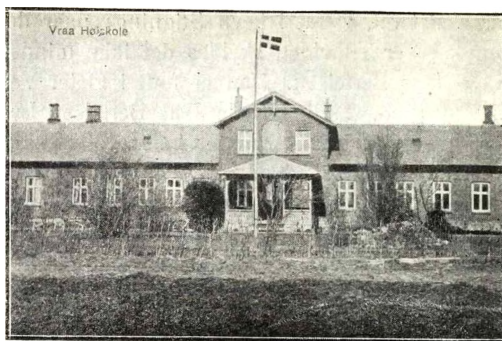
Denne Højskole er den ældste af nu eksisterende Højskoler i Vendsyssel. Ganske vist blev Skolen i Vraa først indviet i 1890, men da havde Højskoleforst. Jørgen Terkelsen og Hustru

allerede i 18 Aar holdt Højskole i det nærliggende Stenum, og det var egentlig kun af praktiske Grunde, at Skolen flyttedes til Stationsbyen Vraa.

Grundlæggeren af denne Skole, Jørgen Jensen Terkelsen, er født i Hvejsel Sogn ved Vejle 1844. Allerede 15 Aar gammel blev han Skolemester i et Par Sogne i sin Hjemegn; men først i 1866 dimitteredes han fra Jellinge Seminarium. I 1869, efter at have været Friskolelærer et Par Aar, knyttedes han som Lærer til Højskolen i Hvejsel, der var oprettet af den begejstrede Skolemand, K. K. Utoft, der fik en ikke ringe Indflydelse paa Terkelsen. I 1872 ophævedes Skolen i Hvejsel — og Terkelsen begyndte da sammen med sin Fæstemø, Kristine, en Højskole i hendes Hjemegn — i Stenum.

Jørgen Terkelsen,
Højskoleforst.

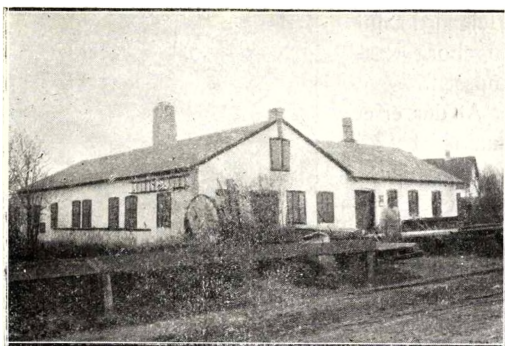
Vraa Højskole

Gerningen, det unge Ægtepar gik ind til, fyldte dem helt og fuldt, og den lykkedes for dem. Pladsforholdene i Stenum var ret indskrænkede; derfor maatte der af og til en Udvidelse til, da flere og flere Elever bankede paa og vilde ind. Da en større Udvidelse sidst i Firserne stod for, besluttede Terkelsen at flytte Skolen til Vraa. Her begyndte der saa en stor og tidssvarende Skole med Plads til 70 Elever, den indviedes i Aaret 1890. Siden da har Vinterskolens Elevantal været mellem 60 og ca. 90.

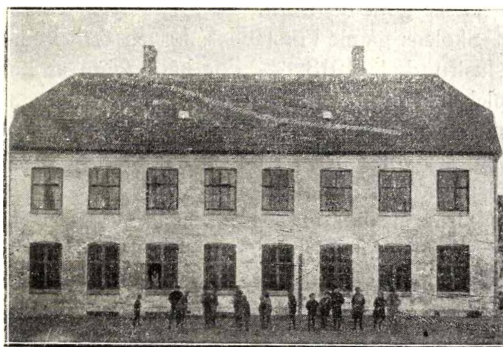
I 1902 afstod Terkelsen Skolen til sine to Svigersøner, Jens Bertelsen og Landbrugskandidat Møller Nørgaard, der leder Landbrugsundervisningen ved Skolen samt tillige er Skolens Økonom og Administrator.

Foruden disse tre Lærere er der knyttet endnu tre samt en Haandgeringslærerinde om Sommeren. Deres Navne er Aage Elmelund, der har været knyttet til Skolen siden 1906; ved ham er der i de senere Aar oprettet en Delingsførerskole for Gymnastik og Skydning — men kun for indmeldte Højskoleelever.

Endvidere nævner vi Valdemar Rasmussen, Chr.

N. C. Johansens Savværk

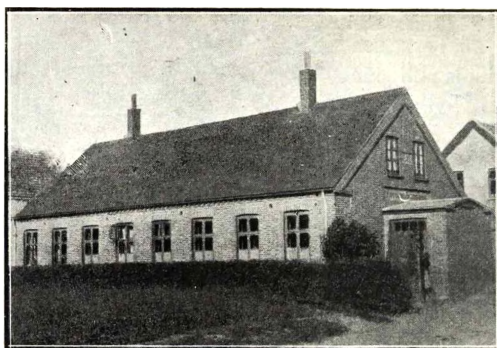
Vraa Friskole

E. M. Hoves Kolonialforretning

Hejgaard samt Ingeborg Rasmussen.

At der er et saa stort Lærerpersonele skyldes en i Højskolens umiddelbare Nærhed beliggende Friskole, hvori der er 3 Klasser; denne Skole underviser godt 50 Børn.

Vraa Forsamlingshus (bygget i 1893)

Skolens gamle Forstander, Jørgen Terkelsen, lever endnu; hans Hustru døde 1913. — For hans Øjne er hele det store Komplex, „Højskolekolonien“, vokset op; hver af de mange Bygninger har han set blive til, og hvert af de mange Træer har han set vokse frem i de 26 Aar, der er gaaet, siden han lagde Grundstenen til Højskolen. Det fryder den gamle, kraftige Mand at vise En omkring og fortælle, hvorledes det lidt efter lidt er bleven til. Intet Under han da er glad, thi hans Gerning maa i Sandhed siges at være lykkedes ham.

Vraa Baptist-Menighed.

Midt i Byen ligger Vraa Forsamlingshus, der er Kirkelokale for Vraa og Omegns Baptist-Menighed. Menigheden, der blev stiftet 1886 og har 170 Medlemmer, er en Afdeling af det danske Baptist-Samfund, der tæller godt 4200 Medlemmer delt i 32 Menigheder, hvoraf der er 12 i det nordlige Jylland og Vendsyssel.

Gd.ejer Anders Jensen,
Vestergaard

Baptisterne kom her til Danmark i 1839 og har siden gaaet jævnt fremad. Endskønt de ikke er naaet ret meget over 4000 i Antal, er de dog det største Samfund i Danmark udenfor Folkekirken, de romersk-katolske fraregnet.

Deres Virksomhed gaar ud paa at danne nytestamentlige Menigheder af omvendte, troende Mennesker, saaledes som det var i Aposteltiden. Derfor virker de ved Evan-

geliets Forkyndelse til Menneskers Omvendelse fra Synden, Guds Folks Helliggørelse, Ungdommens Vejledning ved Ungdomsmøder og Bibliotek og Børnenes religiøse Udvikling gennem Søndags-skolearbejde.

Der er mellem 6—7 Millioner Baptister i Verden. Af de nordiske Lande gaar Sverige i Spidsen med ca. 65,000 Baptister. Baptisterne tager virksom Del i Hedningemissionen for sammen med andre Kristne at gøre Guds Ord kendt blandt alle Folkelag.

Gaardejer Anders Jensen, Vestergaard, var Forstander for Vraa Baptistmenighed i 27 Aar indtil sin Død 1913. Og det skyldes menneskelig set hans nidkære og opofrende Virksomhed, at Menigheden har naaet saa langt frem her paa Pladsen. Han mindes derfor med Glæde og Tak af Menigheden.

Den nuværende Forstander er Missionær Gotfr. Pedersen, som bor i Vraa og virker paa Menighedens to Hovedstationer Vraa og Brønderslev, tillige med en Del Landstationer.

Syd for Friskolens store Legeplads ligger

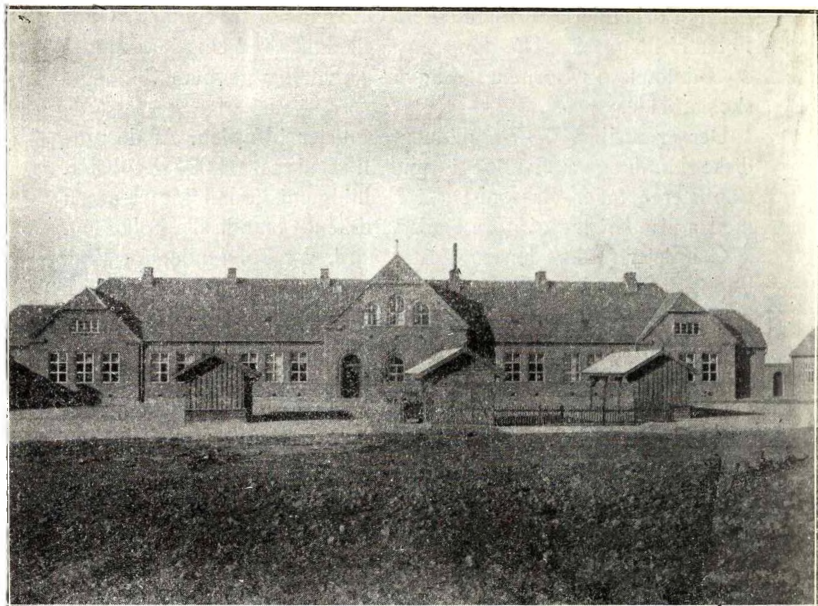
Vraa Hovedskole,

der i sin Tid var meget omdiskuteret, men hvis gode Indretning dog ingen benægter. Med stor Energi kæmpede Sogneraadets daværende Formand, Dyrslæge Jensen, for at faa en stor, samlet Centralskole i Vraa By. Et Sogneraadvalg væsenligt paa dette Spørgsmaal gav Flertal for en saadan Skoleplan, og den 1. Oktober 1909 approberede Ministeriet Planen om et centralt Skolevæsen i Vraa.

Planen gik ud paa at faa samlet alle Sognets Børn over 9 Aar i samme Skole og samtidig forøge Skoledagenes Antal. De to tidligere Skoler, Stationskolen og Nørre-Vraa Skole, blev brugt til Børnene under 9 Aar.

I Sommeren 1910 byggedes Skolen efter Arkitekt Bugges Tegninger. I Løbet af Sommeren og Efteraaret rejstes den statelige Hovedbygning mod Vest, ca. 100 Al. lang og opført af røde Mursten samt to Beboelseshuse til henholdsvis Første- og Andenlæreren; disse danner Fløjlinie til Hovedbygningen mod Nord og Syd. Desuden byggedes der en stor Gymnastiksal og en Bolig for Skolebetjenten.

I Skolebygningen indrettedes 6 Klasseværelser, et Lærerværelse samt en stor, smuk Forhal; oven over denne er der indrettet et Sløjdlokale med Plads til 40 Børn. Desuden er der paa Skolens første Sal indrettet Bolig til 2 ugifte Lærere.

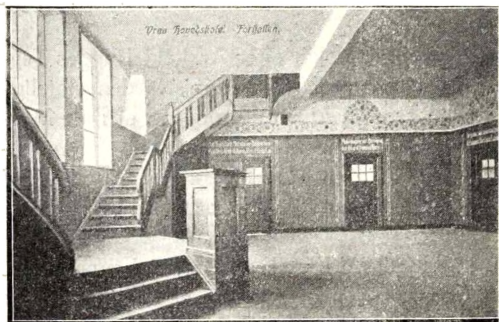

Hovedskolen

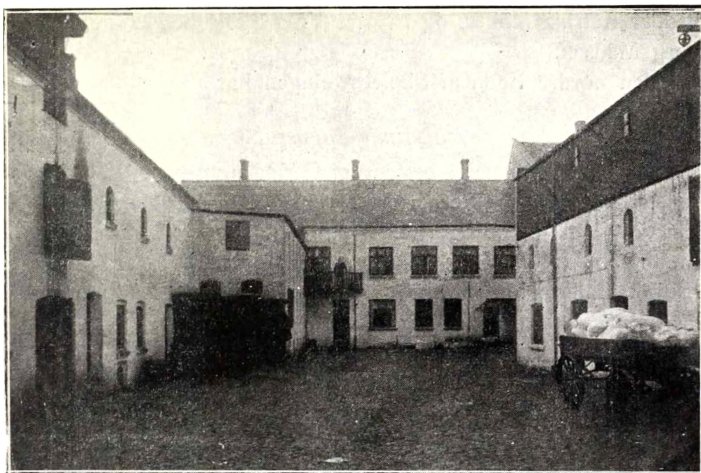
Hele Udgiften til Jord- og Bygningsarbejdet androg ca. 106,000 Kroner.

Ved Skolen kom der til at virke 3 Lærere og 1 Lærerinde. Børneantallet var ca. 180; men da det steg til 200, maatte der et Aarstid efter antages en Fjerdelærer. For Tiden er der i Skolen ca. 220 Børn, fordelte i 7 Klasser, som foruden de lovbealede

Fag undervises i Naturfagene: Zoologi, Botanik og Fysik — samt Sløjd, hvortil kommer, at Gymnastik for Dreng og Piger samt Haandgering holdes indenfor Skoletiden.

Forhallen i Hovedskolen

Chr. Johansens Korn- & Foderstofforretning

Hvert Aar affholdes der Eksamen een Gang.

Skolens Førstelærer, som tillige er Skoleinspektør, hedder Valdemar Edslev, Andenlæreren Gerhard Petersen, Tredie- og Fjerdelæreren Peder Johnsen Nielsen og Jørgen Jensen; endvidere er der en Lærerinde, Anna Petersen. Lærerinden i Stationsskolen

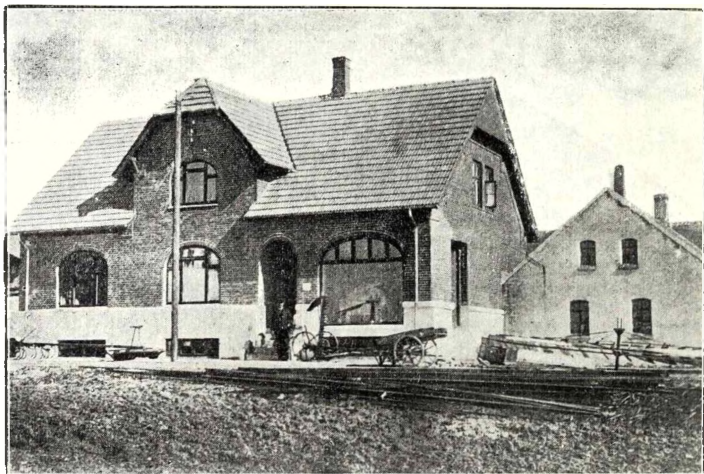
Crome & Goldschmidts Udsalg (Ove Christensen)

hedder Katrine Møller, og i Nørre-Vraa Skole hedder hun Ingeborg Madsen.

I den nordre Ende af Skolebygningen har

Vraa-Emb Sogneraad

sit Lokale. Sogneraadet bestaar af 9 Medlemmer, hvis Navne er følgende: Gaardejer Bertel Østergaard, Emb (Formand), Gaardejer Vestergaard, N. Vraa (Kasserer), Dyrlæge Jensen, Vraa, Murermester Jordansen, Vraa, Gaardejer Jens Jensen, Nr. Vraa, Landbrugskandidat Nørgaard, Vraa Højskole, Arbejdsmand Størner,

Vraa Maskinfabrik (Chr. Thomsen)

Vraa, Gaardejer Jens Andersen, Borup, og Gaardejer Mølbjerg, S. Vraa.

Den ret enestaaende Udvikling af Stationsbyen samt Forhold i Tilknytning med denne har i de senere Aar givet Sogneraadet meget at tage Vare. Af den Grund er Sogneraadets Medlemstal ved sidste Sogneraadvalg ogsaa forøget med to ny Mandater.

I Stationsbyen Vraa findes der en Del Institutioner, som vi nu skal omtale:

Mejeriet.

Vraa Andelsmejeri hørte i sin Tid til et af Landsdelens største; men som det er gaaet med Avisholdet: hver Mand sin Avis! saaledes med Mejerivæsenet: hvert Sogn sit Mejeri! Dette har ført til, at Interessenterne i Emb, Vejby, Børglum og Vrejlev Sogne

er gaaet fra, idet disse selv har bygget Mejerier; men trods dette, er Vraa Andelsmejeri et stort Mejeri.

I Begyndelsen af Aaret 1887 vedtog en stiftende Generalforsamling Love for et Andelsmejeri ved Vraa St. samt valgte Bestyrelse, der fik Bemyndigelse til at købe Byggegrund og optage

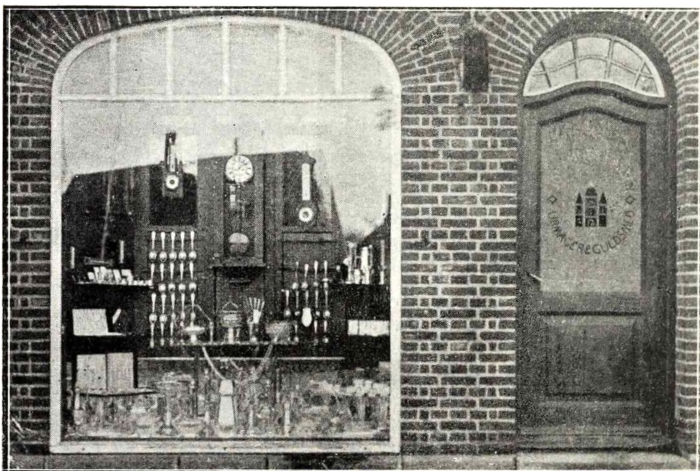
Østergade

Laan til Byggeforetagendet. Denne Bestyrelse konstituerede sig med Jens Peter Larsen, Borup, som Formand; men paa Grund af Sygdom overlodes Posten hen paa Sommeren midlertidig til Jens Chr. Nielsen, Hjørnet (senere Engbo).

Skønt store Vanskeligheder og Hindringer taarnede sig op i Sommerens Løb, kunde Mejeriet dog begynde sin Virksomhed den 24. September 1887 med Mejerist Kjøbstrup som Bestyrer

Den 6. Februar 1888 valgtes Anders Jensen, Grønnerup, til Formand — og i 9 vanskelige Aar røgtede han sit Hverv med megen Dygtighed. I 1897 valgtes Gaardejer S. P. Grindsted til Formand, senere har Kristen Kjeldsen, Ny Bundgaard, og Bertel Østergaard, Emb, været Formænd, indtil Jens Rom i 1915 blev valgt.

Det er ikke tit, man har skiftet Formand, sjældnere Mejeribestyrer. I 1891 antoges Mejeribestyrer Jensen, men efter 4 Aars Forløb antoges S. Vestergaard, der nu gennem 21 Aars pligt-opfyldende Arbejde i Mejeriets Tjeneste har vundet alle Interessenternes Agtelse og Tillid — har tillige udadtil vundet sig et Navn i Mejerikredse blandt de allerførste.

Johs. Hansens Uhrmager- & Guldsmedeforretning

I November 1915 afholdtes der paa Vraa Afholdshotel en Jubilæumsfest for Mejeribestyrer Vestergaard. Ved denne Lejlighed, hvor de allerfleste Interessenter var til Stede, blev der fra mange Sider udtalt, at den bedste Jubilæumsgave, der kunde gives Vestergaard, var et nyt Mejeri, tidssvarende — og værdigt den Stilling, Vraa Andelsmejeri indtager blandt Landsdelens Mejerier.

Paa en Generalforsamling i December Maaned vedtoges det at bygge et nyt Mejeri; men det brændende Spørgsmaal blev dette: Hvor skal det ny Mejeri ligge? Skønt der var flere Pladser under Overvejelse og Afstemning, enedes man dog om den gamle Plads. Og her er i Løbet af Sommeren 1916 rejst et baade smukt og praktisk Mejeri samt en Bolig for Bestyreren.

Paa Generalforsamlingen i Foraaret udtalte Formanden, at en Ombygning af Mejeriet paa den gamle Plads vilde koste 65,000 Kroner; men da Forholdene har været ekstraordinære, baade paa den ene og den anden Maade, er der mange, som har skumlet om betydeligt større Udgifter. Man kan iøvrigt ikke sige noget bestemt, da Mejeriet ikke endnu har naaet sin Fuldendelse.

En af de ældste Institutioner i Stationsbyen er

Spare- og Laanekassen for Vraa-Emb Sogne,

som blev stiftet i Aaret 1871 af ca. 25 Garanter; i 1876 blev den et Aktieselskab med en Aktiekapital, stor 8,000 Kr., som senere er bleven forhøjet til 16,000 Kr.

Den oprindelige Bestyrelse bestod af følgende: Jens P. Larsen (der i en Række Aar var Formand), Jens Jensen (der endnu sidder i Bestyrelsen), Lærer Hanghøj, Peder Christensen, Chr. Bertelsen, Laurits Sørensen og Christian Jensen. I 1893 blev den nuværende Formand og Kasserer, Jens Chr. Christiansen, valgt til Formand, — han er tillige Andelsmejeriets Kasserer. Under hans kyndige Førerskab af Sparekassen, er den gaaet godt fremad, saaledes at man den 31. Marts i Aar kunde notere en Indskudskapital, stor 1,217,610 Kr. og en Reservefond paa 115,724 Kr. 15 Øre.

Den nuværende Bestyrelse bestaar af: Jens Chr. Christiansen (Fmd.), Lærer Munck, Jens Jensen, Søren Tarup, Jens Vestergaard, Carl Pedersen og Laurits Jensen.

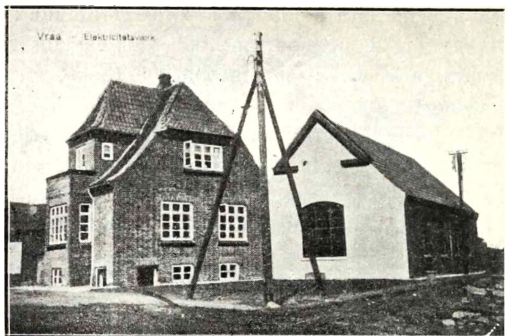
Vraa Elektricitetsværk.

Som den Foregangsby Vraa er, maatte den selvsagt have sit Elektricitetsværk, hvorfra Kraften til det „hvide“ Lys kunde strømme ind i de nu ca. 2000 „Pærer“. Egentlig var det forh. Købmand A. Chr. Poulsen, der 1909 byggede Elektricitetsværket i Vraa; men i December s. A. samledes en Del af Byens Beboere til Drøftelse om Oprettelse af et Elektricitetsværk, hvilket resulterede i, at man købte Poulsens for ca. 30,000 Kr.

Senere valgtes der en Bestyrelse, der kom til at bestaa af følgende: Landbrugskand. Møller Nørgaard (Fm.), Læge Jørgensen (Kasserer), Dyrslæge Jensen, Brugsforeningsuddeler Chr. J. Christensen og Tømrer Gotlieb Jordansen. Alle — med Undtagelse af Dyrslæge Jensen — virker endnu i Bestyrelsen.

Værket havde oprindeligt kun en 75 H. Dieselmotor (Burmeister & Wain), men da Tilgangen Aar for Aar blev større, kunde

denne ikke bestride Kravet, hvorfor man gik til en større Udvidelse: indsatte en 50 H. Dieselmotor (Christoffersen, Holeby) samt opførte en smuk Bolig for Passeren, Valdemar Jensen, der har

Elektricitetsværket

været ansat paa Værket siden dets Begyndelse, og har vist sig særdeles godt egnet til dette Arbejde. Senere har Selskabet købt et Stykke Jord nord for Værket, hvilket har givet Plads for en Pumpestation, der er under Arbejde. For Tiden foregaar der en stor Udvidelse af Batterisystemet med Henblik paa at kunne imødekomme det stedse stigende Krav om Lys og Kraft fra Omegnens Landboeres Side.

Prisen paa Lys har til dette Efteraar været 4 Øre pr. Hkwt. og paa Kraft 2 Øre pr. Hkwt.

Alt i alt maa man sige, at Vraa Elektricitetsværk er et godt Foretagende — sidste Aars Regnskab udviste et Overskud paa godt 4000 Kr. To Faktorer har i særlig Grad betinget dette, nemlig: Værkets hensigtsmæssige Anlæg og Udvidelse samt Bestyrelsens dygtige Administration.

Vraa Vareindkøbsforening (Best. Chr. J. Christensen)

I Vraa Stationsby er der to Brugsforeninger, af hvilke

Vareindkøbsforeningen

er den ældste. Den begyndte paa samme Vis som Vævernes i Rochdale — med en Sæk

Mel; og dens Stiftere var egentlig Højskoleforstander Jørgen Terkelsen og Gaardejer Jens Jensen, N. Vraa, som begge lever og kan fryde sig over, hvorledes den ringe Begyndelse er vokset frem til et Foretagende med en aarlig Omsætning paa over 100,000 Kr.

Vraa Vareindkøbsforening aabnede den 1. Januar 1895 med 33 Medlemmer. Brugsuddeleren var den senere bekendte — nu afdøde — Jens Chr. Nielsen, Engbo; men allerede i Februar s. A. skiftedes der Brugsuddeler af den Grund, at „Engbo“ laa

for langt fra Stationen. — Valget faldt da paa da-værende Træhandler Chr. J. Christensen, der siden da har forestaaet Forretningen med stor Dygtighed og til alles Tilfredsstillelse. Da Vareindkøbsforeningen i 1907 havde naaet sit største Medlemstal, ca. 600 Medl., og sin største Omsætning, godt 100,000 Kr., skete der en De-
 ling, idet en Del af Medlemmerne

Brugsforeningen „Fremtiden“
 (Bestyrer J. Kr. Andreasen)

traadte ud og oprettede en Brugsforening, „Fremtiden“, under Fællesforeningen. Af den Grund maatte der nødvendigvis spores en Nedgang i Omsætningen; men den er atter gaaet godt i Vejret, saaledes at sidste Aars Omsætning var paa 109,404 Kr.

Bestyrelsen bestaar af pens. Lærer Henriksen (der siden 1903 har været Formand), Gaardejer Jens Zacharias og Kr. Kjeldsen.

De af Vareindkøbsforeningen udtraadte dannede — som før nævnt — i 1907 Brugsforeningen

„Fremtiden“,

som er beliggende i Afholdshotellets Bygning. Medlemsantallet var den Gang kun 84, nu er det oppe paa 577; efter lignende

Maalestok er Omsætningen gaaet frem; det første Aar 53,000 Kr., medens sidste Aars Regnskab udviser en Omsætning paa 143,553 Kr.

Bestyrelsen bestaar af følgende: Gaardejer Chr. Hjertholm, (Fmd.), Gaardejer Jens Jensen (Kasserer), Teglværksbestyrer David Jensen, Husejer Niels P. Jensen, Gaardejer Martin Mølbak, Smidstrup, og Martinus Stokbro, Borup.

Til at bestyre dette store Foretagende har man valgt den rette Mand, Jens Chr. Andreasen, der med stor Dygtighed og Energi har ledet Brugsforeningen paa en saadan Maade, at han har skabt en stor tillidsfuld Vennekreds, der skatter Andreasen højt.

Vi vil nu omtale en af Vraa Stationsbys nyeste Institutioner — nemlig

Vraa Bank.

Allerede i flere Aar havde det været stærkt paa Tale at oprette en Bank i Vraa, hvilken Tanke især modnedes under de nu for Handelen og Landbruget saa gyldne Tider.

Banken var imidlertid næppe bleven til noget, hvis ikke en af Byens ledende Borgere, der var interesseret i, at en af Hjørring Bankerne fik en Filial herude efter Konference med denne, i Marts Maaned f. A. havde indvarslet til et Møde, ved hvilket der imidlertid intet Resultat opnaaedes, da de, der var mødt, ikke mente, de var nok til at træffe nogen afgørende Bestemmelse i saa Henseende, hvorfor de anmodede om, at der maatte blive indvarslet til et nyt.

Efter denne Anmodning afholdtes ca. 14 Dage efter paa her-værende Afholdshotel et nyt Møde, der var talrigt besøgt af saavel Egnens Landmænd som Byens Borgere, og det blev da med stor Majoritet vedtaget at oprette en selvstændig Bank, hvis Aktiekapital fastsattes til 100,000 Kr., og hvoraf en Del straks tegnedes, medens det blev overdraget et Udvalg paa 9 Mand at søge Resten tegnet samt at fremskaffe Forslag til Love. Alle-rede den 16. Maj saa det nedsatte Udvalg sig i Stand til at sammenkalde til konstituerende Generalforsamling, da Tegningen af den fastsatte Aktiekapital var foregaaet overmaade let og endog langt var bleven overtegnet. Ved denne Generalforsamling vedtoges Love samt valgtes et Bankraadsudvalg bestaaende af: Købmand Chr. Schytte, Vraa, Gaardejer Peter Jensen, Bundgaard, Gaardejer Christen Vestergaard, Emb, Højskoleforstander Møller Nørgaard, Vraa, Gaardejer Jens Jensen, Nørre Vraa, Proprietær Anders Nørgaard, Aagaard, Proprietær Karl Jensen, Store

Pleth, Købmand Chr. Johansen, Vraa, Godsejer N. Møllergaard, Vrejlev Kloster, og Arkitekt Hejlesen, Vraa, der konstituerede sig med Gaardejer Peter Jensen, Bundgaard, som Formand og Godsejer N. Møllergaard, Vrejlev Kloster, som Næstformand.

Endvidere valgtes til Meddirektører: Gaardejer A. Drivsholm, Stenvad, og Købmand Chr. J. Christensen, Vraa, og til Revisorer: Lærer A. Pilgaard, Børglum, og Uddeler J. Chr. Andreasen, Vraa.

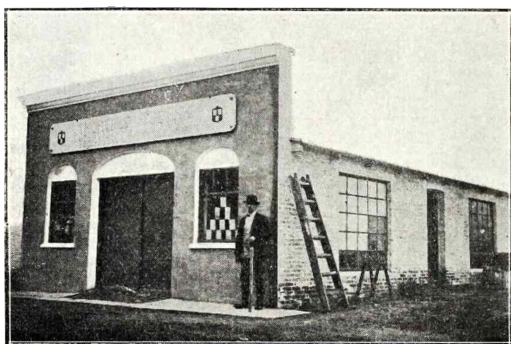
Vraa Bank

Ved et Par senere afholdte Bankraadmøder valgtes til Medlemmer af det i Lovene fastsatte Forretningsudvalg, der skal føre Tilsyn med Bankens Ledelse og være medraadgivende i Bankens Forretningsanliggender, Gaardejer Jens Jensen, Nørre Vraa, og Højskoleforstander Møller Nørgaard, Vraa, og til administrerende Direktør Købmand Chr. Schytte, Vraa, der herefter udtraadte af Bankraadet.

Hermed var de værste Forberedelser ved Bankens Start overstaaet, og ved et den 18. Juni afholdt Bankraadmøde ved hvilken Assistent i Landbosparekassen i Randers, O. Weis Fogh,

valgtes til Bogholder, vedtoges det at aabne Banken i Midten af Juli Maaned.

I Henhold hertil og uden nogen Festlighed aabnede Banken da i den paa foranstaaende Billede viste smukke Bygning, tilhørende Gaardejer, Bankdirektør A. Drivsholm, Stenvad, og Gaardejer Jens Peter Møller, Østergaard, sine Lokaler d. 18. Juli og har i den Tid, der er gaaet, kunnet glæde sig over en stadig god og efter Smaabankers Forhold endog ret hurtig Fremgang, hvilket sikkert en væsentlig Del skyldes det brede Grundlag, paa hvilket den er anlagt, idet langt det største Antal af de udstedte Aktier kun er paa 200 Kr. og derved godt fordelte over saavel

Th. Egebaks Malerforretning

By som Omegn. Bankens gode Fremgang skyldes dog ogsaa en Del de Mænd, som staar i Spidsen for den, der alle er meget afholdte og kendte Folk fra By og Land.

Ved denne Beretnings

Slutning er Bankens Balance paa 381,309 Kr. 26 Øre, og har Totalomsætningen i de 4½ Maaned været ca. 5 Millioner.

I Stationsbyen findes flere Foreninger; en af disse vil vi nævne, og det er Borger- og Haandværkerforeningen. Til dens bedste Fortjenester hører Oprettelsen af

Vraa tekniske Skole.

Denne Skole blev, saa vidt vides, oprettet 1890 af Borger- og Haandværkerforeningen — og begyndte med 26 Elever. De første Aaringer foregik Undervisningen paa Højskolen og lededes af dens Lærere. I mange Aar gik den godt, men i 1904, da Borger- og Haandværkerforeningen adskiltes, kom den under Haandværkerforeningens Protektion — og dermed ind i en „Sløjheds“periode en 3—4 Aar. I Aarene 1908—09 kommer der atter Fart i Arbejdet igen — især Tegning, takket være Mænd

som Blikkenslager P. C. Petersen og Maskinfabrikant C. M. Jensen, der gjorde et stort Arbejde for at holde Skolen oppe, hvilket ogsaa lykkedes — og særligt, da Haandværker- og Borgerforeningen paa ny sluttede sig sammen i 1910. Skolen havde da Lokale paa det gamle Afholdshjem under ret primitive Forhold, indtil Hovedskolen byggedes, da overlod Sogneraadet Lys, Varme og Lokale gratis til teknisk Skole. — I de senere Aar har der været 25 Elever gennemsnitlig — i Aar er der indtegnet ca. 65 Ele-

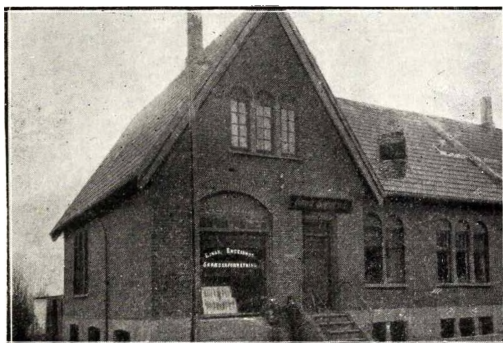
ver (mdl. og kvl.). Skolen faar 175 Kr. i

Statstilskud; endvidere giver Landbrugs-

lotteriet 90

Kr., Sparekassen 50 Kr. og

Borger- og Haandværkerforeningen det resterende.

Ejnar Engelunds Skrædderforretning.

Ved teknisk Skole virker i Aar tre Lærere og en Lærerinde: Tømrermester Hejlesen underviser i Konstruktions- og Frihaands-tegning, Lærer Godtfr. Petersen underviser i Dansk og Skrivning, Frk. Petersen i de samme Fag, og Bankbogholder Weis-Fogh i Bogføring. Af tidligere Lærere nævner vi Skoleinspektør V. Edslev og Højskolelærer Valdemar Rasmussen.

Til Slut vil vi nævne, at der i Vraa Stationsby selvfølgelig er en Del Foreninger: to Sygekasser, en Afholdsforening, Foredragsforening, Logen „Union“ af I. O. G. T., Dansk Kvinde-samfund samt forskellige Foreninger vedrørende Landbruget.

Kendte Navne og Datoer.

Blandt den ældre Generation af kendte Mænd, hvis Navn er knyttet til Vraa Stationsby og dens Udvikling, maa vi først nævne:

Rentier *A. Chr. Poulsen*, da han er den første Næringsdrivende i Stationsbyen — siden 1872. Gamle Dyrlæge Andersen plejede gerne at sige om sig selv og Poulsen: „Her kommer Stationsbyens ‚Grundere‘“; men *A. Chr. Poulsen* var den første.

Poulsen er født i Hørby Sogn ved Sæby. Kom som ung til Frederikshavn i Købmandslære hos Købmand *F. Chr. Eggert*, hvor han var i 6½ Aar, de sidste 1½ Aar som Kommis. Der maa være knyttet stærke Baand mellem Eggerts Familie og den unge energiske Handelsmand; thi endnu glædes „gamle Poulsen“ ved Breve fra Eggerts Børn. Fra 1862 var Poulsen Kommis hos Købmand *Michael Lund* i Frederikshavn, indtil han den 18. Februar 1872 begyndte i Vraa i den af ham selv opførte toetages Købmandsgaard, der var der første Hus i Vraa, næst Stationen og Vogterhuset.

Det gik godt med Forretningen for den energiske Købmand, og i Hjemmet, der dannedes, opvoksede en stor Flok Børn, af hvilke den ældste,

Læge *Valdemar Poulsen*, bor i Vraa. I 1908 kom han hertil fra Dybvad. Han er en dygtig Læge med store Eksaminer, og et stærkt interesseret Mand med Hensyn til, hvad der angaar Vraa — saaledes kan nævnes, at han har arbejdet vedholdende paa at faa gode Veje omkring Vraa. *Valdemar Poulsen* er saaledes Ophavsmand til Vejen mellem Borup og Gunderup.

„Gamle“ Poulsen forstod tidligt, at der med Tiden maatte vokse en By op ved Stationen -- og da der flere Gange blev udbudt Præstegaardsjord, der omtrent gik op til Jernbanestationen, til Auktion, indkøbte han Stykke for Stykke — endvidere købte han en Del underhaanden. Disse Jorder var da i ringe Pris, men er siden, som ved andre Stationsbyer gaet i Vejret, saa at Ejerne er blevne rige derved.

Poulsen har paa sine Jorder bygget flere store Bygninger, saaledes byggede han i 1908 et tidssvarende Hotel med Teater paa den gamle Gæstgivergaards Grund — i 1909 byggede han Elektricitetsværket, som i 1910 overgik til et Andelsselskab — har endvidere bygget 4 andre Ejendomme med 6 smukke Butikker i, samt medvirket til, at Vraa fik et Mejeri, senere et Apotek og en Bank.

Poulsen har i 30 Aar afgivet Votum til Kapiteltakstens Ansettelse. Er Revisor i Sparekassen, og Repræsentant i Hjørring Diskontobank.

I 1905 solgte Poulsen sin Forretning paa Grund af Sygdom og har siden levet som Rentier.

Købmand *Chr. Johansen* er født i Fæstegaarden Rokholm i Borup, Vraa Sogn. Efter at han i en ret ung Alder var kommet ud at tjene, rejste han til Amerika, hvor han opholdt sig i 2½ Aar. Kom tilbage til Danmark, hvor han købte sig et lille Hus, hvori der var Maltgørieri, som han tillige med en Træhandel drev nogle Aar; men kastede sig siden energisk over Korn- og Foderstofhandel. Er nu Aktieholder af Aalborg Korn- og Foderstof Import. Johansen har i Købmand Nørmølle, som har været hos ham i 20 Aar, haft en udmærket Kompagnon. 1900 købte Johansen Hovedgaarden Rønnevsholm i Vrejlev Sogn, som var i en ynkelig Forfatning — men den blev ypperligt forbedret, saa den dog ved Salget gav et Plus.

Chr. Johansen er den ældste nuværende Købmand i Vraa — og han driver nu i Fællesskab med Nørmølle en betydelig Forretning. — Johansen er en stille Mand i sin By, men en Mand, der ikke holder sig tilbage, naar Talen er om at yde til Byens Tarv og Trang.

Købmand *M. P. Schiønning* er født i den gamle „Lybekkergaard“ i Aalborg, der netop i disse Dage er kommet paa Tale, da den skal nedrives, efter at den i Aarhundreder har været en Pryd for det gamle Aalborg. Den 1. Maj 1887 aabnede han sin Forretning i Vraa, men da laa den vesten for Banen; men 2½ Aar efter flyttede han ind i den gamle Dyr lægegaard, som

Chr. Johansen,
Købmand.

M. P. Schjøning,
Købmand.

Chr. J. Christensen,
Forretningsfører.

nu ejes af Kreditforeningsdirektør J. Sørensen Saksager. Schjøning er Købmanden af den solide gamle Type med det vel-assorterede Lager, og den prompte Betjening. Schjøning var Medstifter af Borger- og Haandværkerforeningen i Vraa og har været Sognefoged fra 1. April 1905.

Købmand *Chr. J. Christensen* er født i Aaret 1866. Faderen var Husmand Niels Christensen, Vesterhede, Vraa Sogn. Den 1. August 1893 flyttede Christensen til Vraa St. og overtog en lille Træhandel; blev i 1895 Bestyrer af Vraa Vareindkøbsforening og har siden bestyret den.

I 1906 valgtes han til Meddirektør af Vraa Bank. Har i flere Aar været Formand for Vraa Friskole samt Kasserer for Vraa Valgmenighed.

N. C. Johansen, Savskærer og Bygningsnedker, født 1841 i Borup i Vraa Sogn. Uddannet som Hustømrer. Kirkesynsmand og Brandvurderingsformand. Hæderstegn fra Krigen 1864.

Jørg. Terkelsen, Højskoleforstander, født 1844, Nørup pr. Vejle. Været paa Jelling Seminarium i Tiden fra 1863—66. Fra 1869 til Dato arbejdet i Højskolens Tjeneste, fra 1872—1890 ved Højskolen i Stenum og fra 1890 i Vraa. Medlem af Tolstrup-Stenum Sogneraad.

J. C. Christensen, Bagermester, født 1852 i Frederikshavn. Lært hos Bager Wiche, Frederikshavn, og derefter forskellige Steder. Formand for Haandværkerforeningen i en Aarrække, Stifter af den lokale Sygekasse. Etableret 1882. Byens ældste Bagerforretning. Ejendommen opbygget 1911—13.

Jens Kjær, Sognepræst, Provst, født 1858 i Syvind Sogn. Seminarist, cand. theol.

C. Würtzen, Apoteker, født 1862, Tinggaarden, Hanherred. Pharmaceutisk Uddannelse. Discipel paa Svaneapoteket i Hor-

N. C. Johansen,
Savværksejer.

J. C. Christensen,
Bagermester.

C. Würtzen,
Apoteker.

sens fra 1879—83. Cand. i 1885. Medlem af Menighedsraadet, Bestyrelsesmedlem af Understøttelsesforeningen, Medlem af Borger- og Haandværkerforeningen og flere andre. Var Apoteker i Løkken fra 1906—08, i Vraa fra 1908—1916. Er nu i Gjørlev. I Vraa oprettet et Apotek med Løkken Apotek som Hjælpeapotek.

Jens Bertelsen, Højskoleforstander og Valgmenighedspræst, født 1863, Ø. Vandet ved Thisted. Theologisk Kandidat, Lærerkursus i København. Siden 1913 Medlem af Bestyrelsen for Høj- og Landbrugsskolen. Siden 1913 Leder af Valgmenighedens Friskole.

Jens Kr. Andreasen, Uddeler, født 1870, Serritslev. Har deltaget i forskellige Kursus og har været Uddeler i 16 Aar. Har bestyret nuværende Forretning siden Foreningens Stiftelse 1907.

E. M. Hove, Købmand, født 1871, Hillerslev. Lært i Thisted Arbejderforening, Thisted. Er Snefoged. Forretningen omfatter Kolonial, Tømmer, Foderstoffer, Støbegods og Isenkram.

Møller Nørgaard, Landbrugskandidat, født 1872 i Nørgaard,

J. Kr. Andreasen,
Forretningsfører.

E. M. Hove,
Købmand.

Møller Nørgaard,
Landbrugskandidat.

J. V. Edslev,
Førstelærer.

Vald. Rasmussen,
Højskolelærer.

E. Engelund,
Skræddermester.

N. Vraa. Landbrugskandidateksamen 1899. Den kgl. Veterinær og Landbrugsskole. Lærer ved Vraa Højskole, Medejer af samme og driver det til Skolen hørende Landbrug. I 1912 valgt som Medlem af Vraa-Emb Sogneraad, Formand for Andelsselskabet „Vraa Elektricitetsværk“, i 1913 valgt til Formand for Hjørring Amts landøkonomiske Selskab og genvalgt i 1916, i 1916 valgt i Bankraadet for Vraa Bank og samme Aar valgt i Bestyrelsen for Vraa Vandværk.

J. V. Edslev, Førstelærer, født 1875, Sabro pr. Mundelstrup St. Seminarist fra Silkeborg Seminarium.

Valdemar Rasmussen. Højskolelærer, født 1876 i Aalborg. Seminarist fra Silkeborg Seminarium. Amtsrepræsentant for Venstre i Hjørring Amt og Formand for Venstres Hovedstation i Vraakredsen.

Ejnar Engelund, Skræddermester født 1876, Thise. Lært hos Skræddermester P. Engelund, Thise, Kursus paa Tilskærerskolen i Assentoft. Medlem af Bestyrelsen for Haandværkerforeningen og for den lokale Sygekasse, Formand for Bygningskommissionen,

Chr. Olesen,
Købmand.

J. P. Christensen,
Fotograf.

J. C. Reenberg.
Bagermester.

Johs. Hansen,
Urmager & Guldsmed.

Ove Christensen,
Manufakturhandler.

Th. Egebak,
Malermester.

Etableret 1899 i Vraa. Beskæftiger til Stadighed 5 Mand, og Forretningen er i jævn Fremgang.

Chr. Olesen, Købmand født 1877, Hørnsted Sogn. Lært hos A. Chr. Poulsen, Vraa, derefter Kommiss samme Sted, ialt 10 Aar, fra 1893—03, fra 1903—05 blandt andet hos A. M. Tolstrup. Etableret 1905. Forretningen omfatter Kolonial og Frø og er i jævn og stadig Fremgang.

Carl Hancke, Købmand. Overtog Forretningen i 1915, den omfatter Kolonial, Isenkram, Morsø Støbegods (Kgl. Hof-Leverandør).

J. P. Christensen, Fotograf. Lært i Sindal. Har senere foretaget en Rejse til Udlandet for at studere den moderne Fotografi. Etableret i Vraa St. siden 1. April 1907.

J. P. Reenberg, Bager, født 1878 i Hørdum. Lært hos Bager Harder, Thisted. Stævningsmand fra 1916.

Johs. Hansen, Urmager og Guldsmed, født 1881, Brønderslev. Lært hos P. Nielsen Brønderslev. Kursus paa Urmagerskolen i København; derefter hos J. Jakobsen, Brovst, i 1½ Aar og ved andre Forretninger. Etableret 1909. Forretningen omfatter Urmager- og Guldsmedeforretning og er Byens eneste Guldsmed.

Ove Christensen, Manufakturhandler, født 1882, Ringkøbing. Lært hos Carl Lauritzen, Skern (nu Brønderslev), senere hos hans Efterfølger Olaf Thorsen, som Kommiss hos Carl Lauritzen, Brønderslev, i 5 Aar. Derefter i Vraa fra 1. April 1906. Kommunerevisor fra 1915, Revisor i 6—7 Aar i Elektricitetsværket.

Th. Egebak, Malermester, født 1885 i Jerslev Sogn. Udlært hos Malermester Kjeld Poulsen, Brønderslev. Kasserer i Vraa Haandværkerforening fra 1910—11, og fra 1913—14 Medlem af Bestyrelsen for Vraa Borger- og Haandværkerforening.

Chr. Thomsen,
Maskinfabrikant.

C. Thomsen, Maskinfabrikant, født 1886, Thise. Lært hos P. J. Buaas, Aalborg, derefter i forskellige Byer i Ind- og Udlandet i 4 Aar. Etableret 1909. Forretningen \square fabrikerer specielt Vindmotorer og Landbrugsmaskiner, beskæftiger 8 Mand.

J. P. NIELSEN

SINDAL STATIONSBY

Sindal ligger i Hjørring Amt, Vennebjerg Herred, 13 km øst for Hjørring og ca. 21 km vest for Frederikshavn. Navnets Oprindelse vides ikke med Bestemthed. I ældre Skrifter staves Navnet Søndal, og man mener derfor, at Navnet skal betyde den søndre Dal i Modsætning til Mygdal, der ligger Nord for Sindal. Hvordan her har set ud i Fortiden, kan man tildels slutte af de mange Navne, som findes her, og som ender paa Skov, Holt og Hede. Nu er Skovene og Heden forsvunden og omdannet til frugtbar Agerland, med Undtagelse af en temmelig stor Skov, som tilhører Herregaarden Baggesvogn, der ligger i den nordlige Del af Sindal Sogn, samt en

mindre Skov, Slotved Skov, der ligeledes hører ind under Baggessvogn. Slotved Skov ligger omtrent midt i Sindal og er kendt af mange, da der om Sommeren i mange Aar har været afholdt store religiøse Møder, der tit har været besøgt af 5 til 6000 Mennesker, mest fra Vendsyssel. For nogle Aar siden var disse Møder større end nu, naar Togene kom paa Mødedagene, sværmede Mennesker hernede i den lille Stationsby som Bier i en Kube, og Folk strømmede til Skoven ad Vej og Sti, dels for at høre og dels for at nyde en Sommerdag i den dejlige Bøgeskov. I Nærheden af Slotved Skov ligger Præstegaarden og den gamle Kirke. Staar man her og betragter Om-

Østergade for 25 Aar siden

egnen, kommer man tit til at tænke paa det skønne Digt: „Du skønne Land med Dal og Bakke fagre“; thi her findes vistnok et af de smukkeste Steder i Vendsyssel. Nedover den gamle Præstegaard (den skal være bygget i Kristian d. IV.s Tid) med den dejlige Have ses Skoven i Baggrunden og rundt omkring Præstegaarden er høje Bakker beklædt med Naaletræer, som den nuværende Pastor I. Schøtt har ladet plante. Øst for Gaarden findes et temmelig stort Bøgekrat, Rester af Fortidens Skov. Syd for Slotved Skov ligger Gaarden Ulstedbo. I 1871 var det en temmelig stor Proprietærgaard. Paa denne Gaards Udemark er Sindal Stationsby vokset op.

Den 15. August 1871 aabnedes Banen Aalborg-Frederikshavn.

Efter Bestemmelsen skulde Stationen have ligget 3 km øst for Sindal i Nabobyen Hørmested; men daværende Godsejer Chr. Nyholm paa Baggessvogn fik sat igennem, at Stationen kom til at ligge her i Sindal ved Hovedlandevejen Hjørring-Frederikshavn.

Der var altsaa gode Forbindelser fra Øst og Vest; men syd paa kunde man ikke komme uden ad stor Omvej, idet Stationsbyen mod Syd og Øst er omgivet af Uggerby Aa og store Engdrag. I den første Tid var der lagt et Gangbrædt over Aaen, som Folk ligefrem maatte kravle over, naar de skulde til Høgholt Mølle efter Brød. Senere blev der bygget en Bro over Aaen og anlagt en Vej syd paa over Engene; derved indvandedes et meget stort Opland mod Syd, saa Ugilt, en stor Del af Hørmested og Lendrum fandt Adgang til Sindal Station. En anden Vej anlagdes nord paa gennem Lund og Østergaard til Bindslev Sogneskel og fortsattes til Tværsted. Nu ligger Stationen altsaa ved en Korsvej og har et stort og frugtbart Opland med gode Udviklingsmuligheder.

Den første, som byggede her, samtidig med, at Stationen blev rejst, var Svend N. Munck. Han var dengang Handelskommis i Frederikshavn, og havde kort i Forvejen købt et Hus, som laa tæt ved Stationen, af en Mand, Peter Pall.

Til dette Hus hørte et Areal af ca. 10 Tdr. Land og laa ind i Ulstedbo Mark. Paa denne Ejendom byggede Munck en Købmandsgaard, og tog de første Penge ind af sin Forretning samme Dag, som Banen blev aabnet. Muncks Ejendom var et trekantet Areal, hvis ene Side gik parallelt med Amtsvejen og naaede saa langt hen i Østergade som til Bødker Dahls; den anden Side gik skraat over i Retning fra Dahls til Sadelmager Nielsens og ned mod Savskæreriet; den vestlige Side gik lidt vest for Savskæreriet hen til Amtsvejen. Alt, hvad der laa syd for Landevejen, tilhørte Ulstedbo, saaledes Kroens Grund og alle de Grunde, som ligger paa den søndre Side af Østergade. Daværende Ejer af Ulstedbo, Mortensen, søgte om Bevilling til at opføre en Kro, og da denne endelig blev ham tilstaaet, opførte han 1873 Sindal Kro. Af disse to Grundejere var den

Svend N. Munck,
Rentier.

Sv. N. Muncks gamle Købmandsgaard (den første i Sindal)

ene for meget, og det endte da ogsaa med, at Munck maatte købe Kroen, samt 50 Tdr. Land af Mortensens Efterfølger, Skriver, for en efter Datiden meget høj Sum, ca. 50,000 Kr. Nu var Munck Eneherre over al Jord omkring Stationen, baade nord og syd for Banen. De tre første Aar levede Munck ene

C. C. Jensens gamle Uhrmagerforretning.

H. P. Dinesen, †
Kaptein, Hotelejer.

C. C. Jensen, †
Uhrmager.

S. Møller,
Apotheker.

J. C. Berg,
Stationsforstander.

Chr. Axelsen,
Snedkermester.

P. Brønderslev,
Blikkenslager.

C. J. Larsen,
Skomager.

H. M. Madsen,
Skomager.

O. P. Nielsen,
Lærer.

S. Johansen.

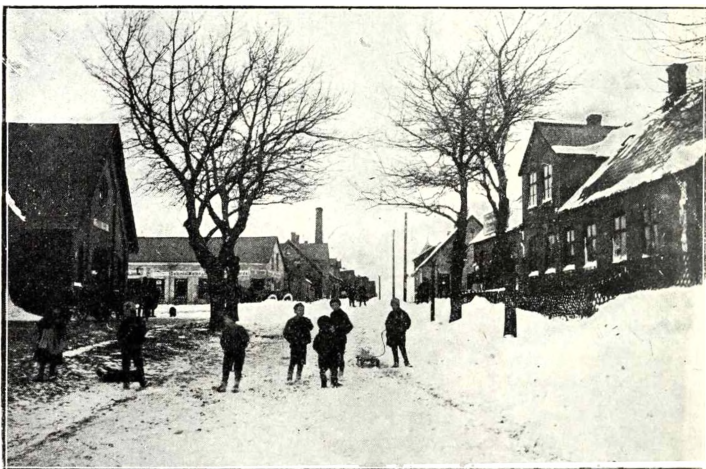
A. Rasmussen,
Gartner.

Kr. Pedersen,
Mejeribestyrelser.

ved Stationen; det var en ny Plads og temmelig langt til Naboer, saa hans Omsætning var ikke større, end han selv kunde bære eller trille Varerne fra Stationen og hjem. For at sikre sig imod, at der skulde komme flere Handlende til Stationen, blev det bestemt i hvers Købekontrakt, at de ikke maatte drive Købmandshandel i deres Ejendom. Følgen heraf blev, at det kun var Haandværkere og Arbejdere, der søgte hertil.

En af de første Haandværkere, som kom hertil, var Bødker Hansen, som byggede et lille Hus, hvor Bødker Dahl og Skomager Madsen nu bor, derefter kom Skomager Klitten, Uhrmager Chr. Jensen og Blikkenslager Brønderslev.

Dybro Jørgensens gamle Forretning omkring 1895

Uhrmager Jensen byggede paa Hjørnet af Harregade og Østergade og boede i det gamle Hus til han for faa Aar siden rev det ned, og opførte et smukt toetages Hjørnesteed paa den gamle Grund. Brønderslev byggede paa Hjørnet af Nørregade og Møllegade det Hus, som Sadelmager A. C. Nielsen har beboet i mange Aar, og ejes endnu af hans Enke; Sønnen, Artur Nielsen, driver den gamle Forretning. Imellem Uhrmager Jensen og Brønderslev kom senere Bager Jensen og Portør L. V. Klitten til at bo. Da Sadelmager Nielsen købte Brønderslevs Hus, byggede Brønderslev et nyt Hus, hvor Blikkenslager Rasmussens nu ligger. Endelig laa der et Hus til i Nørregade lige Nord for Brønderslevs, hvor Smed Tank boede. Paa den

vestlige Side af Gaden var der i 1888 ikke andre Bygninger end et Kulskur, der hørte til Købmandsgaarden og laa der, hvor Isenkræmmer A. Th. Petersen nu har Forretning. I Møllegade boede tre Landposte, Hans Hansen, Rasmus Christensen, Carl Jensen, her boede ligeledes Fiskehandler Chr. Nymark og en gammel Murer, som kaldtes Skot Niels samt enkelte flere. Østergade var ligeledes tyndt bebygget. Paa Amager, den Del af Byen, som ligger syd for Banen, boede vor eneste Landmand, der tillige var Vognmand, Lars Olsen, han var de rejsendes Hofkusk. Munck havde for flere Aar siden opført det Hus, som Købmand Dinesen nu ejer og lejet det ud til Manufakturhandler Chr. Langgaard. Efterhaanden kom der flere dygtige Haandværkere til Stationen. Smed Kr. Bache har i mange Aar drevet en stor Smedeforretning i Østergade; Maler Jul. Petersen havde i mange Aar været Byens eneste Maler samt Musikdirektør. Han har forøget Byen med to Huse, det han selv bor i, og det Købmand K. Kjeldsen har Butik i. Snedkermester Chr. Akselsen var til at begynde med Murermester om Sommeren og Snedker om Vinteren. Han har nu en temmelig stor Møbelforretning og har været Tømrermester for mange af de Huse, der ligger ved Stationen. Skomager Madsen, Larsen og Gryner hører ogsaa med til de gamle, der har været med til at udvide Stationen. Murermester P. Schou har boet her næsten en Menneskealder, og har været Mester for mange af de pæne Huse, som er rejst her ved Sindal Station.

Banevæsenets og Postvæsenets Funktionærer forøgedes, saa Byen voksede stadig. Der oprettedes en Brugsforening paa Grund af Monopolet. 1887 byggedes Andelsmejeriet og samme Aar trak Munck sig tilbage fra Forretningen, han lejede sin Butik ud til Købmand Lauersen, der boede her i 6 Aar. Munck byggede da Toftegaard og levede som Landmand, til han for faa Aar siden overdrog Gaarden til sin Svigersøn, Jensen; nu bor Munck og hans Hustru i Villa Vista, som han har ladet opføre til deres Alderdomshjem. 1894 var Stationen vokset til ca. 700 Mennesker og nu enedes Munck med Grundejerne om Monopolets Ophævelse. Det satte Fart i Byen; mange af de smaa lave Huse blev revet ned og større opført paa de gamle Pladser, saaledes Uhrmager Jensens store Uhrmager & Guldsmed Forretning, Bager Thomsens Bageri og Afholdsrestauration og Th. Marinussens Træhandel. Blikkenslager Brønderslev byggede nuværende Blikkenslager Rasmussens Ejendom; Gaardejerne Jens Nørsgaard og Andreas Larsen opførte det store

Hus, hvor Brugsforeningen og Smørforsyningen nu er. Derkom flere Handlende til Byen. 1894 kom Dybro Jørgensen til Byen som Lejer af Muncks

Forretning, som han efter faa Aars Forløb købte og udvidede ret hurtigt til tre store Forretninger. Selv beholdt han Korn-, Kul- og Trælasthandlen, og for at faa Plads dertil købte han et større Areal af Munck til Tømmerplads og byggede et meget stort Pakhus til

Korn. Butikken blev lejet ud til Købmand Chr. Norden-

toft, der selv har bygget sig en smuk Villa til privat Bolig, et stort nyt Forhus med Façade til Nørregade blev opført og lejet

ud til Isenkræmmer A. Th. Petersen. Købmand Kjeld Kjeldsen kom kort efter og har til Dato drevet en stor Manufakturforretning. Til Nytaar 1917 opgiver han Forretningen og trækker sig tilbage til

C. C. Jensens Uhrmager & Guldmedforretning
(Einar Jensen)

Brugsforeningen (Bestyrer P. Christensen)

Dybro Jørgensens første Forretning.

Privatlivets Fred. Han har bygget sig en meget flot Villa, hvori han haaber at nyde Frugterne af sin Manddomsgerning. Carl Dinesen, købte Muncks gamle Manufakturforretning og driver ligeledes en betydelig Handel. Senere har P. Beck etableret en større Herreekviperingsforretning i Uhrmager Jensens Ejendom.

Dybro Jørgensens Korn-, Foderstof- & Trælastforretning

S. Jørgensen.

Nielsen,
Sadelmager.

Jørg. Jepsen,
Boghandler.

Chr. Rømer,
Gaardejer.

Mart. Christensen,
Fotograf.

L. V. Klitten,
Portør.

Jens Kjolby, †
Købmand.

E. M. Ejlersen,
Gartner.

C. Dinesen,
Manufakturhandler.

W. Dahl,
Bødkermester.

P. Winkler og Fru Brorson har hver sin Trikotage Forretning. Frøken Madsen har en fin Modeforretning. Her findes en Smørforsyningsforretning, et Sæbehus, et Flensborglager og en temmelig stor Bog- og Papirhandel ved Jørgen Jepsen. Apoteket, som ejes og drives af S. Møller, blev opført 1892, til at begynde med var det et Filial fra Hjørring, men nu er det selvstændig. Her findes en Læge, E. Maar, og to Dyrslæger, H. Thomsen, der bor ved Siden af Kommuneskolen, og A. Christensen, der bor i en Villa i Vestergade. Vi har to Barberforretninger, Østerlands i Østergade og H. Vinklers i Nørregade. Slagtermester Karl Klitten driver en meget stor Eksportforretning med Kreaturer

Chr. B. Nielsens Isenkramforretning

dels til Tyskland og dels til Norge og København. Af ældre Folk paa Pladsen maa endnu nævnes Fotograf M. Kristensen, der ved sin Dygtighed har skabt sig en meget betydelig Kundekreds. Skræder Chr. Jakobsen og Smedemester Ludvigsen har forøget Byen med to smukke Huse. Maltgører Th. Thomsen forbruger en Del af sin Malt selv, idet han har oprettet et større Bryggeri, han driver desuden Købmandshandel. Gartner Rasmussen kom hertil for 25 Aar siden og købte 3 Td. Land af Uhrmager Chr. Jensen, senere blev han Ejer af al Jord syd for Banen, ca. 20 Td. Land, og byggede de fleste af de Huse, der ligger paa denne Side af Banen; nu har han solgt Forretningen til Gartner Ejlersen og byggede sig en Gaard i Villastil og lever

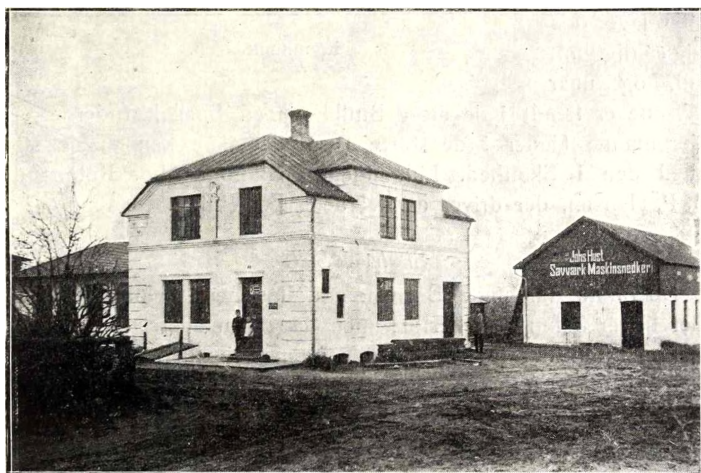
som Landmand; han er landskendt for sin Peberrodscyrcnkning. Af senere tilflyttede Forretningsfolk maa nævnes Købmand Marius Pedersen. 1908 overtog han Forretningen af Jørgen Christensen; kort efter købte han Naboejendommen, som han

Hotel „Sindal“ (Fr. Sørensen)

byggede om og indrettede til Spare- og Laanekasse for Sindal og Omegn samt en Isenkrambutik, som er lejet ud til Chr. B. Nielsen, nu har han lejet Købmandsforretningen ud til Købmand Christensen og driver selv Korn-, Kul- og Tømmerhandel. Bager S. Rasmussen driver sin Faders gamle Forretning. Køb-

mand P. Jakobsen har Forretning paa Hjørnet af Nørregade og Møllegade, Blikkenslager Rasmussen har i denne Sommer opført et nyt Hus i Møllegade. Af Haandværkere kan nævnes Sadelmager Falberg, Kæremager Falberg, Snedker Kristensen og Skrædder Kristoffersen, der alle driver betydelige Forretninger, samt Tømrer Lysdahl, der har udvidet Byen ved at opføre et smukt Hus i Østergade, hvor han selv bor. Sindal Kro har ikke været i mange Hænder. Den første, der drev Forretning i Kroen, var Larsen; men han opgav snart Bestillingen og blev kørende Post, Sindal-Lendom. Kroen købtes derefter af Kap-

Johs. Husts Savværk & Maskinsnedkeri.

tajn P. Dinesen, han udvidede den en Del og drev den i mange Aar til sin Død. Hans Arving solgte den til M. Kristiansen, der lavede en hel Del om paa den, satte en Fløjbygning til, hvori han indrettede en Købmandsbutik, som han udlejede til Købmand Jens Kjølby, der foruden Købmandshandelen drev Ølhandel og Foderstofforretning. For Tiden ejes Kroen af et Aktieselskab og bestyres af F. Sørensen. Johannes Hust kom hertil 1905 og anlagde et Savskæveri, som siden er udvidet betydeligt. Han har nu baade Bloksav og Rundsav samt alle Slags Høvlmaskiner, og da han tillige er Bygningsnedker, har han mange Folk i Arbejde.

Hovedgaden i Sindal er Nørregade, den er ca. 1 km lang. Den er brolagt et Stykke og gaar mod Nord forbi Kirken,

Bager Kristensen, Købmand Hvidegaard og Aktieteglværket i Lund og ender ved Missionshuset.

Om Aftenen naar det elektriske Lys er tændt paa Gaden, tager den sig særlig godt ud, og naar

Lysene er tændt i de store Butikker med Spejlglasruderne, er der mange Gader i de større Byer, der ikke kan maale sig med den i Skønhed. Lidt udenfor Stationen bor Købmand J. P. Hansen, der driver en betydelig Forretning.

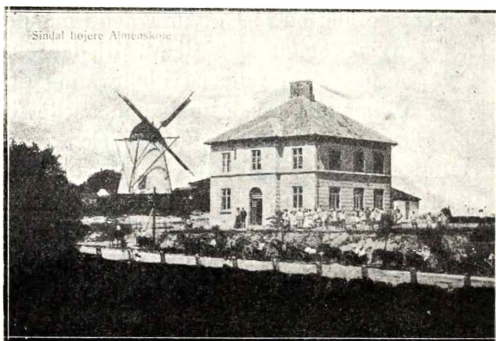

Kommuneskolen.

Skolevæsenet.

De første Aar søgte Børnene fra Stationen Fjeldsted Skole, der ligger 3 km vest herfor; men da Børnetallet voksede blev der oprettet en privat Skole; den første Privatlærer hed Olsen, han rejste herfra til Vejen. 1888 var der to private Skoler med P. K. Nielsen som Lærer i et Lokale i Østergade og O. P. Nielsen som Lærer for 14 Børn i et Baghus i Møllergade tilhørende Blikkenslager P. Brønderslev. Lønnen var 40 Kr. om Maaneden paa egen Kost, senere blev der i

Stedet for Løn indført Skolepenge, saaledes at hvert Barn betalte 50 Øre om Maaneden. 1889 blev P. K. Nielsen konstitueret i Slotved Skole, hvor han som saadan sad i mange Aar, og da Slotved

Sindal højere Almenskole.

Skole blev flyttet til Sønderskov, fulgte han med og fik fast Ansættelse. Da nu alle Børnene samledes i een Skole blev Baghuset i Møllergade for lille, hvorfor Brødrene Uhrmager og Bager Jensen byggede en pæn Skole, det Hus, hvor Bankdirektør Fogh bor, og deri holdtes saa Skole til 1892, da var Børneantallet vokset til 100, heraf var en Del dog fra Omegnen. Nu tog Kommunen sig af Sagen og byggede den nuværende Kommuneskole. 1896 blev den udvidet, og der blev oprettet et Lærerindeembede; senere udvidedes Skolen atter, idet der blev oprettet en Forskole og et Andenlærerembede. Senere er der opført en stor Gymnastiksal. Nu er Skolen delt i en Forskole med 2 Klasser, der søger Skolen 3 Timer daglig hele Aaret rundt, og en Hovedskole med 3 Klasser, hvoraf ældste Klasse gaar i Skole 5 Timer daglig, mellemste Klasse 4 Timer daglig og yngste Klasse 3 Timer daglig. Børneantallet af skolesøgende Børn er for Tiden 156 alene fra Stationen. Børneantallet i Skoledistriktet er 198. Den første Lærer, der blev kaldet til Kommuneskolen, var O. P. Nielsen; den første Lærerinde hed Kristiane Svendsen, hun er nu i Nykøbing paa Mors. Marie Ring var den første Forskolelærerinde.

Efterhaanden som Byen voksede var der flere og flere Familier, der maatte sende deres Børn med Toget til Hjørring, for at de der kunde faa en højere Undervisning. Da det var forbundet med mange Ulemper at holde Børnene i Skole paa denne Maade, indbød paa Apoteker Møllers Initiativ et Udvalg, hvori Apotheker Møller, Proprietær Hasselbalch, Linderumgaard, Proprietær A. Jensen, Vaaen, Købmand D. Jørgensen, Læge E. Maar, Proprietær C. Nielsen, Malskovgaard, Proprietær Olesen, Karsholt, og Maltgører Th. P. Thomsen, til et Møde angaaende Oprettelsen af en højere Almenskole i Sindal. Mødet resulterede i, at der dannedes et Aktieselskab til at drive en saadan Skole og paa den konstituerende Generalforsamling i Maj 1905 vedtoges Lovene og valgtes den første Bestyrelse, der kom til at bestaa af Apotheker Møller som Formand, Købmand Dybro Jørgensen som Kasserer og iøvrigt af Gaardejer Chr. Rømer, Maltgører Thomsen og Proprietær Andersen. Skolen begyndte sin Virksomhed i August 1905. Som Skolebygning benyttedes den ovenomtalte Friskole, og Bestyrer var cand. mag. Elicius Gjøsbøll. Lokalerne blev hurtig for smaa og allerede i 1907 vedtoges det at bygge en særlig Skolebygning. Arkitekt Veiby Kristensen, Hjørring, udarbejdede Tegningen og Bygningen opførtes af Murermester Nielsen, Toft, og Tømrer-

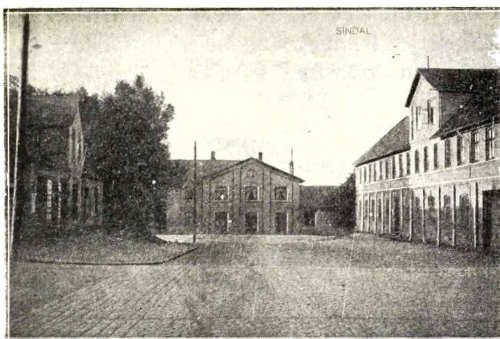
mester Jensen. I Efteraaret 1907 toges den nye Skolebygning i Brug. Skolen fik Ret til at afholde Mellemskoleeksamen første Gang i Juni — Juli Eksamenstermin 1909 og Realskolen første Gang 1910. I Sommerferien 1909 fratraadte Elicius Gjøsbøll som Bestyrer og i hans Sted valgtes cand. mag. I. C. Hansen. Denne fratraadte i Sommeren 1912 og efterfulgtes af cand. theol. Folkvard, der imidlertid allerede den følgende Sommer trak sig tilbage. Siden Sommeren 1913 har Skolen været bestyret af cand. phil. P. E. Wasfmann, der i November 1915 købte Skolen af Aktieselskabet og driver den for egen Regning. Skolen har ca. 80 Elever, dels fra Byen, dels fra Oplandet. Den beskæftiger foruden Bestyreren, 2 Lærere og 3 Lærerinder; den understøttes af Sindal Kommune, Hjørring Amt og Staten.

Den gamle Kirke ligger ca. 2½ km fra Stationen og paa Grund af denne Vejtlængde og Folkemængdens Tiltagen ved Stationen opstod Tanken om at faa en Kirke bygget hernede. Der blev nedsat et Udvalg bestaaende af Sognepræsten Schütt, Svend N. Munck, Kristian Rømer Østergaard, Bager A. Thomsen, Købmand Kjeld Kjeldsen og Stationsforstander J. C. Berg til at arbejde for Sagen. I Løbet af kort Tid var de nødvendige Penge tegnet, som Staten forlangte for at give Tilskud. Kirken opførtes 1910 og kostede 30,000 Kr., deraf har Staten givet 18,500, Resten kar Beboerne skaffet til Veje.

Kirken er meget smuk, med et højt Taarn, og den er opført i Rundbuestil med hvælvet Loft og Sideskib samt Plads til Ligkapel. Der er Siddeplads til 330 Mennesker. Tegningen udført af Arkitekt Paludan, Aalborg, Murerarbejdet af Murermeister Larsen, Ø. Vraa, Snedkerarbejdet af P. Larsen, Nibe, Stenhuggerarbejdet af Brd. Villefrance, Nørre Sundby og Malerarbejdet af Byens Malere Julius Petersen og Holm Jakobsen. Der findes en smuk Altertavle, men vi har endnu ikke faaet Raad til et Alterbillede; paa dets Plads er malet et forgyldt Kors, som tager sig helt godt ud. Vi har endnu heller ikke faaet Raad til at anskaffe et stort Orgel, men maa nøjes med et Harmonium. Kirken blev højtidelig indviet af Biskop Møller.

Trafik- og Postvæsenet.

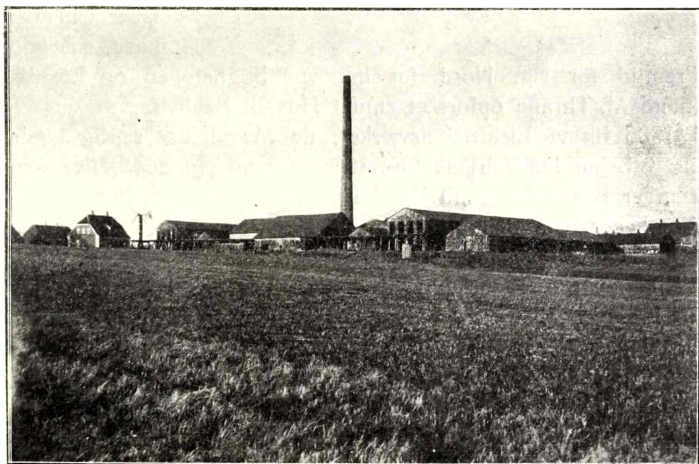
I mange Aar var Trafiken hertil ikke større end at Stationsforstander Berg og Portør L. V. Klitten ene kunde besørge den. Nu findes foruden Forstanderen to Assistenten samt fire Portører. Stationen og Stationspladsen er udvidet betydelig, og der

Banegaarden.

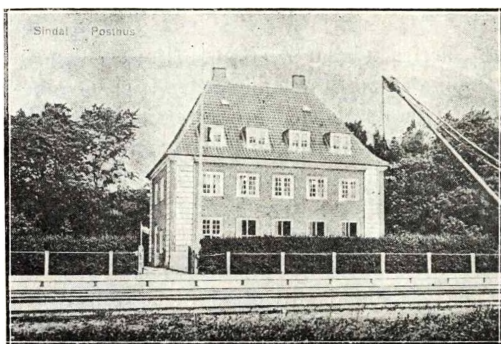
er bygget et stort nyt Pakhus. Postvæsenet havde i mange Aar Kontorpaa Stationen, saa Stationsforstanderen ogsaa maatte besørge Postmesterembedet. Nu har vi faaet et selvstændigt

Posthus, opført 1911, herfra udgaar 2 kørende Poster, den ene til Lendum Skole, hvor der er Brevsamlingssted, den anden til Bindslev og Tversted, hvor der ligeledes er Brevsamlingssteder, og 9 gaaende Poster til Omegnen samt to Byposter. Den første Postmester i Sindal hed Schulz, han er lige forflyttet til Struer; den nuværende Postmester hedder v. Liljenskjold. Her findes to større Mejerier i selve Stationsbyen, et Andelsmejeri, som blev opført 1887, og et Fællesmejeri, der er bygget af Mejerist Støvring. Det ejes nu og drives af Mejerier A. Jensen. Andelsmejeriet var et af de første Mejerier, som blev op-

Sindal Aktieteglværk (Dybro Jørgensen).

ført her i Landet og vistnok et af de største. Senere er der bleven opført flere Mejerier i Omegnen. Mejeriets første Bestyrer hed K. Thomsen, han fratraadte i 1895 og købte sig en Gaard i Ugild. Den næste Bestyrer, Kristian Petersen, bestyrede Mejeriet fra 1895 til 1915. Den nuværende Mejeribestyrer hedder Andersen. Mejeriets første Formand var Thøger Jungersen, der nu er Direktør for Andelsslagteriernes Flæskeudsalg i København. Den nuværende Formand er Gaardejer Chr. Rømer Østergaard. Det siger sig selv, at disse Mejerier har haft en stor Indflydelse paa Byens Opkomst. Vi har to Aktieteglværker, et syd for Banen med Wehrmann som Værkfører, og et nord for, med A. Jensen som Bestyrer. Begge Teglværker

Posthuset.

har Ringovne og tidsvarende Maskiner og giver mange Folk Arbejde om Sommeren. Ved Siden af Hans Niensens Maskinværksted har G. Vestmark anlagt et Cementstøberi, som lader til at have en god

Fremtid for sig. Nord for har vor Sognefoged og Lægdsmand M. Thrane opført et smukt Hus til Beboelse.

1906 fik vi Elektricitetsværket; de Mænd, der særlig lagde sig i Selen for Værkets Oprettelse var nu afdøde Stationsforstander Berg, Købmand Kjeld Kjeldsen, Gartner A. Rasmussen, Apotheker S. Møller og Lærer O. P. Nielsen. Det er i Tidens Løb udvidet betydeligt baade med Maskiner og Ledningsnettet. Vi har en Sugegasmaskine paa 40 Hk. og en Dieselmotor paa 70 Hk. med tilsvarende Dynamo og Lademaskine. Værket har oprindeligt kostet 30,000 Kr., nu staaer det i 70,000 Kr. Elektricitetsforbruget til Lys og Kraft er ca. 14,000 Kr. aarlig. Den nuværende Bestyrelse er Fotograf M. Christensen, Formand, Købmand A. Th. Petersen, Kasserer, Joh. Hust, E. M. Ejlersen samt Værkfører Wehrmann.

Sindal Vandværk toges i Brug 1901. Paa en Bakke, 2 km

vest for Byen findes der rigeligt og godt Vand. Bakken er ikke saa høj, at Vandet af sig selv kan løbe fra Kilden og sætte det op paa anden Etage i Byen, hvorfor man ved Hjælp af Vindmotorer og Elektricitet maa pumpe Vandet op i store Beholdere; herfra løber Vandet i 3 Tommers Staalrør ned til Byen, og fordeler sig omkring til Forbrugerne. Vandværket hører til de Foretagender, som alle er glade for, da vi nu har rigeligt og udmærket Vand. I 1901 var der 42 Forbrugere, nu er der 93 samt to store Mejerier. De Mænd, der først tog sig af Sagen, var Gartner A. Rasmussen, Bødker V. Dahl, Th. Marinussen, Baneformand Hansen og Bager A. Thomsen.

1915 fik Byen først sit Kloakvæsen i Orden. Nørregade har haft Kloak i mange Aar med Afløb i Landevejsgrøften vest for Byen. Nu da hele Byen kom med blev Afløbet ledet øst paa til Aaen.

Sparekasse og Bank.

Andelsbevægelsen, særlig paa Mejeriets og Slagteriets Omraade, forøgede ikke alene Produktionen af Landbrugsvarer, men gjorde tildels Landbruget til en Forretning, idet der købt Foderstoffer og Gødning og solgtes Smør, Flæsk og Æg. Derved kom der flere Penge i Landmandens Hænder end før.

De gode Tider og den frie Konkurrence gav Handelen et stort Opsving; der blev derfor Trang for en Sparekasse, som blev oprettet her i 1895 og hedder „Sparekassen for Sindal og Omegn“. De Mænd, som gik i Spidsen for Sparekassens Oprettelse, var O. C. Olsen, Teglgårdens, Formand, S. Jørgensen, Balleholt, Kasserer, Gæstgiver Dinesen, A. Johst, Taagholt, Skomager F. Hansen, Uhrmager Chr. Jensen, Lærer I. Sørensen, Hørmested, og Karl Madsen, Hørmested. I de 21 Aar Kassen har bestaaet, har den haft stor Betydning for Befolkningen i Sindal og Omegn, ikke alene for de, der havde Penge at indsætte, men særlig for de mange Smaafolk, der er bleven hjulpede med Laan. At Sparekassens Ledelse hele Tiden har været i gode Hænder kan man slutte deraf, at der i hele den Tid ikke er tabt mere end 4 Kr. 50 Øre. Der begyndtes med en Aktiekapital af 3,020. Ved Regnskabet Slutning 31. Marts 1916, var Sparekassens Indskud 344,395 Kr. 85 Øre. Reservefonden er 19,718 Kr. 51 Øre. For Tiden styres Sparekassen af Malermester Julius Pedersen, Formand siden 1902, Gaardejer Martin Nielsen, Kasserer siden 1897, Lærer P. K. Nielsen, Sønderkov, N. Hjort, Bindslev, Købmand I. P. Hansen, Sindal, Sognefoged S. Johansen, Hørmested, Jens Studsholt, Hørmested, Emil

Mikkelsen, Karrinstded, og K. R. Skrubbeltrang. Revisorerne
er: Købmand I. P. Jakobsen og Lærer O. P. Nielsen.

Sindal & Omegns Sparekasse.

Sindal Bank.

Det hurtigt opblomstrende Handelsliv og den stærkt forøgede Byggevæst bevirkede at man følte Trang til et moderne Pengeinstitut her paa Pladsen. I denne Anledning samledes i Foråret 1901, 6 af Byens større Handelsmænd, nemlig Købmand Dybro Jørgensen, Marius Pedersen, Chr. Nordentoft, Isenkræmmer A. Th. Petersen, Manufakturhandler Kjeld Kjeldsen og Mejerier A. K. Jensen for at søge startet en Bank

Jul. Pedersen,
Malermester.

P. K. Nielsen.
Lærer.

Martin Nielsen,
Gaardejer.

for Sindal og Omegn. Ved et energisk og dygtigt Arbejde i Byen og Oplandet lykkedes det ogsaa dem i Løbet af kort Tid at sikre Bankens Tilblivelse med en foreløbig Aktiekapital paa 50,000 Kr. Allerede den 10. Oktober 1911 kunde Banken aabne sit Kontor i Bager A. Thomsens Ejendom i Nørregade, den bedst mulige Beliggenhed for et saadant Foretagende. Bankens første Direktion kom til at bestaa af de 6 Stiftere, der beredvilligt havde lovet gratis at administrere Banken det første Aar. Til Bogholder var Bankassistent S. W. Fogh, Thylands Bank, Hurup, bleven valgt. Bankens første Bankraad kom til at bestaa af følgende: Gaardejer Chr. Rømer, Østergaard, Formand, H. Thomsen, Næstformand, Træhandler Th. Marinussen, Sindal, Apotheker S. Møller, A. Jensen, Vaen, Maltgører Th. P. Thomsen, Gartner A. Rasmussen, C. Olesen, Karsholt, F. Andersen, Gravensten, M. Kristiansen, Ulstedbo, Andersen, Nejist, og V. Poulsen, Mølskovgaard. Allerede i Februar 1912 udtraadte imidlertid V. Poulsen af Bankraadet for at indtræde i Direktionen, i hvilken V. Poulsen siden har haft Sæde. Fra Januar 1913 indskrænkedes Direktionen til 3 Medlemmer, nemlig V. Poulsen, Dybro Jørgensen og K. Kjeldsen, og allerede Aaret efter trak K. Kjeldsen sig tilbage, i hvis Sted Bankens Bogholder S. W. Fogh valgtes.

Siden 1. Januar 1914 har Bankens daglige Forretninger været administrerede af V. Poulsen og S. W. Fogh, hvilken sidste med Udgangen af 1916 iøvrigt forlader Bankens Tjeneste for at overgaa til en anden Stilling. I Stedet er valgt Bankbogholder O. W. Fogh, Vraa. Bankens Revision har siden Stiftelsen bestaaet af Sagfører Høyrup Nielsen og Proprietær Andersen, Gravensten.

Interiør fra Banken for Sindal og Omegn.

Kortfattet Oversigt over Virksomheden:

	Aktiekap. SamletIndl.	SamletUdl.	Balance	Omsetning
1912 (1 ¹ / ₄ Aar)	50,000	164,000	215,000	228,000
1913	50,000	297,000	379,000	391,000
1914	50,000	318,000	406,000	422,000
1915	50,000	478,000	522,000	544,000
1916 (Debr.)	50,000	770,000	1,025,000	1,060,000
				30,000,000

Bankens nuværende Bankraad bestaar af Gaardejer Chr. Rømer, Formand, Th. Marinussen, Træhandler, Proprietær A. Jensen, Vaæn, Gartner A. Rasmussen, Proprietær I. Andersen, Gra-

Hovedgaden.

vensten, Dyr-
læge H. Thom-
sen, Næstfor-
mand, Apothe-
ker S. Møller;
Maltgører Th.
P. Thomsen,
Proprietær C.
Olesen, Kars-
holt, Proprie-
tær M. Kristian-
sen, Ulstedbo,
Købmand C.

Hansen Vrængmose, Lindum, og Proprietær N. Andersen, Skaarupgaard.

Som det fremgaar af omstaaende Oversigt har Banken kunnet glæde sig ved en særdeles tilfredsstillende Tilslutning fra alle Sider, men den stærke Vækst har naturligvis i nogen Grad været begunstiget af de særlige økonomiske Forhold, der, grundet paa Krigen, har hersket overalt i vort lille Land, men det er dog uomtvisteligt, at Banken har løst en naturlig Opgave til Fordel for saavel Byen som Oplandet.

Telefoncentralen i Sindal blev oprettet 1886 med 4 Abon-
nenter, deriblandt Godsejer Tolin, Høgholt, og Købmand S.
Munck, Sindal. Nu findes der 90 Telefoner i selve Stationsbyen
og desuden 14 mindre Centraler i Omegnen, som hører ind under
Sindal. Sindal Hovedcentral styres af Bødker V. Dahls Hustru,
Fru Ingeborg Dahl.

Foreninger.

Plantnings-
foreningen for
Sindal og Om-
egn blev stiftet
1889. Denne
Forening har
virket til uvur-
derlig Gavn
for Omegnen.
Hvor der for
30 Aar siden
fandtes Lyng-

Parti fra Sindal.

Mar. Petersens Foderstof- & Trælastforretning.

bakker, findes nu smukke Granplantager, og hvor den barske Vind før strøg hen over Markerne, brydes den nu af mange Hegnsplantninger, som giver Læ for Kreaturerne og skærmer imod Sandflugt og bidrager til, at Markerne giver flere Fold. Foreningens første Formand var Godsejer Glud, Baggessvogn, efter hans Bortrejse valgtes K. M. Kristensen, Klastrup, den nuværende Formand er Skovrider Sørensen, Klosterskoven.

Chr. Nordentofts Kolonialforretning.

Her findes to Landboforeninger, som hvert Aar afholder Dyrskue i Sindal, og der afholdes flere Markeder. Paa disse Dage samles mange Folk i Byen og er i Reglen gode for de Handlende. Efteraarsmarkedet er det største, da kan man knap komme igennem Byen for Mennesker. Paa Markedspladsen findes al Slags Gøgl, og for faa Aar siden kunde man tælle indtil 20 Beværtningstelte paa Pladsen. Nu har Sogneraadet forbudt Udsækning af Spiritus paa Markedspladsen.

Her findes flere Afholdsforeninger organiseret under de forskellige Loger og Blaa Kors, som virker hver paa sin Maade. Af andre Foreninger kan nævnes Borgerforeningen og Klubben

T. K. Marinussens Trævareforretning.

som mest har været selskabelige Foreninger, men i de sidste Aar har det set ud til, at Borgerforeningen begynder at gøre et Arbejde for Byens Udvikling.

En Haandværkerforening har aldrig kunnet trives her i Sindal. Vi har endnu ikke lært, at Enighed gør stærk, maaske det kan læres med Tiden.

Forholdet imellem Land og By har ikke altid været som det burde. I mange Aar, da Skatteevnen ved Stationen var lille, saa en Del Landboere paa os med Mistænksomhed, og troede, at vi en Gang vilde blive Kommunen til Byrde, nu er Forholdet heldigvis bleven en Del bedre.

Sogneraadet bestaar af 7 Medlemmer, af hvilke de 3 er valgte ved Stationen og de 4 paa Landet. Vi har haft mange

Sogneraads-
medlemmer i
de 46 Aar, som
har haft For-
staaelse af
Byens Udvik-
ling og bidra-
get dertil. Vor
nuværende
Formand S.
Jørgensen, har
beklædt Stil-
lingen i 27 Aar
uafbrudt. Han

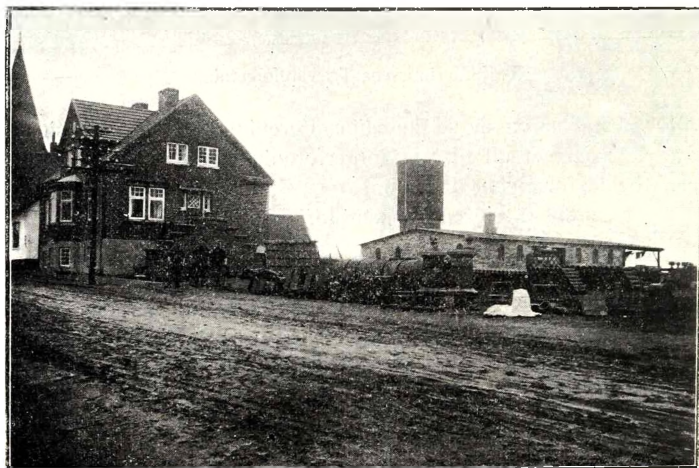

I. P. Hansens Kolonial- & Isenkramforretning.

har altsaa set Stationsbyen vokse op, fra saa godt som først af. Han sad i Sogneraadet, da Privatskolen i Møllegade fik Støtte af Kommunen. Han var Formand, da Kommuneskolen og senere Gymnastiksalen blev bygget.

Han har været med til at bevilge Tilskud til Brolægning og Kloakanlægget. I hans Tid er Vejvæsenet forbedret i høj Grad, hvilket har bidraget sin Del til Byens Udvikling. Han har modtaget Dannebrogsmændenes Hæderstegn for lang og tro Tjeneste.

Da man af Skatteansættelsen kan faa et nogenlunde Begreb om Forretningslivet, anføres omstaaende enkelte Skatteansættelser for Aaret 1915—16:

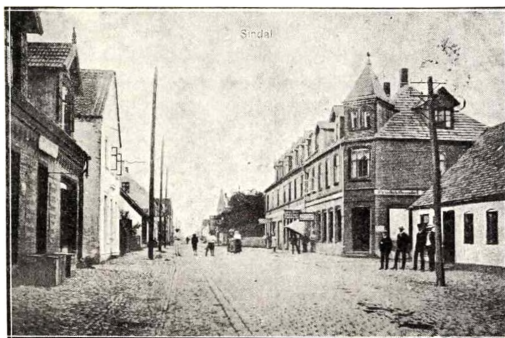
Sindal Cementstøberi (Gudmund Westmark).

A. Th. Petersens Isenkramforretning.

		Ejendomsskyld
Købmand Dybro Jørgensen	3,169 Kr.	130,000 Kr.
— Kjeld Kjeldsen	972 ”	14,000 ”
— Marius Pedersen	1,286 ”	68,000 ”
Slagter Klitten	1,236 ”	20,000 ”
Isenkræmmer A. Th. Petersen.	698 ”	—
Proprietær Olaf Jensen	677 ”	60,000 ”
Købmand C. Nordentoft	541 ”	12,000 ”
Hotelejer F. Sørensen	725 ”	110,000 ”
Mejeriejer A. K. Jensen	618 ”	60,000 ”
Bager A. Thomsen	420 ”	95,000 ”

Som det maaske frem-
gaar af denne
lille Skildring
af Sindal Sta-
tionsby, er den
vokset op til en
ret betydelig
Handelsplads,
med en meget
solid Handels-
stand, og med
mange dygtige
Haandværkere.

Hovedgaden.

Hvorvidt Byens senere Udvikling vil foregaa er ikke godt at sige. I en nær Fremtid bliver der anlagt en Bane 8 km nord for Sindal og en anden Bane 12 km syd for os, den første ender i Hjørring og den sidste i Frederikshavn, og det er højest sandsynligt, at disse to Byer vil tage en Del af vort Opland. Vi faar trøste os og sige som Dalgas: „Hvad udad tabes, maa indad vindes“.

For en Del Oplysninger, særlig de ældste, skylder jeg Svend Munck Tak for.

Kendte Navne og Datoer.

Svend N. Munck, fhv. Købmand, født 1840 i Felling. Lært hos Chr. H. Nielsen, Hjørring. Løste Købmandsbevilling ved Sindal Jernbanestation den 15. August 1871, samme Dag som Banen aabnedes. I 17 Aar drev jeg betydelig Købmandsforretning. Ved Siden af min Forretning har jeg beklædt adskillige Tillidshverv, saaledes har jeg været Sognefoged her i 12 Aar, Snefoged i 8 Aar, Vandsynsmand i 6 Aar, Brandfoged i 3 Aar, Formand for Mark- og Vejfred i 6 Aar, Revisor i Sogneraadet i 2 Aar, Kasserer i Sindal Andelsmejeri i 5 Aar, Vurderingsformand for Grundejerkreditforeningen i 12 Aar. Er Veteran fra 1864. Formand for Komiteen for Opførelse af en ny Stationskirke i Sindal o. s. v.

J. Jørgensen, Gaardejer, Gaardens Navn er „Balleholt“, født 1856 i Toft, Vidstrup Sogn pr. Hjørring. Har boet i Sindal i 31 Aar. Har været Formand i 25 Aar og er det endnu. Er Dannebrogsmænd. Har været Gaardejer i Sindal siden 1880 og har haft forskellige Tillidshverv saasom i Sogneraadet, Formand for Sindal Andelsmejeri i 6 Aar, i nogle Aar Formand for Sindal Sparekasse, Vurderingsmand til Ejendomsskyld siden den første Lov traadte i Kraft og flere andre Tillidshverv i Kommunen.

Chr. Rømer, Gaardejer, født 1856 i Sindal Skole. Uddannet paa Brønderslev Højskole, Landvæsenlev hos Andersen, Rosendal, og Lavaetz, Kallundborg Ladegaard. Medstifter af Sindal Andelsmejeri 1887 og fleraarig Medlem af Bestyrelsen og dets Formand siden 1907.

O. P. Nielsen, Førstelærer, født 1860 i Ø. Ørum ved Vejle. Præliminæreksamen i Herning 1886, Lærereksamen fra Jelling 1888. Værgeraadsformand, Revisor i Sindal Sparekasse.

T. K. Marinussen, Cykle- og Træhandler, født 1866 i Taars. Etableret 1892, overtog J. C. Jensens Forretning, Byens største og ældste i Branchen, bygget egen Ejendom 1898. Medlem af Bestyrelsen for Sindal Sparekasse (2 Gange), Medlem af Bankraadet for Sindal Bank.

Dybro Jørgensen,
Købmand.

T. K. Marinussen.
Træhandler.

Mar. Petersen,
Købmand.

Dybro Jørgensen, Købmand, født 1870. Forretningen omfatter Korn-, Foderstof- og Trælasthandel. Medlem af Direktionen for Aktieselskabet Sindal Bank, i Bestyrelsen for Aktieselskabet Aalborg Foderstof-Import, Aalborg, og Forretningsfører for Sindal Aktieteglværk, har i en Aarrække været Medlem af Sindal Sogneraad, har været Medstifter af Sindal Realskole og siden været dens Kasserer.

Mar. Pedersen, Købmand, født 1870 i Tylstrup. Har faaet den første Uddannelse hos Købmand Grundtvig Sørensen i Tylstrup. Forretningen omfatter Foderstoffer, Trælast, Bygningsartikler, Kul m. m. Var først Købmand i Asaa i 6 Aar. Medstifter af Øst Vendsyssel Bank i Dronninglund og Meddirektør af samme.

Frederik Sørensen, Hotelforpagter, født 1872 i Hjørring. Uddannet paa du Nord, Hjørring, Overkelner bl. a. hos Preisler, Viborg, Baier, Aalborg. Overtog fra 1901—1909 Central Hotellet og Pavillonen i Sæby, overtog i 1909 Hotellet i Sindal, og gennen Aarene udført forskellige Forbedringer og Udvidelser — 16 Værelser, Centralvarme, elektrisk Lys. Hotellets Renommé og dets Køkken staar blandt de bedste i Jylland. Medstifter af Hjørring Amts Hotelejer- og Gæstgiverforening og Næstformand for samme.

I. P. Hansen, Købmand, født 1872 i Sindal. Lært hos Svend N. Munck. Formand for Aktieselskabet Sindallund Teglværk, Meddirektør for Sindal Sparekasse, Medlem af Skolekommissionen i 6 Aar. Forretningen omfatter Kolonial, Trælast og Isenkram.

I. P. Hansen,
Købmand.

Fr. Sørensen,
Hotelejer.

A. Th. Pedersen,
Isenkræmmer.

A. Th. Pedersen, Isenkræmmer, født 1873 i Mørke. Lært hos H. Brun, Rønde, derefter hos Dybro Jørgensen fra 1895—99. Forretningen etableret 1902, da den blev udskilt fra D. Jørgensens Købmandsforretning. Byens ældste Isenkramforretning. Medlem af Bestyrelsen for Elektricitetsværket og for Borgerforeningen, Formand for Prisreguleringskommissionen.

Chr. Nordentoft, Købmand, født 1876 i Klitmøller. Uddannet hos Bankdirektør Chr. Christensen i Nørre-Sundby og ved Aalborg Handelsskole og Handelsinstitut. Kolonialafdelingen er Stationsbyens ældste Forretning. Medlem af Sogneraadet siden 1913, Formand for Brugsforeningen, Medstifter af Sindal Bank og i Bestyrelsen for samme, Medlem af Bestyrelsen for Elektricitetsværket og for Vandværket.

Carl Dinesen, Manufakturhandler, født 1877 i Thisted. Lært i afdøde C. M. Nielsens Manufakturforretning i Hjørring.

Joh. Hust, Savværksejer, født 1843 i N. Bindeslev. Lært hos

Chr. Nordentoft,
Købmand.

Joh. Hust,
Snedkermester.

G. Westmark,
Fabrikant.

P. Christensen,
Forretningsfører.

E. Jensen.
Uhrmager & Guldsmed.

C. B. Nielsen,
Isenkræmmer.

Tømrermester Niels Hjorth, Sindal. Har været paa Kvissel Højskole Vinteren 1901—02, Vallekilde Højskole Vinteren 1906—07. Byggede Ejendommen i Vinteren 1907—08.

Gudm. Westmark, Cementvarefabrikant, født 1879 i Serritslev. Forretningen etableret 1912, sammen med Broderen, Fr. Westmark, og Forretningen oparbejdet stærkt, og beskæftiger 6 Mand. Specialitet Tagsten, som leveres over det meste af Vendsyssel.

P. Christensen, Forretningsbestyrer, født 1884 i Salten. Lært hos Carl Christensen, Salten. Bestyrer af Bindslev Brugsforening fra 1909—12, Købmand i Ellitshøj fra 1912—15, Bestyrer af Sindal Brugsforening fra 1915.

Ejnar Jensen, Uhrmager og Guldsmed, født 1889 i Sindal. Arbejdet i forskellige Foretninger i Danmark og Tyskland.

Chr. B. Nielsen, Isenkræmmer, født 1889 i Hjørring. Lært hos M. Nielsen, Hjørring, derefter Værktøjslageret i Hjørring og Max Niensens Efterfølger samme Sted. Etableret 1913, Specialitet: Værktøj, Støbegods fra C. M. Hess, Vejle, Vaaben. Forretningen arbejdet godt frem.

LØKKEN BY

af

Forfatteren, cand. pharm. *Axel Holm*

(flv. Apothekebestyrer i Løkken).

LØKKEN

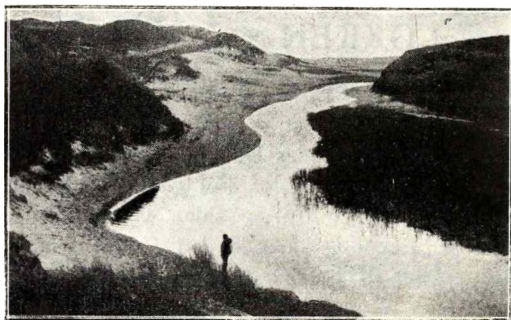
Furreby Sogn, Børglum Herred, ca. 1000 Indbyggere.

Løkkens*) Historie i de sidste 25 Aar er som en Kvindes Historie i de 25 Aar, efter at hendes Ungdoms Elskede forlod hende og overlod hende til glædeløs Fattigdom og Hverdagens graa Ensformighed. For 25 Aar siden var Løkkens Glansperiode netop forbi — endog dens anden Glansperiode. Dens første Blomstring faldt i Skudehandelens Tid, saa genialt beskrevet af Postmester C. Klitgaard, Vraa (se Art. om Vraa), i de af Historisk Samfund for Hjørring Amt udgivne Vendsysselske Aarbøger 1916. Vi citerer:

„I det 17. Aarhundrede var Løkken kun en lille Landsby, der navnlig bestod af nogle Fiskerhuse, og Skudehandelen herfra var næppe heller af større Omfang end i Blokhus, hvilket vil sige, at den dreves med nogle faa Skuder af nogle faa Mænd. Man saa kom Krigen 1807—1814, og medens den virkede ødelæggende for de andre vendsysselske Handelspladsers Vedkommende, gav den Løkken et stærkt Skub fremad, idet Regeringen forsøgte at holde Forbindelsen med Norge vedlige herfra. Til Løkken sendtes Korn og andre Næringsmidler, der skulde oversendes til det betrængte Broderland, her samlede Officerer og andre Rejsende, for at vente paa Lejlighed til at komme over til Norge, og hertil indbragtes mange af de Priser, som vore Kapere gjorde. I Betragtning af Stedets Betyd-

*) En „Løkke“ er en indhegnet Kreaturfold. De Furreby Bønder havde i Middelalderen en saadan paa en Ø i en nu tilsandet Vig i Jammerbugten. Paa Grund af godt Drikkevand og gode Landingsforhold nedsatte nogle Fiskere sig her.

ning som Ladeplads, skred Regeringen da ogsaa til at lade anlægge et fast Batteri her til Rhedens Beskyttelse. I Juni 1808 var Skibene paa Rheden nemlig om Aftenen bleven angrebet af 2 fjendtlige Skibe, hvilket Angreb dog blev afslaaet af det i Løkken liggende Detachment af 3. jyske Infanteriregiment og et bevægeligt Batteri, og de fjendtlige Krydsere foruroligede samme Sommer ofte Udskibningerne her og bombarderede Byen. Det faste Batteri anlagdes 1810, og Fr. VIs Fødselsdag 28. Januar 1811 fejredes her ved, at Batteriet flagede, og Infanteri og Artilleri marcherede gennem Løkkens Gader med fuld Musik, hvorpaa den kommanderende Kaptajn holdt Fest-talen og lod afgive flere Salver, mens Byens Spidser, Skude-

Bækkens Udløb.

handlerne, lod Befolkningen beværte med Spise og Drikke."

Løkkens Betydning som Eksportplads for Vendsyssel holdt sig langt ind i forrige Aar hundrede; endnu under Krimkrigen

tjentes her svære Penge ved Korneksport til England og Norge. $\frac{1}{12}$ af hele Danmarks Eksport gik over Løkken; som kornudførende Plads kunde kun Odense maale sig med den. Løkken drømte da ogsaa stærkt om at blive Købstad. Men i 1871 aabnedes Banen Aalborg - Hjørring - Frederikshavn og hermed var aabnet en ny og bekvemmere Vej for Eksporten. Den havneløse Vestkystflække tabte sin Betydning som Søfartsby; den aabne Rhed blev tom og hele Herligheden sank ganske stille ned i Sandet, det lette Flyvesand, som efter Skriftens Ord er usolid Grund at bygge paa.

Minderne fra denne første Stortid har imidlertid paa mange Maader præget Løkken i de sidste 25 Aar. Først i det rent ydre, de mægtige Kornbinge og Pakhuse, der nu kun har tomme Rum med ormædte Bjælker og rottegnavede Gulve bag altid lukte Skodder: den gamle Skanse, som Flyvesandet i Aarenes Løb har højnet, saa at den nu danner en anselig Ba-

stion i Klitvolden, den engelske Kanonkugle, som sidder fast i Børglum Klosters Mur en Mil inde i Landet, efter som de fleste andre af Fjendens Projektiler er gaaet ovenover Byen. Der er den sidste af Batteriets Kanoner, som en gammel Nimrod, i daglig Tale kaldet „Overkanonér Black“, brænder af ved højtidelige Lejligheder som Strandfest eller Journalistbesøg. Der er de gamle Lægttere, som forud benyttedes til Losning af Handelsflaadens Skonnerter og Brigger, fladbundede Pramme, som kunde gaa over Revlerne og nu ligger begravede i Sandet, men graves frem, naar der er Gods at bjerge. Der er de gamle norskfødte Koner, hentede i Arendal og Stavanger af Løkkens djærve Søfolk, da baade de og Jenterne var unge; og de gamle Skippere, som kan melde om drøje Sejladser over Nordsøen i alskens Vejr, og som har flere Kendinger i Arendal end i Løkken. Det er Folk som fhv. Sognefoged, Dannebrogsmænd Chr. Pedersen og Kaptajn Sofus Bast. Og endelig er der den gamle joviale Tolder, Strandkontrollør Sheel-Gerhardt, som pligt-mæssig hver Dag vandrer sin orkesløse Runde paa Stranden, og hver Dag skriver „Intet“ i Journalen.

Endvidere var der nogle af Blomstringstidens Handelshuse, som ikke opgav Ævret straks, men kæmpede for at holde Forretningerne oven Vand i Løkken; disse store Købmandsgaarde prægede Byen i lange Tider. Hovedmassen fallerede sidst i 50'erne, men Peder Marthensen Asp fortsatte dog til 1891, da han flyttede til Frederikshavn; hans Gaard er nu ombygget til Løkken Badehotel. Michael Mortensen vedblev at handle til 1908; hans sidste søgaaende Skude, Skonnerten „Hensigten“, ophuggedes 1907; Forretningen fortsattes af Svigersønnen, Kaptajn Valdemar Bast, der i 1913 forpagtede Forretningen ud og omdannede Købmandsgaarden til „Strandhotellet“. Under Verdenskrigen slog han sig — som saa mange andre — paa Fiskeeksport.

At nogle enkelte Handelshuse kunde holde den gaaende „paa Pumperne“ i Løkken, efterat Brønderslev, Hjørring og Frederikshavn havde taget Oplandet, skyldes særlige Forhold, som skaffede Løkken en Efteraarsblomstring, straalende som Chrysanthemumtiden i Japan. Den 3. Marts 1883 prøvedes det nykonstruerede Fiskeredskab, Snurrevoddet, for første Gang af en Løkken-Fisker. Resultatet overtraf de dristigste Forventninger, det opdagedes, at hele Jammerbugten var fuld af store fede Flyndere; Rødspætter og Ising, Pighvar og Slethvar, og

hvad alle de Flad-fisk kaldes. Følgen var et Fiskeri, som man ellers kun ser Mage til ved Lofoten eller New Foundland. Alt, hvad der fandtes af Fiskerfar-tøjer fra Agger til Skagen stævned

mod Løkken; Jammerbugtens Flade blev saa tæt besat med „snurrende“ Fiskerbaade som Doggerbank i Fredstid med Trawlere. 200 Skagboer laa til Stadighed og fiskede ud for Løkken; Byen kunde ikke rumme de mange Gæster, saa de omliggende Gaarde fik Laderne fulde af Fiskere, som maatte nøjes med 6 Fod Gulvplads og et Knippe Halm til Nattelogi.

Prisen paa Rødspætter var i de Aar 50 Øre pr. Snes — ca. 15 Kilo — og Bønderne langs Landevejen til Hjørring kunde altid samle et Maaltid Fisk op i Vejgrøften, om de gad. Fisken fragtedes nemlig til Hjørring i aabne Vogne og skidt med, om der faldt en halv Snes Rødspætter af. I denne Periode lagdes Grunden til en af Landets største Fiskeeksportforretninger af Løkkenboen Vendsyssel Mikkelsen, der senere flyttede sin Forretnings Centrum til Frederikshavn, mens Løkkenfilialen bestyres af fornævnte Købmand Valdemar Bast og den djærve Kap-tajn Chr. Sand, der har været Jorden rundt adskillige Gange og før Krigen pakkede Lax hver Sommer ovre i Labrador.

Det store Flynderfiskeri varede kun 4 Aar, saa var Jammerbugten opfisket — og saa begyndte Byens Vintertid, Dvaletiden,

da Løkken stod i Stampe, sad og levede paa sine Minder. Minderne fra den sidste Blomstringstid er ikke særlig behagelige; det Drikkeri og Fanden i Vold'ske Liv,

som kendetegnede Løkken i de fire Aar, bevirkede at, mange Familier hensank i Armod, da de sløje Tider kom. Man havde ikke lagt noget op og var vant til Ødselhed, saa Udgifterne til Fattigvæsenet i Børglum-Furreby Kommune blev meget store og med dem Skatterne meget trykkende (ca. 12 pCt.). Velhavende Folk flyttede derfor bort fra Løkken, der yderligere forarmedes, og hverken havde Legater eller velgørende Stiftelser til at afhjælpe Nøden. Kun et Par gamle Folk holdt ud, vel sagtens fordi ingen anede, at de havde noget. Da „Gamle Christensens“ døde kort efter hinanden — 1912 og 1913 — var en Del af deres Formue bestemt for et Legat til enlige gamle Kvinder i Løkken.

De to svundne Storhedsperioder har givet Løkkenboen en vis Fatalisme;

Fiskernes Tilbøjelighed til at stole paa, at Heldet før eller senere atter skal give ham

en heldig Fangst uden alt for meget

Arbejde, er gaet hele Befolkningen i

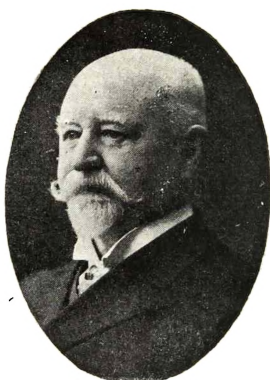
Blodet; under Verdenskrigen er disse Forventninger bleven opfyldte. Et Par heldige Fiskerisæsoner og enorme Fiskepriser bragte atter Guldfloed over Løkken, interimistiske Fiskepakkerier indrettedes i de gamle Pakhuse, Fiskerfamilierne blev flot udhalede, men nogen solid Velstand er endnu ikke skabt. Nu har Rigsdagen imidlertid vedtaget at bygge en Fiskerimole ved Løkken, og herved er paany givet Løkken en Chance, denne Gang som Basis for et søgaaende Fiskeri, der kan drives med større Fartøjer end de nuværende 3—4 Mands Motorjoller, som maa hales paa Land hver Aften, og i haardt Vejr bringes helt op i Klitten for ikke at sønderlaas af Elementernes Vælde.

Den brede jævne Strand af fint Sand er og har altid været Løkkens Livsnerve; her staar Motorjollerne Side om Side; paa Stævnen er malet Bymærket L N og Skudens Navn: „Vestkysten“, „Olga“, „Telefon“ eller, hvad man har kunnet hitte paa. Om Vaaren stod her fordem Bjerger af Hummertejner,

K. M. Vendsyssel,
Grosserer.

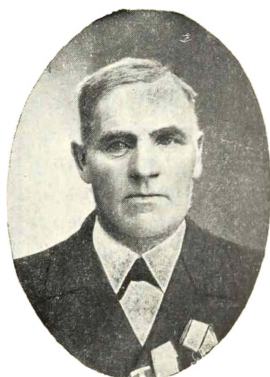
M. H. Witthøft,
Toldforvalter.

Chr. Westergaard,
Sparekassedirektor.

Anton Bast,
Præst.

Th. P. Thomsen.
Fisker.

L. Christensen,
Pastor emer.

E. M. Wengel,
Apotheker.

men under Verdenskrigen faar de klobærende Skaldyr Lov at være i Fred; Berlinerrestauranterne har ikke Brug for Luksus. Paa Stranden losses Fangsten, de sprællende Fisk, i de ventende Vogne; det er Torsk, Kuller, Fladfisk, Ho (Smaahaj) eller Makrel efter Aarstiden, men i Ferietiden er det en anden Art Fangst, som driver paa det hvide Sand og spræller i Strandkanten. Det er Badegæsternes og Turisternes Skarer, som drikker Sundhed af den saltmættede Luft, vasker Vinterstøvet af i Vestervovvovs store Ballie og efterlader noget af deres gyldne Mammon i den fattige By.

Baade, Trillebøre og havklædte Fiskere med Sydvest og lange Støvler til Skridtet; lange Rækker Badehuse paa Hjul, unge Folk i Badedragt og Børn i slet ingen Ting; en bred Sandflade, begrænset af en grøn Klitvold, som krones af Signalstationens Mast og det røde Sømærke med den femtakkede Stjerne — Byens Mærke — det er, hvad man ser af Løkken ude fra Havet; af selve Byen øjnes kun Mejeriskorstenen og et Kirkespir. Løkken skal ses inde fra Land, oppe fra Børglum Bakke, hvor den ligner en Samling Legetøjshuse i Læ af et Dige, eller endnu bedre syd fra. Den, som kommer ad Landevejen fra Ingstrup Mejeriby, ser nemlig først de fleretagede hvide Pakhuse, som med det bagved knejsende Kirkespir leder Tanken hen paa et Raadhus. Nærmere ved gaar Glansen af; man passerer en halv Snes velbyggede Fiskerboliger, Løkkens i Vrensted Sogn beliggende Forstad, som i daglig Tale fører det klingende Navn „Frederiksberg“; ved N. Basts Jernstøberi — den eneste Levning af Fortidens Fabriker — passeres Løkkens Sydgrænse. En ca. 2 Kilometer lang Gade bugter sig derfra uregelmæssig gennem Byen indtil Nordgrænsen, Furreby Bæk. Jernbanelinien løber langs Byens Øst-, Klitrækken langs dens Vestgrænse. Et Utal af Gyder og Smøger støder op til Hovedgaden, langs hvilken de vigtigste Bygninger ligger: Apotheket, Afholdshjemmet, Banken, Lægeboligen, Gæstgivergaarden, Hoteller, Købmandsforretninger, Fiskepakkerier, Mejeri, Missionshus og længst i Nord Kirken.

Særlig smukke er Bygningerne ikke, ejendommelige ikke heller; Løkkens Bygningshaandværkere er kun halvvejs Fagmænd, altid rede til at ombytte Murske og Tommestok med Snøre og Ror, hvis Havet skulde byde mere Tjans for at holde en Dagløn end Arbejdet i Land. Byens udsatte Beliggenhed frister desuden ikke til at lave monumentale Bygninger med Forsiringer eller andre Dikkedarer. Det er Vinter de 8 Maaneder af

Aaret. Tung, saltmættet Havgus veksler med 6 Døgns pibende Storme, der sender Søerne kogen- de henover den brede Forstrand helt op til Klittens Fod og hvirvler Sandet op i tætte

Skyer, som ødelægger udendørs Maling, trænger ind gennem alle Sprækker, og lægger sig som et tæt Lag Støv over Møblerne. Vestenvinden er en streng Herre, der mere end en Gang har vist sin knusende Foragt for moderne Paafund, som store Spejlglasruder, Vindmotorer og Frontespicer. Løkkenboen bøjer sig for den store Tyran, bygger sit lave eenetagede Hus saa nær inde under Klittens skærmende Vold eller bygger et Par Fag til Læsiden af Naboens Gavl. Saadanne Husrækker uden Brandmur mellem de enkelte Ejendomme, var forhen Regelen og gav Anledning til populære Navne som Per Midt-i-hus og Maren Ende. Brandfaren ved den tætte Sammenbygning var ringe, særlig dengang man havde Straatage; de var nemlig saa fulde af Sand og saa gennemtrukne af Salt, at de ikke kunde fænge, og da Havet desuden er en god Lynafleder, er Ildsvaader næsten ukendte.

Af virkelig smukke Bygninger i Løkken kan nævnes den røde Kirke — opført af Beboerne selv — og et Par Sommerboliger indrettede af Aalborgenserne Hotelejer Jensen, „Fønix“, og Købmand P. Brix. Den første straatækte Gaard, bygget højt oppe i Klitten, falder ualmindelig harmonisk sammen med Landskabet, men den ligger strængt taget ikke i Løkken,

men i Annexsognet Furreby. P. Brix har iøvrigt gavnet Byen meget ved at lægge en henved to Kilometer lang Vej — Kongestien — udenom sine, til Udstykning købte Arealer. Gennem den nordre Del af Klitten og op langs den maleriske Furreby Bæk strækker denne smukke Promenade sig, og naar ad Aare Journalistforeningens Rekreationshjem, et moderne Badehotel og smukke Villaer, saaledes som planlagt, rejser sig paa Terrænet indenfor, vil Løkken faa et idyllisk Villakvarter, hvis Beboere kan sværme om Aftenen i Maaneskin langs Bækken, og se paa Odderne, som holder til der.

Derimod tager den nye, temmelig store Stationsbygning sig ikke rigtig ud; den passer ikke i det øde, flade Landskab. Arkitekten maa have drømt om skovrige Omgivelser, men der findes ikke et virkeligt Træ i Løkken og Omegn; de Anstrængelser, som har været gjort for at skabe Plantager omkring Byen, er ikke bleven kronede med Held. Borgerforeningens Plantage i Terrænet om Kirken bliver nu udstykket til Byggegrunde, Vendsyssel Mikkelsens Plantage syd for Byen staar i Stampe, kun Afholdsforeningens Plantning ved Furreby Bæk lover godt, rimeligvis fordi Jorden derfra kan afvandes ned mod Bækken. Klimaet er en slem Hindring for al Plantevækst; selv en saa haardfør Busk som Hylden naar kun at sætte Frugt hvert andet Aar; idet Nattefrosten vedvarer til Sct. Hans og tager fat midt i September. Skulde den tøve et enkelt Aar, plejer en rask 3 Døgns Storm i August, medførende Kulde og Skyer af skarpt Sand, at afholde Havedyrkere fra at indbilde sig, at de er paa — Amager. Haver trives derfor kun paa Husenes Læside, skærmede paa Siderne af 3—4 Meter høje vel afstivede Plankeværker af Vragtømmer, og de er en Luksus, der ikke lønner sig saaledes som de Kartoffelstykker, der ligger trindt om mellem Husene, indhegnede af lave Gærder, prydede med lange Geledder med Torskehoveder, som tørres til Madning i Hummertejnerne.

At Sandet ikke er ufrugtbart, og at Haver kan gro frem, blot der skaffes Læ, har en gammel Slider leveret Bevis for. Det er Klitfoged Lars Jensen, hvis smukke Anlæg oppe i selve Klitten, er en af Byens Seværdigheder, som Ejeren gerne viser frem. Her findes Løkkens eneste Bøg, en meterhøj Busk, her avles Jordbær og Bærfrugt, ja selv Dværgfrugttræer bliver givtige ved passende Gødning, skærmet af mægtige Læbælter af Fyrreudhugst, som er anbragt i Skanser af Sand og Marehalm. Landpost Jens Hansen paa „Frederiksberg“ har efterlignet

Klitfogden og mener, at det kan betale sig — ogsaa Badehotellet har en skyggefuld Have — men den almindelige Løkkenbo foretrækker et rask Tag paa Liv og Død med Elementerne ude i Revlebraaddet frem for det sure Slid i Land.

Løkkens Redningsbaad har da ogsaa været i Funktion 120 Gange, tiere end nogen anden Redningsbaad i Danmark, og har i alt reddet 348 Mennesker, nemlig 105 Fiskere her fra Egnen og 243 fremmede Søfolk. Det vigtigste Bjergningsforetagende indtraf den 26. Januar 1899, da 4 af Byens egne Fiskerbaade kom i Betryk uden for Revlerne og 16 Fiskere maatte tages af Redningsbaaden; den 9 Januar 1910 blev 14 Mand bjergede fra Barken „Thurø“ af Mariehamn, som Stormen kastede paa Land under Rubjerg Knude og den 28. Oktober 1912 bragtes 10 Mand i Land fra S/S „Margaret“ af Gøteborg, ved denne Lejlighed var Redningsbaaden udsat for stor Fare. Endelig i Fjor Juledag reddedes 19 Mand fra Dampere „Amphitrite“ i Mørke og høj Sø.

Fra 1889—1917 var Karl Jensen Sand Baadens Opsynsmand; han havde været Redningsmand siden 1861, og reddede i hele sin Funktionstid 275 Mennesker fra Døden mellem Revlerne; hans Søn J. Chr. Sand, den nuværende Opsynsmand, har endnu „kun“ 84 Menneskeliv paa sin Liste, mens Baadsformand Jens Romerdal har 122 og Baadens Veteraner Niels Peter Baye og J. R. Simonsen, hver har 135 og en afgaaet Redningsmand, Thomas P. Thomsen, i sin Virketid fra 1858—1910 opnaaede 210; afdøde Marthinus Jensen 119.

Kampen med Havet om Fisk og Menneskeliv, Vedligeholdelse af Baad, Maskine og Fiskegrejer optager ganske Fiskernes Liv, og deres Indsats i Arbejdet for Byens Opkomst har derfor været saare ringe. Det store Arbejde, som er udført i den Retning, skyldes Haandværker- og Købmandsstanden; karakteristisk nok altid Folk, som ikke er født i Løkken. Et godt Stykke ind i dette Aarhundrede henlaa Byen som en middelalderlig Idyl. Den gule Postvogn med sin røde, hornblæsende Postillon aasede to Gange daglig gennem Byens sandede Veje. Stormene legede med Sanddynger i Gader og Gyder; Regn og Spildevand dannede Ælte og Pytter, hvorfra Vandet sivede langsomt ned i Sandet og i kun daarligt filtreret Tilstand fyldte Brøndene. Ved hvert Hus laa stinkende Møddinger; Dynger af Muslingeskaller fra Madding til Fiskeriet, Slagteriaffald og andre Uhumskheder; naar Vestenvinden en Gang imellem tog Ferie, var Luf-

ten alt andet end tiltalende. Kort sagt, Løkken var en By Norden for Lands Lov og Vesten for civiliserede Egne.

I 1891 dannedes imidlertid en Banekomite med Toldforvalter Witthøft til Formand; man vilde have Staten til at lægge en Stikbane fra Vraa Station norden om Børglum Bakke til Løkken. Denne Bane vilde næsten udelukkende komme til at løbe i Børglum-Furreby Sogn og vakte derfor ikke videre Begejstring i de omliggende Sogne. Fra Brønderslev fremkom da et Projekt om en Privatbane, Brønderslev-Løkken med Stationer i de mellemliggende Egne; disse to Projekter holdt i lang Tid hinanden Stangen, hvilket bragte Banesagen til at staa i Stampe, særlig da Witthøft til Uheld for Egnen blev forflyttet. Omsider fremkom et nyt Projekt: Længdebanen fra Hjørring over Lønstrup til Løkken og videre over Hjermitzlev til Aabybro Station paa Aalborg-Fjerritslev Banen. Dette Projekt vakte ikke Begejstring i Løkken, hvor man hellere vilde have en nem og direkte Forbindelse med Statsbanen end den, som opnaas ved Omvejene over Aabybro eller Hjørring; den meste Fisk eksporteres nemlig til Tyskland, og de fleste Badegæster kommer via Aalborg.

Jernbanestationen

Imidlertid bed man i det sure Æble; Børglum-Furreby Sogneraad stillede en Garanti paa 85,000 Kroner til Længdebanen paa den Betingelse, at Løkken blev Hovedstation paa Løkkenbanen, og at man fik endnu en Station i det vidtstrakte Sogn — i Vittrup By. Denne Ordning, hvorved Togene udgaar fra en Station midt paa Banen, og Størsteparten af det kørende Personale bor i den lille Klitby, er næppe heldig for Banens Drift — særlig efter at den er bleven knyttet sammen med Hjørring-Hørbybanen under Navnet „Hjørring Privatbaner“, men alle Forsøg paa at ændre dette Forhold er hidtil strandede paa Løkken Repræsentanters Modstand.

Sogneraadets Repræsentant i Banekomiteen var Manufakturhandler M. Christensen, en Mand, der ikke er let at rokke fra sin engang fattede Mening. Hans Betydning for Banen har Staten anerkendt ved efter Banens Aabning at indsætte ham i

Selskabets Bestyrelse som Repræsentant for Ministeriet for offentlige Arbejder. Sammen med Børglum Sogneraads Repræsentanter fhv. Sogneraadsformand Alfred Jensen, Vittrup, og Sparekassedirektør Westergaard, om hvem mere nedenfor, er „M“ en haard Nød for dem, der ønsker at reducere Løkken til en almindelig Melleinstation. M. Christensen og Alfred Jensen sidder desuden i Fællesbestyrelsen for Hjørring Privatbaner.

Løkkenbanen er bygget i Henhold til Lov Nr. 156 af $\frac{27}{5}$ 1908 og aabnedes for Driften den $\frac{5}{7}$ 1913. Paa Privatbaners Vis snor den sig som en Slange gennem Oplandet med en samlet Skinnelængde af 54 km. Materiellet bestaar af 4 Lokomotiver og 52 Vogne. I de første 7 Maaneder befordredes 208,652 Rejsende, 2. Aar 272,539 og 3. Aar 304,618. Samtidig befordredes

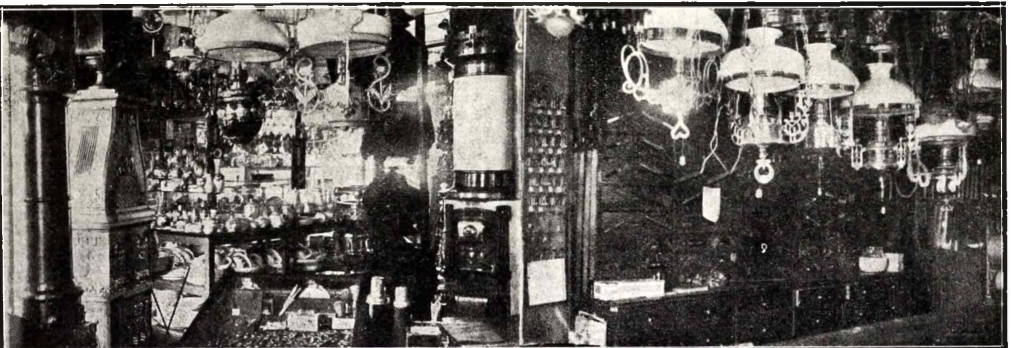
M. Christensens Manufakturhandel

henholdsvis 25,686, 40,176 og 52,446 Tons Gods og Kvæg. Banen er saaledes bleven ikke blot en meget brugt Godsbane, men tillige en af Landets stærkest trafikerede Turistbaner; takket

være Løkkens storslaaende Strandpartier, der i Virkeligheden staar over baade Skagen og Fanø, og med den nuværende bekvemme Forbindelse er Fremmedbesøget stadig stigende. Banen, som ledes af den energiske og elskværdige Driftsbestyrer cand. polyt. Frode Engbæk har da ogsaa i de tre Aar givet et Overskud paa henholdsvis 77,664, 95,931 og 83,925 Kroner, det højeste Antal Rejsende paa en Dag er 17,200 paa en Sommersøndag. Dette smukke Resultat skyldtes ikke blot den udmærkede ledede Bane med de bekvemme Vogne, men ogsaa Løkkenborgernes aarelange Arbejde for at hæve deres By til et Badested af Rang. I 1897 erhvervede et Konsortium Asps Købmandsgaard og omdannede den til Badehotel. Københavnske Læger havde opdaget, hvilken Sundhedskilde vort Land ejer i Vesterhavet; Skagen, Blokkhus og Lønstrup var komne i Vælden. Enkelte Badegæster havde ogsaa fundet Vej til Løkken — en

gammel Herre, Justitsraad Halvorsen fra Rudkiøbing, fejrede i 1915 sit 25 Aars Jubilæum som Badegæst i Løkken —; med sin enstaende brede Forstrand, som er fri for Sten, og sine mægtige Klitpartier, mente man, at Løkken maatte kunne drives op til et stort Badested. Aktiekapitalen blev dog tabt, før end disse Drømme realiseredes, men da baade Badetellet og Løkken gamle Kro blev overtaget af Hotelejer Christensen, populært kaldet Bade-Christensen — hvert andet Menneske i Løkken hedder Christensen — kom der paa mange Maader Fart i Sagerne. Som Formand i Sundhedskommissionen og for den i 1902 ^{*/} stiftede Borgerforening anstrengte Bade-Christensen sig for at gøre Løkken til en passende Baggrund for Badelivet. Han gennemførte Hovedgadens Brolægning 1909 og Kloakanlægget 1908, fik Mødingernes Antal indskrænket og gjorde forberedende Arbejder til Vandværk og Belysningsanlæg. I 1910 solgte han imidlertid Badetellet — Gæstgivergaarden var tidligere solgt fra — og flyttede til Øster Vraa.

De nye Værter paa Hotellet blev Søskenparret Inger og Anders Søndergaard, begge født i Øsløs, hvor Faderen havde haft en lille Herregaard, men blev ruineret af den sørgeligt bekendte Bedrager, Købmand Dige. Søndergaards har stadig ud-

A. Kraghuds Isekræmforretning

videt og moderniseret Badehotellet, der, naar den lagte Plan engang er helt gennemført, vil blive Vestkystens flotteste Etablissement. Særlig Fortjeneste har de indlagt sig af Byens Restaurationsforhold. Byens Fiskere og Smaafolk demonstrerede nemlig deres Mangel paa Forstaaelse af Turistliv ved samtidig med Banens Aabning at stemme Kroen ned. Ved Sødskende Søndergaards energiske Bearbejdelse af Autoriteterne har Løkken imidlertid faaet Traktørsteder nok i Sommertiden.

I Arbejdet for Byens Modernisering fik Bade-Christensen den rette Efterfølger i Sparekassedirektør Westergaard, Sogneraad-medlem og Formand for Borgerforeningen. Foruden at drive den i 1872 stiftede Sparekasses Omsætning op til 2 Millioner, har Westergaard været Drivfjedren i det Arbejde, som har skaffet Byen Elektricitetsværk og Gadebelysning i 1912, Dyrskue 1913, Vandværk 1916 og mange andre Ting, som en moderne By ikke kan undvære. Læge A. Weywadt, der er barnefødt i Løkken, hvor hans Fader i sin Tid ogsaa var Læge, har taget sig af Sundhedsvæsenet, faaet stiftet Sygeplejeforening og sørget for, at Byen anskaffede Sygevogn, ligesom det er lykkedes at faa det gamle Redningsbaadehus omdannet til Ligkapel.

Den 6. August 1871 udsendte en Kreds af Ladepladsen Løkkens Borgere et Antal haandskrevne Cirkulærer, der ved Bud udbragtes til Omegnens Landmænd, med Indbydelse til at deltage i et Møde den 8. August hos Købmand Conrad Christensen i Løkken for i Forening med Konsul Chr. H. Nielsen af Hjørring at drøfte Spørgsmaalet om Oprettelse af en Spare- og Laanekasse for Løkken og Omegn. Cirkulæret var underskrevet af Købmændene Conrad Christensen, Th. Larsen, A. M. Andersen, Michael Mortensen, Chr. Clemmensen og Jernstøber N. P. Larsen. Af Indbyderne lever nu kun Michael Mortensen, der i et langt Tidsrum blev Sparekassens Formand.

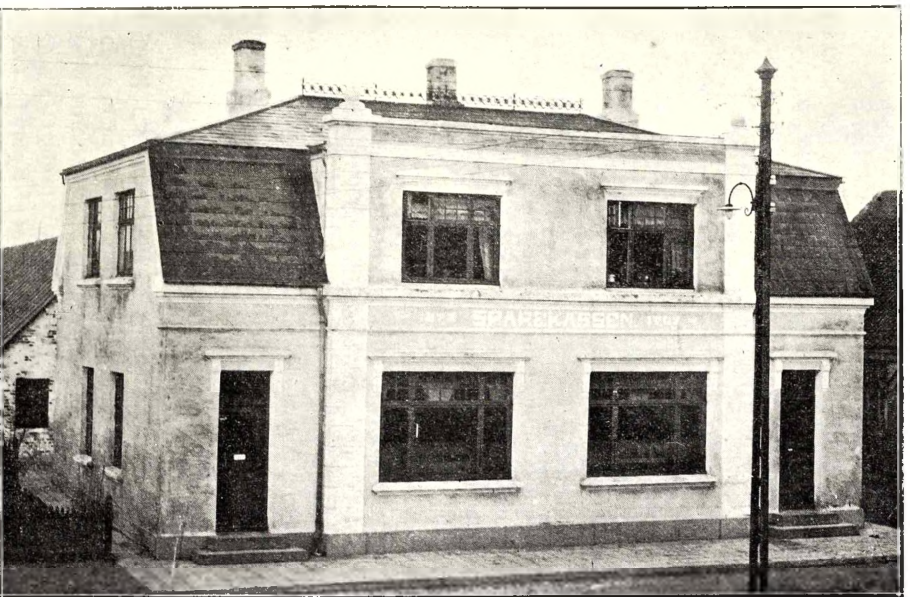
Mødets Resultat blev, at et Udvalg nedsattes med Konsul Chr. H. Nielsen som Formand.

Der arbejdedes nu paa Tegning af Aktiekapital og udarbejdedes Vedtægter, og allerede den 29. September 1871 sammenkaldte Udvalget til en stiftende Generalforsamling, hvor Konsul Nielsen fremlagde Udkast til Vedtægter, og en Direktion paa 9 Medlemmer valgtes. Af den første Direktion lever endnu i 1916 Købmand Michael Mortensen, Løkken, og Gaardejer Chr. Stavad, V. Hjermitlev.

Sparekassens første Kontordag afholdtes d. 19. Januar 1872. Der afholdtes en ugentlig Kontordag indtil 1906. Fra 1906—14

afholdtes to ugentlige Kontordage, og fra 1914 har der været daglig Kontorid.

Fra først af havde Sparekassen Kontor hos Købmand Conrad Christensen, men lejede derefter Lokaler i den vestlige Del

Spare- og Laanekassen for Løkken og Omegn

af Gaardejer Chr. Jensens Stuehus, hvorfra den i 1907 flyttede over i sin egen nyopførte Ejendom.

Paa den Tid, da Sparekassen begyndte sin Virksomhed, spillede Løkken endnu en betydelig Rolle som Udsalingssted til Norge, og den drev en betydelig Handel med Egnens Landmænd, der kørte til Løkken, med deres Produkter, Korn, Smør

og Flæsk. Men der kom trange Tider for Byen, der ikke kunde staa sig i Konkurrencen med de af Jernbaner og Havne begunstigede Byer, og i Sparekassens Udvikling har man et tro Billede af Byens økonomiske Udvikling. Jernbanen og det dermed opblomstrende Liv i Byen satte Fart i Sparekassen. Nedenstaaende Oversigt over de paa Sparernes Konti indestaaende Kapitaler taler i den Henseende et tydeligt Sprog:

Den 11. Decbr. 1880 indestod.	267,860 Kr.
— 31. Februar 1885 —	378,295 —
— 31. — 1890 —	470,608 —
— 31. — 1895 —	570,425 —
— 31. — 1900 —	573,384 —
— 31. — 1905 —	679,023 —
— 31. — 1910 —	777,291 —
— 31. — 1915 —	1,188,360 —
— 30. Novbr. 1916 —	1,880,531 —

Som Formand for Sparekassens Direktion fungerede:

Købmand Conrad Christensens fra 1871—1876,

Jernstøber N. P. Larsen fra 1876—1877,

Købmand Michael Mortensen fra 1877—1906,

Gaardejer J. A. Drivsholm fra 1906—1912,

Bogholder Chr. Westergaard fra 1912.

Sparekassen har kun haft 2 Bogholdere, nemlig J. C. Jensen fra 1872—1906 og Chr. Westergaard fra 1906.

Fra 1906 har Købmand Chr. Kraglund fungeret som Kasserer.

Da Ledelsen af Sparekassen fra første Færd af har ligget hos Byens Købmænd, og der ikke i Byens Omegn fandtes nogen Bank, var det naturligt, at Sparekassen allerede i sine tidligste Aar optog saadanne Forretninger, som ellers nærmest hører hjemme i Bankerne. Dette Forhold har medført, at Sparekassen siden Sparekasseloven af 1880 traadte i Kraft periodisk har maattet indhente Ministeriets Tilladelse til vedblivende at kalde sig Sparekasse og nyde de Sparekasserne tillagte Begunstigelser. Da Sparekassen stadig har paataget sig de bankmæssige Forretninger, som Udviklingen af Byens og Omegnens Næringsliv krævede, er Tanken om en Bank i Løkken aldrig opstaaet, og det maa vistnok anses for et Gode, at Sparekassen saaledes imødekommer Byens og Egnens Trang til bankmæssig Omsætning og dog bevarer Sparekasseprincippet.

I kirkelig Henseende har Løkken med sine over 1000 Sjæle nemlig altid været Stedbarn. Byen ligger i den sydlige Udkant af Furreby Sogn, som igen er Annex til Børglum. Furreby

M. Christensen,
Manufakturhandler.

E. Christensen,
Hotelejer.

Aage Waywadt.
Læge.

Chr. Kraglund,
Købmand.

S. Mølgaard,
Sognefoged.

P. C. Haugaard.
Hotelejer.

Anders Sørensen,
Fisker.

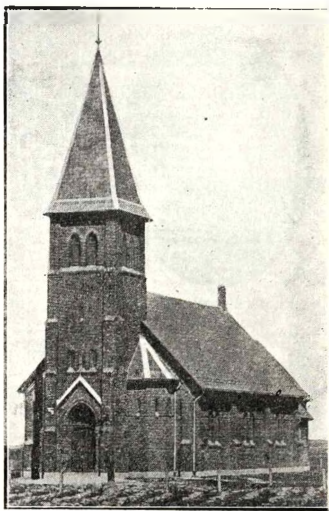

Jens Hansen,
Postbud.

A. Kraglund,
Isenkrammer.

gamle Stenkirke er en af de ældste i Landet, men den er ikke hyggelig, og Vejen dertil fra Løkken er lang og aaben for Elementernes Rasen. I 1898 lykkedes det imidlertid Byen at faa rejst sin egen Kirke, hvortil Pengene skaffedes ved en Basar og ved Tilskud fra Stat og Kommune. En ny Basar i 1910 skaffede de fornødne Midler til Kirkens indre Udsmykning, senere fik man anskaffet et nyt Orgel og i 1916 blev Løkken omsider et selvstændigt Pastorat med Furreby som Annex. Byens initiativrige Ordfører i kirkelige Forhold har været Manufakturhandler Chr. Kraglund, Kirkeværge, Kasserer i Sparekassen siden 1907, Sogneraad-medlem og Bestyrelsesmedlem i Borgerforeningen siden dens Stiftelse 1902.

Løkken Kirke

Ved de kirkelige Forhold maa vi ogsaa berøre Byens mange Sekter og Retninger, der paa mange Maader har grebet ind i Byens Liv; bl. a. fordi der ved Valg i Løkken ikke stemmes efter politiske, men efter kirkelige Skillelinier. I de gode gamle Dage holdt Løkken Folk Gilde paa Kroen Lørdag Aften og spadserede pænt til Kirke i Furreby Søndag Morgen, men da Metodisterne tog fat i 1883, fik Piben lidt efter lidt en anden Lyd. Da den første Metodistpræst

L. Christensen begyndte sin Virksomhed, blev han og hans Familie stenede af Byens Ungdom og boykottede af deres Hænder, som endog nægtede ham Mælk til hans smaa Børn. Efterhaanden vendte Sindene sig; Christensen som i sine unge Dage har været med til at stifte Danmarks første Afholdsforening, fik ogsaa en saadan startet i Løkken — nu er der desuden en Loge af N. I. O. G. T. — og Afholdsfolkene er en Magt i Byen. Deres Repræsentant er fornævnte Manufakturhandler M. Christensen.

Metodistkirken blev bygget 1883; Menighedens Grundlægger gamle Pastor Christensen virkede der til Sommeren 1887, og efterfulgtes af J. Nielsen 1887—1892; L. Petersen 1892—1895;

Metodistkirken.

C. Nielsen
1895—1901;
R. Pedersen
1901—1904;
S. Rosendahl
og M. Møller
1904 og 1905.
Fra 1906 til
1912 virkede
Menighedens
Stifter atter i
Løkken, og
Menigheden

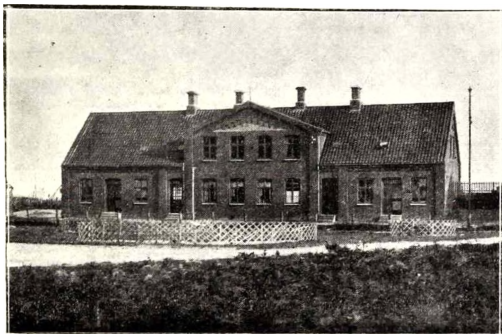
udgør nu ca. 300 Mennesker, af hvilke en Del dog bor i om-
liggende Sogne, særlig i Rubjerg. Fra 1912—1916 var C. Ørs-
næs — nu i Odense — Menighedens Præst.

Metodistkirken har forøvrigt fostret den eneste landskendte
Løkkenbo, den for sin Omhu mod Samfundets Stedbørn be-
rømte Præst, Anton Bast ved Jerusalemskirken i København,
Redaktør af Fyrtaarnet; han er Fætter til førnævnte Kaptajn og
Købmand Valdemar Bast.

Fiskeeksportør Julius Christiansen er Indre Missions bedste
Mand, men tillige en Personlighed, som forstaar at se paa
Byens Vel og handle efter sin Overbevisning, selv om hans
Vælgere undertider ikke helt samstemmer med ham — f. Eks. i
Hotelspørgsmaalet.

Almindelig kendt — i hvert Fald i Vendsyssel — er den Be-
vægelse, som en amerikansk Vækkelsesprædikant i de senere
Aar har vakt med Løkken som Centrum. „Johnsenitterne“, som
de populært kal-
des; „Guds Me-
nighed“, som de
selv kalder sig,
har til Huse hos
Købmand Carl

Christensen,
som har bygget
dem et Forsam-
lingshus. Sekten
har Døtremenig-
heder flere Ste-
der i Vendsyssel

f. Eks. i Hjørring og Sindal, og en Afdeling i Racine, Wisconsin U. S. A., hvorhen Løkkenfolk plejer at udvandre. Den har vakt en Del Forargelse ved sin Gendaab i Vandhuller og i Furreby Bæk („Jordans Flod“), og skiller sig i dogmatisk Henseende ikke synderlig fra andre Baptister; dens Tilhængere er hæderlige, stille Folk, som Løkken er godt tjent med. Deres Repræsentant i Sogneraadet er Fisker Anders Sørensen.

Over alle Sekter og alle Erhverv, over de smaa Huse med Tag af Cement, Tegl og Skifer, over Menneskeliv og Menneskeskæbner, over Arbejde og Kævl synger Vestenvinden sin evige, orgelbrusende Melodi, undertiden jagende Flyvesandet i saa tætte Skyer, at man hverken kan se den gamle Domkirke paa Børglum Bakke i Øst eller Rubjerg Knudes Fyr i Nord. I stille Vejr øjnes Skæret fra de evindelige Brande i Vildmosen mod Sydost, indtil Havgusen sniger sig ind tung af Salt og irrer Elektricitetsværkets Ledningsnet, til Kobbertraadene brister. Udenfor Klitterne dunder det mægtige Hav, som i Nordvest direkte gaar over i Nordhavet, der svales af Polarhavets Isbjerge. Men dette Hav har hidtil betinget Løkkens Eksistens. Saaledes i Skudehandelens Tid, i Fiskeriperioderne og nu i Strandbadelivets Tegn. Hvad Fremtiden vil bringe er skjult i den Taage, som nu indhyller hele Europa, men Løkkenboen er vant til Taage, saavel som til Stormen og Solskinnet bagved, og han vil ogsaa i Fremtiden vide at udnytte de Chancer, som den ny Dag vil bringe.

Kendte Navne og Datoer.

Thomas Peter Thomsen, Bødker og Fisker, født 1845 i Løkken. Ansat i Redningsvæsenets Tjeneste i 43 Aar, har været med at bjerge 210 Mand, bl. a. ved Briggen „Ruth“s Stranding 1873, den 3. August kæntrede Redningsbaaden, hvorved 3 Mand druknede. Dannebrogsmænd, dansk og engelsk Redningsmedaille.

M. H. Witthøfft, Toldforvalter, født 1846 i Wyck paa Føhr. Uddannet gennem forskellige Toldkontorer. 19 forskellige Hverv i Tidsrummet 1885 til 1892. Ridder af Dannebrog fra 29. December 1910.

L. Christensen, Pastor emer., født 1848 i Vange By, Øst-Nykirke Sogn. Selvuddannelse paabegyndt 1881 med lidt Hjælp af Pastor J. J. Christensen og Pastor Thaarup. Præst i Rudkøbing, Løkken, Aalborg, Frederikshavn, Aarhus, Varde, Esbjerg og Hjørring. Medlem af Afholdsforeningens Bestyrelse i Vejle 1879—81 og Medlem af Afholdsforeningernes Hovedbestyrelse i Aaret 1881 (sammen med Claus Johansen). Anerkendt som Præst i Metodist-Kirken 1895.

E. M. Wengel, Apoteker, født 1854 paa Herlufsholm. Løkken Apotek aabnedes 21. August 1884 som Hjælpeapotek til Nørre Saltum. Det blev selvstændigt 11. Maj 1895, men omdannedes 1907 til Hjælpeapotek under Vraa. Fra 1. Novbr. 1916 blev det atter oprettet som selvstændigt Apotek, idet Apoteker Wengel fik Privilegiet og nu bygger et nyt Apotek i Jernbanegade, der ventes aabnet i Juni 1917.

K. M. Vendsyssel, Grosserer, Fiskeeksportør, født 1855 i Lønstrup. Uddannet i forskellige Købmandsforretninger i Jylland, derunder Løkken. Etableret i Hjørring 1883, flyttede til Frederikshavn 1886, til København 1895 (Firma: Vendsyssels Fiskeforretning og Vendsyssels Handelshus), Chef for Firmaerne: Vendsyssel Fiskeeksportforretning i Frederikshavn, Aktieselskabet Vendsyssel Packing Co. i København og Astoria, Oregon U. S. A., Vendsyssel Lachsraücherei, Berlin-Niederschönhausen, Schlutuper

Lachsräucherei, Lübeck-Schlutup, og Skånska Laksrökeriet i Malmö. Formand i Bestyrelsen for Danmarks Fiskehandler- og Havfiskeriforening, tidligere Medlem af Frederikshavns Byraad, Vicepræsident for den 1. nordiske Fiskehandler- og Havfiskerikongres i København 1912, Præsident for den 2. do. i Malmö 1914, Medlem af Fiskeriraadet. Medalje for druknendes Redning, Ridder af Dannebrog. Udenlandske Ordener: N. St. O., Pr. Kr.³, Sv. Nordstjernen.

Chr. Kraglund, Manufakturhandler, født 1857 i Hjørring. Uddannet hos K. J. Kalmers Eftf., C. M. Wanning. Medlem af Sogneraadet fra 1900—1906, har været Brandfoged, Medlem af Sundhedskommission, Bygningskommission, Menighedsraad og er Værgeraadsmlem, Direktør og Kasserer i herværende Sparekasse siden 1906 og Kirkeværge for Løkken Kirke siden 1898.

P. C. Haugaard, Hotelejer, født 1860 i Saltum. Oprindelig Landmand indtil 1908, da Hotellet i Løkken blev overtaget og nymonteret.

M. Christensen, Manufakturhandler, født 1862 i V. Hassing. Lært Skræderprofessionen hos J. Graven, V. Hassing, derefter arbejdet ved samme i flere Aar og forskellige Steder. Etableret Skræderforretning i Løkken 1889, i 1893 overgik Forretningen til Manufakturhandel og er oparbejdet jævnt i Aarenes Løb. Kasserer i Sygekassen c. 20 Aar, Medlem af Sogneraadet fra 1906, i Skolekommissionen fra 1909, i Bestyrelsen for Hj. A. Banen fra 1913.

E. Christensen, Hotelejer, født 1864 i S. Felding Skole pr. Herning. Ved Mejerifaget i 12 Aar, købte i 1895 Lem St. Gæstgivergaard, i 1899 Hotel „Klitbakken“ i Løkken, forpagtede „Løkken Badehotel“ 1901 og købte samme i 1904, solgte Hotellet 1910 og Hotel „Klitbakken“ 1908. Var i flere Aar Formand for Borgerforeningen og tog Initiativet til Foreningens Start.

Anton Bast, Præst, født 1867 i Løkken. Leder af Centralmissionen, Redaktør af „Fyrtaarnet“, 1916 udnævnt af den biskopelige Methodistkirkes Mission i New York som Rejseevangelist for Amerika og Skandinavien. Uddannet paa Metodisternes theologiske Skole 1885—90.

Jens Hansen, Landpostbud, født 1870 i Vrensted Sogn. Kollektør for Vare- og Landbrugslotteriet, Agent for Nye danske Brandforsikrings-Selskab af 1864. Driver Havebrug og Biavl.

Søren Mølgaard, Sognefoged, født 1871 i Løkken. Meddirektør for Spare- og Laanekassen for Løkken og Omegn siden 1908, Sognefoged for Furreby Sogn siden 1914.

Chr. Westergaard, Sparekassedirektør, født 1872 i Saltum Sogn. Landmand indtil 1904. Var derefter ansat ved et Sagfører-kontor i ca. 2 Aar. Fra 1906 Bogholder ved Løkken Sparekasse, der tillige driver Bankvirksomhed. Fra 1912 valgt til Medlem af Sparekassens Direktion og dennes Formand. Medlem af Sogneraadet fra 1909, Medlem af Bestyrelsen for Hjørring—Løkken—Aabybro Jernbane fra 1913, Fmd. for Løkken Borgerforening fra 1908 til 1914, Fmd. for Andelsselskabet Løkken Vandværk fra 1916, Fmd. for Andelsselskabet Løkken Elektricitetsværk fra 1912, Fmd. for Statslaaneforeningen for Fiskere i Løkken og Lyngby m. m.

Aage Weywadt, prakt. Læge, født 1877 i Løkken. Student fra Aalborg 1896, medicinsk Eksamen Januar 1903, forskellig Uddannelse paa Hospitaler og Fødselstiftelsen. Har praktiseret i Løkken fra November 1907.

Anders Sørensen, Fisker og Avlsbruger, født 1878 i Grønhøj, Ingstrup Sogn. Foruden Fiskeriet drives en Landejendom paa c. 10 Tdr. Land. Sogneraadsmember fra 1913, mange Aar i Bestyrelsen for Løkken Sygekasse og Andelsmejeriet Løkken samt Værgeraadet, Forbjerger for Løkkens Bjergelaug, i Bestyrelsen for Andelsfiskeeksportforeningen „Nordsøen“, Løkken, m. m.

Frode Engbæk, Driftsbestyrer, født 1881 i Vejstrup paa Fyn. Cand. polyt., Bygningsingeniør. Indtil nuværende Stilling tiltraadtes 1. Maj 1913 væsentligt siden 1908 været beskæftiget ved Jernbaneanlæg.

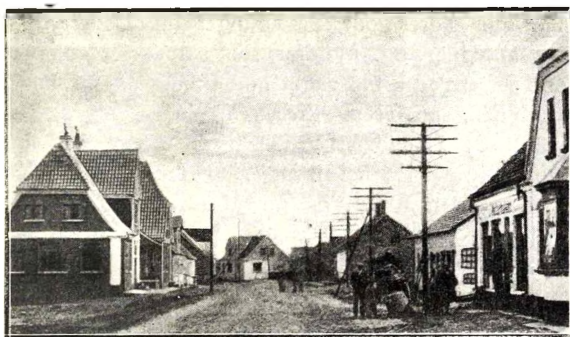
A. Kraglund, Isenkræmmer, født 1885 i Løkken. Lært hos Isenkræmmer Joh. Seidel, Vejle.

CARL STERUP

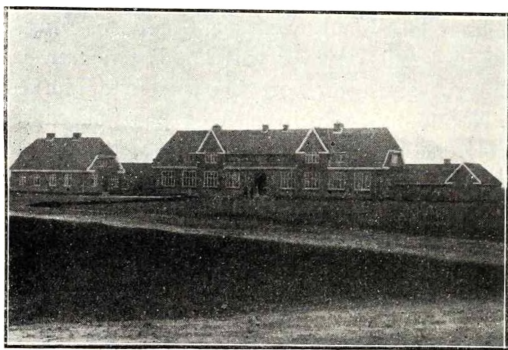
HJALLERUP

Hjøllrup, forhen en lille Landsby af faa Gaarde og Huse i Vendsyssel, er jo kendt ud over vort Lands Grænser paa Grund af, at den er Pladsen for vort Lands største Marked. Kommer man fra N. Sundby ad Sæbyvejen op paa Bakken ved Attrup, ser man Nordøst ud over en stor flad Slette, og paa denne, 7 à 8 km ude, øjner man Hjøllrup med dens røde Kirke paa en Bakke i Baggrunden. Hjøllrup er beliggende i det store Dronninglund Sogn. Sognet er delt i 5 Fjerdinger, iøvrigt en mærkværdig Regnemaade med $\frac{2}{4}$ til en hel. Hjøllrup er Sognets vestlige Fjerding og grænser mod Syd og Vest til Ulsted, Horsens og Hammer Sogne, imod Nord til Ørum og Hellevad Sogne. Byen bestaar nu egentlig af tre Dele, nemlig gamle Hjøllrup, ny Hjøllrup og Bydelen om Mejeriet. Gamle Hjøllrup ligger nede i en Lavning, hvorigennem den gamle Kongevej gik i fordums Dage, og hvis dybe Spor endnu flere Steder kan forfølges. Ny Hjøllrup ligger paa begge Sider af N. Sundby—Sæbyvejen, medens Mejeribyen ligger ved Asaavejen. Folk, der paa Rejse kommer gennem Hjøllrup, faar Indtrykket af, at det er en fattig gold Jord, og ganske vist er Heden og en Del af Markerne tørre og sandede, men til Gengæld har Landboerne meget store Arealer af Kær og Eng, der strækker sig lige fra gamle Hjøllrup og ud til Geraabæk i en Længde af 4 à 5 km. Disse Kær og Engstrækninger er for største Delen rige paa Brændselmateriale og frugtbare. Forhen henlaa de i Tuer, Lyng og Morads, men er nu taget under Kultur og yder store og rige Afgrøder af Korn og Græs. Som Følge deraf er ogsaa Landmændene velstillede, hvad der ses i deres solide

Bygninger, de store gode Besætninger af Husdyr, de mange Landbrugsmaskiner og Motorer, de smukke Møbler o. s. v. Endskønt der saaledes har været god Fremgang for Landbruget her paa Egnen, som er al Ære værd, saa er det dog især Forretningslivet og Haandværket, der i de senere Aar har givet Hjallerup sit Præg. En hel ny By er opvokset langs N. Sundby—Sæbyvejen ned til Kroen og fortsat ned ad Asaavejen til og forbi Mejeriet, og der bygges stadig nye Huse. Byens Udvikling kan maaske ogsaa maales derved, at Børneantallet i Skolen i de sidste 30 Aar er forøget fra 75 til tæt ved 200; den 31. Decbr. 1916 var der 195 Elever i Skolen.

Det er allerede nævnt, at det store Hestemarked har gjort Hjallerup bekendt som Pladsen for vort største Marked, men dette Marked afholdtes i gamle Dage nede ved Dronninglund i

Kommuneskolen

en Dal, der endnu benævnes Markedsdalen. Markedet blev den Gang kaldt Hundslundmarked efter Hundslund, der var den nuværende Hovedgaard Dronninglund. I ældre Almanakker ser man Markedet benævnt Hundslund-

Hjallerup Marked. Markedspladsen blev saa flyttet ud til det nuværende Frederikshvile, syd for Hjallerup, og flyttedes derfra 1859 af Jesper Kær til den nuværende Hjallerup Kro, som han 1858 lod opføre som en 2 Etages Bygning. Det nuværende Frederikshvile var dengang kun et Hus, men Jesper Kær tilkøbte og tilbyttede sig al omliggende Jord, saa han fik et samlet Areal paa 5 à 600 Tdr. Land. Navnet Frederikshvile skal være fremkommen til Minde om et Besøg af Frederik VII. Gaarden ejedes i mange Aar af Propr. Hasselbalck, der solgte den til Konsortium, der udstykkede en Del. Hovedparcellen, endnu en ret stor Gaard, ejes nu af Propr. Chr. Jørgensen. Endskønt der hver Dag er Liv og Røre ved Hjallerup Kro, saa er det dog især Dagene i det store Hestemarked, der tiltrækker sig Opmærksomhed.

Hjallerup store Marked er en Begivenhed af Rang for Egnens Befolkning. En Anekdote belyser dette. Læreren i Skolen eksaminerer en Dag en Dreng i Kirkearets Højtider, og Drengen svarer: tre. Hvilke? spørger Læreren igen. „Jul, Paaske og Hjallerup Hestemarked,“ svarer Drengen. Drengens Svar er ikke at undres over, thi i fordums Dage havde hver Gaard og Hus større Forberedelser at gøre end til Julehøjtid. Hvert Hus var i disse Dage et Gæstgiversted, og der blev til Gæsternes Modtagelse brygget, baget, steget og braset, Sengetøjet blev luftet, og alt stilledes til Gæsternes Raadighed, saa Mand, Hustru og Børn ofte maatte ligge paa den bare Halm, men det gav Mønt paa Lommen. Laderne blev omdannede til Stalde, og der kunde ofte og tildels endnu henstaa 100 à 200 Heste i en saadan Lade. Beværtning og Logi forsvinder derimod mere og mere. Hestehandlerne svipper nu i Bil til Aalborg, og der er ikke den Rift om Kvarter som forhen.

Ad hver Vej, der fører til Hjallerup, er der i Markedsdagene næsten kun en lang Række, saa tæt følger Vogne og Heste efter

Hjallerup Marked

hverandre. Selve Markedspladsen omkring Kroen har forandret sig, der er opført en hel By af hvide Telte i en Kreds om Markedspladsen, og inde paa denne holder Vognene smukt ordnede i lange lige Rækker med Heste til hver Side. Imellem Hestene er der igen Gader eller Veje, hvorpaa Dyrene mønstres og traves. Er Vejret tørt og varmt, da sveder Folk, saa Vandet triller ned ad Kinderne, Støvet hvirvler i Luften, blander sig med Sveden og lægger sig i tykt Lag overalt. Det første man gør efter et Besøg paa Markedet, er da ogsaa at faa Støvet og Sveden vasket af. Saadan en varm lummer Dag er, hvad de mange Beværtere ønsker, thi den giver god Fortjeneste, idet de mange tørstige Halse maa have Støvet skyllet ned, og dertil medgaar flere Tusinde Kasser Øl foruden andre vaade Varer. Dyrene trænger ogsaa til Væde, og alle Huse omkring Markedet og i

Nærheden har ofte en ret god Indtægt af at sælge Vand til Dyrene; Prisen var forhen 5 Øre for hvert Dyr, men er sagtens steget som alt andet. Efterspørgslen kan ogsaa undertiden være saa stor, at Brøndene tømmes. Cycle-Stalde findes næsten ved hvert Hus, og Prisen for Staldplads til en saadan Staaganger er 25 Øre, og mangen Smaamand har derved en enkelt Dag haft en Indtægt af 30 à 40 Kr. Selv Nødtørfthuse er opført paa Markedspladsen til Publikums Benyttelse og Ejermændens Indtægt. Enhver Chance benyttes til Indtægt. Paa Markedet møder naturligvis en Del Gøgl, Forlystelser og en stor Mængde Krapyl af begge Køn. De sidste har ofte været til stor Gene for Egnens Befolkning, idet de mødte op flere Dage før Markedet og blev her igen mange Dage efter Markedet og maatte tilsidst

fordrives ved Politiets Hjælp. I de senere Aar har Købmændene nægtet at sælge dem Spiritus, og uden dette kan de ikke trives og maa søge andre Steder hen.

For c. 30 Aar tilbage saas her i Hjallerup ikke

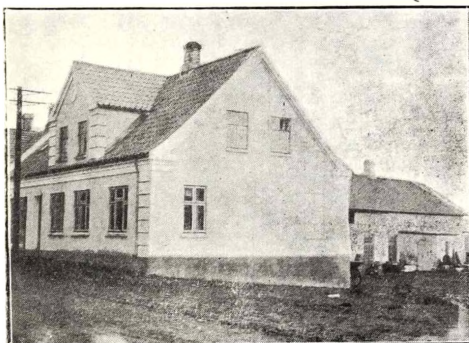
V. Nielsens Skrædder- & Herreekviperingsforretning

et Træ, naar undtages ganske enkelte Steder, og længe varede det, inden Interessen for Plantningssagen blev vakt. Lærer Sterup sammenkaldte til et Møde angaaende denne Sag for c. 25 Aar siden, men dengang mislykkedes Forsøget med at faa Heden plantet, men siden har dog flere af Lodsejerne ladet deres Hede eller Dele deraf plante, saa der nu staar flere ret smukke Plantninger. Plantningsforeningen har jo gjort sin Del til, at Interesse og Forstaaelse af den Sag er vakt. Lærer Sterup var i mange Aar Kredsformand for Hjallerup, blev afløst af Gaardejer Hans Nielsen, der har en ret smuk Granplantage i Nærheden af Hjallerup Kro. Kredsen repræsenteres nu af Gaardejer R. Bertelsen, Gimvad, der er en ivrig Plantningsmand; han har saaledes ladet sin egen Mark, der er noget løs og sandet, gennemskære af flere Naaetræs-Læbælter til Læ for Vinden. Det skal bemærkes, at R. Bertelsen er overrakt en Sølvpokal for sin

Virksomhed i Landbrugets og Plantningssagens Tjeneste. Iblant de gamle Hjallerupbeboere skal nævnes forhenværende Gaardmand Niels Jensen Dal. Han var i 21 Aar vor Repræsentant i Andelsslagteriet i N. Sundby, indtil han paa Grund af Alder maatte trække sig tilbage; men at hans Navn ikke er glemt i Andelsslagteriet ses deraf, at han hvert Aar inviteres til dets Fester som en Slags Hædersgæst; han har ogsaa modtaget et smukt Sølvbæger fra Slagteriet ved sin Guldbryllupsfest. Foruden dette Hverv havde N. Dal mange andre; han var saaledes i flere Aar Sogneraadmedlem, Formand for Vandsynskommissionen; Medlem af Bestyrelsen for Hjallerup og Omegns Brugsforening foruden flere Hverv. Slagteriets nuværende Repræsentant er Gaardejer Chr. Thomsen, forhen Kjærsgaard, nu Dyrlygegaarden. Han er ogsaa en Mand, der røgter og har røgtet mange Tillidshverv; han er saaledes Formand for Hjallerup Mejeri 2. eller 3. Gang, Vurderingsmand i Skatteraadet m. m.

Andelsmejeriets Fremkomst i 1888 gav Hjallerup et godt Skub fremad

baade i pekuniær og kulturel Henseende. Mejeriet havde i de første Aar af sin Tilværelse en Del Børnesygdomme, men de blev lykkeligt og vel overvundne, og det gaar nu sin støtte og rolige Gang, giver Landmanden Mønt paa Lommen og lærer ham at styre og lede sine egne Sager. Af Mejeriets Forkæmpere skal nævnes Gaardejer Kr. Thøgersen, Hald i Tolstrup, og Gaardmand Anders Jensen, Nørgaard i Stagsted, sidstnævnte var Mejeribestyrelsens første Formand. — Omkring Mejeriet er der nu opvokset en hel lille Forretningsby, der stadig vokser. Brugsforeningen blev saaledes startet 1901 lige ved Mejeriet, og denne Forretning har ogsaa klaret sig godt og er ret velstaaende. Sidste Aar gav den saaledes sine Medlemmer i Dividende 12 pCt. af Kolonialvarer, foruden at betale Overskud til Medlemmerne i Foderstofforeningen. Brugsforeningens Formand var i mange Aar Lærer Sterup, der endnu er dens Regnskabs- og Forret-

Fr. Vestergaards Møbelforr. & Maskinsnedkeri

Carl Sterup,
Førstelærer.

J. P. Hansen,
Manufakturhandler.

Møller-Larsen,
Isenkræmmer.

Fr. Vestergaard,
Snedkermester.

V. Nielsen,
Skræddermester.

N. Kirch,
Blikkenslager.

ningsfører. Dens Formand er nu Gaardejer Jesper Johansen, Krabtrup. Foreningen har en aarlig Omsætning af 200 à 250 Tusinde Kr. Af Forretninger omkring Mejeriet og Brugsforeningen kan nævnes to Smedeværksteder, Karetmager Jakob Jensens Værksted med Motordrift, et Cementstøberi, en Træhandel, et Maskinværksted, Barberstue, Blikkenslagerværksted, Snedker Petersens Værksted og Møbelmagasin, Kristoffersens Bageri med Butik, en Bog- og Papirhandel, Ingv. Sørensens Købmandsforretning, J. Møller Larsens Isenkramhandel, 3 Skrædderforretninger, en Skomagerforretning foruden en Mængde andre Huse, hvoraf fremhæves Bygmester Dahls. Desuden findes i denne Bydel „Hjallerup og Omegns Sparekasse“, der stiftedes 1911, og hvis Omsætning stiger stærkt fra Maaned til Maaned. Sparekassens Formand er Gaardejer Hans Nielsen Dahl og dens Bogholder Mejeribestyrer Ravnholt.

Hjallerup Kro med Godsejer G. Frederiksen som Vært har en stor Virksomhed, og den største Travlhed falder naturligvis i de store Hestemarkedsdage; da har han en hel Stab af

J. Pedersens Møbelforretn. & Ligkistemagasin

Opvartningspersonale til Hjælp. En enkelt Dag serveres der saaledes Smørrebrødsstykker for 12 à 1500 Kr., og naar dertil regnes alt, hvad der spises ved de dækkede Borde, saa bliver det et stort Kvantum Mad, men ogsaa en stor Sum. Frederiksen købte Kroen i 1898 og har siden foruden Solholt, som han ejede den Gang, købt Herregaardene Knivholt ved Frederikshavn og Hjortshøj ved Hjørring, saa han nu foruden Kroen er Besidder af de 3 Gaarde. De første Aar, Frederiksen ejede Kroen, drev han Købmandshandel og Bageri i en overfor Kroen værende Bygning, men disse Forretninger solgte han for en Del Aar tilbage til sin Kommis J. Wulff, der ved sin store Dygtighed og Forstaaelse har bragt den op til Sognets største Handelsforretning. Overfor Købmand Wulff paa den anden Side Vejen ligger Frk. Anna Hansens Manufakturforretning, Smed Sørensens Værksted med Motordrift og Skrædder Jensens Forretning. Syd

for Kroen langs Vejen ligger Ny Hjallerup, og det første, vi møder, er Hjallerup Telefoncentral med Skomager Nielsen som Bestyrer. Nielsen har tillige Udsalg af Cykler og Udlejning af Bil. Overfor Cenrralen har Indremission opført et nyt smukt Missionshus. Længere Syd paa ligger Tømrer Vestergaards Maskin snedkeri med Møbeludsalg, Afholdshotellet med P. Pedersen som Vært, Dyr læge Niensens, Sognefogdens, Snedker Raasteds, Købmand Simonsens, Købmand Hansens, Uhrmager Badstues, Maler Jensens, Posthuset og Gartner Kristensens foruden en hel Mængde andre Bygninger, der beboes af Rentiere, Haandværkere, Landpostbude og Arbejds mænd. Naar man tænker paa, at for ca. 30—40 Aar siden var der af alt det ovennævnte kun Hjallerup Kro og et Par fattige Rønner, saa maa man indrømme, at Hjallerup er i stærk Fremvækst, og denne vil sikkert forøges, naar Banen om føje Tid bliver fuldført. Hjallerup ligger jo centralt for et stort Opland og har gode Veje i flere Retninger. Hjallerup har naturligvis ogsaa en Haandværker- og Borgerforening, der arbejder for Byens Trivsel. Den har saaledes arbejdet for og bidraget til, at vi nu faar vor Post over Vodskov i Stedet for Dronninglund, og Fordelen derved er, at vi nu faar vor Post noget før, ligesom vi nu kan naa at tage med Post- eller Dagvogn til Vodskov og derfra til Aalborg med Tog og samme Dag benytte Tog og Post til Hjemreisen. Endvidere har Foreningen bevirket, at vi har faaet lidt Gadebelysning paa de mest befærdede Steder, ligesom den ogsaa har taget Initiativet til Oprettelsen af en Sygeplejeforening, og en saadan er nu oprettet, en Sygeplejerske antaget og i fuld Virksomhed. Borgerforeningn har ogsaa med Held afholdt flere Udstillinger og i flere Retninger præsteret godt Arbejde.

Byens Tiltagen i Folkemængde gjorde, at Skolen, der laa i Hjallerup, blev for lille og en Lærerinde blev ansat til Hjælp for Undervisningen i 1890, men Børneantallet voksede stadig og i 1914 maatte der ansættes en Lærer mere ved Skolen, idet Skolen da havde 180 Elever, Sogneraadet bestemte sig da til at bygge en ny og tidssvarende Skole med 4 store og lyse Klasseværelser foruden Boliger til Lærerpersonalet, og det skal fremhæves, at Skolen nu sikkert er en af de smukkeste og praktiske Skoler, der findes paa Landet. Skolens nuværende Personale er: Førstelærer Sterup, der har været ansat ved Skolen siden Februar 1889, men nu fratræder paa Grund af Tungørighed, Frk. A. Nielsen, der ansattes her 1913, og Lærer Nielsen, der ansattes her 1914.

Med Hensyn til Samkvem med Omverdenen har Hjallerup i mange Aar staaet langt tilbage. Vor Post fik vi for 40 à 50 Aar siden afhentet 2 Gange ugentlig af en dertil lejet Mand. Posten blev afhentet paa N. Sundby Postkontor. Et stort Skridt fremad skete, da N. Sundby — Sæbyvejen var anlagt, vist 1863, da blev der kørende kgl. Post mellem de to Byer og et Brevsamlingssted blev oprettet i Hjallerup, men først 1877 fik Hjallerup sit eget Posthus med Telegrafstation, og den første Postmester var Eldrup, der forflyttedes til Rudkjøbing i 1898, derefter var Postmester Klüver Kontorets Chef, indtil han 1911 tog sin Afsked. Kontoret blev derefter i 2 Aar betjent af konstitueret Postmester M. Pedersen og 1913 tiltraadte nuværende Postmester Lammers Embedet. Posten afhentes nu af Kontoret to Gange daglig paa Vodskov Station af en Dagvogn og uddeles to Gange daglig til Beboerne i ny Hjallerup og Mejeri-byen, hvorimod de i gamle Hjallerup kun faar omdelt en Gang daglig.

Denne Plads er reserveret for

Jens Wulfs

Kolonial-, Isenkram- & Foderstofforretning.

Hjallerup.

Kendte Navne og Datoer.

Carl Sterup, Førstelærer, født 1856, Sterup i Jerslev Sogn. Elev paa Skovgaard Højskole fra 1874—76, derefter demitteret fra Blaagaard Seminarium med Karakter „Meget duelig“. Lærer i Tolstrup fra 1881—89, i Hjallerup fra 1889 til Dato. Har

ved Siden af Skolegerningen været ivrig Husflidsmand, Jæger, Fisker o. s. v. Har haft Kursus i Sløjd, Husflid og Tegning. Siden Menighedsraadens Samtræden været Medlem af dette. Har været Formand for Brugsforeningen og dennes Regnskabs- og Forretningsfører, Formand for Værgeraadet, Medlem af Bestyrelsen for Hjallerup og Omegns Sparekasse. Har flere Gange faaet Præmie for Husflid (Udskæring og Drejearbejde).

J. P. Hansen, Manufakturhandler, født 1875 i Skanderup Sogn Etableret i Vejle fra 1900—1913, og derefter etableret i Hjallerup, overtog Badstues Forretning, som oparbejdes jævnt. Manufaktur- Mode- & Trikotageforretning samt Haandkøbsudsalg fra Dronninglund Apotek. Formand for K. F. U. M.

Møller-Larsen, Købmand, født 1876 i Hjallerup. Mejerist i 7 Aar, Uddeler i Hellevad Brugsforening i 2 Aar, i Dronninglund Brugsforening i 10 Aar, opførte i 1913 Forretningen i Hjallerup, Kolonial, Isenkram, Trælast og Foderstoffer, arbejdede den op til en Omsætning paa 160,000 Kr., driver nu kun Isenkramforretning.

Fr. Vestergaard, Snedkermester, født 1886 i Mygdal. Lært hos Chr. Degnbøl, Mygdal, derefter arbejdet forskellige Steder. Etableret i Dronninglund fra 1911—12, derfra flyttet til Hjørring. Forretningen omfatter Maskinsnedkeri og Møbelforretning og beskæftiger 3—4 Mand, Specialitet: Bygningsarbejde.

Niels Kirch, Blikkenslager, født 1889 i Aalborg. Lært hos Frederik Mogensen, Holstebro. Etableret 1914, og der er stadig Fremgang i Forretningen.

A. Kristensen, Gartner, født 1889 i Ørum, S. Hede. Oplært i flere større fynske Handelsgartnerier og paa Aarslev Havebrugs-skole. Driver blandet Handelsgartneri og Anlægsgartneri.

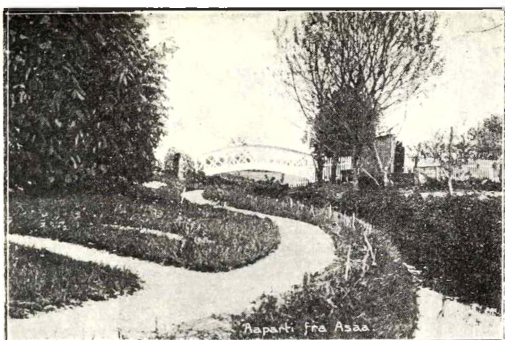
V. Nielsen, Skræddermester, født 1891 i Brønderslev. Lært hos J. Andersen, Brønderslev, derefter arbejdet i forskellige Byer. Etableret 1912, driver 1. Kl.s Skrædderi og Herreekvipering og har Byens største Forretning i Branchen.

E. LASSEN

ASAABY

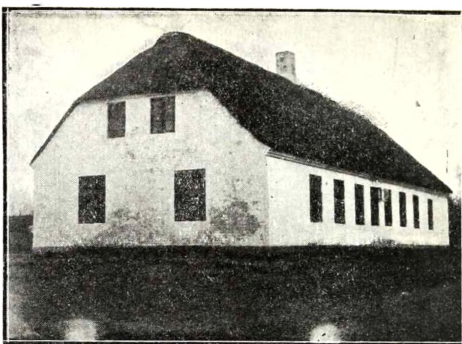
Paa Vendsyssels Østkyst, omtrent midt mellem Sæby og Hals, ligger Asaa — ligesom dens Nabolandsbyer, Geraa, Søraa, Voersaa og Lyngsaa — ved et Aaløb i Kattegat. Den ligger lavt i den Sænkning i Klitterne eller Rimmen — som en tidligere Tids Strand her kaldes —, der er fremkommet om Aaløbet; og den er begrænset af Skov baade mod Nord og Syd. Ser man den ude fra Havnen har man altsaa til begge Sider den ret store Skovstrækning og som Baggrund for Byen i Vest Dronninglund Storskov højt hævet over hele Egnen; særlig ved Solnedgang kan dette være et meget smukt Panorama. Den ligger i Dronninglund Sogn — Danmarks største —, der har en Længde Øst—Vest paa $2\frac{1}{2}$ Mil og en Bredde Syd—Nord paa $1\frac{3}{4}$ Mil og maaler noget over $3\frac{1}{4}$ Kvadratmil.

Dens Beliggenhed ved Aaen, som tidligere var meget mere vandførende end nu, da dens Vand er ledet mere direkte til Havet ved en Kanal syd for Byen, har sikkert haft Indflydelse paa Byens Liv i tidligere Tid. Man ved i hvert Fald, at Hovedgaarden Dronninglund — det gamle Nonnekloster Hundslund —, benyttede Pladsen som Udslibningssted for Korn og Træ midt i det 18. Aarhundrede, og saa har naturligvis alle andre indenfor et ret stort Omraade gjort det samme, og maaske meget langt tilbage i Tiden.

I 1801 havde Byen 163 Indbyggere, 1840: 263, 1860: 269, 1880: 423, 1890: 606, og endelig 1916: 722.

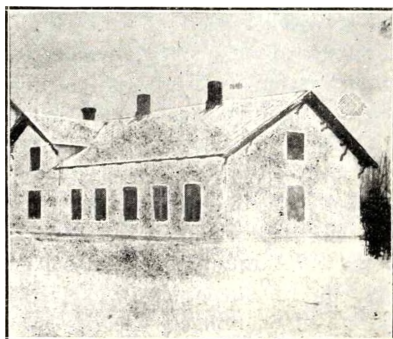
Endnu i første Halvdel af det 19. Aarhundrede holdtes Handel og Haandværk som Særret for Købstæderne, og da i 1843 en ung Mand Leonard Abel, Søn af en tidligere Ejer af Dronninglund, ansøgte om Tilladelse til at oprette en Købmands-

handel i Asaa, nægtedes dette ham. Efter 5. Juni, Grundlovens Givelse 1849 blev Forholdene friere ogsaa paa dette Omraade, og en Husejer i Asaa, Jens Jensen, begyndte at drive lidt Høkerhandel, med sin Hustru til Hjælp. De var

Asaa Skole

flittige og sparsommelige Folk, der samlede sig lidt Penge, og det gamle Hus ombyttedes med et nyt, der endnu staar; det er det, Købmand Jelstrup senere i mange Aar beboede. I 1854 indgav Kommerceraad P. I. Kall i Frederikshavn Andragende om at maatte oprette en Købmandshandel i Asaa. Ogsaa dette nægtedes, men han fik Tilladelse til at „indskibe og oplægge til Forhandling Trælast, Jern og Kul“. I den Gaard, der laa længst nede mod Øst, nærmest Havet, dreves Byens gamle Kro. Da Ejeren døde, solgte Enken 1854 Kro og Gaard, der var meget stor, til Kommerceraad Kall, Kresten Kristensen, Ladefogedgaarden, og dennes Svigersøn, Otto Larsen, Holtegaard. Ejendommen udstykkedes, og Kall overtog Hovedparcellen med Krobevilling og Bygninger, og heri begyndte han sin Trælast-, Jern- og Kulhandel. Kall anskaffede en lille Skude „Asaa“ til stadig Fragtfart paa Asaa mest fra Aalborg, hvorfra da som nu de fleste Varer hentedes, og hvorfra det var meget besværligt at befordre dem ad Landevejene,

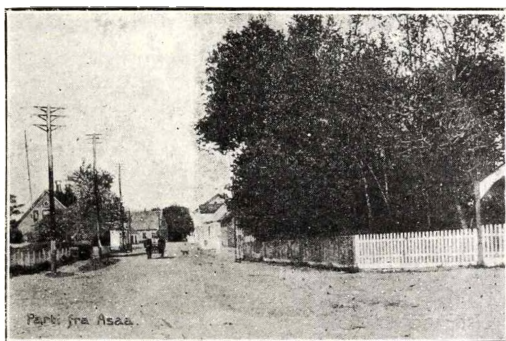

Asaa Friskole

der var almindelige Sandveje. Krobevillingen solgte Kall til en P. Tomra fra Aalborg, der flyttede den op i Byen, hvor senere Pallesens Forretning kom til at ligge. Kall byggede det gamle, nu nedrevne Kalkværk og anlagde ogsaa et Teglværk vest for Byen, som dreves af tyske Teglværkere; ogsaa dette

er forsvundet. I 1855 ansøgte en Farversvend Niels Toft Hindborg fra Holstebro om Tilladelse til Anlæg og Drift af et Farveri og Tøjtrykkeri i Asaa, Geraa eller Søraa. Andragendet var til Erklæring hos Dronninglund Sogneforstanderskab, der svarede, at hvad Tøjtrykkeriet angik, kunde det ikke anbefale Andragendet. Herredsfoged Gad og Amtsraadet var imidlertid af en anden Mening og anbefalede det, saa Bevillingen gaves. Uvist af hvilken Grund benyttedes den dog ikke, og først nogle Aar senere oprettedes Farveri i Asaa.

I 1856 byttede Kall alle sine Ejendomme i Asaa bort mod „Øster Ribberholt“ ved Frederikshavn, og dennes hidtilværende Ejer, P. Rasmussen, flyttede til Asaa, hvor han i 1859 fik Tilladelse til at drive Købmandshandel med Udsalg af Spiritus, foruden Kalls tidligere Forretning. Herved voksede Forretningen stærkt, og han bortforpagtede i Begyndelsen af Tred-

Parti fra Asaa

serne Købmandsforretning-

gen til I. Pallesen, der et Aar efter købte denne tilligemed Trælast-, Jern- og Kulhandelen og flyttede hele Forretningen op til Kroen, som han ligeledes købte af Tomra.

Rasmussen, der i 1863 fik Bevilling paa Anlæg og Drift af et Brændevinsbrænderi, solgte denne Bevilling, Kalkværket og Gaarden til Kommerceraad Kall, der undlod at bygge Brænderiet og solgte det hele til den daværende Ejer af Asaa Mølle og Møllegaard P. Jakobsen. Denne overlod det til sin Svigersøn L. P. Christensen, som i mange Aar drev Købmandshandel her i den „nedre Kro“, som Gaarden da kaldtes.

Møller P. Jakobsen drev før denne Tid en stor Handel med Køb af Korn og Salg af Tømmer, som købtes i Sverig.

Til Trods for, at der i 1844 oprettedes Toldsted med fastboende Strandkontrollør, vedblev man med at smugle Tømmeret i Land. Muntre Historier huskes endnu om, hvorledes de interesserede — Aftagerne og andre — satte sig til at spille Kort

og drikke Punscher med Tolderen, medens andre besørgede Losningen og llandkørselen af Tømmeret. Dette foregik alt om Natten, om Dagen gik Skuden til Søs udenfor Synsvidde, og kom først igen om Aftenen, hvor Spillet gentog sig. Dette var jo i de gode gamle Dage, men er altsaa Oprindelsen til den store Omsætning med Tømmer, der har været i Asaa; til Tider har der været 3 betydelige Tømmerlagre i Byen.

Ogsaa en anden af Møller Jakobsens Svigersønner, Købmand Mørch, etablerede sig i disse Aar her og drev Forretning til 1907. Købmand Pallesen, der i Aarene 1863—1898 drev en meget stor Handel, vistnok Vendsyssels største den Gang, havde stor Betydning for Asaa. Han byggede meget, for sig selv og for andre, Pakhuse til Korn og Tømmer, Privathuse, Posthuset og en efter den Tid stor og flot Kro, Hotel Vendia. Det var en Tid, hvor der i Forhold til Forbruget og Produktionen omsattes en Mængde Varer i Asaa; Folk kom med deres Smør, Flæsk og Korn og fik Varer, Tømmer og Penge tilbage. Denne Omsætning medførte en livlig Søtrafik paa Norge og Sverig. Oplandet var kolossalt, det strakte sig til Ulsted, Bolle, Try, Hjallerup, Ørum, Flauenskjold, Albæk og Lyngsaa. Pallesen var som Konge i dette Rige; Byen var daglig fyldt med Befordringer og Mennesker, meget faldt der af, paa den og den anden Maade; Kroens røde Stue — den mest intime — var bekendt vidt omkring.

1872 oprettedes Statstelegraf i Asaa af Hensyn til den livlige Sejlads paa Byen. Postbesørgelsen havde hidtil været meget primitiv. I Graverhuset ved Dronninglund Kirke blev Breve til den østlige Del af Sognet afleveret af et til og fra Hjallerup gaaende privat Postbud; naar saa Konfirmanderne fra Asaa gik til Lundager Præstegaard eller Folk tog til Kirke forhørtes i Graverhuset efter Post til Naboer og Bekendte. Fra Slutningen af Tredserne fik Asaa 2 Gange ugentlig Post med gaaende Post fra Sæby til Geraa og fra Hjallerup, hvor der var Brevsamlingssted, kom der nu 3 Gange ugentlig Post. Postsagerne henlagdes i Skolen eller hos Købmanden, hvor Folk ved Lejlighed kunde afhente den; først efter 1876 bringes Post til hver Mands Dør. 1879 lykkedes det Byens Beboere efter ihærdigt Arbejde at faa oprettet Postekspedition, der i 1889 blev selvstændig Posthus. 1884 blev der etableret Diligencekørsel fra Hjallerup til Asaa til Person- og Postbefordring, men den vigtigste Personbefordring før Sæbybanen anlagdes, var den først 3 senere 6 Gange ugentlig kørende Dagvogn til Aalborg.

Vejene til Asaa var som nævnt almindelige Sandveje med dybe Hjulspor, der bugtede sig ind og ud uden Hensyn til Sætningen om, at den korteste Vej mellem 2 Punkter er den lige Linje. Særlig paa Foranledning af daværende Indenrigsminister Scheel, Dronninglund, anlagdes midt i Halvfjerdsene en ny Amtsvej fra Hjallerup til Asaa. Projektet herom kom ogsaa til Dronninglund Sogneraads Erklæring; ét af Medlemmerne udtalte som sin Mening om Sagen: Det kan maaske være godt nok, men saa skal vi ha' vore Heste skoede, og vore Vogne bliver slidt før op, og hertil sluttede Formanden sig. Anlæget

Asaa Jernstøberi & Maskinfabrik (Brødr. Larsen)

af denne Vej var et stort Gode; der befordredes nu ikke saa faa Svin til Aalborg og mange Varer toges med Vognen tilbage. Men Landevejsbefordringen slog ikke til, Korn, Træ og Tømmer sejledes stadig fra og til Asaa, og Ud- og Indskibningen var besværlig, saa den stadig maatte foregaa med Pramme op i Aaløbet. Efter et stort Arbejde, og megen personlig Offervillighed fra Egnens Beboere, der ydede et kontant Bidrag paa op mod 50,000 Kr., lykkedes det at faa bevilget et rentefrit Laan af Staten paa 50,000 Kr. og for denne Sum byggedes der en 1570 Fod lang Bro ud til dybt Vand, saa Skibene nu kunde losse og lade direkte. I 1878 indviedes Asaa Skibsbro ved en minderig Fest, som Deltagerne endnu fortæller sære Frasagn om.

Hans Larsen,
Fabrikant.

L. G. Larsen,
Fabrikant.

Ingemann Larsen,
Fabrikant.

I Halvfjerdserne nedsatte Læge Main sig i Byen, og da han flyttede til Sjælland først i Firserne kom Læge Møller, som efter 1 Aars Forløb flyttede til Dronninglund, hvor der nu var bygget Apothek, og Asaa var nu indtil 1895 ikke Boplads for nogen Læge.

I 1882 anlagde Fabrikant G. C. Larsen den første Begyndelse til en betydelig industriel Virksomhed i Asaa Jernstøberi & Maskinfabrik, der i Aarenes Løb har haft megen Betydning for Byen.

I 1884 anlagdes der Støberi. Virksomheden begyndtes med 2 Mand og er i Tidens Løb vokset til ca. 25 Mand.

I Aaret 1912 overdrog G. C. Larsen Virksomheden til sine 3 Sønner, Hans Larsen, Gregor Larsen og Ingemann Larsen, der nu driver Fabriken under Firmanavn „Brødrene Larsen“.

Fabriken omlagdes da til næsten udelukkende at omfatte Motorer for Industri og Landbrug, saavel som til Fiskeribrug. Endvidere fremstilles paa Fabriken den over hele Landet anerkendte Kunststenskværn „Diamant“, og bliver der af disse Kværne, saavel som Motorer fremstillet en anselig aarlig Produktion, hvoraf en ringe Del gaar til Udlandet.

Fabriken er flere Gange udvidet, saaledes i Aaret 1891 og 1894 og sidst i Aaret 1912.

1887 byggedes Asaa Kirke og den hidtilværende Kapellan Pastor Mathiessen, den senere bekendte Redaktør af „Kristeligt Dagblad“, blev dens første Præst, og satte ved sin ivrige indremissionske Forkyndelse i mange Aar et stærkt Særpræg paa en Del af Egnens Befolkning. 1890 byggedes Andelsmejeri, der endnu til Trods for Anlægget af 5 Fællesmejerier i dets Periferi klarer sig godt i Konkurrencen. Samme Aar byggedes et stort og smukt Missionshus.

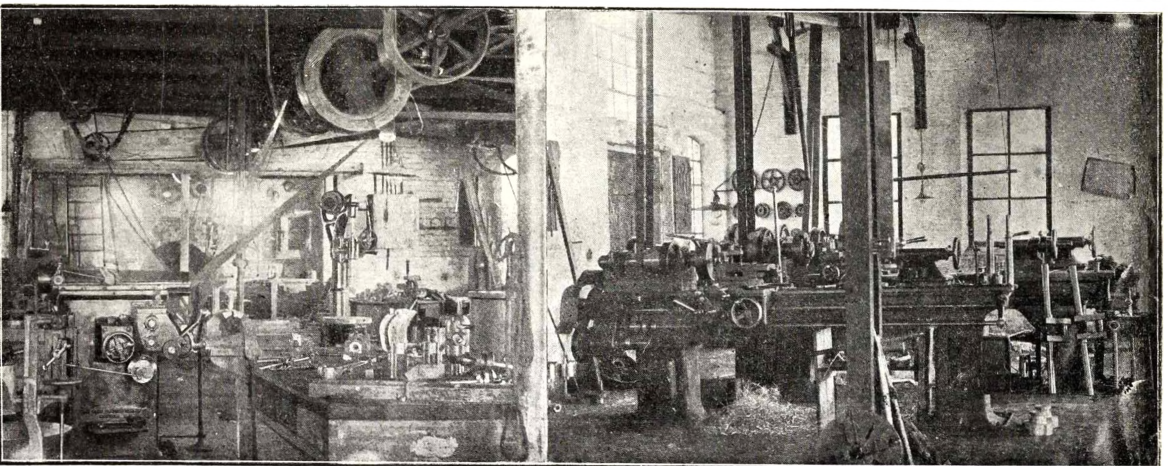
Arbejdet for Sæbybanen havde staaet paa i mange Aar; det

begyndte allerede i Hålvjerdserne; forskellige Forslag om Banens Forløb indentfor Dronninglund. Sogns Grænser havde været fremme, især med Hensyn til det Op-land² fra Asaa, hvori Banen skulde gaa.

Asaaboerne var den Gang kortsynede nok til at ønske Banen saa langt fra deres By som muligt og stemte ved de forskellige Sognemøder om Sagen ud fra dette Standpunkt.³ Der blev saa projekteret den nuværende

Dronninglund² Station 1 Mil fra Asaa, og om denne opvoksede der hurtigt, og før en stor Del før Banens Aabning en god Forretningsby, deri Forbindelse

med de andre nærliggende Stationer i høj Grad formidskede Asaas tidligere Opland. Sædbybanen aabnedes for Trafik Juli 1899. Det sidste Par Aar før og de første Aar efter var en

Interiør fra Asaa Jernstøberi & Maskinfabrik (Brødrene Larsen)

daarlig Tid for Asaa; dens Omsætning gik paa mange Maader tilbage; Pallezens for saa blomstrende Forretning gik helt i Stykker, ingen nærede Tillid til Byens Fremtid, Forretningsfolk, der havde tjent Penge her, solgte og flyttede andetsteds hen,

Læge Lassens Gaard

andre kunde ikke klare sig, mange Huse stod tomme, det hele var Dødvande. En udmærket Sagførerforretning, der var startet i 1891, flyttedes til Dronninglund; en Realskole, der var oprettet i 1895, gik i Staa 1898.

Men efterhaanden som Sæbybanen kørte flere og flere Pro dukter ud til, og bort fra Egnens Landbrug, viste det sig, at Banen, som mange havde tænkt, vilde dræbe Asaa, tværtimod

H. P. Nielsen,
Strandkontrollør.

A. A. Andersen,
Førstelærer.

G. C. Larsen,
Fabrikant.

E. Lassen,
Læge.

Louis Lie,
Manufakturhandler.

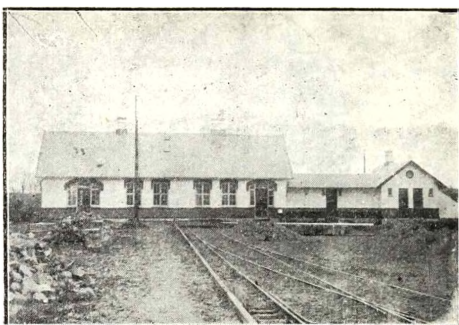

Anton Nielsen,
Tømmerhandler.

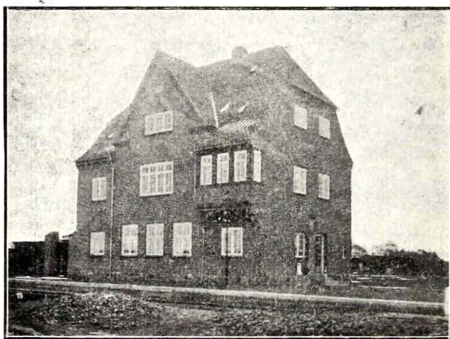
R. Chr. Hansen,
Køretmager.

gavnede ogsaa den. Selvfølgelig laa der en ekstra Fragt paa Varerne til og fra Stationen, og Konkurrencen med Stationsbyerne var ikke altid let, — tilmed da nogle af Asaas største Forretninger havde begaaet den Bommert at lægge Filialer op til de

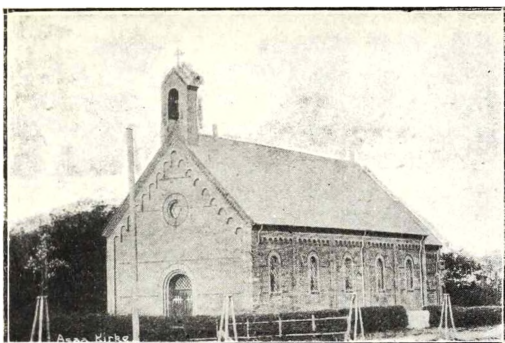
Asaa Station

nærmeste Stationer og altsaa ligefrem førte en Del af deres Kunder bort fra Forretningen i Asaa, — men det gik dog, og efterhaanden vandtes der i Forbrugets og dermed Omsættningens Stigen, hvad der var tabt ved Oplandets Formindskelse. Fra denne Periode maa Købmændene Michaelsens, Th. Olsens og Marius Petersens Forretninger nævnes som af Betydning for Byen. — I 1901 valgtes Vilhelm Lassen til Sæbykredsens Folketingsmand, og denne ualmindelig dygtige og indsigtsfulde Mand fik ogsaa paa Asaas fremtidige Udviklingsmuligheder overordentlig stor Indflydelse. Da han i 1905 var blevet Finansminister, afviklede han alle rentefri Laan, der var ydede af Statskassen, ogsaa Asaa Skibsbro. Broen indbetalte sin Kassebeholdning 3,000 Kr. og fik Saldokvittering. Selskabet likviderede derefter, og der oprettedes et nyt Selskab, der sammenskød en Kapital paa over 30,000 Kr., og som i 1906 fik bevilget lige saa stort et Beløb af Staten til Bygning af en Fiskeri-

Asaa Posthus

havn paa søndre Side af Skibsbroens Hoved. Havnen indviedes August 1906. Fiskeri har der altid været ved Asaa som langs hele Kysten, men nogen Betydning har det ikke haft før i Halvfemserne; siden da er Fiskerbefolkningen vokset i Antal og

Asaa Kirke

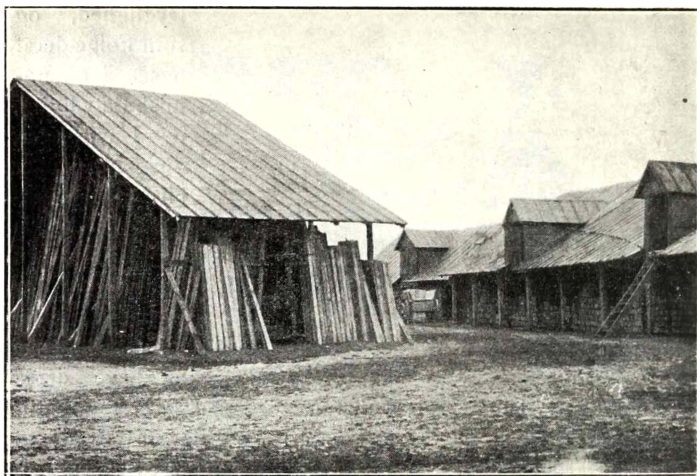
Dygtighed, og som Følge deraf ogsaa i økonomisk Betydning, og Havnen er, om end den er lille og ofte vanskelig at holde fri for Tang, en god Støtte for Fiskerne, som nu altid er sikre paa at have deres

dyre Baade i Behold om Vinteren. Fiskeriet leverer nu tilstrækkelig Fangst til en Andels- og en privat Eksportforretning.

1906—1907 byggede et privat Aktieselskab, med en indbetalt Kapital paa 125,000 Kr., Asaa Kalksandstensfabrik til Fremstilling af Mursten af Sand og Kalk. I 1908 dannedes Asaa Andels Elektricitetsselskab, et Værk anlagdes, og November 1908 aabnedes Driften heraf; Værket og Ledningsnettet havde kostet 60,000 Kr. Nu var der igen Liv og lyst Syn paa Fremtiden, og Foretagsomheden var ikke bange for at give sig i Lag med selv store og vanskelige Opgaver. Inde paa Rigsdagen arbejdedes der med Forberedelserne til den kommende store Jernbanelov; Feberen for at komme med der greb alle dem, der ingen Bane havde i Forvejen; ogsaa i Asaa drøftedes Muligheden for at gøre Fortids Fejl god, og 3. August 1906 nedsattes et 3 Mands Udvalg bestaaende af Pastor Krogh, Fabrikant Larsen og Læge Lassen til at forestaa Arbejdet for at faa en Bane til Asaa. Banepolitik har jo Ord for at være den værste af alle, og ingen her har Grund til at modsige dette; megen Modstand mødte Udvalget, meget Støv hvirvledes i Vejret; ofte saa det ud som

Crome & Goldschmidts Fabriks Udsalg
(v. Louis Lie)

Asaa Trælasthandel (Anton Nielsen)

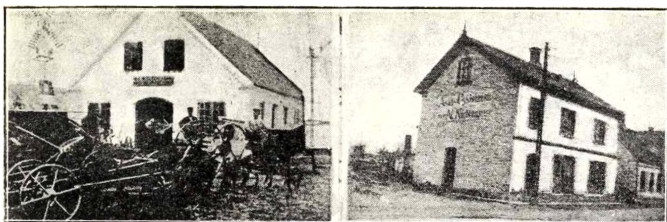
om Modstanden var for stærk, men ved mange gode Kræfters Hjælp lykkedes det, og den 10. November 1914 aabnedes Asaa-banen for Drift i Fællesskab med Fjerritslev—Frederikshavn Jernbane. Dens gode Venner har den Glæde, at Asaa Station nu 2 Aar efter er oppe som Nr. 14 af alle F.—F.-Banens Stationer. Hermed er Asaas Fremtid som konkurrerende Handelsplads sikret. Siden Banens Anlæg er Bebyggelsen tiltaget, Forretningerne er i Fremgang og Blomstring. Asaa er igen Boplads for en af Nordjyllands allerbedste Købmandsforretninger.

I 1914 anlagdes Vandværk og i 1915 byggedes et stort nyt

Th. Jensens Kolonial-, Korn- og Foderstofforretning

Posthus med Telegrafstation, og i 1916 en ny smuk Præstebolig. Kommuneskolen var nu overfyldt med Skolebørn og for at lette dette uden for Tiden at blive tvunget til at bygge en ny Skole i Asaa, har Dronninglund Kommune i Aar vedtaget at

M. C. Nielsens Maskinfabrik

N. Nielsens Cykleforretning

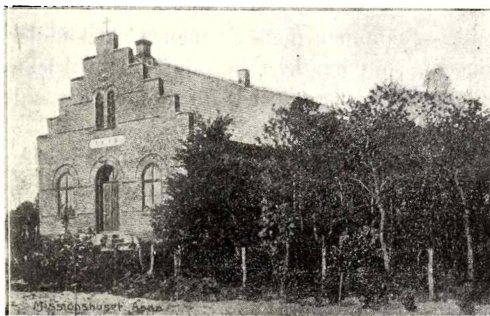

R. Chr. Hansens
Vognmagasin

1917aabner Sæby
Bank en Filial,
saa ogsaa paa
Pengeomsætnin-
gens Omraade er
Asaa nu fuldtud
med Tiden.

En Del af de
Oplysninger, der
gælder den ældre Periode er tagne fra Redaktør A. Jakobsen,
Sæby's, Skrift om Asaa

yde en ny oprettet
Mellemskole i Asaa
1,200 Kr. for 1 Aar ad
Gangen mod, at den
underviser saa mange
Børn af Kommunesko-
lens, at denne kommer
ned paa normalt Antal.
For en halv Snes Aar
siden aabnede Land-
bosparekassen en Filial
i Asaa og nu i Februar

Kendte Navne og Datoer.

H. P. Nielsen, Strandkontrollør, født 1849 i Ringenæs pr. Flensborg. Underofficer i 3. Regiment fra 25. Oktober 1877 til 31. Marts 1894, Toldassistent i København fra 1. April 1894 til 30. April 1901, Strandkontrollør i Asaa fra 1. Maj 1901. Det militære Hædertegn for 16 Aars Tjeneste.

M. C. Nielsen, Mekaniker, født 1853 i Nors Sogn, Thisted Amt. Uddannet i flere Fag — med Maalet for Øje — at kunne udføre de forskellige Arbejder m. m. ved Maskinfabrikation, efter Uddannelsen anlagt og drevet et Jernstøberi og Maskinværksted i Bælum i ca. 10 Aar, derefter Værkfører paa Maskinfabriken i Asaa i ca. 20 Aar og nu i ca. 10 Aar drevet Maskin- og Mekanikerværksted samt Maskinforretning med en ikke ringe Omsætning, det bedste Bevis paa Arbejdets Godhed — hvorfor og ved Udstillinger er tildelt 1. Præmie og Sølvmedaille — sammen med Sønnen Cyklehandler og Elektriker N. Nielsen, som har lært Maskinfaget og Elektroteknik. (Af Klapsejlsmotorer, ukendt her for 3 à 4 Aar siden, er leveret over 100 Stykker.)

G. C. Larsen, Jernstøber, født 1859 i Agersund. Oplært i N. C. Larsens Jernstøberi, Fjerritslev, efter endt Læretid 2 Aar i Tyskland og Østrig samt besøgt Aalborg tekniske Skole i 2 Aar. Asaa Jernstøberi & Maskinfabrik grundlagt 1882 og overdraget sine 3 Sønner i 1912. Medlem af Dronninglund Sogneraad fra 1900 til 1909, Medlem af Frederikshavn—Fjerritslev Banens Repræsentantskab siden 1905, Næstformand for Dronninglund Herreds Skattekreds siden 1913.

Louis Lie, Manufakturhandler, født 1864 i Holstebro. Uddannet i en af Provinsens største Manufakturforretninger, nemlig hos I. Buemann, Skive. Har siden 1889 drevet A/S Crome & Goldschmidts Fabrikers Udsalg i Asaa. Var i en Række Aar Kirkevæрге og Medlem af Asaa Menighedsraad, er Medlem af Bestyrelsen og Kasserer for Asaa Havn og Medlem af Bankraadet for Sæby Bank.

A. A. Andersen, Førstelærer, født 1866 i Nørager Sogn pr. Allingaabro. Lærereksamen fra Jelling Seminarium 1889 med 1. Karakter med Udmærkelse. Har foruden Skolegerningen forberedt en Del unge Mennesker til Seminariet og holder en Del Indre Missions-Møder. Formand for Indre Missions Samfund i Asaa og Omegn siden 1909. Medlem af Menighedsraadet siden 1912 (genvalgt nu). Medlem af Sydvestvendssysels Kredsforbund for Hedningemission (under D. M. S.) siden 1907. Bestyrelsesmedlem og Kasserer i „Danske Læreres Missionsforening“ (Hedningemission) siden 1912. Medlem af Kirkeligt Landsforbunds Stiftsudvalg for Aalborg Stift siden 1912. Bestyrelsesmedlem for Horne Højskole siden 1910. Medlem af Værgeraadet siden 1906 (Formand 1909—15). Kasserer og Regnskabsfører for Asaa og Omegns Brugsforening siden 1906 (Formand 1906—14). I nogle Aar Bestyrelsesmedlem i Asaa Elektricitetsværk. I nogle Aar Medlem af Afdelingsbestyrelsen for Hjørring Amt (under Danmarks Lærerforening).

E. Lassen, Læge og Gaardejer, født 1871 i Aalborg. Medlem af Dronninglund Sogneraad og af Østvendssysels Andels-svineslagteri. Formand for Asaa Havneselskab, for Asaa Haandværker- og Borgerforening og for Asaa Venstrevælgerforening. Medlem af Sæbykredsens Venstrevælgerforeningers Hovedbestyrelse.

R. Chr. Hansen, Karetmagermester, født 19. April 1871 i Ølsted. Lært hos Karetm. C. Tandskov, Holsted, og derefter arbejdet forskellige Steder som Svend, bl. a. i længere Tid paa Vognfabrikken „Kristinelyst“, Kolding. Begyndte Forretningen i Asaa 1909 og har i nogle Aar haft Vognmagasin. Fra 1907 i nogle Aar Formand for Asaa Haandværker- og Borgerforening. Fra 1908 i Bestyrelsen for Asaa Andels-Elektricitetsværk. Fra 1914 Formand for Vendsysels Karetmagerforening. Medlem af Menighedsraadet for Asaa-Melholt Sogn.

Ulrich Møller, Stationsforstander, født 1880 i Allerup.

Carl Petersen, Gaard- og Møllejejer, født 1883 i St. Langheden. Er Sønesøn af den i Beskrivelsen omtalte Møller P. Jakobsen.

Anton Nielsen, Tømmerhandler, født 1883 i Thorum (Salling). Præliminæreksamen 1902, Bogholder i Skive Trælasthandel 1902—07, hos Carl Johansen, Hobro, 1907—13, hos Martin Fischer, Viborg, 1913—15, etableret i Asaa 1915. Overtog Forretningen efter Th. Olsen. Forretningen omfatter Trælast, Bygningsartikler og Støbegods. Formand for Asaa Privatskole, Kasserer for Asaa Vandværk og Elektricitetsværk siden 1915.

Hans Larsen, Maskinfabrikant, født 1886 i Asaa. Lært paa Asaa Maskinfabrik og derefter arbejdet 3 Aar i Tyskland.

Gregor Larsen, Maskinfabrikant, født 1890 i Asaa. Lært hos Ilsenkræmmer Petersen Bach i Aalborg. Handelseksamen paa Justitsraad Møllers Handelsskole i Aalborg. Repræsentant for Asaa Jernstøberi og Maskinfabrik i 3 Aar indtil Købet af Fabrikken i 1912.

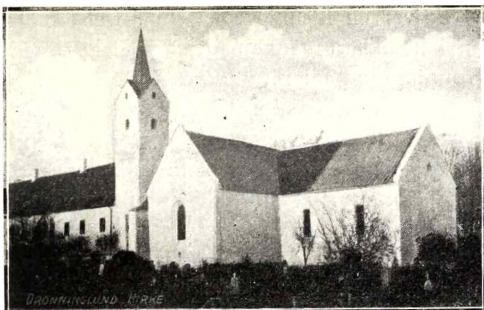
Ingemann Larsen, Maskinfabrikant, født 1891 i Asaa. Lært paa Asaa Maskinfabrik og videre uddannet hos Tuxham, Valby, Borsig, Berlin, og Max Alwerdez, Eilenburg. Eksamen med 1. Karakter som Maskiningeniør paa Teknikum i Odense.

P. HANGHØJ

DRONNINGLUND BY

Dronninglund Kirke

Dronninglund med hvide Kirke,
lunt i Bøg og Birkes Gem,
her vi har vort stille Virke,
her vi fandt vort lille Hjem;
voks dig køn og voks dig stor
op ad Lyngens brune Jord.

Tit vi har ved Løvfaldstide
nydt vor Storskovs Farvepragt
— dybe Stilhed — Syner vide,
Ensomhedens stærke Magt
lister sig i Sjælen ind,
giver Fred hvert sorgfyldt Sind.

Men naar Foraarsangen toner
fra hver Bæk, fra hvert Krat
og fra Bøgens lyse Kroner,
glemt er da vor Vinternat.
Arm i Arm gaar to og to
jubler ud sin Ungdoms Tro.

Øv din Gerning, Mand og Kvinde,
tag den op med frejdigt Mod,
der er Glæde nok at finde
i dit Værksted, i din Bod.
Er vi faa, vi er dog nok,
naar vi løfter kun i Flok.

G.

Saaledes skriver en hjemlig Poet begejstret om Dronninglund By, og han har sikkert gennem disse Linier truffet, hvad Borgerne i Dronninglund føler for deres By. Og nægtes kan det ikke, at Dronninglund Stationsby er noget for sig selv blandt de mange Stationsbyer af lignende Størrelse. Den har ikke det kedelige og ensformige over sig, som saa mange af disse har. Dronninglund Borgere har slet ikke tragtet efter, at Byen skulde blive købstadlignende af Udseende. Der er mange smukke Bygninger i Byen, og mange, der er mindre smukke, men det ses ikke, thi det, der præger Byen i saa høj Grad og gør, at man synes, der er saa hyggeligt i Dronninglund, er den megen Plantning i Byen.

Storskoven

Har man set Hovedlandevejen gennem Byen en Sommerdag, naar de mange Haver foran og imellem Husene er smykket i deres Sommerpragt og mange af Husenes Vægge er beklædt med blomstrende Planter,

eller en Vinterdag, naar de samme Haver er klædt i Vinterens bløde, hvide Snetæppe, ja, da maa man indrømme, at der er kønt i Dronninglund.

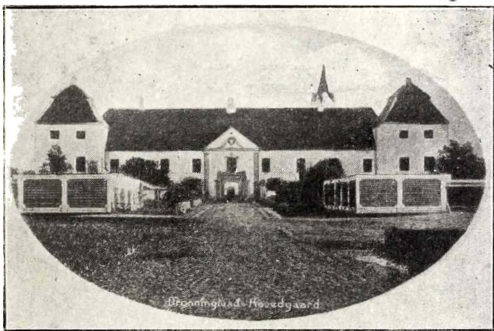
Og som Byen saa Omegnen!

Mod Syd og Vest omkranset af dejlige Skove — Rævdals og Dronninglund Skove —, mod Nord hæver Terrænet sig jævnt indtil den jyske Aas, hvorpaa Dronninglund Storskov ligger. I denne Skov er Vendsyssels højeste Punkt, Knøsen (136 m). Fra Udsigtstaarnet paa denne Høj har man den mest storslaaede Udsigt over en stor Del af Vendsyssel og ud over Kattegat. Terrænet øst for Byen er fladt, men frugtbart; her ligger Gaarde og Huse spredte — hist og her er der lidt Skov, som minder om den Tid, da hele Egnen var dækket af Skov. Over Skoven mod Vest ser man det slanke Spir paa Sognekirken Taarn, der er bygget sammen med Dronninglund Hovedgaard. I disse dejlige Omgivelser er Dronninglund By vokset op i Løbet af de sidste 40 Aar. Byen ligger ved Nr. Sundby—Frede-

rikshavn Jernbane, og igennem Byen gaar Amtslandevejen fra Hjallerup til Asaa. Med Jernbanen er der ca. 37 km til Aalborg og 43,5 km til Frederikshavn.

Byen ligger centralt i det store Dronninglund Sogn, som er det største Sogn i Danmark. Fra Vest til Øst, hvor Sognet gaar mod Kattegat, er der ca. 18,8 km, og fra Nord til Syd er der 13,2 km, Fla-deindholdet er ca. 184 km², og Indbyggerantallet i Sognet var den 1. Februar 1916 7574.

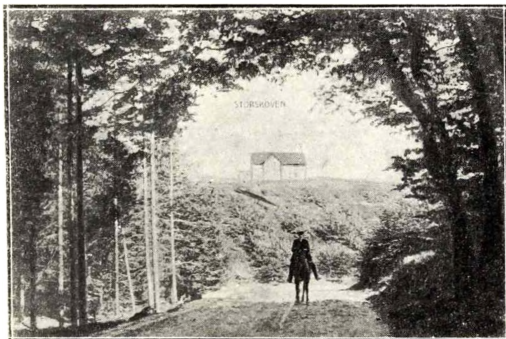
Følgende Tal viser ogsaa Sognets Storhed.

Dronninglund Hovedgaard

Der findes 5 Kirker, nemlig foruden den gamle Hovedkirke, som siden skal omtales, Asaa bygget 1888, Dorf bygget 1900, Hjallerup bygget 1903 og Melholt bygget 1911.

Der er 15 Skoler med 17 Lærere og 3 Lærerinder. Sognet er delt i 5 Sognefogeddistrikter og har 19 Sogneraadsmlemmer

Storskoven

Sognet hed oprindelig Hundslund, og Dronninglund Hovedgaard er opstaaet af det gamle Hundslund Kloster, der var et Nonnekloster. I 1690 kom Hovedgaarden i Dronning Charlotte Amalies Besiddelse, og efter hende fik den Navnet Dronninglund. Gaarden har skiftet Ejer mange Gange siden. I 1776 kom den til at tilhøre den bekendte Brigadér W. Halling, om hvem der i Dronninglund og Omegn den Dag i Dag gaar mange Fortællinger. Han søgte

177

at forbedre Befolkningen i Dronninglund ved at lade de smukkeste Piger gifte sig med høje og velvoksne Karle.

Fra 1897 til 1916 var den i Greve W. Schimmelmans Besiddelse. Nu ejes den af Konsul N. K. Strøyberg, Aalborg; han har ladet Gaarden grundig restaurere.

Dronninglund Hovedgaard

Hovedgaarden ligger omgivet af Skove og Lunde. Voldgravene ses endnu. Gaarden bestaar af tre Fløje, hver paa to Stokværk.

Den gamle Sognekirke var ikke den nuværende; den laa længere mod Vest paa et Sted, som

nu kaldes Gammelkirk. Den blev nedbrudt efter Reformationen, og Klosterkirken ved Hundslund Kloster blev derefter Sognekirke; den er dog blevet betydelig udvidet. Kirken er bygget sammen med Hovedgaardens Hovedfløj med Kirketaarnet imellem. Det er en

Korskirke med høje Hvælvinger. Det er ikke uden Grund, at Beboerne er glade for deres Kirke, for det er en dejlig Kirke; den rummer 6—700

Mennesker. Alterbilledet forestiller Kristi Opstandelse. I Ko-

Parti fra Dronninglund

rets nordre Væg er indmuret en stor Relief-Mindesten over en af Hovedgaardens tidligere Ejere, Hans Johansen og Hustru Margrethe Rosenkrantz, der tillige med flere af deres Slægtninge har været begravet i den under Alteret værende Krypt. Nu er Krypten tom. Ved den nordre Væg findes en stor

Granit-Døbefont. Ved den søndre Væg findes Prædikestolen. Denne blev i Sommeren 1915 kunstnerisk restaureret under Ledelse af Kunstmaler Termansen, der var udsendt af Nationalmuseet. Den er nu et Pragtstykke af stor Skønhed. Efter Kyndiges Udsagn skal der ikke i nogen Landsbykirke her i Landet findes Mage til Himmelen over Prædikestolen.

Det er Bestemmelsen, at Alteret og Døbefonten ligeledes skal restaureres. I Kirkens søndre Korsfløj findes flere Mindetavler over tidligere Ejere. Her findes saaledes indmuret en Mindesten over Prinsesse Sophie Hedevig, der ejede Dronninglund fra 1716 til 1729. Paa Tavlen staar:

Da Kongens Syster fik for Dronninglund at raade,
Var det til Stedets Gavn og Kirkens Baade,
Sophie Hedevig er Guds og Dydens Ven,
som Zions Mure nu har bygget op igen.
Paa Herrens Tempel Hun Slet intet lader Savne,
Som er til Prydelse og Kand til Styrke Gavne,
Guds Alter, Funt og Præst og Ordets Lærested
Har af Princessens haand alt, hvad de zires Med.
Hvo her sin Bøn til Gud med Andagt frem vil bære,
Mod Hendes Højhed og taknemmelig bør være,
Og ynske Himlens Gunst maa favne Hende om,
Som elsker Saa sin Gud og Herrens Helligdom.

Anno MDCCXIX.

I nordre Korsfløj findes Orglet, og i Vestenden af Kirken findes et Pulpitur for Ejeren af Dronninglund Hovedgaard.

I Kirken er Varmeapparat, og i 1916 er der ved frivillige Bidrag fra Beboerne i Kirkedistriktet blevet installeret elektrisk Lys i Kirken. Strømmen leveres fra Hovedgaarden, hvis Ejer, Konsul Strøyberg har stillet sig meget velvillig overfor Kirken.

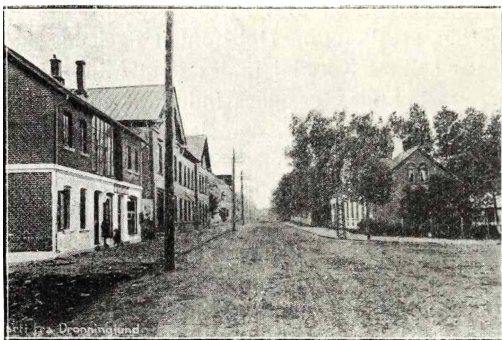
„Det gør ikke noget at være født i Andegaarden, naar man kun har ligget i et Svaneæg.“ Disse Ord af „Den grimme Ælling“ passer godt paa Dronninglund Stationsby.

Gaar vi en Menneskealder tilbage, fandtes der ingen By; der, hvor Byen ligger, var der kun et Hus, som kaldtes Gra-verhuset; der er endnu Rester af Huset tilbage. Dronninglund Sogns Beboere skulde til Asaa, der var Udskebningssted, naar de vilde handle. Saa blev der anlagt Chausse fra Aalborg—Sæby Landevej til Asaa midt gennem Dronninglund Sogn. En forbedret Kommunevej fra Nord stødte til denne Vej ved Gra-verhuset. Da der skulde anlægges et Apothek for denne Del

af Østvendssyssel, valgtes en Plads i Nærheden af Graverhuset. En Læge bosatte sig ligeledes her. Der blev bygget baade Apothek (for 40 Aar siden) og Lægebolig. Begge Bygninger bestaar endnu, men er betydelig udvidet. Apotheket blev udvidet af nu afdøde Apotheker Vestermann og Lægeboligen af

nuværende Læge Sørensen.

Der blev saa startet en Købmandsforretning, men da Bygningen i høj Grad lignede et Sprøjtehus, blev Pladsen af Egens Folk be-

Parti fra Dronninglund

nævnt med det lidet smigrende Navn „Sprøjten“, og det saa stærkt ud til, at den vordende By skulde faa Lov til at beholde Navnet selv efter, at den nævnte, Købmandsforretning var ble-

ven udvidet og ikke længere

lignede et Sprøjtehus, thi helt til det ny Aarhundredes

Begyndelse kunde man faa det at høre.

Men det gik med Byen, som det gik med den grimme

Ælling, den

voksede sig stor og smuk. Folk fik Respekt for Byen, og det stolte Navn Dronninglund fortrængte helt „Sprøjten“.

Efter mange og lange Forhandlinger var det endelig blevet vedtaget, at der skulde bygges en Jernbane fra Nørresundby til Frederikshavn. Ved denne Bane fik Dronninglund Sogn tre Stationer: Bolle (nu Rørholt), Dronninglund og Ørsø.

Den 19. Juli 1899 blev Banen aabnet for Driften — det var

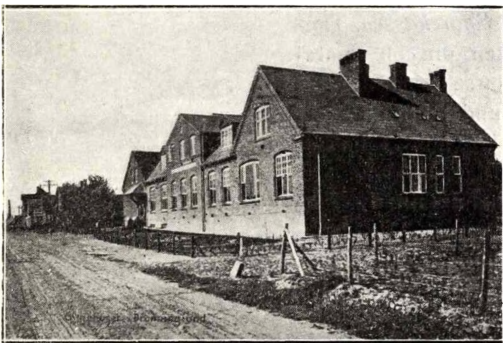
Parti fra Dronninglund

lige 25 Aar efter, at man havde begyndt at arbejde for den. Som Stationsforstander ansattes M. Sørensen, der endnu har Pladsen. Sørensen er en Mand, der helt gaar op i sin Gerning, saa Dronninglund Station er røgtet paa en Maade, som gør ham stor Ære. I Begyndelsen var han alene paa Stationen; nu har han til Hjælp: en Assistent, en Portør og en Stationskarl.

I 1913 blev der bygget en Stikbane Asaa—Ørsø—Dronninglund, og da blev Stationen betydelig udvidet.

Først efter Banens Aabning kom der Liv i Byggeriet ved Dronninglund. Østvendssyssel havde været stedmoderlig behandlet med Hensyn til Samfærdselsmidler. Ba-

nens Aabning bragte et Pust af Liv ude fra den store Verden, og meget blev i Løbet af kort Tid forandret. Dog skal det siges, a Byen ikke i mindste Maade blev forceret, nej den

Sygehuset

voksede roligt og naturligt. Den har heldigvis været fri for Spekulationsbyggeri; der er aldrig blevet bygget mere, end der var Trang for. Den rolige og naturlige Udvikling vedbliver.

I 1906 havde Byen 417 Indbyggere, i 1916 759 Indb.

Som Følge af den naturlige Udvikling af Byen er der en vis Soliditet over alt, hvad der er blevet lavet i Dronninglund, det gælder saa vel private Forretninger som officielle Foretagender.

Af de mange forskellige Institutioner, som efterhaanden er kommet i Dronninglund til Gavn for Byen som for Omegnen, skal her nævnes de vigtigste:

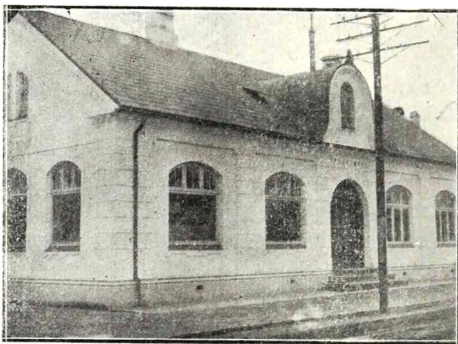
Amtssygehuset; i 1894 opførte Hjørring Amt et Sygehus i Dronninglund; det toges i Brug den 1. Februar 1895 og bestod af det almindelige Sygehus med 9 Sygesenge og Epidemifdelingen med 12 Senge. I 1899 udvidedes det almindelige Sygehus med 5 Senge.

Da Sygehuset stadig blev meget benyttet, viste det sig snart, at det endnu var for lille. I 1909 blev der derfor foretaget en

større Udvidelse, hvorefter der paa det almindelige Sygehus er 25 Senge. Den første Læge paa Sygehuset var Læge J. Møller, der døde 1906. Han var en dygtig og afholdt Læge, der næsten hele sin Tid havde virket her i Dronninglund.

Ved Møllers Død blev den nuværende Sygehuslæge, J. Sørensen antaget. Han er født i Frederikshavn og var Reserve-læge ved et Sygehus i Aarhus, da han blev antaget til Sygehuslæge i Dronninglund. Sørensen er en energisk og dygtig Læge, og ikke mindst er han viden om kendt som en meget dygtig Operatør. Under hans Virksomhed her er Sygehusets Benyttelse steget vældigt, saa der allerede nu trænges til Udvidelse igen.

Sparekassen. Tanken om en Sparekasse for Dronninglund Sogn blev første Gang udkastet af daværende Gaardmand Otto Larsen, Ulvgrav. Ved Indvielsen af Dronninglund Fattiggaard i 1869 blev Spørgsmaalet drøftet. Kammerherre

Sparekassen

Skeel til Dronninglund, senere Indenrigsminister, indvendte, at saadanne mindre Sparekasser ikke kunde konkurrere med de større i Byerne. Endelig ved et Møde paa Højskolen i Try den 23. Marts 1873 vedtoges det, at Sagen skulde tages op, og der nedsattes et Udvalg paa 5 Mand til at gøre Udkast til Lovene. Paa et Møde den 8. April s. A. vedtoges Love. Der blev indtegnet Aktier for noget over 2000 Rdl. Den første Bestyrelse bestod af 11 Medlemmer; men allerede efter kort Tids Forløb blev den udvidet til 15 Medlemmer. Til Formand valgtes Pastor Christensen, Lundager, og Lærer N. Petersen, Bolle, blev Næstformand. Den 18. Juni 1873 begyndte Kassen sin Virksomhed med Kontor i Lundager Kapellanbolig hver Onsdag Eftermiddag 2 Timer.

Efter 2½ Aars Forløb blev Pastor Christensen forflyttet, og Lærer Petersen blev da Formand, og Kontoret flyttedes til Bolle Skole. Her var det i næsten 20 Aar. I 1895 søgte Petersen sin Afsked som Lærer og flyttede til Dronninglund, og

N. Petersen

N. P. Christensen

M. K. Madsen

Sparekassen fik da Kontor i hans Bolig. Kontortiden blev nu udvidet til hver Mandag og Fredag Eftermiddag fra Kl. 1—4.

Den 1. April 1908 fratraadte N. Petersen som Formand, og Bestyrelsen valgte Mejeribestyrer M. K. Madsen, Præstbro, der i 1907 var indvalgt i Bestyrelsen, til Formand og Bogholder. Han flyttede nu til Dronninglund for helt at ofre sig for Sparekassen. Medens denne hidtil havde været i Formandens private Ejendom, blev der nu bygget en smuk og solid Bygning til den. Sparekassens Ejendom har moderne Kontorlokaler og Venteværelse samt Lejlighed til Formanden.

M. K. Madsen er født i Stagsted, Dronninglund Sogn, 1861 og er Søn af Gaardmand Chr. Madsen. Han lærte Landvæsen paa Øerne til sit 22. Aar, gik derefter over til Mejerivæsenet, hvorved han var i 25 Aar. Han har haft Bestyrerpladser baade paa Bornholm, Fyn og 9 Aar i Ø. Lindet i Sønderjylland, hvorfra han kom til Præstbro i Albæk Sogn; her var han i 11 Aar, indtil der fra hans Fødesogn kom Bud efter ham som Sparekasseformand.

Sparekassen er hele Tiden blevet styret paa en god og solid Maade, og efterfølgende Tal viser dens Udvikling gennem Aarene og derigennem dens store Betydning for Sognet.

Det første Helaars Regnskab, der sluttede den 31. December 1874, balancerede med 52,352 Kr.

Regnskabet pr. 31. Decbr. 1897 balancerede med	521,123 Kr.
— 31. Marts 1908	712,287 —
— 31. — 1916	1,291,804 —

Sparernes Tilgodehavende var i 1890: 324,693 Kr., i 1908: 635,728 Kr. og i 1916: 1,163,251 Kr.

Sparekassen gaar altsaa stadig fremad, skønt der i de senere Aar er kommet en Bank i Byen, og i Asaa er oprettet en Filial af Landbosparekassen, og i Hjallerup er oprettet en selv-

stændig Sparekasse. Den nuværende Bestyrelse bestaar af M. K. Madsen, Dronninglund, Formand og Bogholder, Fabrikant H. M. Hansen, Dronninglund, Gaardejerne Chr. Nielsen, Kibesgaard, Hans Nielsen, Østergaard, Trye, Jens Thorsen, Dorf, Jens Winther, Østerled, Jens Pedersen, Asaa, Jens P. Nielsen, St. Rævdal, A. Jensen, Stagsted, Proprietær B. Ottosen, Holtegaard, Gaardejer Niels Pedersen, Thorsvad, Proprietær Fr. Bang, Holtet, Gaardejerne Søren Møller, Fladkjær, Chr. Justesen, Melholt, og Kr. P. Madsen, Stagsted.

Højskoleforstander Fogt, Trye, har i 38 Aar været Revisor; den anden Revisor er Gaardejer H. Nielsen, Vadskov.

Østvendssyssel Bank. Anlægget af Sæbybanen skabte omkring Dronninglund Station en rask opblomstrende Stationsby, hvor adskillige driftige Købmænd og Haandværkere slog sig ned. Ret naturligt opstod da blandt disse efter nogle Aars Forløb Ønsket om at faa en stedlig Bank, der kunde lette Pengeomsætningen for dem; Bevægelsen fandt straks megen Forstaaelse hos Egnens Landboere; Vendsyssels Landmænd er jo fødte Handelsmænd, og ogsaa de havde Brug for en Bank. Starten gik derfor meget let. I Løbet af faa Dage tegnedes en Aktiekapital paa 50,000 Kr. Der blev saa i en Fart lavet Love og holdt Generalforsamling, og den 7. August 1906 havde Banken sin første Kontordag.

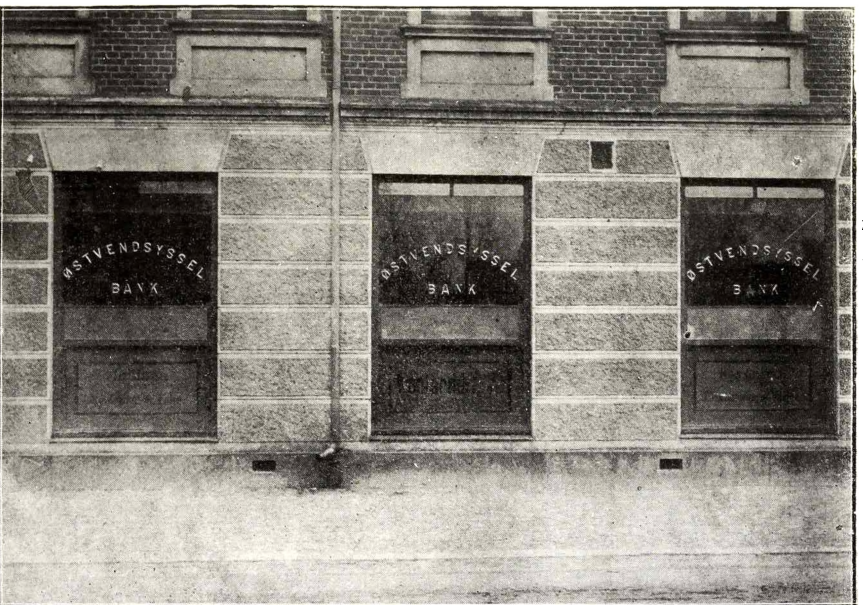
De følgende 5 Aar kendetegnes ved en jævn, om end ikke særlig stærk, Fremgang; men saa tager Udviklingen Fart. Om-sætningen, der i 1911 var ca. 5½ Mill. Kr., steg fra dette Aar til 1915 til 13 Mill. Kr. og naaede i 1916 det imponerende Tal af ca. 25 Mill. Kr.

Indlaanene — den sikre Maalestok for den Tillid, en Bank nyder — var i 1911 ca. 315,000 Kr., i 1915 717,000 Kr. og i 1916 ca. 1,500,000 Kr. — de er altsaa fordoblede paa et Aar.

Overskudet var i Fjor ca. 10,000 Kr.; Aktionærerne fik 8 pCt. og der henlagdes desuden ca. 2,300 Kr. til Reservefonden; for 1916 var Overskudet godt 32,000 Kr., der udbetaltes 10 pCt. Udbytte og henlagdes 5,000 Kr. til Reservefond, som nu ud-gør 23,000 Kr.

En saa stærk Stigning i Virksomheden maatte ret naturligt lede Tanken hen paa en Udvidelse af Aktiekapitalen. Denne fandt Sted i Slutningen af 1915, idet der udbødes 50,000 Kr. til en Kurs af 110 pCt. I Løbet af faa Dage blev Beløbet overtegnet. Ogsaa paa anden Maade har Banken foretaget Udvidelse; Kontoret her er nu aabent baade Formiddag og

Eftermiddag, og Filialer er oprettede i Ulsted og Klokkeholm. Bankens øverste Ledelse er Bankraadet, der bestaar af 21 Medlemmer, gode og kendte Navne blandt Østvendssysseis Landboere og Næringsdrivende; dets Formand er Godsejer, Greve Ahlefeldt-Laurvigsen, Tveden; Næstformand er Gaardejer,

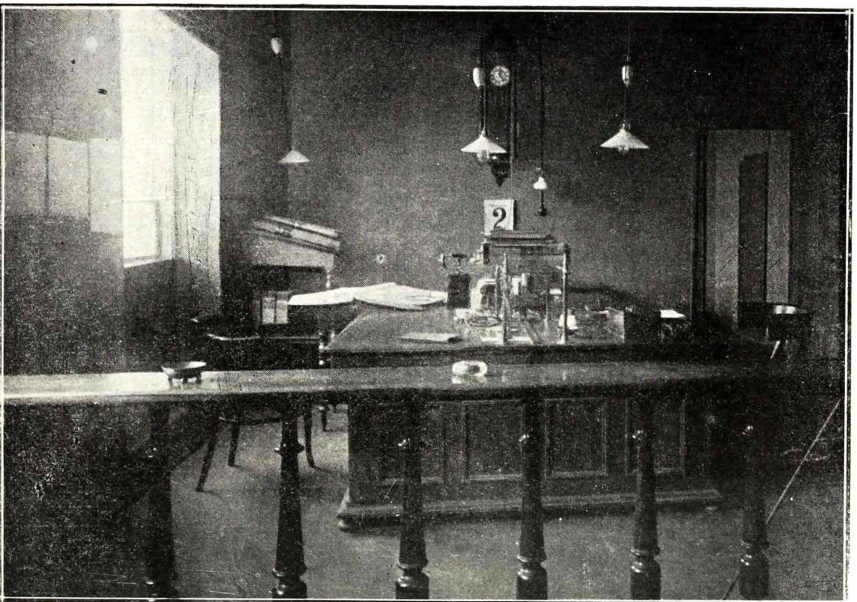
Akts. Østvendssysseis Bank

Amtstraadsmedlem og Sogneraadsformand And. Hedegaard, Togaarde. Den daglige Ledelse forestaas af Direktørerne C. Pedersen, B. J. Bertelsen og V. Gundlach med Bistand af Bogholder O. Nielsen og Assistent S. Hedegaard.

Revisionen er ordnet saaledes, at Formand og Næstformand øver den kritiske Revision af Bankens Dispositioner, medens Talrevisionen er lagt i Hænderne paa Sagfører Sørensen og Stationsforstander Sørensen. Endvidere møder statsautoriseret

Revisor Brandt fra Aalborg flere Gange aarlig og gennemgaar Bankens hele Regnskab og Arbejdsmaade.

Posthuset. Indtil Banens Aabning var der kun Brevsam-
lingssted, der bestyredes af pens. Lærer Olesen. Nu fik Byen
Posthus og den første Postmester var Nørgaard Jørgensen, der

Interiør fra Akts. Østvendssyssel Bank

døde 1905. Den 1. Februar 1906 udnævntes daværende Post-
ekspedient V. Gundlach, Aarhus, til Postmester i Dronninglund.
Han er født paa Fyn 1869. Indtraadte i Postvæsenets Tjene-
ste i 1885. Han hører til de Postmænd, der i Handling viser,
at Postvæsenet er til for Publikums Skyld og ikke omvendt.
Ved hans energiske Virksomhed for paa Postvæsenets Omraade
at skaffe Byen det bedst mulige, kan Borgeme nu glæde sig
ved at faa Post 4 Gange daglig, nemlig 3 Gange Breve og

Aviser og 1 Gang Pengepost. Byen har rødt Postbud, og den første Bypost hed Jens Peter; om ham blev der af fornævnte Poet lavet følgende kønne Digt:

Hvem travet henad Gaden
i tidlig Morgengry
og bringer hele Byen
det allersidste Ny?
Det er saamænd Jens Peter,
han altid er præcis,
fornøjet han Dig bringer
hver Morgen din Avis.

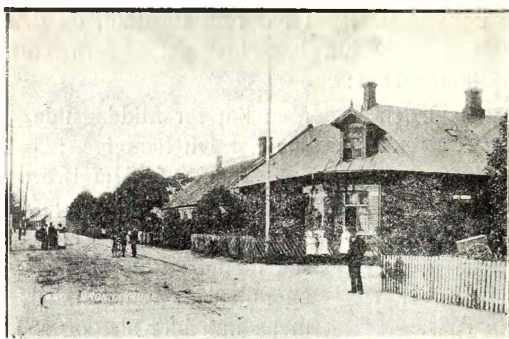
Men lidt før Middagstide
saa har Du ham igen;
med Tasken fuld af Breve
nu gaar vor røde Ven;
nu vinker ad Jens Peter
saa mangan Pige sød,
og lunt Jens Peter smiler,
mens hun bli'r bleg og rød.

Og holder Du Fru Lassens
hvad eller Schjødtses Blad,
han putter det i Kassen
og er saa ligeglad;
hvis blot det hele stemmer,
naar Turen er forbi,
saa alles Ven, Jens Peter,
for Klager bliver fri.

Men toner Julesangen
fra store og fra smaa,
hvem pusler da i Gangen
og banker sagte paa?
Det er saamænd Jens Peter,
han nikker til Guds Fred
og lægger sine Pakker
og skynder sig afsted.

Skolevæsenet. Børnene fra Dronninglund var henvist til Ørsø Skole, hvortil der var ca. 2 km.

I 90'erne oprettedes en Privatskole af Lærerinde Frk. A. Christensen. Efterhaanden voksede Børneantallet i Byen, saa Sogneraadet maatte til at gøre noget. Den 1. November 1898 indviedes en Skole, og som Lærer ansattes P. M. Hanghøj, der besidder Embedet endnu. Børneantallet voksede stadig, og i 1904 maatte Skolen udvides; der blev oprettet et Lærerindeembede, og Privatskolens Lærerinde, Frk. Christensen, søgte og fik Pladsen. Skoleordningen er dog alt andet end ideel. Børnene i 10—14 Aars Alderen gaar i Skole 5 Dage om Ugen om Vinteren, men kun 1 Dag om Ugen i Sommerhalvaaret. Denne Skoleordning er ikke tilfredsstillende for mange af Byens Borgere. Mange ønskede ogsaa, at deres Børn skulde lære mere, end der kan læres i en Folkeskole, idet de ønskede deres Børn ført frem til Realeksamen. Efterhaanden blev Ønsket om en Realskole mere brændende hos Byens Borgere. Privatskolen blev overtaget af en Del Forældre og omdannet til Mellem- og Realskole. Lokalerne viste sig snart at være for smaa, saa der maatte bygges. Bestyrelsen for Skolen tog saa fat paa at tegne Aktier, hvilket lykkedes saa godt, at de efter et Aars Forløb kunde tage den nye Skole i Brug. Det er en

Posthuset

Realskolen

Direktør Bertelsens Villa

stor, smuk Skolebygning med stor Gymnastiksal og alle til en Nutidsskole hørende moderne Indretninger. Skolen blev indviet den 1. Septbr. 1912.

I 1913 fik Skolen Eksamensret og afholdt første Gang Mellem-skoleeksamen i Sommeren 1913 og Realeksamen i 1914.

Der blev gjort et godt Arbejde af Bestyrelsen ved denne Skoles Rejsning.

Her skal i første Række nævnes Postm. Gundlach, der hele Tiden har været Formand, og d'Hrr. Bankdirektører Chr. Pedersen og J. Berthelsen.

Skolen bestyredes af Lærer V. Munch fra dens Begyndelse i 1909 til 1. Oktober 1916, da han fratraadte paa Grund af, at han overtog en privat Realskole. Munch gjorde et

dygtigt Arbejde for Skolen, hvilket bedst ses af Skolens Fremgang. Ved dens Begyndelse i 1909 var der 22 Elever, og ved Skoleaarets Slutning i 1916 var Elevantallet 104.

Fabrikant H. M. Hansen

Lærer P. Hanghøj

Sagf. Chr. Sørensen

Grosserer N. K. Strøyberg

Kæretm. M. Christensen

Hotelejer C. F. Pedersen

Boghandler S. Hempel

Skolen bestyres nu af cand. phil. E. Agersnap, tidligere ved Bramminge Efterskole.

I 1901 blev der bygget et smukt Missionshus og i 1902 et Forsamlingshus. I 1898 byggede C. Vaarst et meget stort og

moderne indrettet Hotel, der nu ejes af C. Pedersen. Siden er der ogsaa oprettet et Afholdshjem, der drives af K. Nielsen.

I Byen findes et Fællesmejeri, som for Tiden ejes af C. Horup. Dronninglund Herreds Landpolitibetjent bor i Byen. Paa Grund af det store Sogn har Byen endnu ikke kunnet

Niels Lemmings Kolonial-, Foderstof- og Trælastforretning

blive repræsenteret i Sogneraadet af nogen Betydning, hvorfor Byen ogsaa i mange Forhold maa hjælpe sig selv. I saa Henseende har Haandværker- og Borgerforeningen været til stor Nytte. Initiativet til mange af de Foretagender, som er ført igennem ad privat Vej, er udgaaet fra denne Forening. Den blev stiftet i 6. Februar 1898, og dens første Formand var Fabrikant H. M. Hansen, som med et Par korte Afbrudelser har

været Formand hele Tiden. Af større Ting, som Byen selv har foranstaltet, skal nævnes enkelte.

Grøfterne ved Hovedlandevejen blev kloakerede, og der er anlagt Fortove paa begge Sider af Vejen.

I 1907 byggedes et Elektricitetsværk, hvis Formand er Fabrikant Hansen. I 1914 anlagdes et Vandværk; Læge Sørensen, P. Nielsen, St. Rævdal, Bager Rosendahl, Manufakturhandler Nybo og Bryggeriejer Chr. Jensen gjorde her et betydeligt Arbejde.

I 1907 afholdt Haandværker- og Borgerforeningen en stor Herredsudstilling i Byen.

Borgerne i Byen kan ikke rose sig af at nedstamme fra førnævnte Brigadér

Hallings forædlede Folkerace. De fleste er nemlig kommet fra andre Egne af Landet. Da Byen først begyndte at udvikle sig, var det som om unge, dygtige og driftige Hand-
delsfolk og Haand-

H. M. Hansens Uldspinderi og Tricotageforretning

værkere satte hinanden Stævne her. Der findes Jyder, Fynboer, Sjællændere, ja, selv Lolliker og Falstringer; dog er Jyderne vel nok i Flertal. Følgen er den, at Byen kan glæde sig over at have en særdeles dygtig Haandværker- og Handelsstand.

I 1898 flyttede nu afdøde J. Weyhe sin Sagførerforretning fra Asaa til Dronninglund. Weyhe var en afholdt og betroet Mand, som i mange Aar indtil sin Død var Medlem af Sparekassebestyrelsen, Revisor i Banken m. m.

Efter Weyhes Død overtog Sagfører Chr. Sørensen Forretningen og driver den med Dygtighed.

I 1907 flyttede Gaardejer C. Gravesen, Kobbermølle, til Byen. Han var i mange Aar Sogneraadsformand og var, til han døde, Sognefoged og Lægdsmand, Direktør ved Østvendssysels Bank, Forligsmægler, Medlem af Landvæsenskommissionen m. m. C. Gravesen var Dannebrogsmænd, og ved sit 25 Aars Jubilæum som Sognefoged fik han Fortjenstmedaillen.

Apotheker J. B. Mikkelsen, der i 1915 forlod Byen for at overtage Raadhusapoteket i København, var i de Aar, han var Apotheker i Dronninglund, meget virksom for Byens Udvikling. Det var ham, der gav Stødet til Oprettelsen af Østvendssyssel Bank. Han gjorde et stort Arbejde for at forhindre Bevillingen til Asaabanen, da han mente, den vilde skade Dronninglund. Han arbejdede for og fik gennemført flere Veje til Byen. Han var til sin Bortrejse Medlem af Sogneraadet og Repræsentant i Frederikshavn—Fjerritslev Jernbane.

Hans Eftermand er Apotheker A. Timm.

Fotograf C. Pedersen har ved Siden af Fotografien, som han

har drevet saa dygtigt, at hans Atelier er kendt vidt omkring, deltaget i mange af de Ting, som er gennemført i Byen. Han har været Bogholder og er nu Direktør i Østvendssyssel Bank. Han er Vurderingsformand for Grundejerkreditforeningen

og for den almindelige Brandkasse. Han er ligeledes Medlem af Vægeraadet.

Direktør J. Bertelsen var tidligere Politibetjent, og han var som Politimand en kendt Skikkelse. Hvem kender ikke Politibetjent Bertelsen fra Hjallerup Marked. Han maatte paa Grund af Sýgdom i en forholdsvis ung Alder trække sig tilbage som Politibetjent. Han er nu Direktør ved Østvendssyssel Bank og Auktionsholder i Dronninglund Herreds Landboforening.

Redaktør Christensen, der tidligere var Faktor ved Aalborg Stiftstidende, har i flere Aar udgivet et Blad, som hedder Østvendssyssel Avis. I 1916 flyttede han til Dronninglund med Bladet og anlagde et Trykkeri.

Dyrlæge J. Bertelsen har boet her i ca. 20 Aar.

Som en af Byens Veteraner skal nævnes Fabrikant H. M. Hansen. Han begyndte i 1885 ved Øster Mølle et lille Uldspinderi. I 1888 flyttede han til Dronninglund og begyndte under meget beskedne Forhold. Med Dygtighed har han dre-

vet sin Forretning, saa han flere Gange har maattet bygge og udvide. Maskinerne drives ved Elektricitet.

Smedemester Sørensen driver en stor Maskinforretning. Som noget enestaaende kan nævnes, at han paa Dronninglund Herreds Landboforenings Hoveddyrskue i Dronninglund i 1915 i sin store Maskinudstilling havde 22 Selvbindere alle mærket „Solgt“.

Købmand Lemming kom for nogle Aar siden til Byen som Direktør for Aktieselskabet „Østvendssyssel Handelskompagni“,

Hotel „Dronninglund“ (C. F. Pedersen)

der var blevet startet paa Apotheker Mikkelsens Initiativ. Efter kort Tids Forløb overtog Lemming det for egen Regning. Han driver nu en stor Forretning med Foderstoffer, Tømmer og Kul samt Kolonial. Ligeledes driver han en Tjærefabrik.

Murermester Andreas Jensen og Tømrer Mart. Christensen driver i Fællesskab Cementvarefabrikken „Lunderbjerg“.

Skomagerværkstedet med elektrisk Motor, er Formand for Dronninglund Sygekasse, som har over 2000 Medlemmer. Han har været Medlem af Sogneraadet.

Savværksejer V. Torp har et stort Maskinsnedkeri.

Tømrer Olsen har tillige Snedkerværksted.

Snedker Høgh.

Drejer Sørensen.

Sadelmager Poulsen.

Træ- og Læderhandler J. Lehm.

Skomager Rasmussen.	Billedhugger Andersen-Sund.
Murermester P. Rasmussen.	Slagter Christensen.
Skræder Hermansen.	Karetmager Christensen.
— Larsen.	Maler A. Nielsen.
Uhrm. og Guldsmed Heden.	— Erichsen.
Gartner Lundgren.	Blikkenslager Jensen.
Bager Rosendahl.	Bryggeriejer Chr. Jensen.
Tandtekniker P. C. Jensen.	Barber Hessel.

er hver især dygtige paa deres Omraade og en Pryd for deres Stand.

Købmand J. Overbech.	Boghandler Aa. Ring.
— J. Larsen.	— H. Tausen Pedersen.
Isenkræmmer O. Reimers.	Ostehandler Haagensen.
Manufakturh. L. Nybo.	Cyklehandler J. Eskildsen.
— Th. Jensen,	— C. Mørch.
— A. Vestergaard.	

er dygtige Handelsfolk, hvis Forretninger godt kunde præsentere sig i en større By.

I Byen findes desuden en stor Brugsforening, Smørhus, Sæbehus og „Engelsk Beklædningsmagasin“.

Ja, for den, der ikke har set Byen i Løbet af de sidste 20 Aar, vilde det blive en Overraskelse at se den igen. Der er ikke meget i Dronninglund nu, som kan tyde paa, at engang regnede man ikke Byen for meget. Det er en Plads, som man i Østvendssyssel regner med, og som sikkert har en god Fremtid for sig.

Kendte Navne og Datoer.

H. M. Hansen, Fabrikant, født 1857 i Nykøbing F. Lært hos Fabrikant M. Møller, Nykøbing, og derefter arbejdet flere Steder. Begyndte i Ø. Mølle 1885, flyttede Forretningen til Dronninglund 1888, Forretningen oparbejdet stærkt og beskæftiger nu 2—3 Mand. Formand for Haandværker- og Borgerforeningen, Formand for Elektricitetsværket, Medlem af Bankraadet for Østvendssyssel Bank og Dronninglund Sparekasse.

J. B. Mikkelsen, Apoteker, cand. phil., født 1862 paa Fuur. Cand. pharm. Juni 1881; privat dimitteret; cand. phil. Juni 1888; studerede Kemi i Berlin, Genf og Paris 1888—90; var i Amerika 1890—95. Bestyrer, derefter Ejer af St. Pauls Apotek, København, 1896—97. Fra 1903 Apoteker i Dronninglund med Hjelpeapotek i Hals. — 1906 Medstifter og administrerende Direktør af Østvendssyssel Bank; Medlem af Dronninglund Sogneraad og af Fjerritslev-N. Sundby-Frederikshavn Jernbaneselskabs Repræsentantskab. — Apoteker i Dronninglund 1903—15, overtog Raadhusapoteket Oktober 1916. Sogneraadmedlem i Dronninglund fra 1909—1915, Medlem af F. F. Banens Bestyrelse fra 1911—15.

N. K. Strøyberg, Consul, Grosserer, Dampskibsreder, født 1868 i Aalborg. Lært Handelen i Aarhus og under fleraarigt Ophold i Udlandet. Import af Kul, Export af Kridt. Formand for Danske Kulimportørers Association etc., Ridder af St. St.

P. Hanghøj, Lærer i Dronninglund siden 1. November 1898, født 1876 i N. Vraa Skole. Været paa Gjedved Seminarium 1896.

Marinus Olesen, Tømrer og Snedkermester, født 1877 i Mygdal. Har været paa Vallekilde og Askov Højskoler, Frederikshavn og København Tekniske Skoler. Lært Faget hos sin Fader, Anton Olesen, Hjemsted. Etableret 1903 med 1 Svend, Forretningen er gaaet jævnt frem og beskæftiger nu 9 Mand. Har faaet 1. Præmie ved en lokal Udstilling, og en for Østvendssyssel.

C. F. Pedersen, Hotelejer, født 1878 i Aabybro. Oprindelig Landmand, derefter 3 Aar paa Hotel Brønderslev, overtog Hotellet i Dronninglund 1908. Forbedret saavel Værelser som Lokaler. Fru P. forestaar Køkkenet med stor Dygtighed.

M. Christensen, Karetmager, født 1879 i N. Sundby. Lært i Asaa og Aalborg, arbejdet i København, Aarhus og Tyskland ialt 6 Aar. Overtog Forretningeu i 1906 beskæftiger 3 Mand. Har faaet 1. Præmie paa Udstillingen i Østvendssyssel 1907.

Erling Agersnap, Skolebestyrer, født 1884 i Oxbøl. Mat. nat. Artium paa Vejle Latinskole, 3 Semestre paa Polyteknisk Lærestalt, Skolelærereksamen som Privatist fra Ranum Statsseminarium, Statens etaarige Kursus. Har siden 1. November overtaget den pædagogiske Ledelse af den herværende eksamensberettigede Mellem- og Realskole.

N. Hilling, Sagfører, født 1886 i Linaa Sogn. Har været Kontorist hos Sagfører Tortsen, Silkeborg, og A. N. Pedersen, København. Præliminæreksamen fra Silkeborg Realskole, Handelskoleeksamen fra Silkeborg Handelsskole, dansk juridisk Eksamen fra Universitetet, Fuldmægtig paa Byfogedkontoret i Skelskør; hos Sagfører Rønn, Fjerritslev, derefter selvstændig Sagfører i Dronninglund 1913—15, har afstaaet Forretningen til Overretssagfører Asschenfeldt-Hansen, Sæby, rejste derefter til Slagelse og derfra til Ejby i 1916. Revisor i Østvendssyssel Bank fra $\frac{1}{3}$ 1914 til $\frac{1}{3}$ 1915.

Christian Sørensen, Sagfører, født 1887 i Kobbermølle, Dronninglund. Dansk juridisk Eksamen, har været ved 6 forskellige Sagførerforretninger. I 1913 overtaget S. Weyhes Sagførerforretning, grundlagt 1890. Revisor i Banken her 1915.

N. H. NIELSEN

DYBVAD BY

Omtrent midt i Dronninglund Herred, i den midterste Del af Østvendssyssel, ligger Stationsbyen Dybvad. Den har Navn efter Hovedgaarden Dybvad, paa hvis Mark den er vokset op. Navnet Dybvad behøver egentlig ingen Forklaring, naar man kender Beliggenheden. I ældre Tider snoede den gamle Kongevej sig ad Bakkedragene og omkring ved de store Herregaarde og

da Dybvadgaard er omgivet af

Engdrag med Vandløb, saa maatte man naturnødvendig over et Vadested for at komme dertil og da Jordsmonnet fra de 3 Sider falder stejlt

ned mod de smalle Enge, saa blev der et dybt Vad over Vandløbet og her har man da Navnet Dybvad.

Parti fra Dybvad

Endvidere har der sandsynligvis været Vand, hvor nu Engene breder sig, og i Vandene har der været øvet Fiskeri af Stenalderens Folk. Man har nemlig paa en Plet Jord øst for Hovedgaarden, hvor der nu drives Gartneri, fundet henved en Snes Baalpladser, og man har fundet Spyd- og Pilespidser samt Skrabere og Rester af en Stensætning til en Begravelse.

Nationalmusæets Udsending har undersøgt Fundene, der har Interesse ved deres Beliggenhed og ved at tilkendegive, at Eggen har været beboet i Oldtiden.

I den sydøstlige Del af Skæve Sogn ligger Hovedgaarden Dybvad. Den er nu med sine 852 Tdr. Land Ager og Eng og 600 Tdr. Skov den største Herregaard i Vendsyssel.

Trap fortæller, at Kronen i 1578 tilskødede Dybvad til Fru Karen Krabbe, Niels Skeels, og at hun ved skammelig For-

hugst plat forødte de store Skove. Disse Skove opfyldte det nuværende, Skæve og andre omliggende Sogne. Skovene har givet Sognet Navn, idet man udleder det af Skov. En Gaard i den østlige Del af Sognet hedder Skæveled, hvilket betyder Skovled.

Dybvadgaard tilhørte senere en Fru Ide Sophie Skeel, om hvem Bircherod fortæller i sin Dagbog, at hun førte et usømmeligt Levned, Skovene forhuggede og skammeligt handlede med Bønderne.

I ca. 90 Aar tilhørte Gaarden Slægten Gleerup, vistnok alle anselige og dygtige Mænd; men i Aaret 1838 solgte Jørgen Gleerup „Dybvad“ til cand. jur. Ad. Winkel for 100,000 Rdl.

Gaarden har sikkert været opført af Tømmer fra de daværende store Skove i Egnen.

Paa den gamle, nu nedrevne Lade fandtes Aarstallet 1640 paa den sydlige Gavl. Det var en Lade, bygget af Bindingsværk med meget svært Egetømmer og hængende Tagskæg. Siden er Gaarden fornyet, idet den har været udsat for Ildsvaade mere end en Gang.

Det gamle Egetømmer er borte og den sidste Rest findes nu i Skikkelse af et Bord, som ejes af Godsejer Winkel, der med Pietet vaager over de gamle Minder fra Fædrengaarden.

Den nuværende Dybvadgaard drives som Mønstergaard. Den har selvfølgelig alle Slags Maskiner til Gaardens Drift. Svinstien er moderne indrettet med Varme anlæg og dens Indretning har ofte været beset af fremragende Landmænd.

Godsejeren og Frue bor ikke paa Gaarden, men hver Ferie samles de med Børn, Svigerbørn og Børnebørn paa Dybvad for at holde Ferie og føre et herligt Sommerliv.

Da vi desværre ikke har kunnet formaa Godsejer Winkel til at give en Beretning om sig selv og Dybvadgaard, maa vi give Afkald paa en indgaaende Skildring. Det skal derfor kun nævnes, at Godsejer, Ingeniør S. Winkel er Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd. Han er nu en ældre Mand, men kan se tilbage paa et virksomt Liv øvet til Gavn for Fædrelandet. Godsejer Winkel hænger med rørende Kærlighed til Dybvad og har været en Mand af uvurderlig Gavn for Byen, der saa vidunderlig voksede frem i Ly af Herregaardens gamle Have.

Saa maa vi ogsaa nævne, at Tonen blandt Gaardens Folk er saadan, at den tjener til Efterfølgelse for andre Herregaarde.

Til Gaarden hører et Mejeri, og den Bygning, hvori det dri-

ves, er opført 1847 af daværende Ejer Adolf Winkel. Saa vidt man ved, har Ejeren selv drevet Mejeriet til omkring Aarene 1887—88, og fra den Tid har det været bortforpagtet til forskellige Mejerimænd.

Den nuværende Forpagter er J. Haaning, der har øvet ikke saa lidt Godgørenhed mod Byens Arbejdere ved at lade dem faa Mælk til billig Pris, ja endog ved gratis Udlevering.

Mejeriet begyndte som Bøttemejeri og er sikkert et af de ældste og det er sandsynligt, at det er det ældste i Landet.

Det har gennemløbet alle Stadier lige fra Bøttemejeri til at være et moderne og velindrettet Dampmejeri, men gennem de mange Aar har Mejeribygningen staaet i uforandret Skikkelse i det Ydre. Der er kun tilføjet en Bygning til Ishus, Smørkammer og Lagerrum.

Før vi forlader Dybvadgaard en Spøgelsehistorie — thi som andre gamle Herregaarde har Dybvad ogsaa sit Spøgeri; men da her ikke findes gamle Riddersale med hvælvet Loft og dybe Vinduesnischer og skjulte Døre, saa er Spøgeriet henflyttet til et Hjørne af Haven, hvor der i sin Tid fandtes en Dam, i hvilken en Pige har endt sit unge Liv.

Siden den Tid har der altid gaaet „Skidteri“ der omkring, og i gamle Dage, da Postvognen fra Aalborg til Sæby kom alkenende der forbi ved Midnatstide, blev Hestene altid urolige i Nærheden af dette Sted og et Par Mænd maatte lede dem forbi. I en tysk Geografi staar der, at Danskerne plejer at holde deres Søslog i Køge Bugt. Her kan passende siges, at ved dette Hjørne plejer alle Ulykker i Dybvad at foregaa. I hvert Fald er der i umiddelbar Nærhed hændet paafaldende mange Ulykker.

Her skal mindes hin sørgelige Oktobermorgen 1899, da Tøget paakørte en Befordring med et Par gamle Folk, der begge døde straks efter. Endvidere et stort Slag en Sommernat 1900 mellem Karle fra Dybvadgaard og Teglværksarbejdere, ved hvilken Lejlighed der vankede brækkede Arme og flækkede Næser og Flænger og Skrammer, hvilket gav Lægen Arbejde til den lyse Morgen.

Dybvad Bys Historie begynder med Banen — F. F. Banen, som den kortelig betegnes; det betyder Frederikshavn-Fjerritslev Banen.

Efter mange Aars Forhandlinger lykkedes det endelig at faa en Bane fra Sundby over Sæby til Frederikshavn. Den aabnedes for Driften i 1899, akkurat 25 Aar efter, at det første

Møde om at faa en Bane var afholdt. Ingeniør S. Winkel af Ingeniørfirmaet Verner & Winkel fik Banen i Entreprise, og da Winkel samtidig fik overdraget at administrere Dybvadgaard for sin Moder, Enkefru Oline Winkel, fik han selvfølgelig forøget Interesse for sin Fødegaard. Han opdagede under sine jævnlige Ophold paa Gaarden, at der umiddelbart op til Stationen fandtes Ler, som udmærket kunde egne sig til Teglværksprodukter. Ved nærmere Undersøgelse viste det sig, at Leret endog var af særlig god Beskaffenhed til dette Brug.

Der dannedes da et Aktieselskab under Navn „De forenede

Parti fra Dybvad

nordjydske Teglværker“ og samtidig med to lignende Pladser i Nærheden opførtes Dybvad Teglværk i Aaret 1898, saa det var færdig til Drift 1899 umiddelbart før Banens Aabning.

Teglværket er opført med Be-

nyttelse af de nyeste Erfaringer paa dette Omraade. Dybvad Teglværks Mursten blev snart kendt og er nu skattet Landet over. Særlig er de røde Facadesten kendt for deres fine Farve og Holdbarhed. At det saaledes ikke var et helt Fejlgreb, da Teglværket anlagedes, viser dets Produktion, der enkelte Aar har været over 4 (fire) Millioner Mursten foruden Tagsten og Drænrør.

Om Sommeren arbejder der ca. 40 Mand paa Værket og om Vinteren 20, hvoraf de særlig faste bor i Byen.

En saadan Virksomhed maatte selvfølgelig blive af stor Betydning for Byens Udvikling og Opkomst. Hertil kommer, at det gennemgaaende har været solide og flinke Folk.

Teglværkets Bestyrer, L. N. Hjort, som har haft Pladsen siden Værkets Begyndelse, har sørget for en efter Forholdene god Aand og Tone blandt Arbejderne.

Indtil Foraaret 1898 var den Plads, hvor Dybvad nu ligger, Pløjemark; men der var straks Folk, som saa, at her var noget at udrette for driftige Mennesker.

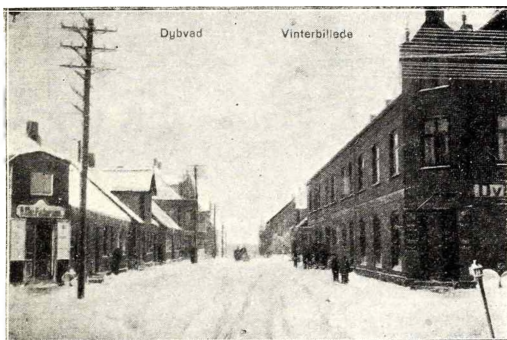
En tildels ny Vej var ført igennem fra Brønderslev til Dyb-

vad. Den blev ført ned til Stationsbygningen og samtidig havde Ingeniør Winkel ladet udstikke Gader og Byggelinier. Paa denne Maade kom der Orden i Sagerne fra Begyndelsen og det tilfældige Præg, som er over mange Stationsbyer, blev undgaaet her.

Dybvad ligner med sine brolagte Gader og toetages Huse mere et Stykke af en Købstad, som er flyttet ud paa Landet.

Det første Hus, der blev færdig og beboet, var Smed Christiansens. Her boede i mange Aar Slagter Andreassen, en af de Skikkelser, som hører med til at fuldstændiggøre en Bys Fysiognomi.

Den næste Sommer lod den dygtige og virksomme — nu for længst afdøde Købmand Karl Johansen en stor toetages Hjørnebygning opføre lige overfor Stationen. Denne Bygning ejes nu af Købmand P.

Parti fra Dybvad

Hansen. Endnu inden Huset var helt færdigt, holdtes her det første offentlige Møde i Dybvad.

Aarsagen hertil var, at Gaardejer Chr. Nielsen, Rykind, en større Bondegaard tæt sydvest for Dybvad, tilbød at lade opføre en Højskole paa en nærmere bestemt Plads; men da han selvfølgelig ønskede Egnens Befolkning interesseret i Foretagendet, lod han dette Møde afholde. Der var et halvt Hundrede interesserede Mænd kommen til Stede og der blev ydet Chr. Nielsen Anerkendelse for hans Arbejde. Blandt andre talte nuværende Landstingsmand Jørg. Hald varmt for at faa Tanken ført igennem.

Planen blev jo straks offentlig bekendt og da rejste der sig i Naboejnen en Stemning for at faa en Højskole paa en anden Plads. Med andre Ord: Højskolespørgsmaalet, som var rejst paa en, man kan godt sige ideel Maade, af en privat Mand uden noget som helst pekuniært Formaal, blev nu til et Pladsspørgsmaal og da Chr. Nielsen saa dette, trak han sig tilbage. Derimod fik man en anden Virksomhed af den Slags, der kan

trives alle Vegne, nemlig en Gæstgivergaard. Dyrslæge Meyer, Flauenkskjold, der ejer den derværende Kro, fik Tilladelse til et Gæstgiveri i Dybvad som en Slags Erstatning for det Prisfald i Flauenkskjold, som vilde blive en uafvendelig Følge af Dybvads Fremgang som Plads.

Gæstgiveriet begyndte med Afholdsbevilling, men efter et Aars Forløb kom Spiritusbevillingen. Det var ikke velset alle

P. Aldershaabs Blikkenslagerforretning

Vegne, men Hottellet blev iøvrigt i Aarenes Løb til et stærkt søgt Sted. Efter Karl Johannsens Død overtog Enken Ledelsen og Enkefru Olga Johansen var en Kvinde, der holdt god Skik og Orden i Sagerne. Hun kunde godt sige til en Mand, at nu fik han ikke mere, og det var i Tide, hun sagde det; hun kendte sine Folk og kom der f. Eks. nogle unge Mennesker ind, saa kunde hun godt sige til en saadan „Spire“: „Hvad skal Du

have, for Du maa jo ikke faa Spiritus.“ Gartner Ingv. Jensen er den første Mand paa Pladsen, som begynder en Virksomhed i Dybvad. Samtidig med, at han var Gartner paa Dybvadgaard, begyndte han et privat Gartneri og da han har et vindende Væsen, voksede Forretningen stadig. Han begyndte den 1. November 1898.

Den næste var Købmand Alfr. Bøggild, der aabnede en Manufakturbutik i April 1899 og straks efter fulgte Bager Johs. Mathiasen, som havde bygget om Vinteren og begyndte til Maj. Disse to driver endnu Forretning her i Byen og sidder i gode

Forhold. I Efteraaret 1899 blev der bygget meget. I Stedet for Højskolen, som faldt væk, lod Chr. Nielsen, Rykind, opføre en stor Hjørnebygning ved Aalborg—Sæby Landevejen og her indrettedes Lokaler til en Købmansforretning. Disse lejedes af Johs. Larsen, som siden købte Bygningen og har drevet Forretningen op til en af de største i Østvendssyssel. Der blev som sagt bygget meget dette Aar, saa inden det var omme, var der baade Handlende og Haandværkere.

Det var unge, dygtige og energiske Mennesker, og de tog

P. Hansens Kolonial-, Foderstof- og Trælastforretning

fat med frisk Mod; men det var ogsaa omtrent alt. De fleste manglede Kapital og det viste sig snart, at Penge var lige saa nødvendige som Dygtighed i Faget.

Dybvad voksede imidlertid frem i et Hjørne af Sognet, set paa med Mistro af de øvrige Sognebeboere, 10 km fra Sæby og 5 km fra Flauenskjold. Der skulde næsten lidt af en Sangviniker til for at tro, at der paa den Plads, hvor aldrig en Fod var vant til at komme, uden man havde Ærinde paa „Gaarden“, at her skulde straks blive Livsbetingelser for alle Slags Forretninger, thi det blev der snart.

Ja, Skuffelser kom der for nogle af Begynderne og Tab for adskillige i de første Aaringer. Saa maatte en og saa en anden give op og søge andre Græsgange. Pladsen havde vel sin Del af Skylden, men ogsaa hos Vedkommende var der Brist.

Unge Folk med Vilje til at tage fat, saadan var de næsten

alle, men der manglede det rolige. Overblik og den besindige Omtanke, der skal til for at komme frem under smaa Forhold. De, som holdt ud og gennemstod Krisen, mindes endnu med Tak og Venlighed disse Byens første Pionerer. De havde jo været med til at tage mod de første Stød, været med til at lægge den Grund, hvorpaa andre har bygget videre.

Til Forbavelse for mange byggedes der stadig mere og mere, og Skoleautoriteterne blev snart klar over, at der maatte bygges en Skole, da der var en 3—4 km til nærmeste Skole.

I Sommeren 1900 opførtes saa en Skole, der fik en mindre

Søren Lendals Herrekviperingsforretning

heldig Beliggenhed for Byen, da den skulde tage et Landdistrikt med. Det var en Ordning, som snart viste sig at være upraktisk. Efter forholdsvis kort Tid skiltes Landdistriktet fra og Byen fik Skolen for sig selv, og der blev indført Hverdagsundervisning. Skolen har i afvigte Efteraar faaet en Tilbygning med 2 Klasseværelser.

Siden 1906 har Lærer N. H. Nielsen virket ved Skolen og nu tilligemed Lærerinde Johanne Jensen.

I Aarenes Løb kom der Haandværkere af alle Fag til Byen, og om dem alle gælder det, at de fra beskedne Forhold har arbejdet sig frem til Virksomheder, der for manges Vedkommende drives i egne Hjem. Det er samtidig en Glæde at bemærke, at mange af Haandværkerne paa forskellige større Udstillinger har kunnet hente Anerkendelse af 1. Klasse for deres Arbejder.

Foreningslivet. — — Det kan med Rette siges, at vi lever i Foreningernes Tidsalder. Den Dag F. F. Banen, Banens populære Navn, skulde aabnes for Driften, var Dybvad endnu aldeles uberørt af Foreningsvæsen, og der var ikke en Sjæl til at sørge for noget som helst i Retning af Pyntning. Ja, der var for den Sags Skyld heller ikke ret mange Beboere, kun en 7—8 Familier.

Imidlertid udgik der „Befaling“ til Gartner Jensen, at han skulde sørge for en Æresport og en saadan blev da ogsaa rejst med stor Møje. Der maatte f. Eks. lejes Flag i Aalborg. Bane og Telefon kendtes kun af Navn, saa det gav ikke saa lidt Arbejde med at faa en til Højtideligheden passende Pyntning.

Aaret efter skulde der holdes Dyrskue ved Stationen. Der var heller ikke ved denne Lejlighed nogen til at tage Affære, men der var Villighed hos Beboerne til at hjælpe til og dem, der endnu lever, vil med et Smil mindes de Anstrengelser, der blev

Th. Thomsens Smede- og Maskinforretning

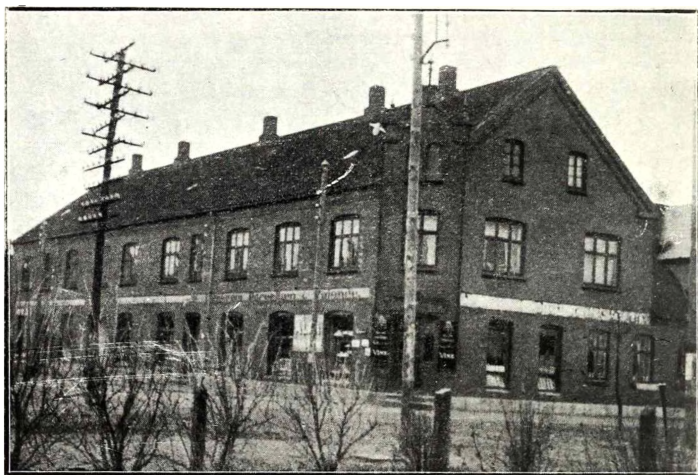
gjort for at give Dagen et festligt Præg. De var jo alle endnu som en stor Familie. Landboerne var forøvrigt meget taknemlige for den Opmærksomhed, der blev vist Skuet, hvilket kom til Orde i den Tak, som Landboforeningens Formand, Landstingsmand Sørensen-Saksager, bragte Byen for dens venlige Modtagelse. Det var nemlig første Gang, der af udenfor staaende var vist saa megen Opmærksomhed ved et Landboforeningsskue. Siden har Landboforeningerne aarlig holdt Skue i Dybvad og altid faaet en Modtagelse som kærkomne Gæster.

Det landskendte Ord „Herregud, er Du fra Rødby“ anvendtes tidligere paa Beboerne i Skæve Sogn, det Sogn, i hvilket Dybvad ligger, kun at det lød „Herregud, er Du fra Skøv“, ret som om man beklagede de Mennesker, som boede der.

Det er godt nok muligt, at Beboerne i det afsidesliggende

Sogn har været noget tilbage og betænkelige ved det ny, som med Banens Aabning kom dem nærmere ind paa Livet, men Tilknytning mellem Land og By kom i Stand.

Da Dybvad begyndte at vokse frem, følte man snart Savnet af en Sygekasse, der kunde omfatte hele Sognet. Efter Tilskyndelse af daværende Forvalter paa Dybvadgaard — nuværende Ejer af Byrdal — G. Jørgensen, Bødker Jens Carl Nielsen og Bager Johs. Mathiasen, kaldtes til Møde i Skæve Forsamlingshus, og Resultatet blev Oprettelsen af „Skæve Sogns

Johs. Larsens Kolonialforretning

Sygekasse“, der søgte og fik Anerkendelse 1. April 1900. Den første Formand var Gartner Jensen, Dybvad.

I 10 Aar var denne Sygekasse fælles for hele Sognet, men efterhaanden var Dybvad vokset saa stærkt, at den var stor nok til at danne sin egen Sygekasse, hvorfor den i god Forstaaelse med Sognets Sygekasse skilte sig ud og dannede sin egen Kasse under bylignende Forhold 1. Januar 1910.

I Vinteren 1900—01 oprettedes en Borgerforening for Dybvad og Omegn, men da den havde et mere selskabeligt Præg, tog Haandværkerne Anledning til at danne en Haandværkerforening den 24. Januar 1903 med Gartner Jensen som Formand og samme Aar i Marts Maaned afholdt Foreningen sin første Udstilling, en ganske udmærket Udstilling efter daværende Forhold. Det var noget nyt.

Blikkensl. P. Aldershaab

Smedem. Th. Thomsen

Lærer Nielsen

Sygekassen havde i 1901 afholdt en Basar, der havde mødt megen Forstaaelse og Velvilje, skønt et saadant Foretagende var helt fremmed paa disse Egne.

En Udstilling var jo noget helt andet, og Folk var noget skeptiske. Kommitéen saa imidlertid lyst paa Forholdene — at det gav søvnløse Nætter og ængstelige Stunder fik ingen at mærke. Udstillingen vakte baade Beundring og Tilfredshed hos de besøgende og den gav et smukt Resultat for Foreningen. Ikke nok hermed, men der var samtidig lagt en saa god Grund, at Haandværkerne gentagende Gange siden har kunnet lade afholde Udstilling i den sikre Forvisning, at Egnens Folk gerne vilde støtte den med et Besøg.

I 12 Aar virkede denne Forening og da den altid blev ledet paa en sund og god Maade under de skiftende „Regeringer“, der altid sad saa længe, de selv ønskede, og altid havde sit Finansvæsen i god Orden, var den i Stand til at yde en god Støtte til Gavn for dens Medlemmer og for Byen. Den foranledigede, at der blev plantet Træer langs Landevejene og at Byen fik sit Anlæg, der allerede nu er til Glæde for Borgerne og ikke mindst for Børnene, som paa den store Plæne i Skyggen af Træer og borte fra Gadernes Larm og Tummel, her har en ypperlig Legeplads.

Haandværkerforeningen og Borgerforeningen bestod i flere Aar jævnsides, men mange begyndte efterhaanden at synes, at det var ret meningsløst at have 2 Foreninger i Byen og 1915 blev de smeltet sammen til en, der ventelig vil kunne trives i mange Aar.

Igennem Dybvad løber en Bæk og her var jo dejligt Vand til at tage sig et forfriskende Bad, men Bækken var for lille til at kunne dykke ned i. Derfor startede man et Slags Aktieselskab og byggede et Badehus. Dette gav forøvrigt Anledning

baade til Fortrædeligheder og mange morsomme Situationer. Nu er Huset nedrevet og man bader i Elektricitetsværkets Baderum. Ja, det var ikke noget stort Foretagende med Baderummet, men det hører med til Byens og Borgernes Liv, og er som en Illustration til de Tanker, der besjælede Dybvads første Indbyggere.

I 1906 stiftedes en Slags kommunal Borgerforening, som omfattede hele Sognet. Den anføres her som et Kuriosum, idet den kun har virket i et Tilfælde for saa ganske stille at lægge sig til Hvile.

Alt gentagende Gange var Muligheden for en Tværbane i Vendsyssel fra Brønderslev til Dybvad drøftet og „den kommunale“ tog da Anledning til at forsøge noget i den Retning og til manges Forbavselse aabnedes en direkte Posttur mellem disse to Byer. En skønne Dag rullede ind i Dybvad en gul Postvogn, „en Postillon i Frakke rød, paa Bukken sad, han var saa sød, han blæste, han blæste, diudu, diudu“, men ak, hvorlænge var „Abraham i Paris“? En skønne Dag satte en Passager sig noget kluntet paa Tudehornet og derved kom der gale Toner i Trompeten. Vi hørte aldrig siden de skønne Toner. Vognen rullede endnu et Par Aar — saa forsvandt den ogsaa stille af Landskabet. Denne Postvogn m. m. var „den kommunale“s eneste Livstegn og tilbage er kun Mindet.

Dybvad har altid kunnet glæde sig ved en yderst ædruelig Befolkning og i 1904 oprettedes en Afholdsforening, der ret hurtigt fik et Medlemsantal paa 90—100. Dens første Formand var Lærer C. B. Lund, som nu er i Granslev ved Laurberg.

Siden oprettedes en Loge og en stedlig Afdeling af „Blaa Kors“. Medens Logen er gaaet ind, trives de andre 2 Foreninger godt og har gjort et godt Arbejde til Fremme af Ædrueligheden, bl. a. ved Oprettelse af et Afholdshjem i Byen. „Som de gamle sjunge, saa pippe de unge“, siger et gammelt Ord og dette passer ogsaa her. Den ædruelige og gode Tone, der altid har hersket blandt Borgerne, har ogsaa præget Ungdommen, og navnlig har de unge Haandværkere altid været flinke til at anvende deres Fritid paa en god og sund Maade.

Teknisk Skole findes her ikke, men de skiftende Lærere ved Byens Skole og navnlig nuværende Lærer Nielsen har ydet et stort Arbejde gennem Aftenskolen til de unges Dygtiggørelse, stadig støttet af Haandværkerforeningen.

Og gennem mange Aar har Dybvad Gymnastikforening været blandt de bedste i vid Omkreds baade for de mandlige og

Købmand P. Hansen

Skræderm. S. Lendal

de kvindeliges Vedkommende. Selvfølgelig har dette ogsaa sin Aarsag i, at den er godt ledet og her maa nævnes Bødkermester P. Toft-Jensen, der i 12—13 Aar har ledet Gymnastikken paa en Maade, som tjener baade Lærer og Elever til Ære.

Samtidig med Gymnastikforeningen oprettedes en Skytteforening, men den holdt kun ud en 4—5 Aar.

En af Foreningslivets smukkeste Frugter, i hvert Fald en af de mest iøjnefaldende er Byens Anlæg, som alt er nævnt; det omfatter 3 Tdr. Land øst for Banen paa en Plads, der paa yderst rimelige Betingelser af Godsejer Winkel er solgt til Byen rentefrit i 10 Aar.

Det varede ikke mere end 3—4 Aar, før Borgerne følte Trang til at have et Hus, hvor der kunde sammenkaldes til større Møder og dette førte til, at en Kreds af Mænd fra Byen og nærmeste Omegn traadte sammen og fik bygget et Forsamlingshus, hvis Sal kan rumme 5—600 Mennesker og da der er fast Scene, gør det tillige Tjeneste som Teater.

For 3 Aar siden oprettede Byens Grundejere et Elektricitetsværk, der leverer Kraft til Haandværkernes Maskiner og Lys til Byens Gader og alle Hjem. Naar rolige Forhold igen indtræder, vil Værket strække sine Traade ud i den nærmeste Omegn.

I 1915 lod Omegnens Beboere opføre en stor og smuk Bygning til Brugsforeningslokaler. Den har kostet 34,000 Kr. og er indrettet meget praktisk med Plads til en stor Omsætning.

Andels-Kartoffelmelsfabrikken, Brugsforeningen og Mejeriet danner Tilknytningspunkter mellem Byen og Landet, der er til Gavn for begge Parter.

Hjørring Amts Andels-Kartoffelmelsfabrik blev opført 1916; det er et Foretagende af en egen Art og det første her i Landet. Det første Møde angaaende en saadan Fabrik blev holdt paa Afholdshjemmet her, uden at der var sigtet paa denne

Plads som Hjemsted. Oprindelig var Spørgsmaalet rejst af Hjørring Amts Kartoffelfremavlsforening. Afsætning af Kartofflerne havde bragt Skuffelse gentagne Gange, og da der paa flere Steder i Vendsyssel dyrkes ret store Arealer med Kartoffler, var det naturligt at Tankerne ledtes hen paa, hvorledes disse kunde udnyttes paa fordelagtigste Maade.

Hvad en Sukkerfabrik er for de gode Egne her i Landet, kan en Kartoffelmelsfabrik blive for de mindre gode. Dette blev Devisen for en lang Række af Møder rundt om i Vendsyssel, hvor særlig Gaardejer Gregers Jørgensen, Byrdal, Konsulent Calundan, Hjørring, og Ingeniør Willumsen, Hjørring, førte Ordet. I Løbet af 3—4 Maaneder var der tegnet et halvt

Chr. Højmarks Møbelforretning

Hundrede Tusinde Tønder Kartoffler og Fabrikken blev startet og opført i Løbet af et halvt Aar trods store Vanskeligheder paa mange Maader. Fabrikken skulde have været færdig medio Oktober for at

kunne tage mod Kartofflerne, naar de blev taget op; men det trak ud til Jul, før man fik den i Gang.

De mange forskellige Maskiner, der leveredes af tyske Firmaer, kunde ikke komme frem saa hurtig som lovet, men de kom dog efterhaanden.

Fabrikken var anslaaet til at koste 200,000 Kr., men Beløbet blev overskredet. Den aabnedes for regelmæssig Drift ved Nytaarstide og producerer ca. 100 Sække Mel i Døgnet og hver Sæk koster 95 Kr.

Det er meget interessant at følge Kartofflerne fra de skovles ind i Vadskeriet, hvorfra de automatisk føres til Rivemaskinen, forskellige Beholdere, hvor Melet bundfældes og vadskes, til Centrifuger osv., indtil det i Tørreriet og Mølleriet ender som det gnistrende hvide Kartoffelmel.

Hele denne Virksomhed er et smukt Vidnesbyrd om, hvad danske Landmænd formaar, naar der er fælles Vilje om fælles

Maal. At Fabrikkens Hjemsted blev Dybvad, skyldes dels Byens centrale Beliggenhed med gode Vejforhold og dels den Omstændighed, at her var en særlig passende Plads med rigeligt og godt Vand fra Bækken med Badehuset, som før er omtalt. Dybvad Borgere tilbød at yde et Tilskud paa 1800 Kr. til Grundforbedring af Vejstykket fra Landevejen til Fabrikken. Borger- og Haandværkerforeningen forsøgte ved denne Lejlighed at faa Byens Borgere til at gaa ind paa en Slags Selvbeskatning med den kommunale Ligning som Grundlag; men det er som bekendt ikke let at samle alle Hoveder under en Hat, og det lykkedes da heller ikke helt her at faa alle med, omend det maa erkendes, at der som Regel altid fra Beboernes Side har været Vilje til at bringe endog store Ofre, naar det kunde tjene til Byens Udvikling og Trivsel.

Som før omtalt skar Ploven for en 18—19 Aar siden sin Fure paa den Jord, hvor Dybvad Stationsby nu er vokset frem, og hvor en Stab af dygtige Handelsmænd og flittige Haandværkere og Arbejdere har skabt sig gode Kaar og hvor Læge og Dyrlæge alt i mange Aar har siddet i udstrakt Praksis, et Vidnesbyrd om hvilke Værdier en Bane formaar at skabe.

Om Dybvads Fremtid er det ikke let at spaa, men F. F. Banens Aarsberetning viser dog, at Befordringen af Gods, Dyr osv. er fordoblet i de 15 Aar, og naar man ser hen til den sunde Vækst, der stedse foregaar med Byen paa alle Maader, er der de bedste Udsigter til, at den gaar en god Fremtid i Møde. For en By, der kan henvise til et bestemt Aar og en bestemt Dato, er det særligt fornøjeligt at se tilbage paa de svundne Aar og det skal blive interessant at se — for den, der lever — hvor langt den er naaet den Dag, den naar Fuldmyndighedsalderen.

Maatte denne lille Beretning om Dybvad Stationsby da være en kærkommen Skildring at øse af for den, der til den Tid skal skrive om Dybvads første Jubilæum.

Kendte Navne og Datoer.

Dybvad har en dygtig og energisk Købmands- og Haandværkerstand. Købmændene har forstaaet at benytte sig af Byens — i kommerciel Henseende — fortrinlige Beliggenhed til at skabe sig en stor Kundekreds og deraf følgende betydelig Omsætning, en Omsætning, der vel for et Par af Købmændenes Vedkommende gaar op mod $\frac{1}{4}$ Mill. Kroner.

Købmand *Johs. Larsen* er født paa Tranekær den 17. Decbr. 1872. Han fik sin Uddannelse hos Købmand H. C. Nielsen i Rudkøbing. Forretningen blev startet 1899 og fra en beskedne Begyndelse voksede den stadig fra Aar til Aar. Købmand *Johs. Larsen* ejer nu selv et stort Bygningskompleks og fuldførte forrige Aar et toetages Pakhus, saa han nu foreløbig har Plads til sit Lager. Han har foruden Kolonial en stor Omsætning i Grovvarer, Tømmer og Støbegods.

Han var med til at stifte Byens Haandværkerforening og sad i Bestyrelsen i mange Aar. Ellers er hans Evner taget i Brug af Kolleger. Han er Formand for Dronninglund Herreds Købmandsforening og for det ny Aktieforetagende i Nørresundby, startet af nordjydske Købmænd. Det var ogsaa Købmand *Larsen*, der fik Sæby Bank til at lægge en Filial i Dybvad, og han har siden stadig været dens Tillidsmand.

Købmand *P. Hansen* er født den 20. November 1879 i Stubdrup ved Brønderslev. Han lærte Købmandsskab hos det bekendte Firma Winter & Andersen i Brønderslev og kom som dets Filialbestyrer til Dybvad i Aaret 1901. I 1908 overtog *Hansen* selv Forretningen, som nu er en betydelig Forretning i Kolonial, Foderstof, Tømmer og Jern.

Købmand *P. Hansen* interesserer sig meget for Byens Ve og Vel. Som Bestyrelsesmedlem i Haandværker- og Borgerforeningen har han gjort et godt Arbejde, da det gjaldt om at faa Byens Gader kloakeret og brolagt. Som Sogneraadmedlem i flere Aar har han haft Lejlighed til at tale Byens Sag

paa virksom Maade. Han er Kasserer i Sognet og Vurderingsmand i Grundejernes Kreditforening.

Gartner *Ingvard Jensen* er født den 19. Januar 1870 i Karlby ved Hornslet. Han læste et Par Aar paa Gedved Seminarium under den bekendte Bojsen. Jensen havnede i Dybvad den 1. November 1898.

Han var med til at stifte Sygekassen i Skæve Sogn og var dens første Formand. Ligeledes var han første Formand for Byens Haandværkerforening. Han er Formand for almindelig dansk Gartnerforening i Hjørring Kreds og har i flere Aar været Medlem af Skæve Sogns Menighedsraad.

Gartner Jensen er en skattet Oplæser og som saadan en Del benyttet i Byen og Omegnen. Fra en beskeden Begyndelse har han drevet sit Gartneri betydeligt frem.

Bager *Johs. Mathiasen* er omtrent den ældste Borger i Dybvad, idet han kom til Byen i 1899. Hans Hus var det andet eller tredie. Han har været med til at tage de første Stød, som en ny Plads altid giver.

Mathiasen er født den 17. November 1866 i Albæk. Han var en af Stifterne af Skæve Sogns Sygeplejeforening og sad i Bestyrelsen i flere Aar. Afholdsmand har han været i 30 Aar.

Købmand *Alfred Bøggild* er født den 28. Januar 1869 i Lemvig. Han kom til Dybvad i Marts 1899 og har stadig haft samme Manufakturbutik, hvilket ikke kan siges om ret mange her i Byen. Bøggild var Formand for Borgerforeningen i mange Aar og tog som saadan virksom Del i Arbejdet for Byens Opkomst. Under hans „Regimente“ blev der anlagt en Forbindelsesvej til Badskær.

Købmand Bøggild er af gammel anset Præsteslægt; idet han paa mødrene Side nedstammer fra St. St. Blicher.

Karetmager *H. Rye* er født den 22. Januar 1883 i Flade ved Frederikshavn. Han har lært Faget hos Karetmager Nielsen i Sæby og har haft sin egen Forretning her siden 1904. Han har været i Bestyrelsen for Haandværkerforeningen og Sygekassen og er for Tiden Formand for Afholdsforeningen.

Ved Amtsudstillingen i Dronninglund i 1907 hentede han en 3. Præmie og ved Amtsudstillingen i Sæby fik han 1. Præmie for Vogne. Han har været tilkaldt som Dommer ved forskellige Haandværkerudstillinger.

Smedemester *Th. Thomsen*, født 30. April 1878 i V. Brønderslev, fik sin Uddannelse hos Smedemester Buchholtz i V. Brønderslev. Han har haft Forretning her i Byen siden den

10. Marts 1902 og har nu en stor Forretning. Ved Amtsudstillingen i Dronninglund i 1907 fik han Ærespræmie og ved Amtsudstillingen i Sæby i 1910 fik han 1. Præmie for Jernfortøj til Vogne. Thomsen er Formand for Smedeforeningen i Østvendssyl.

Blikkenslager *P. Aldershaab* er født den 24. Juli 1878 i Helum ved Brønderslev og lærte Professionen hos Blikkenslagermester N. Pedersen, Brønderslev. Han startede sin Forretning her i 1905 under meget smaa og beskedne Forhold, noget som næsten alle Begynderne her i Byen har været fælles om; men det er stadig gaaet fremad og han har nu sit eget Hus med vel assorteret Butik. Aldershaab var i en Aarrække Næstformand i Sygekassen og er for Tiden Næstformand i Byens Elektricitetsværk. Ved Amtsudstillingen i Dronninglund i 1907 fik han 2. Præmie.

Skomager *H. V. Knudsen* er født den 14. April 1883 i Rakkeby ved Hjørring og har haft Forretning her siden 1906. Hans Kræfter har været taget i Brug paa flere Maader. Det skal her nævnes, at han i en Aarrække har holdt Søndagsskole. Knudsen er „Blaa Kors“ Mand.

Uhrmager *N. Sørensen* i det gule Hus er født den 16. December 1876 i Haraldsted ved Ringsted. Han kom som en af de første Næringsdrivende til Byen i 1901 og har nu en vel-assorteret Forretning. En Tid var han Formand for Haandværkerforeningen. Sørensen har været Afholdsmand fra Barnsben af.

Murermester *J. J. Pedersen* blev født den 24. December, Juleaften, 1873 i Albæk og han lærte Murer-, Tømrer- og Snedkerfaget, men det blev som Murer, han kom til Dybvad i 1903. Pedersen er Formand for Forsamlingsbygningen, Vurderingsmand for „Danske Grundejeres Brandforsikring“ og for „Jydsk Husmandskreditforening“.

Snedkermester *Chr. Højmark* er født den 12. Januar 1881 i Mejling, Aasted Sogn. Han lærte Snedkeriet hos Snedkermester Olsen i Kvissel og kom til Dybvad i 1906. Siden 1907 har han haft egen Forretning. Ved Amtsudstillingen i Sæby i 1916 fik han Præmie for et Spisestuemøblement. Han sidder i Bestyrelsen for Byens Elektricitetsværk.

Stationsforstander *L. Palleen* er født den 21. Decbr. 1854 i Horsens. Han blev først uddannet til Handelsfaget, men gik saa til Banevæsenet og var ansat ved Statsbanen fra 1886 til 1890, derefter Stationsforstander i Aalbæk ved Skagensbanen

1890—99 og siden Forstander i Dybvad. Han har taget virksom Del i Byens Ve og Vel og er en imødekommende og afholdt Mand. For nylig er han gaaet af som Formand for „Haandværker- og Borgerforeningen“.

Pallesen er Repræsentant for F. F. Banen i Privatbanernes Hjelpekasse. Dybvads Spareforening „Juleglæden“ interesserer han sig meget for og var dens Kasserer i en Aarrække.

Skrædermester *Søren Lendal* er født 1879 i Brædstrup Sogn, har lært hos Skræder P. Olsen, Astrup, derefter arbejdet forskellige Steder, bl. a. 5 Aar hos Skræder Sørensen i Dybvad, hvis Forretning han overtog i 1905 og som siden er fortsat og udvidet til at omfatte 1. Kl.s Skræderi og Herreekvipering. Byens største Forretning i Branchen,

Førstelærer *N. H. Nielsen* er født 1870 paa Fyn og uddannet paa Skaarup Statsseminarium samt deltaget i forskellige Kursus. Holder alm. Aftenskole med Tegning og Bogføring.

Nielsen er Medlem af Kommnehjelpekassen siden 1910 og af Sogneraadet siden 1913, Formand for 49. Kreds af Danmarks Lærerforening fra 1912, fhv. Formand for Foredragsforeningen m. m.

S. A. CHRISTENSEN

BROVST BY

Man behøver ikke at være Historiker for at høre, at Navnet Brovst betegner noget gammelt; den middelalderlige Klang er der. Og det er næppe ganske tilfældigt, at Byen, som er en af de gamle Terrænbyer ved Limfjorden, blev bestemmende for Sognets Navn. Det er mærkeligt, fordi der er flere gamle Byer i Sognet, og den ligger i det udstrakte Sogns (ca. 1 $\frac{1}{2}$ Mil i Øst—Vest) vestligste Ende, men at udlede Grunden vil alene af Pladshensyn føre for vidt; her skal kun peges paa Kendsgerningen, som viser, at Byen igennem Tiderne har forstaaet at hævde sig.

Brovst Kirke

Ganske vist er Byens Historie i gamle Dage knyttet nøje sammen med den gamle, interessante Herregaard Bratskov, hvorfra der trods alt udgik en vis Kultur, der maatte sætte Spor. Jeg skal lige nævne en Mand saa langt ned i Tiden som Justitsraad Ole Tønder Lange († 1814), som i mange Henseender var langt forud for sin Tid og havde stor Betydning for Egnen. Men vi skal jo kun følge Udviklingen de sidste 30 Aar. I Begyndelsen vil vi Gang paa Gang støde paa én bestemt Mand saa ofte, at man næsten maa indrømme, at Egnens Historie ogsaa er hans. Denne ejendommelige Mand er Rasmus Thorsøe Bruun, R. af D. og Dbmd., fra Boelsgaard († 1902). Endnu omkring 1890 er vi i den gode, gamle Tid, da Deligencen sneglede fra Aalborg til Thisted. Skulde man til Brovst, stod man af ved Korsvejen nedenfor Bratskov Møllegaard og fulgte Kirkevejen mod Syd; lidt Nord for Landevejen havde man Bratskov, som gjorde sig ganske anderledes gældende i

Landskabet end nu; thi der laa dengang kun et Par Huse langs Vejen mellem den og Landsbyen.

Mod Vest ad Landevejen lige nedenfor Møllegaarden ligger Boelsgaard. Til denne Gaard kom R. Bruun som ganske ung. Kundskabsrig var han ikke, han havde kun gaaet i Almueskolen, men havde en god, sund Forstand, som han brugte, og hurtigt blev der lagt Mærke til ham. Hertil kom, at han i høj Grad var godgørende, han hjalp baade med Raad og Daad. Snart kom han i Sogneraadet og siden i Amtsraadet, hvoraf han var Medlem i næsten en Menneskealder.

Oprindeligt var der Brevsamlingssted hos hans gode Ven, P. Christensen i Møllegaarden; derfra blev det flyttet til Ø. Svenstrup Kro, men det var paa Bruuns Initiativ, at Egnen fik sit regnskabsførende Posthus i Bygningen lige overfor Kroen.

Som Landvæsenskommissær kom Brovst Sogn til at takke ham for, at det fik gode Veje og Vandløb, og som Amtsraadsmedlem skyldtes det ham, at Amtet opførte et efter Datidens Forhold godt og velindrettet Sygehus i Brovst. Det var ogsaa ham, der fik oprettet Apoteket, som iøvrigt først var Hjælpeapotek fra Kettrup, men siden blev selvstændigt; og i Forbindelse hermed skaffede han Byen (og Egnen) en Læge. Desuden bør nævnes som Bevis paa, at man ogsaa udadtil skattede hans rige Evner, at han i mange Aar var Formand i Bestyrelsen for Jydsk Husmandskreditforening.

Men hans største Fortjeneste ligger maaske dog i hans Arbejde (sammen med fhv. Landstingsmand Lars Jensen, Lunde) for Banen Aalborg—Fjerritslev. Ingen drømte dengang om, at der snart skulde skyde en ny By i Vejret, en By, som nu maa regnes blandt de betydeligste paa nævnte Strækning — undtagen maaske Rasmus Bruun.

Førend vi imidlertid gaar over i den nyeste Tid, maa jeg dog ikke slutte denne lille Nekrolog uden at nævne, at det ogsaa var Bruun, der sammen med Lærer Kjær († 1911) gav Stødet til Oprettelsen af Brovst Sogns Sparekasse (hvorom nedenfor), og at det ikke mindst skyldtes hans utrættelige Arbejde, naar der nu staaer en stor og prægtig Plantage — bedst kendt under Navnet Annebjerg Plantage og Tingskoven.

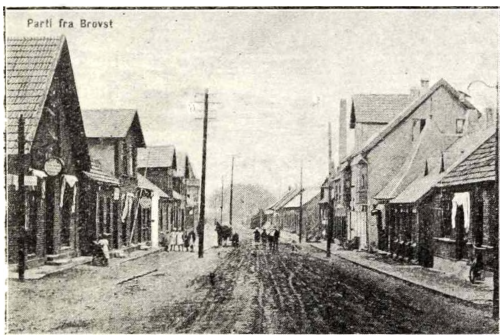
Samtidig med al denne offentlige Virksomhed blev Boelsgaard drevet som en Mønstergaard. Intet Under at Bruun blev Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

For Fuldstændighedens Skyld tilføjer jeg kun, at Bruun havde Selvkritik nok til at frasige sig sine offentlige Hverv, før han

blev affældig, og at han aldrig nogen Sinde tænkte paa egen Fordel.

En anden Slægt, der ogsaa har haft Betydning for Sognet og Egnen, fra samme Tid, finder vi i Møllegaarden. Hos Peder Christensen var, som ovenfor nævnt, en Tid Brevsamlingssted, og her samledes Egnens Folk i de Tider til Drøftelse af Tidens Spørgsmaal, for at hente Aviser og Breve, og her stiftedes Brovst Sogns Sparekasse med P. Christensen som Formand; dette var han dog nok kun af Navn, af Gavn blev det den ældste Søn, Chr. Pedersen, der 16 Aar gammel overtog Ledelsen. Men man vidste, at P. Christensen var en Mand, man kunde stole

paa. Sparekassen blev stiftet i 1869 med 300 Rdl. i Indskud fra Sognets Beboere. Til Sammenligning tjener, at den nu har en Omsætning paa betydeligt over 1 Mill. Kr., men

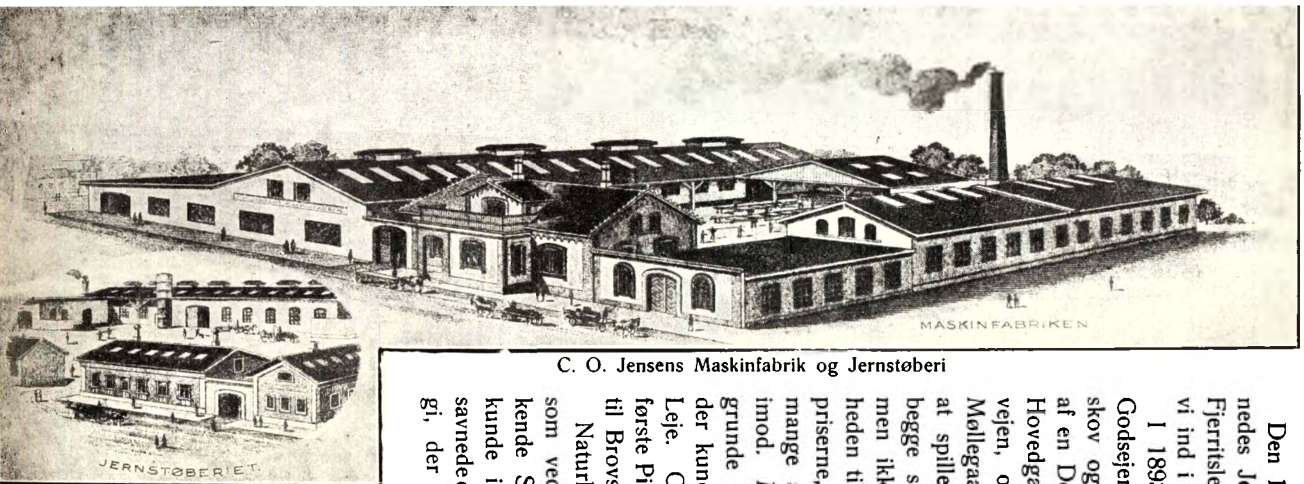

stadig samme Formand. Her

Parti fra Brovst

behøves ingen Kommentar til Ledelsen. Da Chr. Pedersen siden købte Gaarden „Aldershaab“, flyttede Sparekassen med, og atter derfra med ham op i hans stilfulde Villa i Brovst Stationsby. Forøvrigt har Chr. Pedersen været Sogneraadformand, Herredsvurderingsmand til Husmandskreditforeningen i 30 Aar, i mange Aar gjort et fortjenstfuldt Arbejde for Ædrueligheden, bl. a. som Formand for Hanherredernes Afholdskres, og endnu er han Vejassistent for Ø. Han Herred og en Del af Hvetbo Herred.

Hans yngre Broder, Jens Pedersen († 1915), der efter Forældrenes Død sammen med en Søster blev boende i Møllegaarden, var ligeledes Medlem af Sogneraadet og desuden af Menighedsraadet, og han var Medstifter af Brovst Sogns Afholdsforening. At Afholdsforeningen i Brovst Sogn blev en af de største i Landet, skyldes ikke mindst Familien Pedersens uegennyttige Arbejde (siden er Afholdsforeningen bleven delt i tre: Brovst, Halvrømmen og Røgild).

C. O. Jensens Maskinfabrik og Jernstøberi

Den 19. Marts 1897 aabnedes Jernbanen Aalborg—Fjerrislev, og hermed rykker vi ind i et nyt Afsnit.

I 1893 købte nuværende Godsejer Hane-Schmidt Brat-skov og blev dermed Ejer af en Del af Jorden mellem Hovedgarden og Landevejen, og Resten hørte til Møllegarden. Dette kom til at spille nogen Rolle, idet begge solgte Byggegrunde, men ikke benyttede Lejligheden til Spekulation i Jordpriserne, hvad der skete saa mange andre Steder, tværtimod. Man solgte Byggegrunde og byggede Huse, der kunde faas til en rimelig Leje. Og snart mødte de første Pionerer: Begyndelsen til Brovst Stationsby.

Naturligvis gik det her som ved alle de nyopdunkende Stationsbyer: mange kunde ikke slaa Rod eller savnede den nødvendige Energi, der skal til for at oparbejde en Forretning — og maatte fortrække igen.

Af de første, der kom, er der kun 4 tilbage: Maskinfabrikant C. O. Jensen, Uhrmager og Guldsmed J. Jacobsen, Skræder N. Sørensen og

Træhandler L. Jensen. Men Betingelserne var der, naar blot de rigtige Folk kom, og i de sidste 10—15 Aar har Stationsbyen været i usædvanlig Fremgang.

At nævne alle, der har bidraget hertil, er haabløst; det er vel nok saadan, at hver Borger, større eller mindre, har givet sit Bidrag, hver har baaret sin lille Sten til Bygningen, og jeg vil meget nødigt, at det, naar jeg i det følgende ikke omtaler flere Virksomheder eller Mænd mere indgaaende, maa blive opfattet som Mangel paa Interesse for deres Gerning.

Vi gaar frem saa vidt muligt i kronologisk Orden, idet vi begynder med C. O. Jensens Maskinfabrik. Man kan ikke undgaa at lægge Mærke til det store Kompleks, hvori beskæftiges ca. 50 Mand, som har travlt med at forarbejde det raa Støbejern, der kommer fra Støberiet, som ogsaa tilhører C. O. Jensen. Og det er baade interessant og lærerigt at følge denne Mands hele Virke. Da han flyttede fra Tranum Sogn til Brovst, sad han i smaa Kaar, og somme Tider var Udsigterne mindre lyse, men med stiltfærdig, seig Energi tog han fat paa Forhindringerne. Gentagne Gange byggede han, udvidede og forbedrede, og naar en Ting ikke vilde gaa, tog han fat paa noget andet. Og i Dag staar han som Ejer og Leder af en Virksomhed, der især gennem anerkendte Vindmotorer, Tærse- og Rensemaskiner har gjort Navnet Brovst kendt langt ud over Landet. Ingen anden Virksomhed her paa Egnen sysselsætter tilnærmelsesvis saa mange Arbejdere.

Uhrmager og Guldsmed Jacobsen havde i Førstningen kun sin Uhrmagerforretning; den gik ganske vist godt efter Forholdene og ernærede sin Familie, men det viste sig ret hurtigt, at Jacobsen hører til de Naturer, der driver paa deres Forretning — og ikke omvendt. Han fik Ideen, at der manglede en Guldsmed i Brovst, og da han havde de nødvendige Forudsætninger, opnaede han Bevilling. Han har efter at have købt Ejendommen, som ligger midt i Byen, udvidet Lokalerne, og han leder nu en Forretning, der er bekendt for sit kurante Lager samtidig med, at den er godt assorteret.

I lang Tid havde Landboerne i den vestlige Del af Sognet været knyttet til fire forskellige Mejerier; Sønderøxe, Jægerum, Torslev og Tranum. Straks efter Banens Aabning opstod Tanken om at samles om et, der saa skulde opføres ved Brovst St., og i August 1898 var Planen realiseret. Andelsmejeriet Brovst har ganske naturligt ført Omegnens Folk til Byen og kan derfor ikke forbigaaes. Det hører til de største og bedst

indrettede paa Egnen og blev anlagt med ualmindelig Forudseenhed. Det begyndte Driften med ca. 2 Mill. Pund Mælk og behandler nu 4½ Mill. Pund aarlig, uden at det har været nødvendigt at udvide.

Det har altid været ledet efter gode Principer og indfører stadig de moderne Forbedringer. Dets Formænd har til Dato været: Claus Østergaard (forh. Østergaard, Brovst), der forestod Opførelsen, Chr. Pedersen, forh. Aldershaab, Mads Sørensen, Brovst, og den nuværende Formand, H. Hasselbalch, Vils-

N. V. Terndrups Kolonial- og Foderstofforretning

bæksminde. — Som en Imødekommelse til Stationsbyen har Mejeriet aabnet et Udsalg, hvor Befolkningen altid til rimelige Priser har kunnet hente sin Forsyning.

Udadtil har Brovst Mejeri sin gode Klang gennem sin dygtige Bestyrer, Chr. Christensen, der har ledet Driften siden Opførsen og som er Indehaver af en Mængde værdifulde Præmier — 40 igennem 18 Aar.

Omtrent samtidig, Oktober 1898, kom Købmand N. V. Terndrup til Byen. Han er uden Tvivl den Mand, der i det sidste Tiaar har været mest nøje knyttet til Byens Udvikling, og som har vist sin By en ikke sædvanlig Interesse, og da han tillige er en energisk Mand, hurtig i Tanke og Handling, er det ganske naturligt, at han snart blev den førende. Dette er imidlertid ikke nogen Nekrolog, der skal skrives, og da han er en

Mand i sin bedste Alder, vil jeg kun tilføje, at der næppe kan være Tvivl om, at han ogsaa fremtidig vil lægge sine rige Arbejdsevner ind, naar det gælder et Foretagende, der tjener til Byens Fremme.

De første Aar boede han til Leje hos daværende Købmand Nielsen (en af Byens Pionerer), som drev en betydelig Trælasthandel, og Terndrup havde da kun Kolonialforretningen. Men det blev hurtigt hans Virksomhedstrang for smaat, og efter at have bygget paa Hjørnet ved Korsvejen har han nu ganske

Interiør fra N. V. Terndrups Kolonialforretning

afgjort den største Landforretning i flere Miles Omkreds. Hans Forretning minder i meget om de gamle Købmandsgaarde, hvor Omegnen hentede sit Behov lige fra Trælast, Støbegods og Foderstoffer til Kaffe og Sukker.

Et af de første Foretagender, han lagde sig i Selen for, var Oprettelsen af Brovst Vandværk. Der var mange Forhindringer at overvinde, men det gik. Oppe paa Møllebakken rejstes Vindmotoren til at trække Pumpen, og i 1904 kunde Værket begynde sin Virksomhed. I 10 Aar var Terndrup Formand for Selskabet. At det viste sig, at Vandværket stadig maatte og maa udvides, beviser kun, at Byen ikke er gaaet i Staa.

Den 2. Februar 1906 holdt Brovst Haandværker- og Borgerforening Stiftelsesfest. Da denne Forening i sig selv har Krav paa Interesse, vil vi omtale den lidt nærmere. Dens før-

ste Formand blev Maler Bjørn, men allerede efter et Aars Forløb blev han afløst af Købmand Terndrup, som siden har sidet urokkelig i Formandsstolen.

Foreningen har siden 1907 holdt Teknisk Skole (hvorom siden) hver Vinter, og har ladet afholde 2 Udstillinger i 1908 og 1912. Særlig den sidste er nævneværdig, og den fik en fortjent god Modtagelse i hele Egnens Presse. Haandværkerne og de Industridrivende havde præsteret noget virkelig smukt og godt. Der er da næppe heller Grund til at tro andet, end at denne Udstilling har været medvirkende til at forøge Byens Omsætning. Samtidig var her Husflidsudstilling, en interessant og værdifuld Udstilling af Antikviteter, der udelukkende var samlet fra Egnens Hjem.

Iøvrigt har Foreningen glædet sine Medlemmer ved Afholdelse af Foredrag og Koncerter, og hvert Aar holder den efter Tradition Fest paa Stiftelsesdagen og Sommerfest i Bøge-Bakker.

I 1914, da der ud over hele Danmark var stærk Stemning for at glæde og hædre de gamle Veteraner, tog Købmand Terndrup Initiativ til en større Festlighed i Brovst for hele Ø. Hanherred. En Kommite blev nedsat, og Veteranfesten d. 24. Juli 1914 vil ganske sikkert staa for Egnens gamle som en uforglemmelig Oplevelse. Festen fik et stilfuldt og værdigt Forløb og fandt en meget stor Tilslutning. At referere den nøjere er fristende, men jeg skal nøjes med at minde om, at Festtalen for de gamle blev glimrende holdt af fhv. Konsejlspræsident Klaus Berntsen.

Iøvrigt har Købmand Terndrup en Mængde Tillidshverv, som i denne Forbindelse bør anføres. I Perioden 1909—13 var han i Sogneraadet, og ved Suppleringsvalget 1915 blev han valgt igen. Han har siden 1908 været Formand i Hanherredernes Handelsforening, siden 1904 i De nordjyske Købmænds Understøttelsesforening og er i Bestyrelsen for Centralorganisationen for Detailhandlerforeningen i Jylland.

Førend vi gaar videre vil det falde naturligt at indskyde lidt om Kirken og Skolen.

Indtil 1883 fandtes i Sognet kun en Kirke, Kirken i Brovst, men nævnte Aar kom Kirken i Langeslund. Her skal kun fortælles om Brovst Kirke.

I Almindelighed plejer der altid at være en Forbindelse mellem de gamle Herregaardsslægter og Kirken. Dette, i hvert Fald synligt, kan ikke siges at have været Reglen for Bratskovs Vedkommende. Ejerne af Godset har maaske nok søgt Brovst

Kirke, men ofret noget, der kunde tjene til dens Udsmykning ned gennem Tiderne, er der ikke Tale om paa et Par Undtagelser nær. Om Major Frands Rantzau fortælles, at han 1729 satte Kirken „i god og prydelig Stand“. Han lod lave en ny Altertavle, Prædikestol og et smukt Pulpitur for sig og Familie. Det er hans Vaaben (og Fru Margrethe Rodstens Vaaben), der endnu kan ses paa Altret over Billedet. I Sakristiet eller Runddelen bag Altret ligger Falk Gjøe og Palle Rantzau begravede.

I 1886 kom Pastor Wiel-Lange til Brovst. Han interesserede sig meget for Kirkens Udsmykning, og i hans Præstetid (han tog sin Afsked i 1912) skete væsentlige Forandringer. Da han var meget musikalsk — han fik som Komponist det Ankerske Legat til en Studierejse til Syden — er det kun naturligt, at Kirken

Brovst Grynmølle (N. V. Terndrup)

fik sit Orgel; men det blev ogsaa paa hans Initiativ, at der kom de kønne Lysestager paa Stolene, en Kokosløber op igennem Kirken og ikke mindst, at Kirken fik sit dejlige Alterbillede: De to Disciple i Emaus. Endvidere blev i samme Periode to smukke Lysekroner skænket Kirken af Claus Østergaard, daværende Ejer af Østergaard i Brovst, to prægtige syvarmede Lysestager af Enke Karen Kronborg, Nørre Skovsgaard, og et Skib, særdeles smukt udført, af Oberstløjtnant Penich, som boede her i Brovst i mange Aar. Og naar Brovst Sogn fik en Skoleplan, som er den bedste langt omkring, med saa nær som muligt Halvdagsskole, skyldes det ikke mindst Pastor Lange.

Hans Eftermand blev nuværende Pastor Forman.
 Ud over nogen indremissionsk Bevægelse var der dengang,
 1912, ikke noget stærkt Menighedsliv i Sognet. Jeg skal blot

R. T. Bruun †

Dir. H. Platen-Hallermund

Købm. C. Thøgersen

Apotheker Th. C. Hansen

Apotheker Hans Ernst

Mejeribest Chr. Christensen

Brygger J. M. Mortensen †

anføre, at det er lykkedes Pastor Forman at samle en Menighed om Kirken samtidig med, at han har gjort og gør et betydeligt Arbejde, der har vundet almindelig Anerkendelse, for de unge i Sognet.

Som Formand for Værgeraadet har Pastor Forman vist stor

Sympati for de Børn, der er kommen paa Livets Skyggeside. For Tiden arbejder den afholdte Præst for Anskaffelse af et nyt Orgel til Kirken, som derfor antagelig inden ret længe vil være forsynet med et moderne Pibeorgel (og elektrisk Lys).

Kort efter, at Pastor Forman kom til Egnen, blev den gamle, faldefærdige Præstegaard revet ned og erstattet af en ny, stilfuld Præstebolig. Endvidere er ved Kirken opført en Rejsestald. Og det gamle Missionshus, som har holdt „25 Aars Jubilæum“, og som ligger i den gamle By, vil sandsynligvis i Løbet af et Aars Tid blive flyttet op til Stationsbyen.

Indtil Banen kom til Brovst, var Skolerne i gl. Brovst og Fredensdal tilstrækkelige til at tage

Børnene. Medens Fredensdal flere Gange har skiftet Lærer, er dette ikke Tilfældet med Byskolen. Her har N. C. Andersen virket siden 1893, har gjort et fortjenstfuldt Arbejde og vundet almindelig Agtelse. Han er en stærkt samfundsinteresseret Mand, der bl. a. har gjort et stort Arbejde for Afholdsbevægelsen i Sognet, og lige siden Mejeriet blev bygget, har han været dets Kasserer.

Allerede i 1900 var Stationsbyen vokset saa stærkt, at det var nødvendigt at opføre en ny Skole der, og i Januar 1901 blev den taget i Brug. Denne Skoles Vækst er slet ikke noget daarligt Maal for Stationsbyens. I 1901, da Skolen aabnedes, havde den ca. 40 Børn, nu i Januar 1917 har den 115. Ja, for kort Tid siden har der været ca. 130 Børn. Den er nu en Dobbelt-skole. Førstelæreren, S. A. Christensen, blev kaldet til Stationsskolen i Jan. 1901 og har arbejdet der siden, medens der jævnlig skiftes Andenlærer.

Efterhaanden, som der kom flere Haandværkere til Byen,

M. C. Henriksens' Møbel- og Maskinsnedkeri

indsaa man, at man skyldte Lærlingene at starte en teknisk Skole. Som ovenfor omtalt begyndte denne sin Virksomhed i 1907 og har været til god Nytte for de Lærlinge, der har søgt

Fabrikant C. Bach

Snedkerm. M. C. Henriksen

Førstel. S. A. Christensen

Købmand N. V. Terndrup

Fabrikant C. O. Jensen

Farver N. O. Petersen

Brygger Chr. Mortensen

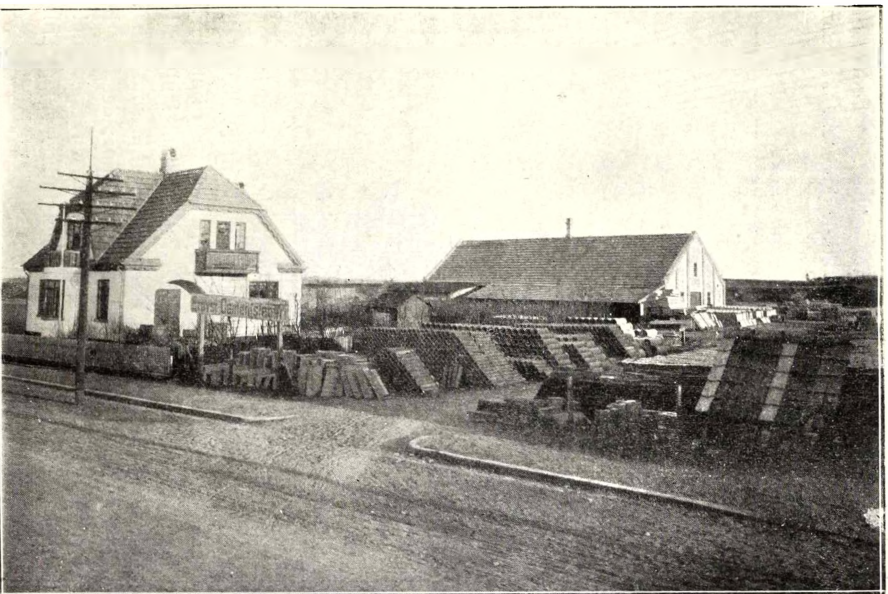
Fabrikant H. Rasmussen

den. Der undervises 4 Aftener om Ugen. Fagene er Tegning, Dansk og Regning. Der har hidtil været lejet Lokale, men der tales for Tiden om at skaffe egen Bygning.

Af religiøse Bevægelser udenfor Folkekirken er der Grund til at nævne Baptismen. Der er her i Brovst en efter Forholdene

betydelig Menighed, som i 1912 har opført en smuk og rummelig Kirke. Dens Præst, L. Jørgensen, er en begavet og sympatisk Mand, som ogsaa idendfor sine Trosfællers Kredss er atholdt.

Af folkelige Bevægelser paa Egnen naar ingen op ved Siden

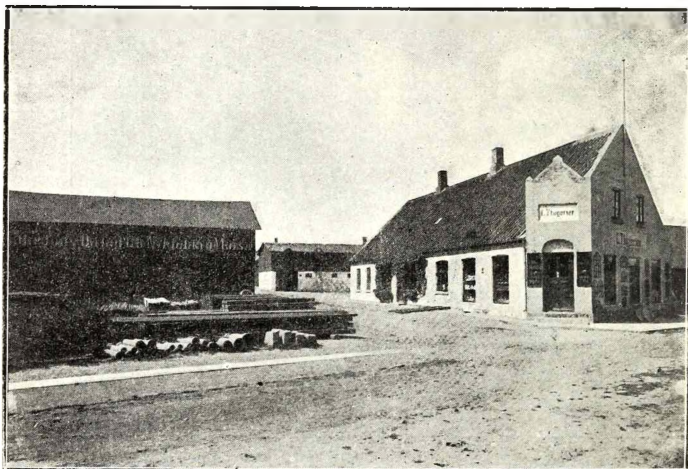
Carl Bachs Cementvarefabrik

af Afholdsbewægelsen. Da den allerede er nævnt flere Gange før, skal jeg kun anføre, at Sagen ikke alene støtter sig til de organiserede Afholdsfolk, men har almindelig Sympati. Da der derfor i 1902 var Tale om Kro eller Afholdshjem, var Stemningen langt overvejende for det sidste. Der blev dannet et Aktieselskab, og Brovst Afholdshjem blevbygget. Det har gen-

tagne Gange været restaureret og udvidet, og skønt det maa indrømmes, at det er godt og tidssvarende indrettet, er der næppe Tvivl om, at der snart maa en ny Udvidelse til, hvis det vedblivende skal følge med Byen.

De stedlige Afholdsforeninger er: Brovst Afholdsforening, N. I. O. G. T. og Blaa Kors.

I politisk Henseende skal jeg kun oplyse, at Brovst Sogn hidtil har haft Valgsted for Halvrimmenkredsen. Folketingsmanden er Carl Sørensen, Øland.

C. Thøgersens Kolonial-, Trælast- og Støbegodsforretning

Efter denne lille Redegørelse vender vi atter tilbage til de Virksomheder og Mænd, der i de senere Aar staar i umiddelbar Forbindelse med Byens Udvikling. I 1907 kom Hulthin Rasmussen til Byen. Han startede en Maskinfabrik, som han ved Flid og Udholdenhed fik ind i det rigtige Spor; det blev ham nemlig klart, at det gjaldt om at fremstille en Specialitet og fremstille den godt og saa billigt, at den kunde optage enhver Konkurrence. Denne Specialitet fandt han i „Radrenseren“. Det er interessant at erfare, hvor snildt og maskinmæssigt, den fremstilles — og derigennem billigt. At den ogsaa er god, har man Lov til at slutte af, at han hidtil ikke har kunnet dække Efterspørgslen, og at Landets største Grosserere og Forhandlere fører den. Og samtidig gik Rasmussen med Planer af en ganske anden Art. Han vilde opføre et Elektricitetsværk, der skulde forsyne Byen og Omegnen med Lys og Kraft. Den

15. Oktober 1903 straaledede det hvide Lys ud over Brovst. At han ogsaa her saa rigtig paa Tiden, behøver man kun at gæste Egnen for at se; det bliver mere og mere almindeligt, at Fabrikerne og Landmændene indlægger den konstante Kraft. Ja, endog Nabobyen Skovsgaard forsynes fra Brovst Elektricitetsværk. Værket, som ligger omtrent ved Korsvejen, er moderne og godt indrettet, og med Forudseenhed er det opført, saaledes, at der er Plads til Indlæggelse af større Maskiner og andre Udvidelser. I det hele beskæftiger Rasmussen 15—20 Mand.

En anden Virksomhed, der ligeledes beskæftiger et ret anseeligt Antal Arbejdere er „Brovst Dampteglværk“. Det blev startet i 1906 som Aktieselskab med Godsejer Hane-Schmidt, Bratskov, og Proprietær Rendbæk, Boelsgaard, m. fl. som Aktionærer. Det er stort anlagt, og Produktionen har siden Værket i 1907 fik sin nuværende dygtige Direktør H. Platen, varieret fra 11—1,500,000 Mursten aarlig. Men desuden fabrikeres haandstrøgne Mursten og Rør i alle Dimensioner. Om Sommeren er der 16—18 Arbejdere, om Vinteren 6—8.

Og endelig i 1910 voksede en Industri frem, som er i fuld Udvikling, nemlig Brovst Cementstøberi. Lige kommen hjem fra Amerika, hvor Carl Bach havde arbejdet meget med Cement, bragte han et frisk Pust til Byen. Et lille Støberi, som han købte, fik han hurtigt Liv i, og nu er det et anseeligt Foretagende, der holder op til 15 Mand i stadigt Arbejde. Enhver, der færdes ad Landevejen, vil uvilkaarligt lægge Mærke til Bachs kønne Villa og Cementstøberi, der bogstavelig talt er ved at drukne i en Uendelighed af Cementrør, Cementtagsten og andre Cementvarer. Den store Grusgrav bagved er et talende Vidnesbyrd om Forretningen. Men Bachs store Arbejdsevne er ogsaa i andre Henseender taget i Brug; ikke alene driver han betydelig Entreprenørvirksomhed som Brobygning, større Kloakanlæg o. lign., men ogsaa selve Byen og Forretningstilværelsen lægger tit Beslag paa hans Tid. Siden 1914 har han f. Eks. været Formand for Brovst Vandværk, hvor han har gjort og gør endnu et stort Arbejde for at faa Vandværket, der efterhaanden var blevet for lille til Byens Forbrug, tilstrækkeligt ydende. Udadtil er han Formand for Foreningen af Cementvarefabriker i det nordlige Jylland og i Bestyrelsen for Dansk Cementvareindustri.

Ja, jeg ved saa godt, at Brovst iøvrigt har en stor Stab af dygtige Forretningsfolk og Haandværkere, men et Sted skal der jo altid standses; dog tror jeg, for at Billedet kan blive

nogenlunde rigtig, at de Erhverv, der i hvert Fald tilsyneladende er groet fast, bør nævnes. Jeg anfører da blandt *Haandværkerne*:

Snedkerne Henrichsen (Maskinsnedkeri) og Christensen
(Møbelsnedker),
Tømrer Simonsen,
Malerne Myrup og Bjørn,
Slagterne L. Jepsen, O. Hansen og L. P. Jensen,
Skomager og Barber L. P. Larsen og Skomager Sørensen,
Sadelmagerne Poulsen og Hansen,
Bagerne C. Jensen (Andelsbageriet) og Færch Jacobsen,
Skræderne N. Sørensen og J. J. Berg (Herreekvipering),
Smedene Thorup og Svendsen,
Murerne Munk og N. Madsen,
Kæretmager Knøsgaard (Vognfabrik),
Gørtler Kirketerp,
Fotograf Daugaard,
Bødker Christiansen (Røgeri),
Gartner Petersen,
Drejer J. P. Andersen,
Træhandlerne L. Jensen, Sørensen og F. Madsen.

og blandt *Forretningsfolkene*:

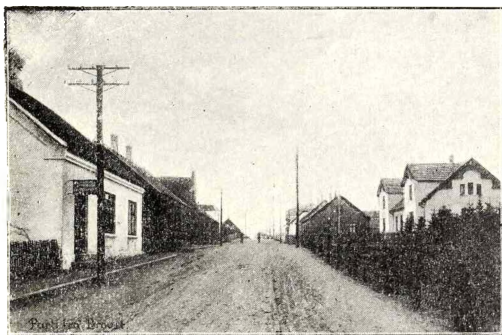
Købmændene Thøgersen, N. O. Petersen, A. Petersen,
Sæbe-, Kaffe- og Smørhandelen ved M. Lyngø,
Brugsforeningen for Brovst og Omegn (V. Thorndal),
Boghandler Knudsen,
Manufakturhandlerne A. C. Larsen og Anna Djernes,
Trikotageforretning ved Christiane Andersen,
Modehandel ved Johanne Møller,
Dameskræderi ved Elise Sørensen,
Ølhandler Hansen,
Brovst Ølbryggeri ved Chr. Mortensen,
Vognmand Gundersen,
Afholdshjemmet (Anton Larsen).

Jeg har hermed igennem det foregaaende søgt at anskueliggøre, hvordan Brovst Stationsby og tildels den gamle By er opstaaet, og man vil maaske have lagt Mærke til, at de to Byer ikke er behandlede skarpt adskilte, men i Grunden som hørende sammen. Dette er gjort med velberaad Hu, og jeg tror med Rette. — Naturligvis var det ikke uinteressant noget udførligere at have beskæftiget sig med Landsbyens Tilblivelse, men det ligger uden for denne Bogs Rammer.

De lokalt kendte vil til enhver Tid trække en Grænse, der

vil være mere eller mindre flydende. Og for den fremmede maa vi gøre opmærksom paa, at naar der ved Fjerritslev Banen blev en Station, som kom til at hedde „Brovst“, saa var det, fordi der var en By, der hed saadan og som i Virkeligheden danner Grundlaget for senere Bebyggelse. Og desuden havde Brovst adskillige Fordele for Tilflytterne. Jeg har alle-nævnt, hvordan Jorden var ret billig at erholde. 1 □-Alen af bedste Beliggenhed kostede dengang 33 Øre — ja, endnu kan der faas gode Byggegrunde for 50 Øre pr. Kvadratalen. Endvidere var der dens Slags Fortrin, som vi nu engang alle sætter Pris paa: Sygehus, Apothek og Læge. Sygehuset var Amtssygehus. Den daværende Læge, Hagen, var ene mellem

Fjerritslev og Nørresundby. — Nu er der Læger baade i Skovsgaard, Birkelse og Aabybro, men Brovst kom først og tog Fordelene. Det samme gælder til en vis Grad for Apotheket; det har dog endnu et godt Op-

Parti fra Brovst

land, de nærmeste ligger i Fjerritslev, Saltum og Nørresundby. Det er derfor indlysende, at det igennem Aarene har haft en til Befolkningstætheden svarende Fremgang. Dets nuværende Ejer H. E. Ernst, der kom hertil Aar 1911, var tidligere Apoteker og Konsul paa Island, og hans Navn vil være landskendt fra hans Arbejde for Foreningen til Dyrenes Beskyttelse.

I mange Aar var Sygehuset dog ikke stærkt benyttet. Det er i Grunden først i de senere Aar, at det er gaaet op for Befolkningen, at den Syge der faar den bedste og mest rationelle Pleje. Hvad nu enten Aarsagen skal søges deri eller andet Steds, er der her Lejlighed til at fortælle, at Brovst Sygehus i sin nuværende Læge, Vestergaard, har en Mand, der i ganske usædvanlig Grad har sine Patienters Tillid, og i Frk. Nielsen en Sygeplejerske, der er ubestridt dygtig og samvittighedsfuld. Kendsgerningen er, at Sygehuset for Tiden er meget for lille, og at der allerede er købt Byggegrund nærmere Stationen til

Opførelse af et nyt og større. Bliver det Virkelighed med Flytningen, hvad det maaske nok gør, vil det til den Tid være rimeligt at afgøre, hvem der har taget Affære og iøvrigt Grundene dertil. Foreløbig maa det være nok at meddele, at Sygehusets Formand, fhv. Amtsraadsmedlem Cortsen (Dbm.), og Kassereren, Proprietær Hasselbalch, Vilsbæksminde, i Forbindelse med Læge Vestergaard ikke har været uvirksomme Tilskuere.

Ligesom der var langt mellem Lægerne, gjaldt det samme Dyrlægerne; ogsaa her var Brovst den heldige. Nuværende Dyrlæge Wigh har en meget stor Praksis og er kendt som en dygtig og energisk Mand, som enhver Landmand trygt henvender sig til.

Baptistkirken i Brovst

Af de øvrige smaa Behageligheder, som Byen byder paa, har vi allerede hørt om Vandværket og Elektricitetsværket. Jeg nævner dem da ogsaa kun igen, fordi Brovst i de seneste Aar har faaet en

Bebyggelse, hvortil de sikkert har været en ret medvirkende Aarsag.

Der er nemlig flyttet til Byen Folk, der har solgt deres Landejendomme eller lign., i hvert Fald Mennesker, som ønsker saadanne Fordele. Resultatet er blevet, at Bebyggelsen ned imod den gamle By er i livlig Vækst. Og efter den Mangel paa Lejligheder, der altid har været, men i de sidste Aar har været næsten pinlig, er der Grund til at tro, at de faa Hundrede Meter mellem den nuværende Stationsbys Grænse og Kirkebyen i overskuelig Fremtid vil være bebygget.

Foruden Brovst Sogns Sparekasse har Byen fornylig faaet en Bank, idet Den danske Andelsbank har oprettet en Filial. De første 6 Uger var Balancen c. 200,000 Kr., Tilsynsførende er Proprietær Nørgaard, Østergaard, og Husejer Anders Olsen (Formand for Brugsforeningen). Det er førstnævnte, der har taget Initiativet for at faa Tanken til Virkelighed, men desuden

er denne energiske Mand i nøjeste Forbindelse med et meget stort Arbejde, der vil faa vidtrækkende Betydning for hele Eggen: Dæmningen fra Øland til Attrup. Arbejdet er anslaaet til ca. 230,000 Kr., hvoraf Staten betaler Halvdelen, og der vil indvindes mindst 3,000 Td. Land. Man venter at faa Arbejdet bortliciteret i Februar 1917.

Endelig staar naturligvis Stationen med god Forbindelse til Omverdenen, Post og Telegrafstation. Der er hurtig Ekspedition af Postsager, idet Byen faar Post tilbragt to Gange daglig og Søndagspost. Stationsforstander Poulsen, som er almindelig afholdt, har med afgjort Dygtighed bestridt den stærkt voksende Trafik.

Flere Gange har Baneledelsen maattet udvide Lokaliteterne, og en ny Udvidelse er man i Færd med.

At dette har været nødvendig, vil nedenstaaende Tal give Begreb om, samtidsig med, at de taler deres Sprog

om Byen. Det første Driftsaar befordredes til og fra Brovst: Personer 17,700, Gods 1459 Tons. I Driftsaaret 1915—1916: Personer 39,000, Gods 8,300 Tons.

Man nødes til at indrømme, at det er en pæn Fremgang i 20 Aar.

Fra Aalborg til Brovst er der cirka 4 Mil og Terrænet er ganske fladt; først ved Brovst bliver det bakket. Og standser man et lille Stykke nedenfor den første Bakke, kan man godt uden at være Lokalpatriot vove at paastaa, at Brovst ligger kønnest af alle Stationsbyer paa hele Strækningen.

Hele Bakkeskraaningen mod Øst er bebygget, og op over de røde og sorte Tage rager Fabriksskorstenene.

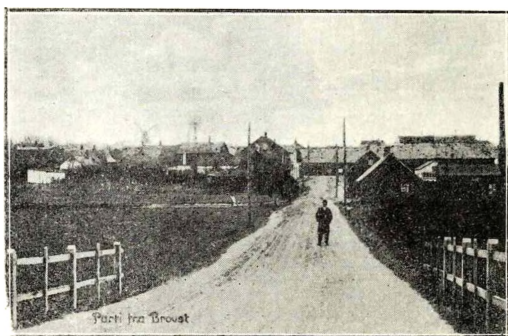
Øverst paa Toppen har man den gamle, kønne Vindmølle og Vandværkets Vindmotor, hvorfra man iøvrigt har den herligste Udsigt; til højre Herregaarden og de dejligste Bakkepartier; til venstre den gamle By med Kirken; og Limfjorden

Brovst Ølbryggeri (Chr. Mortensen)

bugter prægtigt omkring det skovklædte Øland og Attrup Bakker. Mod Vest ligeledes prægtige Bakker og mod Øst den mest udstrakte Udsigt noget Øje vil ønske, man aner i det fjerne Aalborg og den store Vildmose.

Idet vi hermed slutter denne lille Beskrivelse af Brovst og haaber at have faaet det væsentligste med, skal vi blot oplyse, at medens Gl. Brovst har været ret konstant med Hensyn til Indbyggerantal, her er ca. 350, har Stationsbyen den 1. Januar 1917 ca. 700 Mennesker. Altsaa ialt 10—1100 af hele Sognets 3100 Indbyggere.

Parti fra Brovst

Kendte Navne og Datoer.

H. Platen-Hallermund, Landmand og Teglværksdirektør, født 1848 i Fjederholt, Herning. Oplært ved Landbrug og Teglværksdrift. Siden 1907 Direktør for Interessentskabet Brovst Damp-teglværk, Brovst, Fabrikationen ca. 1,500,000 Mursten, Drænrør og Tagsten. Har fra 1873—81 bestyret Landejendom for Kaolin Industri-Selskabet paa Bornholm. I 23 Aar Bestyrer af Aktieselskabet Hasle-Klinker og Chamottestens Fabrik paa Bornholm, Revisor og i Ligningskommissionen for Hasle By. Har 2 Gange faaet Præmie for Teglværksprodukter.

Christen Pedersen, Sparekassebogholder og Vejassistent, født 1852 i Bratskov Møllegaard. Har været Herredsvurderingsmand for Husmandskreditforeningen fra 1881—1902. Medlem af Sogneraadet og dets Formand, Medlem af Bestyrelsen for Landboforeningen i 7 Aar.

Jens Peter Nielsen, Gaardejer, født 1860 i Nørøkse. Sogneraadetsformand i 10 Aar i Brovst Kommune.

C. Thøgersen, Købmand, født 1862 i Klæstrup Skole, Brønderslev. Var i 9 Aar hos det store kendte Firma Chr. Larsen, Manna. Var Købmand i Jerslev By i 12 Aar, ejede saa Østrupgaard, 10 Tdr. Hartkorn, i 10 Aar, har nu været Købmand i Brovst Stationsby i 10 Aar. Medlem af Bestyrelsen for Sønderup-Suldrup Sogneraad fra 1900—1905.

Hans Ernst, Apoteker, født 1862 paa Øen Føhr. Uddannet hos Justitsraad Hansen, Hobro Apotek. Fra 1887—1901 Apoteker og Konsul paa Island, Apoteker i Bøvlingbjerg fra 1902—10 og i Brovst fra 1910. Repræsentant for Foreningen De danske Atlanterhavsøer, Kredsformand for Foreningen til Dyrenes Beskyttelse, Repræsentant for danske Afdeling: Røde Kors. Indehavde paa Island mange offentlige Tillidshverv. Svensk Vasaridder, 1. Kl.s Svenske Berzeliusmedaille, Russisk Stanislausridder, Fransk Akademi-officer, venezuelansk Officer af Bolivar Ordenen, har faaet Dyrebeskyttelsens Sølvmedaille.

C. O. Jensen, Maskinfabrikant, født 1866 i Ø. Svenstrup. Uddannet hos Søren Chr. Andersen, Brovst. 1. Præmie 2 Gange paa Udstilling i Brovst.

Chr. Christensen, Mejeribestyrer, født 1869 i Donslund Mølle. Uddannet paa flere forskellige Andelsmejerier i Jylland. Har bestyret S. Tranders Andelsmejeri fra 1894—98 og herværende siden den Tid. Har i 10 Aar været i Bestyrelsen for Aalborg Amts Mejeristforening og fast Smørdommer i samme Forening i 12 Aar. Er ligeledes Repræsentant for samme Forening som Smørdommer ved de lovbefalede Smørbedømmelser paa Forsøgslaboratoriet i København. Har faaet 40 Anerkendelser for Smørret her i Brovst, bestaaende af Sølvmedaille, Broncemedaille og hæderlig Omtale, har Diplom fra Forsøgslaboratoriet.

N. Valdemar Terndrup, Købmand og Møller, født 1871 i Hune Vestergaard, Hune Sogn pr. Aabybro. Lært hos Købmand Chr. Christensen, Aalborg. Overtog den 1. Oktober 1898 Købmand Niensens Kolonial og Isenkram Forretning, som fortsattes i 9 Aar. Den 1. Oktober 1907 henflyttedes Forretningen til den nyopførte Ejendom og udvidedes samtidig til at omfatte Kolonial, Isenkram, Støbegods, Korn, Foderstoffer, Tømmer, Bygningsartikler og Kul. Købte samme Aar Brovst Mølle, indlagde Motor og optog som Specialitet Fabrikering af Byggryn under Navnet „Praterne Gryn“, Grynene har vundet megen Anerkendelse overalt, hvor de er bleven solgt. Formand for Han Herreders Handelsforening, Medlem af Bestyrelsen for Central Organisationer for Detailhandlere i Jylland, Formand for Brovst Haandværkerforening, Medlem af Brovst Sogneraad, Formand for Understøttelsesforening for nordjydske Købmænd. Tilkendt 1. Præmie paa Udstillingen i Brovst den 2. Marts 1912 og paa Amts- og Herredsudstillingen i Fjerritslev den 4. Juli 1914 for Fremstilling af Gryn.

N. O. P. Petersen, Farver, født 1874 i Thestrup pr. Aalestrup. Lært i Farveriet ved Højslev Mølle pr. Østrup. Deltaget i Kursus for Farvere paa Teknologisk Institut 1913. Har drevet Farveri i Brovst siden 1898 og begyndt Detailhandel i 1914 og driver begge Dele. Har faaet 1. Præmie paa Udstilling i Brovst 1908 og 1. Præmie samme Sted 1912.

S. A. Christensen, Førstelærer, født 1877 i Hobro. Har Præliminæreksamen fra Hobro Realskole 1894, dimitteret fra Gjedved Seminarium 1876. Medlem af Værgeraadet, Revisor i Sparekassen, Medlem af Bestyrelsen for Lærerkredsen for Ø. Han-Herred.

Carl Bach, Cementvarefabrikant & Entreprenør, født 1880 i Tolstrup Sogn. Oplært i blandet Købmandsforretning, har faaet Præliminæreksamen og Handelsskoleeksamen. Lærte Ce-

mentindustri i Udlandet fra 1902—09. Forretningen omfatter Cementstøberi, Grusgrav og mindre Entreprenørarbejde. Formand for Foreningen af Cementvarefabrikker i det nordlige Jylland. Medlem af Bestyrelsen for Dansk Cementindustri, siden 1914 Formand for Vandværket, siden 1913 Medlem af Bestyrelsen for Haandværkerforeningen og Teknisk Skole.

H. Rasmussen, Maskinfabrikant & Elektricitetsværksejer, født 1885 i Bælum. Lært paa Bælum Jernstøberi & Maskinfabrik (Ejer Fabrikant C. F. Nielsen, Bælum) derefter i Tyskland paa forskellige Fabrikker og paa Teknologisk Institut. Maskinfabrikken begyndtes i 1907, har nu en aarlig Omsætning paa ca. 70,000 Kr. i Maskinbranchen. Byggede i 1913 et Elektricitetsværk og leverer derfra Strøm til Brovst Stationsby, Gl. Brovst By, Skovsgaard Stationsby samt en Del Landboere. Formand for kristelig Afholdsforening „Det blaa Kors“ Brovst Afdeling. Medlem af Bestyrelsen for Brovst Teknisk Skole. 1. Præmie for en Tærskemaskine med Ryster paa Udstillingen i Brovst, 1. Præmie for Petroleumsmotorer paa Udstillingen samme Sted i 1912, 1. Præmie af en Radrenser paa Udstilling i Fjerritslev 1912 og 1. Præmie og Sølvmedaille af 1 Radrenser paa Udstillingen i Sæby 1914.

M. C. Henriksen, Snedkermester, født 1887 i Hurup Sogn, Thy. Almindelig Snedkerlære, har besøgt forskellige Tekniske Skoler, samt Kursus paa Teknologisk Institut. Overtog i 1910 en gammel Trævarefabrik, flyttede i 1914, og driver nu Møbel- og Bygningssnedkeri, producerer til stedligt Forbrug og til videre Forhandling. Leverancer til offentlige Bygninger og Institutioner. Medlem af Bestyrelsen for Haandværkerforeningen og Grundejerforeningen. Har ved flere Lejligheder høstet Anerkendelse af Arkitekter og Bygmestre for vel udført Arbejde.

Chr. Mortensen, Brygger, født 1890 i Torslev, Hanherred. Har faaet Uddannelse i Bryggeriet „Brønderslevhus“ og Bryggeriet „Brovst“. Bryggeriet er anlagt 1896 af Ølbrygger H. Mortensen, efter hvem han overtog Bryggeriet i 1913, Bryggeriet er i stadig Fremgang.

B. THORLACIUS-USSING

FJERRITSLEV

Naar man ukendt paa Egnen første Gang nærmer sig Fjerritslev med et af Togene paa Aalborg—Fjerritslev Banen, er man vist i Reglen for længst færdig baade med Læsningen af den gamle, nordjydske Presses Dagsnumre og den sidste „Martin“ og langt inde i Velsignelserne og Forbandelserne over Privatjernbanedrift med Sneglefart og Stationer i Snese- og Skokketal. Bittersød ironisk smiler man ad Hjemmefødslingen i ens Kupé, der kroer sig, alt medens han udkrammer sin Visdom: Fjerritslev . . det er Hanherredernes Hovedstad

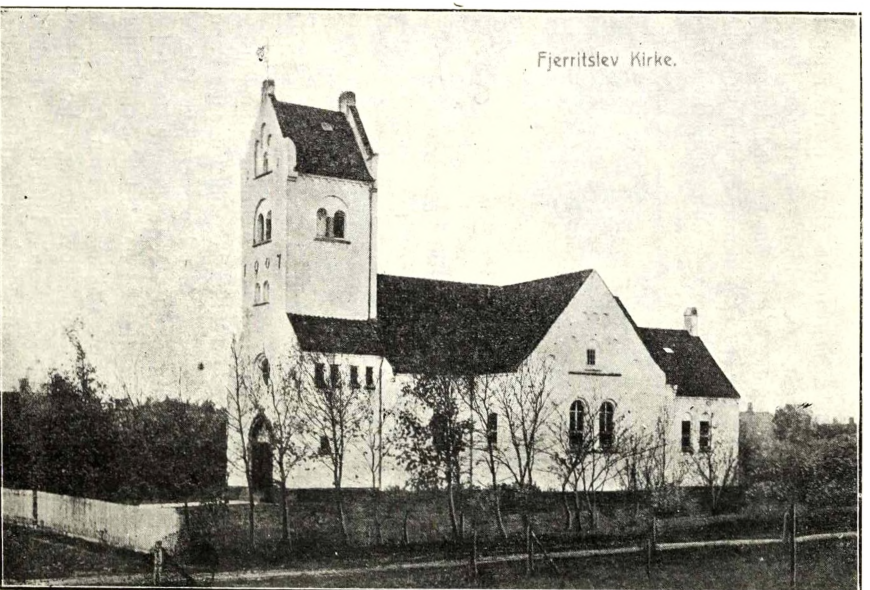

Parti fra Fjerritslev

Hovedstad!! Disse ordinære Smaahuse, der vinker en i Møde med røde Tegltage og blaatonende Paptage! Hovedstad! — — disse — —. Man kommer ikke videre, for der glider Hanherredernes flotte Herredsfogedbolig i Herregaardsstil og Ting- og Arresthuset i barok Kirkegaardsstil frem for ens Øje mellem Træer og Bakker, og man faar pludselig travlt med at interessere sig for „Hovedstaden“, hvis Hædersnavn maaske skjuler alt det overraskende, initiativrige og chikagoagtige, der ligger i Benævnelsen „Herning, Hedens Hovedstad“.

Og naar saa Passagererne fra Thisted—Fjerritslev Banen og Aalborgtoget stimer sammen paa Perronen, og Kaffekoppernes Klirren inde fra Restaurationens dækkede, blomsterpyntede Bord lyder ud i Menneskemylderets Summen og Maskinernes Damphvæsen, saa giver man sig over. For her er dog noget af det sydende og kogende, der ufravigeligt hører med til Hovedstadens Heksegryde.

Lad være, at Førsteindrykkene af Staden ikke just bliver ubetinget smigrende. Fjerritslev ligger jo lavt, mestendels paa oplydt Sump, deraf et Hang til Fugtighed, som i sølet Førø ikke opmuntrer til lyriske Stemningsudbrud ;og vel er der bygget grimt, for ikke at sige hæsligt, i dens Moabikvarterer, som gjaldt

Fjerritslev Kirke.

det at trodse selv de beskedneste arkitektoniske Kræv. Men alligevel: Fjerritslev, Landets Hovedstad, skal nok fange Sjæle ind. Den ejer det lønlige, der ikke skriger en i Møde fra Skille og reklememalade Murfacader; ejer det, der nødvendigt maa præge enhver Skildring af den, fordi den nu en Gang er noget for sig, noget mere end en Godtkøbsproduktion af disse Opkomlinger

af Stationsbyer, der i vort banerige Land udgør de talrige sorte Punkter paa Fluepapiret. Spørg blot de af Vejr og Vind og Sol og Valnøddesaft kanelbarkede og brunede Turister, der i Badesæsonen lancerer deres Malajskønhed ind i Folkehavet paa Stationsperronen ved Eksprestogets Ankomst- og Afgangstider. De skal nok sige god for Fjerritslev, der ligger som en Drage og ruger over Vesterhavskystens skønneste og mest ufordærvede Naturperle, det dejlige Svinkløv, Kunstnernes Fremtidsskagen. Spørg den Fjerritslev Bedsteborger, der har været med, med sin Indsats i Byens Trivsel, og han vil udbryde: „Fjerritslev! En god By. Ubetinget. Penge at tjene, en frisk By med fejende Charme, Sand-

flugt og Jamerbugtens Drøn og Havbrus efter Uvejrene derude, Vade- og Svømmefuglenes Træk over Byen, Vaar og Høst, fra Limfjord til Vesterhav, og i Højsæsonen de vadende og

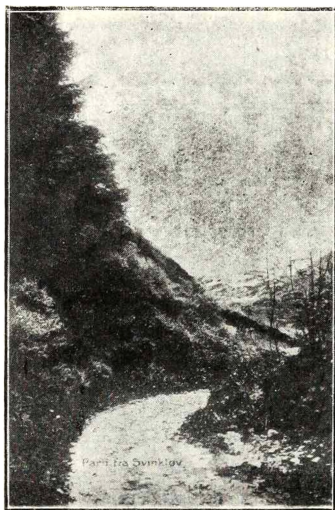
Parti fra Svinkløv

svømmende Turisters Træk igennem Byen; jo, Fjerritslev er en god By.“ Og han, Bedsteborgeren, han bliver der, om han blot i nogen Grad finansielt naar at faa Rødderne ned til de vandførende Lag under Sandet, for nægtes kan det ikke, at paa mere end en Maade ligger Byen paa sandføget Grund.

Som et Menneskebarns Udvikling gennem Livets Vej rummer det taknemmeligste Stof for den psykologiske Forsker, er en Bys Udviklingshistorie, tabende sig i fjern Taagethed, en ren Guldgrube for Lokalhistorikeren. Ogsaa han maa have sin psykologiske Sans i den fineste Orden, for Byen har som Menneskesjælen sine lønlige Kroge, sine filtrede Traade at udrede. Det er nemt nok at slaa fast, hvad der for nuværende er til Stede. Men dette, det bestaaendes sande Værdi ligger først og spiller i Sollyset, naar det er klareret, hvorfor og hvordan det nødvendigvis maatte blive saaledes. Lad os vove Forsøget!

Nogle Menneskealdre tilbage i Tiden er der absolut intet, der

kunde_ pege i Retning af, at her skulde opstaa en By af Fjerritslevs Størrelse (over 1100 Indbyggere ved Folketællingen 1915). Her mangler det for en Bys Vækst nødvendige: Et hæderligt Opland, let Forbindelse med Havet eller en Befolkningstæthed, der med Føje kunde rejse Banekrav. Sandflugten har hærget i 17de Aarhundrede lige og til Kettrup By, Hederne og Moserne breder sig almægtigt, Sandflugten har skudt sine Volde frem til Norden for Byen, og Sognene sydpaa med de federe Jorder drages af Løgstør som den eneste Handelsmagnet. Jammerbug-

Parti fra Svinkløv

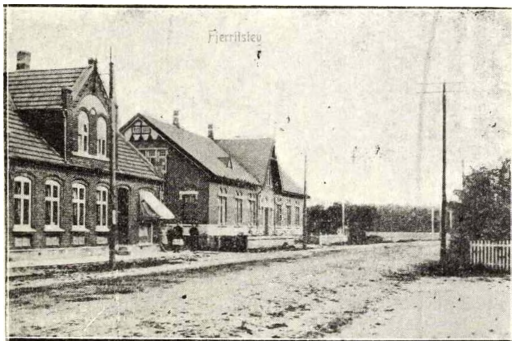
tens Nordstrandshandel og druknende Søfolks Skrig derude fra Revlerne, er det eneste, der paakalder Interesse i videre Kredse. Kongevejen fra Aalborg til Thisted svinger fra Aarupgaard, over Kallerup, Brønnum nordvest ud mod Klim Bjerg, og kun en Vej sønderpaa til Aggersund, Tingvejen kaldet, fordi den førte forbi Tinghuset i Kræn Norres Ejendom midt i det nuværende Fjerritslev, pegede i Retning af Fremtidens Luner. Og alligevel: Allerede da laa Mulighederne for, og klog Fremsynethed havde

Kaffegrums nok til at spaa i. Nogenlunde midtvejs paa den norrøjske Øs Forbindelseslinje fra Østkyst til Vestkyst og samtidigt nordligt Endepunkt for Halvøens Midterlinje over Aggersund maatte den ubetydelige Landsby omkring Tinghuset have Fremtiden for sig.

Hvordan saa Datidens Fjerritslev vel ud? En Samling Gaarde og Huse, op imod en halv Snes af de første og nær Snesen af de sidste, spejlende straatækte Tage og klinede Vægge i Fjerritslev Sø, hvis Genfærd hver Vinter dukker frem øster i Byen som den saakaldte „Østersø“. Den gamle „Vestergaard“ beliggende Vest i Byen, med Skøde paa Fiskeret i Søen i 1820 eller saa udskiftet i Sognet, Gaardmændene mødende til Hoveri paa Herregaarden Aagaard endnu op mod 1842, og hver Høst red Tiendetageren rundt paa Agrene og tog hver tiende Kærv, der fordeltes med $\frac{1}{3}$ til Konge, Præst og Herremand, dog saaledes,

at Præsten fik først og sit leveret paa Laden. Ingen Kro — den daværende laa østeraa i Kollerup Sogn —, en klog Kone i Bejstrup og nærmeste Læge i Nibe, det var Datidens Levevilkaar. Ej underligt, at Slavernes berømte Udbrud fra Fængslet i Rendsborg i 1849 ogsaa i disse Egne vakte Rædsel og Panik. Et ridende Bud paa en svedig Hest bragte Brev derom til daværende velærværdige og maaske velbyrdige Præst i Kollerup, Jørgensen hed han, der ganske sank sammen under Budskabets Vægt og udbrød: „Gud hjælpe os!“ Paa et Forslag om Flugt skal han dog senere have svaret med et Kongeord: „Jeg vil dø i min Rede!“ Smedene fik travlt med at hamre Spyd, og Høtyv og Muskedonner hentedes frem. Der var Planer oppe om at bringe Kostbarheder i fornødent Fald til Hettestrand og derfra udskibe dem til Norge.

Heldigvis blev der jo hverken Brug for Fork eller Le, for Rede eller for Nordstrandskib.

Parti fra Fjerritslev

— — Men nu dæmrrer Fjerritslevs Fremtid svagt, men dog at skimte i slørede Omrids. En Omlægning i Trediveerne af Kongevejen, gennemført af Amtmand Faye, Thisted, drager denne sydligere gennem Fjerritslev By, og Kollerup Kroens Indehaver, en Enke, kan faa Bevillingen igen mod at flytte sin Gaard til søndre Ende af Gaardens Jorder, ved Fjerritslev Østergaard. Denne bekostelige Gaardflytning viger hun udenom ved at sælge Bevillingen til Søballe, Ejeren af Sigaarden i Kjettrup Sogn, som saa bygger Kroen paa en Vold i Fjerritslev Sø. I 1843 gaar imidlertid Kroen over paa andre Hænder. En Fuldmægtig J. H. Poulsen ved Udskrivningskredsen har formodentlig paa sine aarlige Ture her i Egnen forelsket sig i Fjerritslev Kro; han erhvervede sig „Genstanden“ for stille Længsler for saa og saa mange Rigsbankdaler, solgte den til Kroen knyttede Brændevinbevilling til en Kresten Olsen, der byggede Brænderigaarden

vestpaa ved Kovadaa, og knyttede fra nu af sit Navn til Fjerritslevs Udvikling.

Vi er nu naaet til det Punkt, hvor Kommunikationsmidlernes Udvikling griber afgørende ind. Paa Postbefordringens store Termometer kan Udviklingshastigheden aflæses Grad for Grad. Kroens velforstaede Interesser parrer sig med Tidens vaagnende Krav om forbedret Postforbindelse og lettere Samkvem. Hidtil havde man maattet nøjes med ridende Post 1 Gang ugentlig til Aalborg og Thisted. Postbefordringen fra Thisted til Løgstør havde endnu ikke fundet Fjerritslev. Den drejede af i Klim, gik over Klim Odde, Gjøttrup, Aggersborg, udover Grunden

der til Færgehølen, hvor Stald fandtes, og hvorfra Posten færgedes over i en firkanteret Pramfærge til Løgstør. Da andrager daværende Kroejer Poulsen om Oprettelse af en Postekspedition

M. A. Svaneborgs Kolonial-, Isenkram- og Støbegodsforr.

i Fjerritslev, der 1. Januar 1850 knyttedes til Kroen, samtidig med at Thistedposten fremtidigt dirigeredes over Fjerritslev til Aggersund ad den nu anlagte Fjerritslev-Aggersund Vej, der gennem Aagaard, over Skerpinggaard førte til Nordre Aggersunds noget senere anlagte Brohoved, hvorfra Overførelsen saa skete ved Færge til Søndre Aggersund. Fjerritslev Postekspedition sorterede under Løgstør Poststation; en Del Aar efter etableres Post mellem Thisted og Aalborg over Fjerritslev 2 Gange ugentlig i hver Retning.

Halvtredserne havde for Byen været Opgangstider. Gaardmændene byggede store og gode Boliger, og det gamle Posthus vis à vis Kroen opførtes. Diligencetidens Poesi og den stille, lune Romantik fra vore Bedsteforældres Tid er Tjørnehækken om den slumrende Tornerose, der drømmer fagre Drømme om Storhedstider med Dampfløjtens Hvin, den elektriske Drivkrafts Summen og Bilhornenes brutale Sirenebrøl, som afløses af Postillonens Hornsignal.

Persontrafikken blev først besørget af holstenske Vogne, dernæst af halvlukkede Vogne med et Rum bagpaa i Lighed med de gamle Postdiligencers; saa kommer endelig den rummeligere, sejrende Diligence, der 3 Gange ugentlig skramlede og rumlede sin støtte Kurs i alskens Vejr mellem Thisted og Aalborg og Fjerritslev—Aggersund, stolt i Følelsen af at være det rullende Hjul, der nordenfjords drejede Strømmen fra Kattegat til Vesterhav og omvendt. Og da nuværende Postmester Poulsen, Søn af den tidligere Ejer af Fjerritslev Kro, i 1879 blev ansat som Postekspeditør, var Diligencens Sejr fuldstændig. Den gik i daglig Fart mellem Aalborg og Thisted og Fjerritslev-Aggersund. Diligencerne paa ovennævnte Strækninger tilhørte Postkontrahtenten i Fjerritslev. For Strækningen Aalborg—

Øster Svendstrup leveredes Hesteholdet dog af Postkontrahtenten i Aalborg, medens det øv-

Posthuset

rige langt større Hestehold var den Fjerritslev Postkontrahtents. Og det var ikke Smaating. 30 Heste stod paa Stald paa Fjerritslev Vestergaard, og Vognmateriellet skal have været: 5 Diligencer, 2 lukkede Diligenceslæder, 2 aabne Slæder, 1 Landdau, 2 Wienervogne, 1 Fjedervogn og 2 Arbejdsvogne.

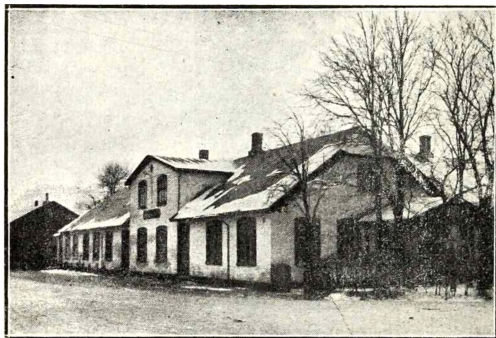
Følgende er talende for Postvæsenets Udvikling siden 1879. Der var da 4 Landposter, Tur hver anden Dag, og et Brevsamlingssted i Thorup. Nu, i 1916, er der underlagt Fjerritslev Posthus: 3 Brevsamlingssteder, 6 kørende Landpostruter og 37 gaaende Landposter. Og der sælges nu daglig Frimærker for et Beløb, der er større, end Maanedsbeløbet for Frimærkesalget var i 1898. Med Pengeomsætningen forholder det sig ligeledes. Vi staar over for en Tolvdobling af Omsætningen paa 17 Aar, en ikke helt ringe Udviklingshastighed.

I 1913 indviedes som Følge deraf et stort, tidssvarende Posthus, beliggende umiddelbart ved Jernbanestationen. Der findes Nutidens Bekvemmeligheder, Bokser, Telefonboks med elek-

trisk Lys o. s. v.; og fra den røde Murstensbygning udgaar 4 Gange daglig rødt uniformerede Bude, bl. a. med Københavns-post 2 Gange daglig.

Men tilbage til Kroen, den var jo dog Postvæsenets Vugge og har Krav paa Hensyntagen.

I 1856 solgtes den til en Jomfru Bech, der giftede sig med en Gartner Hansen. Dens senere Ejere er: N. Laursen, Vilh. Aabel, nuværende Ejer af Hotel Royal, Nørresundby, M. Christensen, Tølbøll og endelig H. Munksgaard, der har drevet Kroen paa 13. Aar. Fjerritslev Kro er nærmest landskendt. I vort madkære Land har dens Berømmelse ikke kunnet nøjedes

Fjerritslev Gæstgivergaard (H. Munksgaard)

med at være lokal. Handelsrejsende fra det ganske Land har paa deres Farten Landet rundt haft den som naturligt Bedested mellem Aalborg og Thisted. D'Hrr. ynder at spise godt, og de spiste godt paa Fjerritslev

Kro. Vel ofte

har de sandet i deres Ordstrømstilværelse Sandheden i de kendte Strofer om Halsen, „at dygtig maa den smøres, det har jeg mærket før“. Ogsaa paa det Punkt har Kroens Vinkælder gjort Fyldest overfor rimelige og maadeholdne Krav.

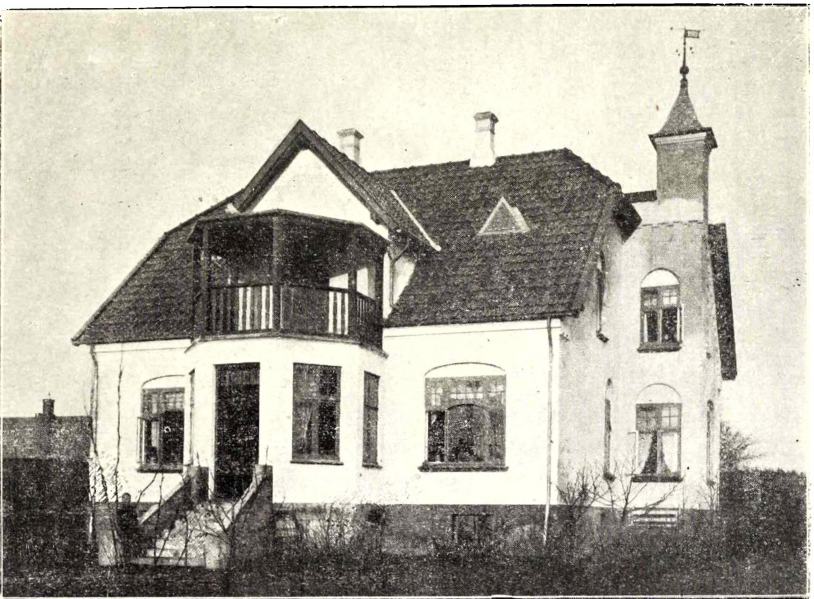
Det er, som det ved Kroejer Munksgaards 25 Aars Jubilæum for nylig blev fremdraget, ikke mange Kroejere i Danmark, der kan notere: 25 Aars Virksomhed uden een eneste Mulktering; men det turde ogsaa vidne om, at Diligencetidens Herberge har været øm om sit Rygte.

Den førnævnte rivende Udvikling af Postvæsenet i Fjerritslev maa nødvendigvis i Ærlighedens Navn indrømme sin Taknemlighedsgæld til Jernbanen. Ogsaa den er en meget sigende Faktor i Udviklingens Multiplikationsstykke.

Den 19. Marts 1897 aabnedes under vanlig Indvielsesfestivitas Aalborg—Fjerritslev Banen med sidstnævnte By som vestligste Endepunkt.

Nordjydske Jernbaneselskab er en flittig Edderkop, der nu

har sit Fangenet i skønneste Orden. Og Traaden Aalborg—Fjerritslev blev ikke den ringeste Traad i Spindet. Den nuværende Stationsforstander Veilsted, der i 1899 forflyttedes hertil fra Brovst, oplyser, at Fjerritslev Station i Rang følger efter Søby Station blandt samtlige Stationer paa det nordjydske Privatbanenet. Men lad Tallene tale. Deres Tale bliver altid

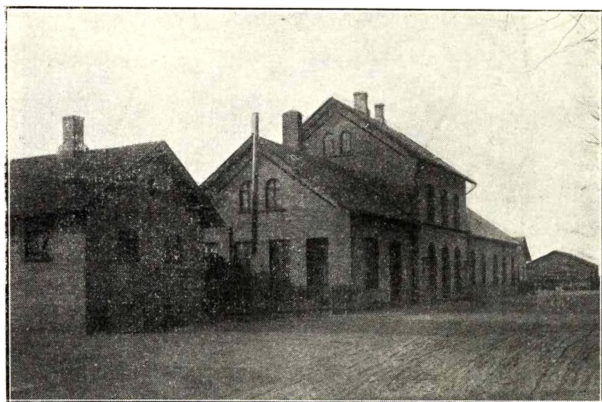

Villa „Hjemly“ (R. Jørgensen)

den klareste. Der befordredes i Driksaaret 1915—1916 cirka 20,000 rejsende pr. Bane østpaa fra Fjerritslev og modtoges østfra ca. 22,000. Hertil kommer alt i alt 23,000 Transitpassagerer. Hvad der i høj Grad har bidraget til Person- og Godstrafikkens Vækst, er Aabningen af Thisted—Fjerritslev Banen den 19. November 1904. Ogsaa denne Bane, der ejes af et andet Jernbaneselskab, er blevet et ypperligt Aktiv. Ad Thistedbanen befordredes i samme Driksaar 16 å 17,000 Menne-

sker til Fjerritslev og en 18,000 fra Fjerritslev. Banelegemet udmærker sig ved sin prima Ballast, Ralsten fra Havstoksaflejringerne ved Gjøttrup og Vuust.

Stationspladsen i Fjerritslev er nu udvidet til det dobbelte af tidligere Areal, Perronlængden stærkt forøget og Losse-, Vige- og Hovedspor i 1915 bragt i Overensstemmelse med Trafikkens stigende Krav. Vil man yderlig have et lille Begreb om Godstrafikken, kan følgende Tal belyse Situationen i 1916:

Jernbanestationen

Afgang fra Fjerritslev via Aalborg	3048	Tusindtons.
Ankomst til	— - —	8529 —
Afgang fra	— - Thisted	1301 —
Ankomst til	— - —	470 —

Dertil kommer af Transitgoods 16584 Tusindtons.

5 Tog medførende Passagerer udgaar daglig fra Stationen i hver Retning; Signalmasten melder 16 Gange i Døgnet: „Fri Bane“ for indgaaende Tog. Takket være den stadig stigende Turiststrøm til Svinkløv og det ca. 2 $\frac{1}{2}$ Mil fra Fjerritslev beliggende Bulbjerg, er Stationsbyens Navn blandt de godtkendte Landet over.

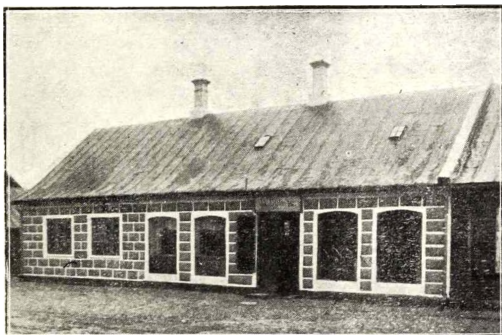
Men — vil man indvende — det er jo dog kun i Amerika, at Skinnevejene dristigt borer sig ind i ret folketomme Egne. I Danmark først Folk, saa Bane. Ja, det er sandt nok, men der var ogsaa noget, der lokkede og drog Damphesten vesterud fra Aalborg. Der var en stærkt opblomstrende Landsby, hvis Handelsverden kunde pukke paa lettet Vareforbindelse med Omverdenen og i Længden ikke kunde nøjes med Fragtdam-

peres Anløb ved Aggersund nogle Gange om Ugen og derpaa følgende besværlige Varetransport pr. Akse de 5 Fjerdingvej til Fjerritslev. Derfor maatte Banen komme, og den kom, endda en Tvillingbane. Tvillingen, en Fjerritslev—Aggersund Bane, har faaet sin Fødsel forsinket ved den storeuropæiske Krig; den var ellers paa Trapperne.

Men hvorfor blev Fjerritslev den gode Handelsby, den blev?

Ja, atter maa, som ved Postvæsenets Udvikling, peges paa Beliggenheden. 7 Mil til Aalborg, 6 til Thisted, det er i Virkeligheden en ideel Beliggenhed for en vordende Landkøbstad; ganske vist klemmer Hede- og Klitlandskaber ved det inderste af

Jammerbugten haardt paa Oplandet nordpaa, og Limfjordens: „Hertil og ikke videre!“ har sydpaa udelukket al Diskussion om at æde sig frem; men saa har Fjerritslev de lange

Fangarme at strække ud mod

J. C. Bolvigs Kolonialforretning

den op- og nedgaaende Sol, og vel er det ikke et topboniteret Opland, men det er solidt med jævn Velstand og en driftig Befolkning, der endnu kender lidt til den harmoniske Alliance mellem Tæring og Næring.

Man kan ikke dvæle ved Fjerritslevs Opgangsperiode uden at kipe med Flaget for de Hanherreders Husmænds Arbejds-kolonne, der stred mod Sandflugt og bed i Lyngskorpen, til til Huset laa der med Kaalhaven, Rugmarken og Kartoffelageren, og broget Ungkvæg gik paa magert Græs, hvor Bien før Midsommers samlede Honningmave og Kurv fuld i Lyngblomsternes Eldorado. Fiskerlejernes Befolkning, der i Storm og Stille malkede den blaa Ko, har ogsaa bidraget deres til Egnens Opkomst. Landbrugets gyldne Aar har jo endelig ogsaa her dryppet paa den nørrejyske Øs andenrangs Degnejorder.

Foretager man en Vandring gennem Nutidens Fjerritslev, vil Helhedsindtrykket af Byen som By ikke blive uforglemmeligt. Her brydes gammelt og nyt, og det nyes Sejr er ikke vundet

endnu. Enkelte nyere Bygninger med Anstrøg af en Stræben efter det monumentale dukker frem overalt, men de ældre, mindre prunkende Bygninger har endnu Overhaand. Det er, som har man endnu ikke naaet at faa samlet det spredte til blot lidt af en Helhed. Men det kommer nok engang. Endnu er Fjerritslev som et paabegyndt Maleri paa Kunstmalerens Staffeli.

Selve Forretningslivet bør have sin Omtale. Det bør absolut ikke dømmes efter „Facaden“. Blichers kendte Ord fra „Hosekræmmeren“: „Tit gemmer Hedeboeren ædelt Metal i et usselt Hængeskab og en tyk Tegnebog inden for en lappet

Ingvard Brandis Isenkram- og Støbegodsforretning

Kofte“ kan i nogen Grad sættes som Motto over en Omtale af det Handelen vedrørende.

Oprindelig var Købmandsforretningerne i Fjerritslev rene Landhandler med et Varelager, der spændte fra Tjære og Petroleum til Synaal og Traad, fra Klipfisk og røgede Sild til Galanteri og Hvidevarer. Den i 1910 afdøde Købmand Josefsen var saaledes i 25 Aar Indehaver af en stor Tømmer-, Kolonial- og Føderstofforretning, beliggende først ved Aggersundvejen, senere vis à vis Jernbanen, hvis Kvarter væsentlig er opbygget af ham. Allerede medens Josefsen levede, skiltes Tømmerhandelen, Kul- og Føderstofforretningen ud som selvstændig Forretning, og Bisgaards gamle Forretning havnede med Købmand Josefsen som Mellemed i den nuværende Købmand Svaneborgs Hænder. Som her saaledes med andre af Byens ældre Forretninger. Brancherne skiller sig ud, bliver

selvstændige Firmaer med Levedygtighed; Væksten kræver det ligefrem som Tiden. Det er Knopskydningsprincippet overført paa Handelsomraadet.

Byens ældste Kolonialhandel indehaves for Tiden af Købm. Bolwig, der med et velassorteret Lager og et gammeldags hyggeligt Forhold mellem Kunde og Købmand har fast Tag i det købende Fjerritslev. Svaneborgs Forretning med Udsalg af Støbegods foruden Kolonial samt Poulsens med Tømmer- og Kulhandel repræsenterer Fortiden ved Brancheblandingen.

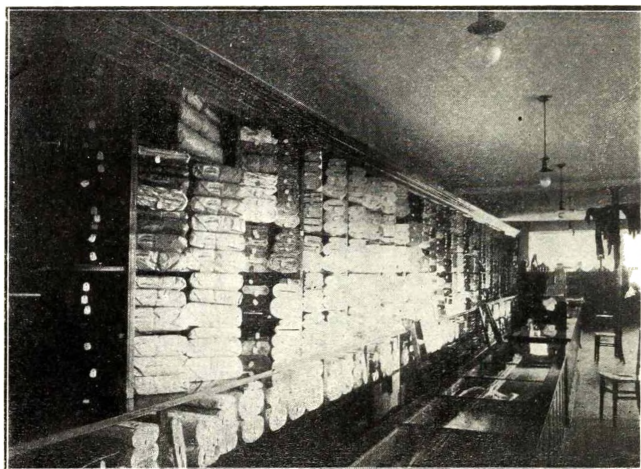

R. Jørgensens Manufakturforretning

Isenkram har skabt sig 2 Storforretninger, paa Hovedgaden Købm. Brandis rummelige og ved sit Udvalg enhver Smag tilfredsstillende Forretning, der blev startet 1903 og nu huses i Selvejerejendom, og Købm. Konradsens Forretning ved Aggersundvejen, der har oparbejdet sig en betydelig Kundekreds og fra at være Trævarehandel er endt som velassorteret Isenkramhandel.

Fjerritslev ejer efter sin Størrelse tillige 2 Stormagasiner i Manufaktur. Ældst af Aar er Købm. R. Jørgensens, der har 29 Aar bag sig, var oprindelig nærmest Marskandiserforretning paa Stedet, men ren Manufakturforretning, der efter en Brand i 1914 rykkede ind i moderne, store, lyse og smukke Lokaler, der skal være blandt de største uden for Byerne. En Butik paa 880 Kvadratfod i Gulvflade er jo virkelig ikke Smaating i en Stationsby.

Den anden Manufakturhandel ejes af Købm. Neve, der i 1910 overtog den efter en Onkel, Købm. A. Neve, der startede Forretningen i 1895. Den er til Huse i en moderne Bygning ved Aggersundvejens Tilstødning til Aalborg—Thisted Landevejen, Fjerritslevs Hovedgade. Distanceres Lokalerne i Størrelse maa ske en Smule af Købm. Jørgensens Butik, staar de med Hensyn til Udstyr og Elegance ikke tilbage. Fjerritslev ejer i d'Hrr. Neve og Jørgensen to Forretningsmænd, der i Driftighed og

Interiør fra R. Jørgensens Manufakturforretning

Følgen med Tiden absolut er paa Højde med andre Stationsbyers Spidser.

— Nu angrer man, men for sent, at man under Omtalen af Handelslivet overhovedet har indladt sig paa at nævne Navne og ikke fulgt den gyldne latinske Regel: Nomina sunt odiosa, d. v. s. Navne er forhadte. Men kun den forhærdede fremturer i sin Last. Der er snart sagt i alle Brancher en eller flere Forretninger, som enten er i god Fremvækst eller allerede har naaet den Status, der betrygger Ejemandens Fremtid. Man siger næppe for meget ved at slaa fast, at Handelsstanden her har ejet og ejer driftige og dygtige Forretningsfolk, som det ikke altid har været let for Nybegyndere at nappes med om det købelystne Publikums Gunst.

Fabriksdriften paa Stedet er væsentlig repræsenteret af Fjerritslev Vindmotorfabrik. Man skal ca. 47 Aar tilbage i Tiden for at standse ved denne Virksomheds Oprindelse. Da laa der

Nord for Hovedlandevejen et mindre Støberi og Maskinværksted, det sidste en Filial af Svankiærs Forretning i Snedsted. Den bestyredes og ejedes senere af en N. K. Lassen. For 29 Aar siden afhændedes Forretningen til Fabrikant L. Jørgensen, der udvidede den fra at være en større Smedie og mindre Støberi til at blive en af Nordjyllands største Vindmotorfabrikker. De nuværende Fabriksbygninger syd for Hovedlandevejen er opførte af ham, ligesom han ogsaa i 8 Aar forsynede Fjerritslev med Elektricitet fra et af ham oprettet Værk. I Efteraaret 1916 er Fabrikken overtaget af en Søn og dennes Kompagnon.

Det er langt vanskeligere at give blot noget i Retning af en Oversigt over Haandværkets Karriere gennem Tiderne. Det har holdt Trit med og støttet Handelslivet under dets Opblomstring.

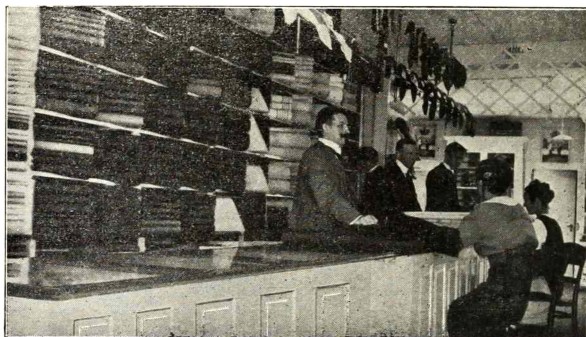
Og naar det noteres, at Blikkenslagermester Hornum paa sit Værksted anvender den moderne Autogensvejsning, skal det være en Antydning af, at Landhaandværket i Fjerritslev ikke er efter sin Tid.

Manufaktur-Union (E. Neve)

Det er forstaaeligt, at der maatte komme for en opadstræbende By som Fjerritslev den Stund, da den følte det som et indre Kald, den ikke længere kunde være overhørig, at dokumentere overfor den store Omverden, hvad den var naaet til. Den indbød derfor i Sommeren 1914 til en Amts- og Herredsudstilling i Dagene 4.—12. Juli 1914, omfattende Thisted Amt og Øster Hanherred. Det var et voveligt Forsøg, men Lykken staar den kække bi. Der var Skumlere, som straks fik travlt: „Det magter Fjerritslev aldrig!“ Der var vel ogsaa en Kende Jalousi med i Spillet, fordi „Hovedstaden“ med sine Storstadsnykker kom og tog Brødet ud af Munden paa andre Byer inden for det Omraade, den stævnedes til Udstillingsfest. Og det vidste man i Fjerritslev. Følgelig bed man Tænderne sammen og tog fat, og Forberedelsesdagene blev Enighedens og Samdrægtighedens Dage for alt det, der „vilde noget“ i Fjerritslev. Da Amtmand Bache, Thisted, den 12. Juli aabnede Amts- og Herredsudstillingen, stod der en imponerende Udstillingsbygning paa en ideel Plads paa Landboforeningens Dyr-

skueplads, og den stod Byen i mindst 24,000 Kr. Et voveligt Foretagende i Sandhed. Men Flagene den ganske By over smeldede nok saa lystigt, og man hang ikke med Hovedet;

Interiør fra Manufaktur-Unions Kjøletøjsafdeling (E. Neve)

det skulde nok gaa. Og det gik. „Blot man nu ikke er inviteret hertil, for at skulle opreklamere en Udstilling af en Hestegrime og et Par Træsko!“ ytrede en Redaktør for et af Nordjyllands største Blade; Udstillingen var forinden Aabningen forevist Pressen. Han havde aabenbart før staaet for sligt. Men Dagen efter overgik den nordjyske Presse sig selv og hinanden i Lovtaler over Udstillingen, hvis Mærke var: En galende Hane over en opgaaende Sol. Og Folk kom. Togene

Interiør fra Manufaktur-Unions Lærredsvareafdeling (E. Neve)

spyede daglig Tusinder ud, pr. Cykle og pr. Vogn drog andre Tusinder til Hovedstaden. Nordjysk Haandværkerstævne og Husmandsstævne, Smør- og Husflidsudstilling, Børnedag, Hede-selskabets Udstilling, Brevdueflyvning, Forlystelser af forskellig

Art, arbejdende Værksted fra Teknologisk Institut, Maleriudstilling, ordnet af Kunstmaler Fenger og repræsenterende de fineste Navne — — — ja, der var nok for enhver Smag, og Folk kom, en Dag over 10,000 Mennesker, og Udstillingen blev den Succes, den fortjente.

Men da den sidste Raket for hvislende op over Udstillingsbygningens Tage, og Kanonslagene drønedede som Tegn paa, at alt var Slut, gik man hjem i Følelsen af, at der vilde løbe no-

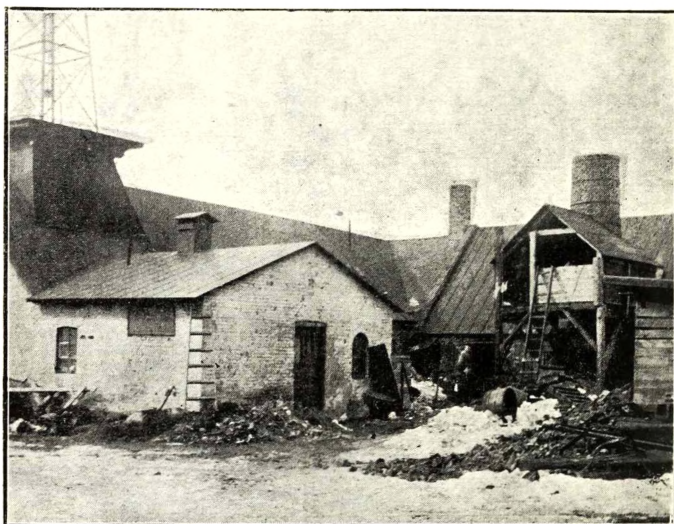
Fjerritslev Jernstøberi og Maskinfabrik (M. Jørgensen & L. Mathiassen)

get Vand i Stranden, inden „Hovedstaden“ oplevede slige Dage. Heldet stod den kække bi! Ja, sandelig. Knap en Maaned senere tordnede andre Kanoner over Europa, de, der endnu ikke tier; og naar Fjerritslev nu bagefter tænker paa, at man en Tid omgikkedes med Planer om at holde Udstilling en Maaned senere, end det blev, da løber den kolde Gysen den ned ad Ryggen fra Nakke til Hæl — — —.

Selvfølgelig har det kommercielle Liv for længst krævet og faaet sine Pengeinstitutter. Gammel i Gaarde er Hanherredernes Sparekasse og Fjerritslev Bank; Nybegynder den i 1916 startede Andelsbank.

Lad os blade et Øjeblik i Sparekassens Jubilæumsskrift fra 1908. Det fortæller os, at det er den først oprettede Sparekasse paa Landet i Jylland, men den er heller ikke nogen Aars-

unge. Den saa Lyset den 2. Januar 1858 og bevilgede da sit første Udlaan paa 400 Rdl. Stifterne var: Jægermester Roulund, Aagaard, Proprietær Schrøder, Kokkedal, Proprietær W. v. Eyben af Sofiendal, Proprietær J. B. Westergaard af Fjerritslev Vestergaard, Proprietær L. A. Sønderstrup af Sønderstrupgaard og Købm. J. Christensen af Haverslev. Førnævnte Postmester J. H. Poulsen, der havde været virksom for dens Oprettelse, blev dens Bogholder og Kasserer og husede den i

Fjerritslev Jernstøberi og Maskinfabrik (M. Jørgensen & L. Mathiassen)
 Fjerritslev Kro. I det første Virkeaar blev indsat og udlaant 11,000 Rdl. til Indlaansrente og Udlaansrente paa 4 pCt. og 8 pCt. p. a. En beskeden Begyndelse i alt andet end lette Tider. Det 49. Aar ender 31. Marts 1907 med 1,393,450 Kr., indestaaende paa 2,023 Konti — 60 Konti det første Aar —. Reservefondet udgjorde 84,668 Kr. At Jubeloldingen ikke har lagt sig til at sove paa sine store og gode Gerninger, vidner det offentliggjorte Regnskab om, der møder med 2,918 Konti med 3,101,719 Kr. paa Bog. Selv i Betragtning af Guldstrømmen over Danmark er det et bemærkelsesværdigt Tal.

Den 11. November 1877 flyttedes Sparekassens Kontor til Elmelund i Kjettrup Sogn, altsaa bort fra Fjerritslev til Kjettrup, som dengang havde Apotheket, Herredskontoret, Distriktslægeboligen o. s. v., og daværende Herredsfuldægtig, senere Sag-

fører Svendsen blev Sparekassens Kasserer og Bogholder. Den 1. April 1901, da Sagfører Svendsen flyttede til København, antoges Sagfører Rudolph Lassen, der i over 10 Aar havde været hos denne, sidste Aar som Kompagnon, som Sparekassens Bogholder og Kasserer, og samtidigt flyttedes Sparekassen atter til Fjerritslev, der takket være Banen til Aalborg var blevet Magneteten, der snart skulde trække alt fra Kjettrup i Retning af offentlige Kontorer. Først var den til Huse paa Apotheket, men i Oktober 1904 kunde den endelig rykke ind i egen Bygning, en af de faa virkelig kønne i Fjerritslev; den staar med Grunden iberegnet ogsaa i 29,000 Kr. Var det i trange Kaar, den i sin Tid forlod

Fjerritslev, skulde den til Gengæld nu vende tilbage til gyldne Tider.

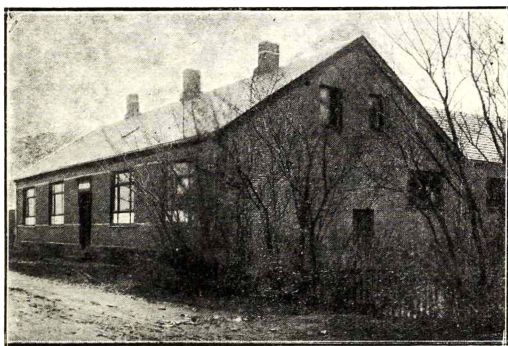
At dette Pengeinstitut kender højere Hensyn end Pengehensynet, vidner Tallet 8,352 Kr. om, der i Jubilæumsskriftet er

opført som ydet til almennyttige Formaal, Landboforeningen, Tyendesparere etc. Som Motto for denne smukke Virksomhed gennem de mange Aar kan passende sættes de Linier, der findes paa Festskriftets sidste Blad:

Hvis Tiden er Dig gunstig, da fremad, tænk og spar,
Skal trange komme, da „godt“ Du sparet har.

Gaar man derefter over til en Omtale af Fjerritslev Bank, som blev stiftet i 1893, staar et lignende Materiale til Udredning af dens Liv ikke til Raadighed. Den har jo endnu det 25-aarige Jubilæum foran sig. I den daværende Direktion sad og sidder Mænd som Bankdirektør Jensen, død for faa Aar siden og afløst af Bankdirektør Holm, endvidere Sagfører L. Rønn og Gaardejer J. Haugaard. Et Bankraad paa 12 af Egnens betydende Mænd havde som Formand først Lars Bisgaard, dernæst Fabrikant Jørgensen.

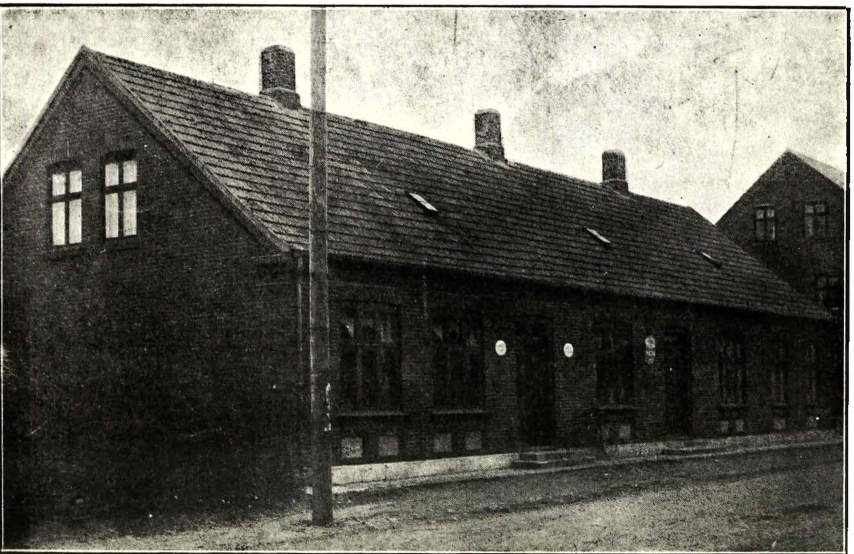
Da Bankvirksomhed dengang var ukendt her paa Egnen, var man ikke lidt betænkelig fra visse Sider ved dette Forsøg. Ti-

Realskolen

den har imidlertid vist Bankens Eksistensberettigelse til fulde; den arbejder for Tiden med en Kapital paa 2 Mill. Kr. Banken har Lokaler hos Sagfører Romm, der er dens ene Direktør.

Den 4. Marts 1898 afholdtes konstituerende Generalforsamling i Aktieselskabet Fjerritslev Bank. Nogen Tid i Forvejen var der af en Kreds af Egnens Mænd, der interesserede sig for Opret-

Akts. Fjerritslev Bank

telser af en Bank, bleven arbejdet derfor, navnlig ved Tegning af Aktier underhaanden. Aktiekapitalen var 50,000 Kr., og denne forelaa fuldt tegnet, da Generalforsamlingen afholdtes.

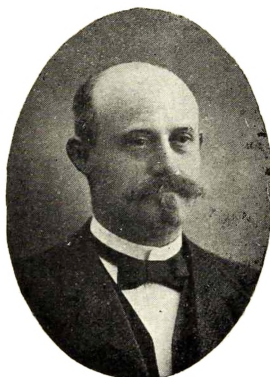
Det første Bankraad bestod af Gaardejer S. Bjerrgaard, V. Svenstrup, Gaardejer L. Djernes, Thorup Ullstrup, Gaardejer J. Madsen Jacobsen, Dromshave, Gaardejer Tidemand Klitgaard, Udsklit, Gaardejer L. Kronborg, Aarupgaard, Bagermester A.

Bankdirektør Chr. Jensen †

Bankdirektør J. Haugaard

Sagfører, Bankdirektør L. Rønn

Bankdirektør K. Holm

Fabrikant L. Jørgensen

Kjær, Fjerritslev, Gaardejer L. M. Olesen, Andrup, Postmester F. Poulsen, Fjerritslev, Proprietær N. S. Røgild, N. Thorup, Købmand L. B. Sørensen, Fjerritslev, Gaardejer S. A. Sørensen, Fjerritslev, og Gaardejer N. Winther, Kjettrup. Deraf valgtes Købmand L. B. Sørensen, Fjerritslev, som Bankraadsformand. Af disse Bankraadsmedlemmer er S. Bjerregaard, T. Klitgaard, L. Kronborg og A. Kjær afgaaede ved Døden, L. Djernes og L. B. Sørensen udtraadte som Følge af Bortflytning fra Egnen, medens Postmester Poulsen og N. S. Røgild er udtraadte ifølge eget Ønske. I Stedet for de afgaaede er i Bankraadet indvalgt: Gaardejer N. Chr. Christensen, Holme, Gaardejer S. Frandsen, Hingelbjerg, Particulier Stephan Jensen, Fjerritslev, Fabrikant L. Jørgensen, Fjerritslev, Proprietær P. B. Kjølgaard, Overgaard, Gaardejer Jørgen Knudsen, V. Thorup, Gaardejer N. Møller Korsbæk, Gøttrup, og Købmand N. Poulsen, Fjerritslev.

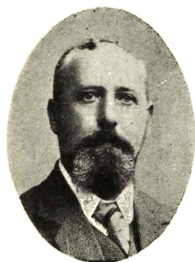
Nuværende Bankraadsformand er Fabrikant L. Jørgensen, Fjerritslev. Den oprindelige Direktion bestod af Købm. C. Jensen, Fjerritslev, Sagfører L. Rønn, Fjerritslev, og Gaardejer J. Haugegaard, Fjerritslev Østergaard. Af disse er C. Jensen afgaaet ved Døden, og i hans Sted er valgt hidtilværende Revisor i Banken, forhenv. Mejeribestyrer K. Holm, Fjerritslev.

Bankens Revisorer er Skolelærer N. P. Lyngbo og Mejeribestyrer A. Petersen, Dalhøj.

Da Banken i sin Tid startedes, blev der fra flere Sider set med Betænkelighed paa Foretagendet. Men Banken er i de forløbne Aar stadig gaaet frem, og der er fra Egnens Side vist den stor Tillid. Dens Aktiekapital er forøget til 100,000 Kr., og den Sikkerhed, den yder for betroede Midler, er med konstant indbetalte Aktiekapital og Reserver over 150,000 Kr.

Man føler sig ved en Omtale af Pengeinstitutterne i Fjerritslev stærkt fristet til at afslutte denne med en lille Omtale af d'Hrr. Sagførerne Rud. Lassen, Hanherredernes Sparekasse, og L. Rønn, Fjerritslev Bank. Det Præg af Noblesse, der hviler over disse 2 Virksomheder, stammer fra Ledelser og Ledere. Men jeg skal undlade at falde for Fristelsen. Der er fintfølede Mennesker, der ønsker at øve deres stille Gerning saa at sige i Skyggen, og dette skal og bør respekteres. Det er i vort rastløse, udadvendte Facadeliv sjælden den ringeste Gerning, der øves i Samfundet — tværtimod. Men man gaar næppe heller nogen for nær ved at sige det, alle tænker og mener, at de to Mænd har været og er deres By og Egn gode Mænd i dette Ords dybe Betydning.

— — Tilbage som sidste Led i Udviklingskæden: Oplandets Vækst, Forretningslivets Fremblomstren, Pengeinstitutternes Nødvendighed, staar nu blot som Bindeledet mellem Opland og By, Køber og Sælger, nemlig „Pressen“.

R. Jørgensen,
Manufakturhandler

Isenkraemmer Ingv. Brandt

J. C. Bolwig,
Købmand

Apotheker J. A. Lassen

N. P. Vejsted,
Stationsforstander

E. Neve,
Manufakturhandler

H. Munksgaard ,Gæstgiver

Som paavist havde Fjerritslev i høj Grad nydt godt af sin Beliggenhed, henholdsvis 6 og 7 Mil fra Thisted og Aalborg; men paa et eneste Punkt virkede dette uheldigt og hemmende:

Forretningslivet havde ingen Presse, galt, dobbelt galt, i en Tid, hvor Annoncens og Reklamens Luksusheste var Forspandet for Handelsverdenens Triumfvogn.

Ganske vist var Egn og By gennemkrydset af 5—6 forskellige Dagblade; men ingen af disse Blade vilde rigtig anerkende Byen som hørende til Oplandet, og for Befolkningen i Almindelighed og de forretningsdrivende i Særdeleshed var det uforholdsmæssig dyrt at benytte den mægtige Løftestang, Pressen er. Dette saa fhv. Proprietær Mogens Nørgaard klart, og den 1. April 1899 startede han „Fjerritslev Avis“ eller, som Bladet længe hed, „Fjerritslev Adresseavis“. Princippet, der blev fulgt, var: Overalt paa enhver Plads mindst lige saa mange Eksemplarer af „Fjerritslev Avis“ som alle Dagbladene tilsammen. Nu kunde Folk faa hinanden i Tale og Forretningsfolkene tage høj Sigte og fint Korn paa hele Kundekredsen.

Bladet slog straks an, ikke blot som Annonceblad, men tillige som „Egnens Blad“, der varetog By og Lands Interesser og samlede de spredte Kræfter om Fællesopgaver, der kom til at foreligge.

Ved Redaktør Mogens Nørgaards Død i Februar 1911 overtog dennes Søn, Martin Nørgaard, Bladet, der fra 1. Oktober 1913 udkom 2 Gange ugentlig. Den nuværende Redaktør har yderlig moderniseret Bladet. Der er lagt Vægt paa et for Bladet specielt skrevet Stof, eget Trykkeri er erhvervet i Efteraaret 1916, Ritzau-Telegrammer og Valgtelegrammer i Redaktionens Vinduer, upolitisk af Farve og udgaaende i et Oplag paa 2000 Numre. Kort sagt: Up to date!

For at fuldstændiggøre Billedet af Hanherredernes Esbjerg en miniature mellem de to Have, Limfjord og Jammerbugt, skal til Slut samles nogle Enkeltheder, der hidtil er forbigaaede.

Herredskontor, Tingsted og Arresthus for Vester og Øster Hanherred flyttedes i 1908 fra Skerpinggaard i Kjettrup Sogn til Fjerritslev. Bygningerne Øster i Byen er dens arkitektoniske Pryd. Herredsfogedboligen er bygget i en Slags Ridderborgstil, og med sit Ting- og Arresthus, hvis Stil minder lidt om en Kirke, virker den, højtbeliggende og omgivet af Træer, flatterende i Landskabet.

Byen har 2 Læger og et Sygehus. Apothekets oprindelige Bevilling af 1824 lød paa Fjerritslev, hvilket fremgaar af Titelbladet paa en gammel Giftbog; ikke desto mindre aabnedes det 18. August 1824 i Kjettrup, hvor Distriktslægen boede. Til Fjerritslev flyttedes det 26. August 1898 af daværende Apothe-

ker Holten. Fra 1875—1897 sorterede Brovst Apothek under det som Hjælpeapothek. I 1902—03 bevilgedes og oprettedes et nyt Filialapothek i Frøstrup ind mod Thisted. Det har Hjælpeudsalg i Vesløs og Østerild og skal i 1920 efter Lovens overgaa til selvstændig Virksomhed. Fjerrislev Hovedapothek

Herredsfogedboligen

har selv Hjælpeudsalg i V. Svenstrup, Binderup og Aggersund. Den nuværende Ejer af Apoteket, Apotheker Lassen, har som Formand i Sygeplejeforeningen, i Kirkestyrelsen, i Elektricitetsværket og paa andre Maader ofret sig paa en bramfri Maade for Byens mange Opgaver, der jo altid kalder paa frivillige Arbejdskræfter og Arbejdslyst.

Elektricitetsværket? Jo, Byen ejer nu sit eget Værk. Det blev aabnet i Januar 1914, da et Andelselskab afkøbte før-

nævnte Fabrikant L. Jørgensen hans private Elektricitetsværk og opførte et nyt for ca. 60,000 Kr. Værket drives med en Dieselmotor paa 48 Hestes Kraft og en Gasmotor med 30 Hestes Kraft. Ca. 125 Andelshavere og Forbrugere er samlet om Værket, elektrisk Lys er indlagt i mangfoldige Hjem og Kraftmotorer installeret i mange Værksteder, foruden at Byens Hovedgader og mange Sideveje er forsynet med elektrisk Gadebelysning. Kommer man en mørk Vinteraften østfra op ad Herredsfogedbakken, virker den lange Række af de elektriske Standere med de tændte Blus Byens Hovedgade igennem som en overraskende og blændende Ildlinie.

Endelig har Byen 2 Dyrklæger, flere Sagførere — der findes i Øjeblikket ikke mindre end 7 juridisk uddannede Mennesker i forskellige Stillinger — samt de til Jernbane-, Post-, Telegraf- og Telefonvæsenet knyttede Embeds- og Bestillingsmænd.

Et fast Biografteater er for nogle Aar siden indgaaet som Led i Fornøjelseslivet.

Men de aandelige Interesser? Er de distancerede, overfløjede, holdt i Stampe af det materielle Livs rivende Vækst? Eller har de formaaet i Kapløbet om at erobre den nærmeste Verden at hævde deres berettigede Plads? Med andre Ord: Hvordan blev Kirke- og Skoletarv varetaget gennem Tiderne?

I 1887 oprettedes der under Trykket af et Krav fra selve Byen og de vestligere Dele af Sognet en selvstændig Kommuneskole i Fjerritslev, hvortil den nuværende Leder af Skolen, Lærer Gandrup, knyttedes som Enelærer. Der var da 26 Elever i ældste og 18 i yngste Klasse. I 1897 var Børneantallet steget til 121, deraf 78 i ældste Klasse, hvilke Lærer Gandrup derfor delte i 2 Afdelinger, hver med 4 Timer daglig. I omtrent 2 Aar opretholdt han uegennyttig denne opslidende Ordning. Det stigende Krav om forøget Lærerhjælp blev afhjulpet ved Oprettelsen af et Andenlærerembede i 1898 og et Lærerindeembede i 1912. Samme Aar opførtes et rummeligt Gymnastikhus ved den i 1887 opførte „Fjerritslev Kommuneskole“, ligesom Lokalerne udvidedes.

Den 1. November 1912 fejrede Lærer Gandrup sit 25 Aars Jubilæum som Lærer i Fjerritslev under megen Deltagelse fra Befolkningens Side. Han har jo ogsaa set Størsteparten af Nutidens Fjerritslev bænke i sine Skolestuer gennem de mange Aar. Af Tillidshverv har Lærer Gandrup i samme Aarrække beklædt følgende: Formandspladsen i Hanherredernes Afholdskreds, Biavlensamlag, Kollerup Sygekasse (i 21 Aar), Regnskabs-

J. P. Mortensen,
Ekviperingshandler

M. Jørgensen,
Fabrikant

M. A. Svaneborg,
Købmand

førerpladsen i Fjerritslev Brugsforening siden 1902, Værgeraads-medlem samt Revisor i Andelsbanken. Hans Hustru sidder som eneste valgte Kvinde nordenfjords i Kollerup Sogneraad.

Lærer Gandrup, der er født 4. August 1855 i Aalborg, kan saaledes se tilbage paa et virkerigt Liv. Embedet som Kirkesanger og Organist i Kollerup og nu Kirkesanger i Fjerritslev har han ogsaa bestridt, foruden at han er Leder af en Skole med 170 Elever og 7 Timers daglig Undervisning.

Men Fjerritslev begyndte alt imens at drømme Realskole-drømme. Det hører til enhver opvoksende Bys Børnesygdomme, der skal staa igennem. En Lærer Misfeldt-Hansen startede og drev for egen Regning en Skole fra 1898, i hvilken der skulde gives en saadan Undervisning, som krævedes til Præliminæreksamen. En cand. theol. Flidelius og en cand. phil. Johansen fortsatte Forsøget i elendige Lokaler og uden at kunne ofre det nødvendige paa Lærerkæfter. Saa nedsætter Kollerup Sogneraad i Foraaret 1905 et Udvalg for at undersøge Betingelserne for Oprettelse af en kommunal Mellemskole. Udvalget kunde ikke tilraade dette, og det private Initiativ i Skikkelse af et Aktieselskab tog Opgaven op. Ved Aktietegning skaffedes Midler til Bygning af en tidssvarende Realskole med Gymnastiksal og særskilt beliggende Bestyrerbolig, og den 2. Oktober 1905 fandt Indvielseshøjtideligheden Sted. Elevantallet var da 41. Men Akts. Fjerritslev Realskole havde den lykkelige Haand straks at faa fat paa den rette Mand som Bestyrer i cand. theol. Clemen Jensen, der til sin bratte Død i April 1910 udførte et solidt og dygtigt Arbejde, der satte Frugt i Form af Elevstigning til 83 og Opnaelse af Dimissionsret til Mellemskole- og Realeksamen i 1908 og 1909.

„Det følte som en sviende Sorg blandt hans Elever og deres Forældre, da denne fine og elskelige Personlighed pludselig

døde den 26. April 1910", saaledes skriver Fjerritslev Avis i en Artikel i Oktober 1915 i Anledning af Realskolens 10-aarige Jubilæum.

I August 1910 overtog cand. theol. B. Thorlacius-Ussing Skolen. I 1911 naaede Skolen Elevantallet 93, men Skoleaaret 1913—14 blev Faldets Aar. Bunden blev naaet med 59 Elever. En Omlægning af Skoletiden ved en Naboskole mod Øst bortskar nemlig det østlige Opland grundet paa uheldige Togtider. Skolen har dog nu atter sine 82 Elever ved en jævn Vækst af det stedlige og vestlige Opland. Et Aar dimitteredes over 30 Elever med Mellemskole- og Realeksamen, vidnende om, at det er som Mellem- og Realskole, den væsentlig benyttes.

Den ejer fortrinlige Samlinger og et Elevbibliothek paa over 400 Bind. Formand i Akts. Fjerritslev Realskole har Sagfører Rønn været i en Række af Aar.

Sorterende under Skolevæsenet kan endelig nævnes Haandværkerforeningens „Tekniske Skole“, der i Øjeblikket søges fremmet med betydelig Kraft.

I Almenoplysningens Tjeneste virker et i Oktober 1915 stiftede Folkebibliothek. Tanken dertil er udgaaet fra en af de herværende Ungdomsforeninger. Bogsamlingen, der har Lokale paa Realskolen, er allerede naaet til at eje ca. 450 Bind og benyttes flittigt.

Ja, nu staar tilbage kun Omtalen af Kirkeforholdene i Fjerritslev. Det er et smukt Blad i Byens Livsbog, vidnende om Offervillighed og aandelig Sans.

For en By, der stærkt nærmede sig de 1000 Indbyggere, maatte den 1½ Fjerdingvej lange Vej til Sognekirken i Længden føles som en Byrde. Ideen om en Filialkirke skriver sig fra 1901 og havde en varm Talsmand i daværende Sognepræst for Kollerup og Hjortdal, Ejermann. I Aarene fra 1901—07 indsamledes ad privat Vej et Kontantbeløb paa 7000 Kr. Fjerritslev Bank skænkede en Grund midt i Byen, og Kirkens Opførelse efter Arkitekt Warmings Tegning paabegyndtes. Staten bidrog med 18,500 Kr. for sin Part, og nu rejste der sig en Kirke, der med Hensyn til Kirkerummets Udstyrelse og Helhedsvirkning aldrig undlader at gøre stærkt Indtryk paa fremmede, der ser den.

Kirkeklokke, Døbefont, hugget i Sandsten af Billedhugger Bundgaard, Lysekroner og Prædikestol efter Arkitekt Warmings Tegning er alt skænket af Privatmænd i Fjerritslev og nærmeste Omegn.

L. Mathiassen,
Fabrikant

Anth. Petersen,
Mejeribestyrer

A. Rabes,
Tricotagehandler

Hanherredernes Sparekasse skænkede en overordentlig dejlig Altertavle, malet af Kunstmaler Wilhjelm, Motiv: Kristus segner under Korset; og Orgelet fremskaffedes ved en Basar, der gav 3,000 Kr. i dette Øjemed.

Kirken har over Midtskibet en ejendommelig, men smuk Tøndehvælvning, og Varmeledninger og elektrisk Lys er indlagt.

Betagende virker Kirken ikke mindst ved Juleaftensgudstjenesten, naar Juletræer i Koret og Lys i Stolestaderne yderlig bidrager sit til et straalende Lyshav.

Et Ligkapel er i 1912 bygget paa en af Proprietær Kjelgaard, Vestergaard, skænket Kirkegaard uden for Byen.

Desuden har Menigheden i en Række af Aar bidraget sin Part af Præstelønnen til den ved Fjerritslev Kirke ansatte Kapellan. Kapellaniet er senere blevet til et Kaldskapellani med Løn efter 3. Lønningsklasse.

Der var engang en Mand, der ved en Omtale af Fjerritslev talte om Stationsbyers Lømmelalder. Hvorfor skulde denne Hanherredernes Hovedstad ganske og aldeles have undgaaet dette splittede, urolige og ureflekterende Stadium i et Mennebars som i en Menneskebys Udvikling? Maaske det er Resterne fra hin Tid, der endnu spores i det Utal af Foreninger, der gør den til et Unikum blandt Brødre. En Borgerforening, en Haandværkerforening, ledet i mange Aar af sin dygtige Formand, Blikkenslager Hornum, to Ungdomsforeninger, en Sygeplejeforening, to Afholdsforeninger, politiske Foreninger, ja, hvor skal man begynde og slutte? Fjerritslev mangler nu blot een Forening: Foreningen til Foreningernes Afskaffelse! Men naar den kommer, og den er under Opsejling, saa er Linen ogsaa løbet ud.

Men lig nu blot rolig der, du lille By med det stolte Navn

„Hanherredernes Hovedstad“ og byg videre paa din Fremtid gennem Brydninger. Du har det, der kan forsones med uendelig meget, nemlig Hjertet paa det rette Sted. Du har din friske Havluft at drage Livets Aande af til sprudlende Livsudfoldelse. Du har dine fygende Sandhøje til at minde dig om fra Dag til Dag, at falder Egene i Skov og lægges Livet blot for de fejende Storme, da er Døden vis og Fremtiden varslet ind ved Vindens Leg mellem Hjelmens og Marehalmens stride Blade. Og da leger Død med Liv, til Livet atter rejser sig af Grav og hugger sin Knytnæve i Lyngsværens Skorpe og Klitbankens Side med det trodsende Raab: „Jeg vil leve!“

Kendte Navne og Datoer.

Chr. Jensen, Købmand og Bankdirektør, død 1914. Direktør i Fjerritslev Bank fra 1898—1914. Medlem af Sogneraadet fra 1914.

J. Haugaard, Bankdirektør, født 1848 i Gjøttrup. Overtog Fjerritslev Østergaard i 1880 og drev samme til 1911. Medlem af Kollerup Sogneraad fra 1891—97, de sidste 3 Aar som Formand. Direktør i Fjerritslev Bank.

L. Jørgensen, Fabrikant, født 1849 i Lomborg, Lemvig. Overtog i Aaret 1889 Fjerritslev Jernstøberi og Maskinfabrik. Formand for Bankraadet i Fjerritslev Bank.

N. P. Vejlsted, Stationsforstander, født 1856 i Højslev, Fjends Herred. Har været ansat ved Statsbanedriften fra Juli 1882, til Ansættelsen som Stationsbestyrer i Brovst ved Fjerritslev Banens Aabning. Den 1. Juli 1899 forfremmet til Stationsforstander i Fjerritslev.

H. Munksgaard, Kroejer, født 1860 i Bjerget. Oprindelig Seminarist fra Ranum Seminarium 1879, derefter ved Bryggeri 1886—91. Overtog Aars Kro fra 1891—94, „Union“ i Løgstør fra 1894—1904 og derefter Fjerritslev Kro, som han har nymonteret og forbedret; dens fortrinlige Køkken er overalt anerkendt.

R. Jørgensen, Manufakturhandler: en gros en detail, født 1870 i Otterup. Uddannet hos Købmand C. Christophersen, Odense, Handelseksamen fra Odense Handelsskole med 1. Karakter 1890. Forretningen er en af de største Detailforretninger i Landet udenfor Købstæderne, med store nye Lokaler og en Omsætning paa over 100,000 Kr.; Lokalet er 37½ Alen lang indvendig.

K. Holm, Bankdirektør, født 1870 i St. Ibs, Bornholm. Mejeribestyrer fra 1894—1904 paa Mejeriet Dalhøj. Vært paa Afholds- og Højskolehjemmet i Fjerritslev fra 1904—14, Medlem af Kollerup Sogneraad siden 1914.

L. Rønn, Sagfører og Bankdirektør, født 1872 i Harboøre. Etableret i Fjerritslev som Sagfører 1897 og Direktør i Fjerritslev Bank fra dens Start. Har været Medlem af Kollerup Sogns Menighedsraad, været Formand for Kollerup Sogneraad fra 1909—13, hvilket Aar han udnævntes til Medlem af Skatteraadet for Thisted Skattekreds, hvilket Hverv han fremdeles indehaver.

J. A. Lassen, Apotheker født 1875 i Nordby, Fanø. Farmaceutisk Kandidateksamen fra pharm. Lærestalt i København 1898. Discipel paa Frederiksbjerg Apothek, Aarhus (N. B. Krarup. Købte Fjerritslev Apothek 1902, fik 1904 Bevilling til at oprette Hjælpeapothek i Frøstrup. Medlem af Menighedsraadet siden dets Oprettelse, Medlem af Sogneraadet fra 1909—13, Formand for Sygeplejeforeningen siden 1905, og for Elektricitetsværket, Medlem af Bestyrelsen for Kristelig pharm. Forening.

J. C. Bolwig, Købmand, født 1876 i Nordby, Fanø. Lært hos Karl Holm, Varde. Forretningen omfatter Kolonial, Urtekram, Korn, Foderstoffer og Kul.

Ingvar Brandt, Isenkræmmer, født 1878 i Thisted. Lært i Thisted hos C. F. C. Kjersgaards Efterfølger, Vilhelm Resting. Etableret i Fjerritslev 1903. Forretningen omfatter Isenkram, Glas og Porcelæn, Støbegodshandel. Vaabenhandel, Udsalg fra Justervæsenet.

L. Matthiassen, Maskinfabrikant og Jernstøber, født 1879 i Ajstrup pr. Nibe. Lært Maskinfaget hos L. Jørgensen, Fjerritslev, derefter arbejdet paa forskellige Maskinfabriker i Aalborg og København, taget Maskineksamen i København og sejlet som Maskinmester. Indtraadt i Kompagniskab med M. Jørgensen i 1916. Beskæftiger 25—30 Mand. Forretningen omfatter Jernstøberi og Maskinfabrik. Fabrikation af Petroleums- og Vindmotorer, Tærskværker og andre Landbrugsmaskiner. Handel med alle mulige Landbrugsmaskiner.

J. P. Mortensen, Ekviperingshandler, født 1879 i Nørre Saltum. Lært hos E. Mortensen, Aabybro. Forretningen drives under Navn af „Dansk Beklædnings Magasin“ og omfatter foruden Herreekvipering ogaa Skotøj.

Eberhardt Neve, Manufakturhandler, født 1880 i Løgstør. 8 Aars Uddannelse i Hamborg, Cøln, Wiesbaden og Mannheim samt $1\frac{1}{2}$ Aar i Manchester; frekventeret Grüners Handelsakademi med 1. Karakter. Overtog Forretningen efter en Onkel, der er den egentlige Grundlægger i Aaret 1896. Forretningen er oparbejdet ganske betydeligt og beskæftiger nu 3 Commisser og har Systuer for Kjoler og Herretøj.

Ant. Pedersen, Mejeribestyrer, født 1880 i Brøndum, Kollerup Sogn. Lært paa Mejeriet „Thoftholm“, „Lødderup“ og „Haubro“, bestaaet Eksamen for Mejerister paa Dalum Mælkeriskole med 46 Points. Restyrer paa Hundslev Mejeri ved Hjørring 1906 og paa „Dalhøj“ 1907. Bevisor i Fjerritslev Bank 1914 og Revisor i Kollerup Sogns Sygekasse 1915, Næstformand i Fjerritslev Haandværkerforening. Er Indehaver af 15 Præmier og Diplomer for Smør.

M. Jørgensen, Maskinfabrikant og Jernstøber, født 1883 i Flønder Sogn ved Lemvig. Uddannet hos Faderen, Fabrikant L. Jørgensen, Fjerritslev, senere arbejdet ved Maskinfaget i København og taget Maskinisteksamen, derefter i 4—5 Aar Værkfører hos Faderen, senere i Kompagni med L. Mathiassen. Overtagelsen af Fabrikken fandt Sted den 1. Oktober 1916. Driver Jernstøberi og Maskinfabrik, Fabrikation af Vindmotorer, Tærskværker og Hakkelsemaskiner samt Handel med alle mulige Landbrugsmaskiner.

M. A. Svaneborg, Købmand, født 1886 i Vust. Uddannet hos J. P. Christensen, Thorup, senere hos Joseph Josephsen, Fjerritslev, hvis Forretning han overtog. Fører Kolonial, Støbegods og Isenkram.

A. Rasmussens Bogtrykkeri, Ringkøbing